

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

Навчальний посібник

Західноукраїнський національний університет
Тернопіль
2024

УДК 336.71(075.8)
Ф 59

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Західноукраїнського національного університету
(протокол № 1 від 31 січня 2024 року)*

Рецензенти:

Мельник С. І. – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та обліку Інституту управління, психології та безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ.

Біла В. Р. – д.ю.н., доц., начальник наукової лабораторії (наукової установи) Українського НДІСТЕ Служби безпеки України.

Калганова О. А. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінальних розслідувань Державного податкового університету.

Колектив укладачів:

Карапетян О.М., Москалюк Н.Б., Колесніков А.П., Муравська Ю.Є.

Ф 59 **Фінансова розвідка:** навч. посіб. / кол. уклад. за заг. ред. Карапетян О.М.
Тернопіль: Західноукраїнський національний університет, 2024. 339 с.

УДК 336.71(075.8)

Навчальний посібник висвітлює фундаментальні засади та сучасні реалії функціонування інституту фінансової розвідки в національному та міжнародному вимірах. Окреслено сутність, особливості та значення фінансової розвідки, її правові засади та місце в системі антикорупційних заходів. Розкрито діяльність міжнародних організацій та співробітництво у сфері запобігання та протидії легалізації протиправних доходів, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення. Розглянуто міжнародні стандарти у сфері протидії легалізації (відмивання) протиправного майна. Окрему увагу приділено фінансовому моніторингу в умовах воєнного стану. Розкрито типології та сучасні схеми відмивання коштів отриманих протиправним шляхом, ризик-орієнтований підхід у сфері ПВК/ФТ та механізм міжвідомчої взаємодії підрозділу фінансової розвідки з правоохоронними та розвідувальними органами.

Для викладачів і студентів закладів вищої освіти, а також усіх, кого цікавлять сучасні проблеми фінансової розвідки.

© Західноукраїнський національний університет, 2024
©Карапетян О.М. (заг. редакція, укладач), 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ.....	7
ПЕРЕДМОВА.....	9
РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ.....	12
1.1. Передумови та ретроспектива формування фінансової розвідки.....	12
1.2. Сутність і значення фінансової розвідки.....	15
1.3. Завдання, функції та принципи фінансової розвідки.....	17
1.4. Основні ознаки фінансових операцій, що підлягають проведенню фінансової розвідки.....	19
1.5. Предикатні злочини, що передують процесу легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.....	21
1.6. Місце фінансової розвідки в системі антикорупційних заходів.....	24
Запитання та завдання для самоконтролю.....	26
Перелік використаних джерел до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК ПІДРОЗДІЛ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ В УКРАЇНІ.....	30
2.1. Фінансовий моніторинг в системі державного фінансового контролю.....	30
2.2. Правові засади здійснення фінансового моніторингу в Україні.....	33
2.3. Державна служба фінансового моніторингу як підрозділ фінансової розвідки: повноваження, характеристика та правовий статус.....	38
2.4. Суб'єкти первинного (внутрішнього) та державного (обов'язкового) фінансового моніторингу. Спеціально визначені суб'єкти фінансового моніторингу.....	42
2.5. Діяльність нотаріусів та адвокатів (адвокатських бюро) як спеціально визначених суб'єктів фінансового моніторингу в протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.....	47
2.6. Підозрілі та порогові фінансові операції.....	51
2.7. Політично значущі особи та особливості моніторингу їх фінансових операцій.....	54
2.8. Таємниця фінансового моніторингу: сутність та принципи захисту.....	58

2.9. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та відновлення прав і законних інтересів власників.....	64
2.10. Фінансовий моніторинг в умовах воєнного стану.....	68
Запитання та завдання для самоконтролю.....	70
Перелік використаних джерел до розділу 2.....	72

РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ПРОТИПРАВНИМ ШЛЯХОМ..... 76

3.1. Міжнародне співробітництво як важливий елемент фінансової розвідки.....	76
3.2. Значення міжнародного співробітництва у сфері протидії легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму.....	83
3.3. Формальні канали співпраці.....	85
3.4. Неформальні канали співробітництва.....	90
3.5. Міжнародні організації, що сприяють у проведенні фінансової розвідки: Інтерпол, Європол, Євроюст, Ініціатива StAR Світового банку, Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (CARIN), Міжнародний центр боротьби з корупцією (ІАССС).....	91
3.6. Діяльність Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF)	105
3.7. MONEYVAL і Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму.....	106
3.8 Завдання Базельського комітету, Вольфсберзької та Егмонтської груп у сфері ПВК/ФТ.....	110
Запитання та завдання для самоконтролю.....	117
Перелік використаних джерел до розділу 3.....	119

РОЗДІЛ 4. ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ..... 121

4.1. Моделі (типи) підрозділів фінансової розвідки.....	121
4.2. Особливості блокування коштів підрозділами фінансової розвідки.....	124
4.3. Підрозділ фінансової розвідки США.....	126
4.4. Система фінансової розвідки Канади.....	128
4.5. Підрозділ фінансової розвідки Італії.....	129
4.6. Фінансові розвідки Німеччини та Франції.....	131
4.7. Фінансова розвідка Швейцарії.....	132
Запитання та завдання для самоконтролю.....	134
Перелік використаних джерел до розділу 4.....	134

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ.....	136
5.1. Значення інформаційного забезпечення в процесі виявлення підозрілих операцій.....	136
5.2. Сутність та складові інформаційної системи забезпечення проведення фінансового моніторингу.....	137
5.3. Завдання, структура, суб'єкти єдиної інформаційної системи фінансового моніторингу.....	139
5.4. Інформаційно-аналітична робота підрозділу фінансової розвідки в протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.....	144
5.5. Інформаційна взаємодія Державної служби фінансового моніторингу з правоохоронними органами.....	149
5.6. Державне регулювання моніторингу фінансових операцій.....	151
5.7. Робота з відкритими даними та аналітичними системами.....	155
Запитання та завдання для самоконтролю.....	159
Перелік використаних джерел до розділу 5.....	160
РОЗДІЛ 6. ТИПОЛОГІЇ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ, ОТРИМАНИХ ПРОТИПРАВНИМ ШЛЯХОМ.....	164
6.1. Сутність процесу відмивання грошей, одержаних злочинним шляхом.....	164
6.2. Стадії та способи процесу відмивання грошей.....	168
6.3. Моделі, етапи та способи процесу легалізації (відмивання) злочинних доходів.....	170
6.4. Типові операції та ознаки відмивання коштів.....	175
6.5. Типові схеми відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом та механізми їх виявлення.....	179
6.6. Каталог типологічних звітів FATF, MONEYVAL.....	188
6.7. Відмивання злочинних доходів з використанням крипто валюти.....	199
Запитання та завдання для самоконтролю.....	201
Перелік використаних джерел до розділу 6.....	203
РОЗДІЛ 7. ФІНАНСОВА РОЗВІДКА В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ.....	205
7.1. Призначення та основні завдання фінансової розвідки в сфері запобігання фінансування тероризму.....	205
7.2. Інформаційні джерела про осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю.....	212
7.3. Особливості застосування переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції.....	215

7.4. Порядок формування Державною службою фінансового моніторингу України переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, та доведення його до суб'єктів фінансового моніторингу.....	220
Запитання та завдання для самоконтролю.....	225
Перелік використаних джерел до розділу 7.....	229
РОЗДІЛ 8. РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ.....	232
8.1. Національна оцінка ризиків та поняття ризик-орієнтованого підходу.....	232
8.2. Ризик-орієнтований підхід у структурі фінансового моніторингу.	237
8.3. Оцінка ризиків клієнтів та ділових відносин (ризик-профіль клієнта)	238
8.4. Застосування ризик-орієнтованого підходу в практичній діяльності Бюро економічної безпеки.....	241
Запитання та завдання для самоконтролю.....	248
Перелік використаних джерел до розділу 8.....	248
РОЗДІЛ 9. ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛУ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ТА РОЗВІДУВАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ.....	250
9.1. Загальні основи співробітництва підрозділу фінансової розвідки з правоохоронними органами.....	250
9.2. Порядок взаємодії підрозділу фінансової розвідки України з Національною поліцією України.....	252
9.3. Порядок взаємодії підрозділу фінансової розвідки України з Службою безпеки України.....	255
9.4. Порядок взаємодії підрозділу фінансової розвідки України з Національним антикорупційним бюро України.....	258
9.5. Взаємодія підрозділу фінансової розвідки України з Державним бюро розслідувань.....	261
9.6. Взаємодія підрозділу фінансової розвідки України з розвідувальними органами.	270
Запитання та завдання для самоконтролю.....	277
Перелік використаних джерел до розділу 9.....	278
ДОДАТКИ.....	280

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ

ФР	Фінансова розвідка
ПВК/ФТ	Протидія відмиванню коштів та фінансуванню тероризму
ВК/ФТ	Відмивання коштів та фінансування тероризму
Держфінмоніторинг	Державна служба фінансового моніторингу
БЕБ	Бюро економічної безпеки
НАБУ	Національне антикорупційне бюро
ДБР	Державне бюро розслідувань
НПУ	Національна поліція України
САП	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
НАЗК	Національне агенство запобігання корупції
СДФМ	Суб'єкт державного фінансового моніторингу
СПФМ	Суб'єкт первинного фінансового моніторингу
СВСПФМ	Спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу
НКЦПФР	Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку
ПФР	Підрозділ фінансової розвідки
ІТС ЕК СФМ	Інформаційно-телекомунікаційна система Е-кабінет системи фінансового моніторингу
АПК ІСФМ	Апаратно-програмний комплекс інформаційної системи фінансового моніторингу
ICO	Initial Coin Offerings (первинні пропозиції монет)
DNFBP	Designated Non-Financial Business and Profession (визначені нефінансові підприємства і професії)
VASP	Virtual Asset Service Provider (Постачальник послуг з віртуальних активів)
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ЄС	Європейський Союз
СБ	Світовий Банк
МВФ	Міжнародний валютний фонд
EBRD	Європейський банк реконструкції та розвитку
FATF	Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів
MONEYVAL	Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму
EG	Егмонтська група підрозділів фінансових розвідок
EAG - ЄАГ	Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму

SEPBLAC	Виконавча служба Комісії з попередження відмивання капіталів та грошових порушень Іспанії
CARIN	Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів
IACCC	Міжнародний центр боротьби з корупцією
IACC	Міжнародна антикорупційна конференція
FinCEN	Організація по боротьбі з фінансовими злочинами міністерства фінансів США
FIC	Фінансовий розвідувальний центр в Південній Африці
StAR	Ініціатива світового банку, спрямованою на боротьбу з незаконно придбаними активами та відновлення вкрадених активів для користі суспільства
UNODC	Організація Об'єднаних Націй з питань боротьби зі злочинністю та наркотиками
GHOS	Базельський комітет з банківського нагляду
BCBS	Група керуючих центральних банків і глав нагляду Базельського комітету
WG	Вольфсберзька група
BLA	Армія визволення Белуджистану (терористичне угруповання)
JNIM	«Джамаат Нусрат Аль-Іслам валь Муслімін» (терористичне угруповання)
HAMAS	««Рух ісламського опору» (терористичне угруповання)
OFAC	Управління з контролю за іноземними активами Міністерства фінансів США

Передмова

Трагедії і випробування 2022-2023 років прискорили поділ європейського континенту на демократичний захід і деспотичний схід та наблизили наше членство в ЄС. Надалі просування на шляху євроінтеграції вимагатиме від української держави мобілізації всіх зусиль і ресурсів на вирішення багатовекторних завдань – отримання військової переваги над ворогом, відновлення економічної та фінансової систем, ефективних кроків щодо подолання корупції, посилення державних органів та інститутів відповідальних за безпеку, запобігання та протидію легалізації (відмивання) майна, одержаного протиправним шляхом.

Післявоєнний світ має якісно відрізнятись від нинішнього. В протилежному випадку національну економіку чекатиме нове коло викликів та загроз. Щоб розірвати це коло клептократії та війни необхідно дати нову точку відліку. Основним важелем, за допомогою якого є можливість здійснити регулятивні і дієві азимути змін є фінансова розвідка України.

Фінансова розвідка є важливою і дієвою формою державного контролю з метою запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму. Система фінансової розвідки, з одного боку, має відповідати міжнародним вимогам, а з іншого – максимально враховувати наявну фінансову систему, соціально-економічні і культурні особливості, правові та правоохоронні традиції держави.

Характеристика нинішнього рівня наукових знань про фінансову розвідку полягає у відсутності єдиної загальноприйнятої теоретичної концепції, що призводить до розмаїття практичних проявів. Ось чому є нагальна необхідність спробувати подати цілісну систему знань про сутність і форми реалізації фінансової розвідки, систему запобігання та протидії легалізації (відмивання) майна, одержаного протиправним шляхом.

Мета освоєння матеріалу поданого у навчальному посібнику полягає в розширенні та поглибленні теоретичних та практичних знань студентів з питань проведення фінансової розвідки протиправних активів, що здійснюються через фінансову систему України, запобігання втратам держави та суспільства від дій організованих груп і злочинних організацій, усунення будь-яких можливостей легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, що гальмують розвиток економіки. Завдання курсу полягає у поглибленні професійної підготовки із запобігання тіньової діяльності, що здійснюється підрозділами фінансової розвідки, підготовці до здійснення викладацьких, наукових та керівних функцій в установах-суб'єктах державного та первинного фінансового моніторингу різних форм власності для реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в умовах гібридних загроз економічній безпеці України.

Пропонована читачу книга – це спроба всебічно і комплексно висвітлити у формі навчального посібника теоретичні, організаційно-правові й методичні засади функціонування підрозділу фінансової розвідки. Тут розглянута чинна законодавча база, проаналізована сучасна міжнародна практика функціонування подібних підрозділів та міжвідомча взаємодія.

Ми переконані, що пропонований навчальний посібник сприятиме набуттю відповідних знань та навичок не лише студентами спеціальності «Правоохоронна діяльність», але й буде цікавим і корисним для аспірантів, науковців, фахівців державних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, та усіх тих, кому не байдужі проблеми розвитку фінансової розвідки.

Надія МОСКАЛЮК,
доктор юридичних наук, професор,
заступник декана юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету

Автори:

Москалюк Надія Богданівна – доктор юридичних наук, професор, заступник декана юридичного факультету Західноукраїнського національного університету (передмова, розділ 2 в співавторстві з Карапетян О.М, розділ 6 в співавторстві з Колесніковим А.П., розділ 7 в співавторстві з Муравською Ю.Є.)

Карапетян Ольга Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності юридичного факультету Західноукраїнського національного університету (розділ 1, розділ 2 в співавторстві з Москалюк Н.Б., розділи 4, 8, 9)

Колесніков Андрій Павлович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності юридичного факультету Західноукраїнського національного університету (розділ 5, розділ 6 в співавторстві з Москалюк Н.Б.).

Муравська Юлія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності юридичного факультету Західноукраїнського національного університету (розділ 3, розділ 7 в співавторстві з Москалюк Н.Б.).

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ

1.1. Передумови та ретроспектива формування фінансової розвідки

Посилення відповідальності у сфері протидії відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, – глобальний тренд в рамках глобалізації та євроінтеграції.

Відповідно до Міжнародних стандартів FATF та Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, і про фінансування тероризму, які Україна ратифікувала 17 листопада 2010 року, кожна країна має обов'язок мати підрозділ фінансової розвідки (ПФР). Цей підрозділ є національним центром для отримання та аналізу повідомлень про підозрілі операції та іншої інформації, яка стосується відмивання коштів, пов'язаних із злочинами, та фінансування тероризму, а також для поширення результатів такого аналізу.

Організаційне формування підсистеми фінансової розвідки (ФР) ґрунтується на наступних групах передумов:

1) **історичні:** траєкторія розвитку інституційного забезпечення реалізації державної фінансової політики (еволюційна, інверсійна), усталені організаційні та методичні підходи в здійсненні державного фінансового контролю, персональна та організаційна результативність діяльності окремих органів фінансового регулювання в минулому та ін.;

2) **сутнісні:** фінансова грамотність та особливості культури фінансової поведінки, рівень інституційної сформованості та стан окремих фінансових інститутів, їх правове забезпечення; розподіл регулювання певних типів позанормативної фінансової поведінки між галузями права;

3) **функціональні:** масштаби та пріоритети державної політики у фінансовій сфері; характер розподілу та ступінь централізації та концентрації владних повноважень із реалізації фінансової політики та державного

фінансового контролю; наявність усталених механізмів збалансованості політичних, економічних та суспільних інтересів; підхід до фінансового регулювання (секторально-інституційний або функціонально-цільовий); персональна та операційна незалежність фінансової розвідки тощо.

Відповідно до Закону України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму» Державна служба фінансового моніторингу України є органом, уповноваженим виконувати функції підрозділу фінансової розвідки [7].

«Фінансову розвідку України було засновано у 2002 році. Україна з 2002 до 2004 року, а далі в 2010 році перебувала у «чорному списку» FATF, проти неї діяли навіть каральні санкції.

Перебування країни в чорному списку напряму впливає на її банківську систему і міжнародну торгівлю. Будь-які платежі, відправлені на рахунки банків країни, яка знаходиться в цьому списку, обов'язково потрапляють під підозру і їх виконання може бути зупинене» [11].

Історичний процес становлення інституту фінансової розвідки в Україні відображено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Ретроспектива становлення інституту фінансової розвідки в Україні

Дата	Опис події
2003 рік	
січень 2003	прийнято Програму з ПВК/ФТ на 2003 рік (постанова Кабінету Міністрів України та НБУ від 29.01.2003 № 140).
червень 2003	набрав чинності перший Базовий Закон. Розпочато повноцінну функціональну діяльність Державної служби фінансового моніторингу.
вересень 2003	відбувся 2-й раунд оцінки України Комітетом MONEYVAL
жовтень 2003	Урядом утворено Міжвідомчу робочу групу з ПВК/ФТ (постанова Кабінету Міністрів України від 02.10.2003 № 1565).
грудень 2003	затверджено Програму створення Єдиної державної інформаційної системи у сфері ПВК/ФТ (постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 № 1896).
2004 рік	
січень 2004	прийнято Програму з ПВК/ФТ на 2004 рік (постанова Кабінету Міністрів України та НБУ від 16.01.2004 № 45).
лютий 2004	Україну виключено із «чорного списку» FATF
червень 2004	Підрозділом ФР набуто членства в Егмонтській групі

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

вересень- жовтень 2008	відбувся Третій раунд взаємної оцінки MONEYVAL
	2012 рік
квітень- листопад 2012	Внесено зміни до Кримінально-процесуального кодексу України (Закон України від 13.04.2012 № 4651), до Закону України щодо здійснення ідентифікації клієнтів (Закон України від 20.11.2012 № 5492) та щодо визначення статусу Державної служби фінансового моніторингу (Закон України від 16.10.2012 № 5463)
грудень 2012	MONEYVAL затверджено другий звіт про прогрес національної системи України у сфері ПВК/ФТ
	2014 рік
жовтень 2014	Прийнято новий Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (Закон України від 14.10.2014 № 1702)
листопад 2014	Виявлено і заблоковано кошти по рахунках компаній-нерезидентів на території України у сумі близько 1,5 млрд. USD, на які ухвалами суду накладено арешт
	2017 рік
квітень 2017	судом ухвалено рішення щодо конфіскації в дохід Держави злочинних коштів у розмірі близько 1,5 млрд USD, що були виявлені та заблоковані
серпень 2017	Урядом затверджено План заходів з ПВК/ФТ на 2017 – 2019 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 601- р)
	2018 рік
вересень 2018	Егмонтською групою підрозділів фінансової розвідки підрозділ ФР України визнано переможцем конкурсу «Найкраща справа Егмонтської Групи» (Best Egmont Case Award)
грудень 2018	Презентовано Термінологічний словник з питань ПВК/ФТ
	2019 рік
липень 2019	MONEYVAL затверджено перший Звіт про прогрес України за результатами 5-го раунду взаємної оцінки
грудень 2019	Прийнято нову редакцію Базового Закону, що імплементує 4-ту антилегалізаційну Директиву ЄС (Закон України від 06.12.2019 № 361)
	2020 рік
липень 2020	MONEYVAL затверджено другий Звіт про прогрес України за результатами 5-го раунду взаємної оцінки
грудень 2020	Проведено інтегровану панельну дискусію «Фінансовий моніторинг 2020»
	2021 рік
травень 2021	Схвалено Основні напрями розвитку національної системи ПВК/ФТ до 2023 року та План заходів щодо їх реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.05.2021 № 435-р)
	2022 рік
січень 2022	Наказ Міністерства фінансів України від 17 січня 2022 року № 16 «Про затвердження Програми стратегічного розвитку Державної служби фінансового моніторингу України на період до 2024 року».

1.2. Сутність і значення фінансової розвідки

Фінансова розвідка охоплює дії з активами, які пов'язані з учасниками фінансових операцій, при умові існування ризиків, пов'язаних із використанням цих активів для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом чи фінансування тероризму. Таким чином, фінансова розвідка представляє собою складну систему, спрямовану на виявлення операцій, пов'язаних із легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом. Ця система може виступати як частина досудового розслідування у кримінальних справах, пов'язаних із дослідженням фінансових операцій, що мають елементи протиправної діяльності.

Фінансову розвідку розглядають з двох позицій:

- **як науку** – це сукупність ідей та поглядів на процес отримання знань в результаті пошуку та здобуття інформації щодо протиправних діянь, що відображає у свідомості суб'єкта властивості об'єктів та їх взаємодію у вирішенні завдань дослідження, пізнання.
- **як вид практичної діяльності** – це спосіб використання суб'єктом підрозділу фінансової розвідки властивостей об'єктів та взаємозв'язків між ними у вирішенні проблем протидії легалізації доходів, отриманих протиправним шляхом або фінансуванню тероризму.

Існує декілька підходів до розуміння сутності фінансової розвідки.

Зокрема, **фінансова розвідка – це:**

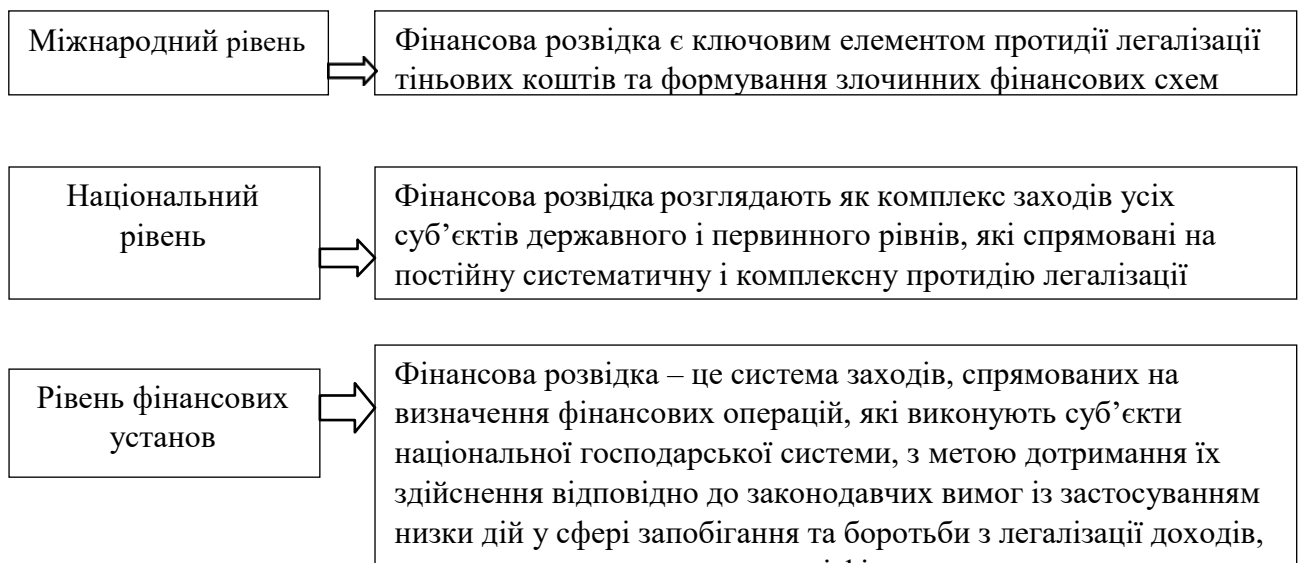
- I. «...безперервне відстежування фінансової діяльності, яке здійснюється у формі комплексу наукових, технічних, технологічних, організаційних та інших засобів, що забезпечують систематичний контроль (стеження, а не спостереження) за станом та тенденціями розвитку і діяльності суб'єктів господарювання» [19] (Хмельюк А.А).
- II. «...система заходів, що передбачає підвищення рівня фінансової, а

відповідно й економічної безпеки держави шляхом здійснення контролю за фінансовими операціями, зменшення обсягів фінансових злочинів, а саме: зростання рівня конкурентоздатності держави, скорочення розмірів тіньової економіки, зростання надійності банків, збільшення надходжень до бюджету держави від конфіскованого нелегального майна, сплати податків від виявлення незаконних доходів, скорочення корупції, збільшення ефективності застосування бюджетних ресурсів» [9] (Кузьменко О.В., Доценко Т.В., Скринька Л.О.).

III. «...комплекс дій, засобів та заходів, що здійснюються на об'єктах господарювання, у межах сектору економіки, адміністративно-територіальної одиниці, країни або в міжнародних масштабах для запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних шляхами, що порушує чинне законодавство [1]» (Борець В., Мироненко С.).

Розглядаючи дефініцію «фінансова розвідка», науковці також звертають увагу на організаційні рівні її проведення:

- ✓ міжнародний,
- ✓ національний,
- ✓ рівень фінансових установ (рис. 1.1).

Рис 1.1. Наукові підходи до визначення категоріального змісту фінансової розвідки

Фінансова розвідка фокусується на діях з активами, які здійснюють відповідні учасники фінансових операцій, при умові існування ризиків, пов'язаних з використанням цих активів для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом чи фінансування тероризму.

Отже, важливо відзначити, що фінансова розвідка представляє собою складну систему, спрямовану на виявлення операцій, пов'язаних із легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом. Ця система може виступати як складова досудового розслідування у кримінальних провадженнях, пов'язаних із дослідженням фінансових операцій, що включають елементи протиправної діяльності.

1.3. Завдання, функції та принципи фінансової розвідки

Завданнями підрозділу фінансової розвідки є ініціювання та забезпечення проведення фінансових розслідувань у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ). Розрізняють **три основні функції** фінансової розвідки, що сприяють виконанню цих завдань:

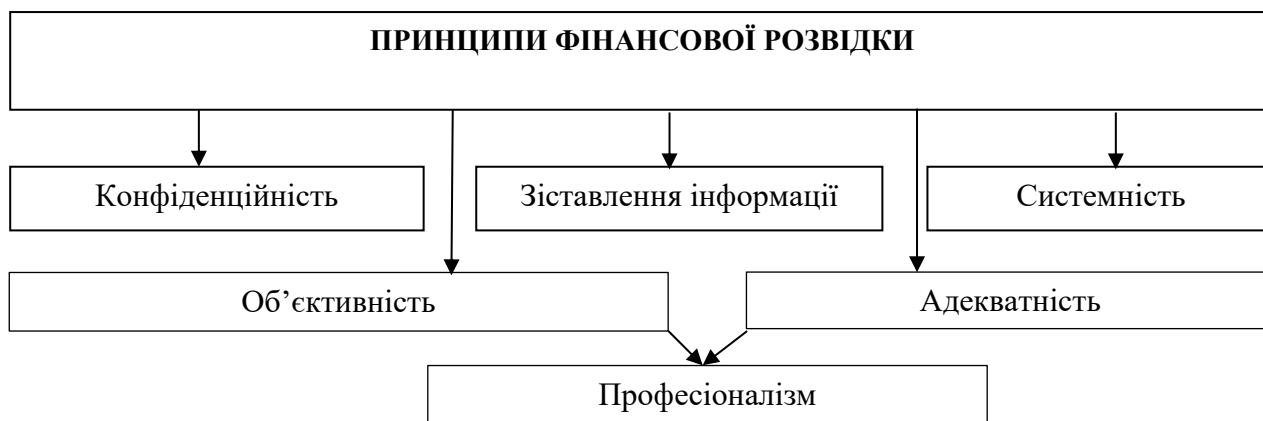
- **збір оперативної інформації**, що стосується відмивання коштів, пов'язаних з ним предикатних правопорушень та фінансування тероризму;
- **аналіз отриманої інформації**;
- **передача інформації та матеріалів справи** до відповідного правоохоронного органу для проведення досудового розслідування.

Основними завданнями фінансової розвідки є:

- «пошук доходів злочинного походження, виявлення активів та використання процедури вилучення активів з використанням таких інструментів забезпечення як **зупинення** чи навіть **арешт**, якщо на це є обґрунтовані підстави, яке включає: встановлення походження та простеження руху коштів чи інших активів, які пов'язанні із злочинною діяльністю; відстеження зміни форми, права власності чи

- місцезнаходження таких коштів чи активів; виявлення активів для подальшої конфіскації;
- порушення питання про проведення досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо легалізації протиправних доходів;
- розкриття фактів приховування джерел незаконного походження коштів чи інших активів;
- виявлення організованих груп, що здійснюють злочинні схеми в сфері фінансів та отримання інформації щодо характеру та походження таких схем;
- встановлення осіб, які володіють незаконно отриманими коштами та іншими активами або правами на них» [11].

Проводячи фінансову розвідку слід дотримуватися відповідних принципів, які наведені на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Основні принципи фінансової розвідки

Зокрема, **принцип зіставлення інформації** відображає необхідність порівняння та зіставлення інформації під час відстеження руху грошей чи інших активів між джерелами надходження грошових коштів чи активів та особами, які їх отримують, а також врахування часових параметрів отримання, форм володіння та власності.

Принцип конфіденційності включає дотримання обмежень і процедур, встановлених чинним законодавством, при використанні як відкритої, так і закритої інформації.

Принцип професіоналізму вказує на важливість залучення фахівців та спеціалістів різних галузей, таких як слідчі, детективи, аналітики, фінансисти, аудиторі, бухгалтери і т. д., при здійсненні фінансової розвідки.

Принцип системності передбачає розгляд процесу фінансової розвідки як системи взаємопов'язаних складових елементів з відповідною системою зв'язків між ними.

Принцип об'єктивності наголошує на використанні лише перевіреної та об'єктивної інформації, достовірних даних, а також на обґрунтуванні висновків за результатами фінансової розвідки за допомогою науково підтвердженої методики та аналітичних розрахунків.

Принцип адекватності передбачає використання методики, яка відповідає сучасним тенденціям, міжнародному досвіду та новітнім технологіям фінансової системи.

1.4. Основні ознаки фінансових операцій, що підлягають проведенню фінансової розвідки

Під час опрацювання одержаної від суб'єктів фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, аналізу підлягають:

- «економічний сенс та мета фінансової операції;
- вид активу або форма розрахунку, що використовується при проведенні фінансової операції, та сума фінансової операції;
- відповідність фінансової операції характеру та змісту діяльності учасника операції;
- місцезнаходження, місце проживання або місце перебування осіб, що проводять фінансову операцію, або кінцевих бенефіціарних власників, їх сфера та період діяльності;
- предмет угоди між учасниками фінансової операції, а також фінансові інструменти, що використовуються під час проведення фінансової операції, інша інформація» [5].

В Україні функціями фінансової розвідки наділена **Державна служба фінансового моніторингу**, яка здійснює діяльність відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №537 від 29 липня 2015 р. «Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України», підпорядкована Міністерству фінансів України, котра реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення.

Фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, визначаються відповідно до п. 67 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [12] від 06.12.2019 р. № 361. До них відносять **порогові фінансові операції та підозрілі фінансові операції (діяльність).**

Рис. 1.3. Основні ознаки і передумови проведення фінансової розвідки

1.5. Предикатні злочини, що передують процесу легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом

Відповідно до статті 209 Кримінального кодексу України (ККУ) «правопорушенням внаслідок **легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом** визнається набуття, володіння, використання, розпорядження майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, у тому числі здійснення фінансової операції, вчинення правочину з таким майном, або переміщення, зміна форми (перетворення) такого майна, або вчинення дій, спрямованих на приховування, маскуванню походження такого майна або володіння ним, права на таке майно, джерела його походження, місцезнаходження, якщо ці діяння вчинені особою, яка знала або повинна була знати, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом» [8].

Майно, одержане злочинним шляхом – будь-які активи, одержані прямо чи опосередковано внаслідок вчинення злочину, зокрема валютні цінності, рухоме та нерухоме майно, майнові та немайнові права, незалежно від їх вартості (пункт 23 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [12].

«До легалізації (відмивання) майна (доходів), одержаного злочинним шляхом, належать будь-які дії, пов'язані із вчиненням фінансової операції чи правочину з доходами, одержаними злочинним шляхом, а також вчиненням дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких доходів, чи володіння ними, прав на такі доходи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуттям, володінням або використанням доходів, одержаних злочинним шляхом (стаття 5 даного закону)» [12].

Під легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, належить розуміти вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, а так само набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна з метою надання правомірного вигляду володінню, їх використанню або розпорядженню ними чи дій, спрямованих на приховання джерел їх походження, а також вчинення з такими коштами або іншим майном фінансової операції чи укладення щодо них угоди за умови усвідомлення особою того, що вони були одержані злочинним шляхом (частина 5 постанови Пленуму Верховного Суду України від 14.04.2005 № 5 «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом»).

Статтею 209¹ Кримінального кодексу України «передбачена кримінальна відповідальність за умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Зокрема:

1. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, визнається вчиненою у великому розмірі, якщо предметом злочину було майно на суму, що перевищує **шість тисяч неоподатковуваних мінімуми доходів громадян**.

2. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, визнається вчиненою в особливо великому розмірі, якщо предметом злочину було майно на суму, що перевищує **вісімнадцять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян**» [8].

У Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16.05.2005, термін «предикатний злочин» означає будь-який злочин, у

результаті якого виникли доходи, що можуть стати предметом злочину з відмивання грошей.

Отже, у випадках відмивання грошей предикатним злочином (predicate offence) є злочинна діяльність, яка призвела до відмивання грошей.

Шоста директива ЄС з протидії відмиванню грошей (6AMLD), що вступила у дію 3 червня 2021 року, приділяє особливу увагу предикатним злочинам та визначає і стандартизує для всіх країн-членів ЄС **22 основних предикатних злочини**, що зумовлюють відмивання грошей (табл.1.2).

Таблиця 1.2

**Основні види предикатних злочинів, що передують процесу
легалізації майна**

№	Різновиди предикатних злочинів
1	участь в організованому злочинному угрупованні та рекет
2	тероризм, включаючи фінансування тероризму
3	торгівля людьми та контрабанда мігрантів
4	сексуальна експлуатація, включаючи сексуальну експлуатацію дітей
5	незаконна торгівля наркотиками та психотропними речовинами
6	незаконна торгівля зброєю
7	незаконна торгівля краденими та іншими товарами
8	корупція та хабарництво
9	Шахрайство
10	підробка валюти
11	підробка та піратство товарів
12	злочини в сфері охорони навколишнього середовища
13	вбивство, тяжкі тілесні ушкодження
14	викрадення, незаконне обмеження волі та взяття заручників
15	грабіж або крадіжка
16	контрабанда (зокрема щодо митних і акцизних зборів та податків)
17	податкові злочини (пов'язані з прямими та непрямими податками)
18	Вимагання
19	Піратство
20	інсайдерська торгівля
21	маніпуляції на ринку
22	Підробка

1.6. Місце фінансової розвідки в системі антикорупційних заходів

Повноцінне членство України вимагає рішучих і активних дій та заходів в антикорупційній боротьбі. Упродовж останніх років є значний поступ у проведенні антикорупційної політики. Так, влітку 2022 року ухвалили законопроект державної антикорупційної стратегії. Документ містить опис стратегічних результатів у боротьбі з корупцією, яких має досягти Україна. За результатами досліджень Індексу сприйняття корупції (CPI), проведених Міжнародною антикорупційною організацією Transparency International, «Україна отримала 36 балів зі 100 можливих в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) за 2023 рік, посівши 104 місце поміж 180 країн. Зростання України на 3 бали – один із найкращих результатів за минулий рік у світі. Також Україна стала однією з 17 країн в цьогорічному CPI, що продемонстрували свій найкращий показник за увесь час. Сам по собі рівень корупції не є важливим, важливими є її наслідки. Негативні наслідки корупції проявляються у соціальній, правоохоронній, судовій, економічній системах. Вплив корупції на економіку є особливо небезпечним» [3].

На думку міжнародних та національних експертів, Україна є однією з країн світу з високим рівнем корупції. Для подолання корупції було здійснено низку заходів, одним з яких створення низки антикорупційних органів: Національне агентство запобігання корупції (НАЗК), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Вищий антикорупційний суд України.

Корупція – системне суспільне явище, яке виникало та утверджувалося в українському суспільстві поступово. Тому для подолання корупції потрібно здійснювати системні заходи, що стосуватимуться не тільки виявлення та покарання корупціонерів, а й матимуть превентивну дію. Вагоме значення у

подоланні корупції є налагодження співпраці антикорупційних органів та підрозділу фінансової розвідки – Державної служби фінансового моніторингу України. Важливим напрямом діяльності Державної служби фінансового моніторингу України, як підрозділу фінансової розвідки, є розслідування фактів відмивання коштів, отриманих внаслідок корупційних діянь. Попередження та виявлення корупційних доходів є основою для забезпечення успішної антикорупційної кампанії.

Сутність взаємозв'язку корупції та легалізації злочинних доходів проявляється у тому, що корупція може бути джерелом формування злочинних доходів, які в результаті можуть бути легалізованими та направлені на фінансування терористичних заходів. Значну увагу корупції, як джерелу накопичення незаконних коштів, приділяє міжнародна організація FATF. Дана організація визначає корупцію як явище із високим потенціалом, який негативно впливає на розвиток країни, перешкоджає боротьбі із злочинністю та підриває репутацію законодавства, віру населення в справедливість. Важливу роль у консолідації зусиль в антикорупційній боротьбі належить координації співпраці правоохоронних органів України та вітчизняного підрозділу фінансової розвідки. Підрозділ фінансової розвідки є центральним національним органом, відповідальним за збір, аналіз та передачу даних про підозрілі фінансові операції компетентним органам [18].

Державною службою фінансового моніторингу України визначено найпоширеніші способи легалізації корупційних доходів, серед яких такі:

- 1) залучення людей, які не мають тісних родинних зв'язків з «корупціонером», і в той же час пов'язані іншими зв'язками (далекі родичі, водії, помічники);
- 2) отримання неправомірної вигоди у грошовій формі з подальшим переходом у негрошову форму;
- 3) отримання корупційних доходів в Україні, а «відмивання» (легалізація) здійснюється за кордоном;
- 4) успадкування майна від осіб, не пов'язаних з корупціонером

родинними зв'язками;

- 5) придбання майна за кордоном;
- 6) придбання корпоративних прав [17].

Ефективна діяльність підрозділу фінансової розвідки із попередження, виявлення, призупинення фінансових операцій, конфіскації майна, отриманого внаслідок вчинення корупційних діянь, відновить довіру суспільства до державних інститутів, сприятиме розвитку економіки, дасть можливість знизити податкове навантаження, покращити інвестиційний клімат в країні, що, в цілому, стане передумовою розбудови ефективної держави. Тобто, боротьба із відмиванням корупційних доходів є підґрунтям для здійснення ефективної антикорупційної політики [10].

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність і значення фінансової розвідки в умовах воєнного стану.
2. Що є предметом і об'єктом фінансової розвідки?
3. Назвіть принципи здійснення фінансової розвідки.
4. Правові засади здійснення фінансової розвідки України.
5. Історія розвитку системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму: основні етапи
6. Назвіть передумови виникнення і необхідність створення системи фінансового моніторингу в Україні.

Завдання 1. Виокремити в запропонованій ситуації певні елементи схеми легалізації доходів. Численні організації на території Нью-Йорка купували в ювелірів злитки золота, золоті вироби еквівалентної вартості за готівку, яка була доходом від наркобізнесу. Ювеліри Нью-Йорка переплавляли золото на такі вироби: корпуси годинників та ланцюжки. У деяких випадках золото було заховано в приладах, які потім переправлялися в Колумбію. Щойно золото надходило до Колумбії, його перепродавали за готівку.

Завдання 2. Сформууйте систему критеріїв ефективності організації фінансової розвідки України.

Завдання 3. Побудувати схему функціонування органу фінансової розвідки.

Перелік використаних джерел до розділу 1

1. Борець В., Мироненко С. Виявлення легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (оперативно-розшуковий аспект): навчально-практичний посібник. К.: Видавничий дім «Скіф», 2008. 88 с.
2. Ебігейл Дж. Маркус. Підрозділи фінансової розвідки (ПФР): Ефективний інституційний формат, завдання та повноваження. URL: <https://cutt.ly/eVНІРw0>.
3. Індекс сприйняття корупції. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org>.
4. Карапетян О.М., Будник Л.А., Метельський І.Д. Кіберзлочини: типології, фінансова розвідка, використання спеціальних знань. Актуальні проблеми правознавства. 2022. Вип. 3. С. 115-120.
5. Karapetian O., Kuchmii T. Financial monitoring as a tool for economic security. Aktual Aspekt of development in the context of globalization: the IX th International scientific and practical conference, march 23-24, 2020. Florence, Italy 2020. 279 p. 2020, p. 83-85.
6. Клименко А.О. Організаційно-правові засади діяльності банків в системі заходів протидії легалізації доходів, здобутих злочинним шляхом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2004. С. 19.
7. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16.05.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text.
8. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341>

9. Кузьменко О.В., Доценко Т.В., Скринька Л.О. Роль фінансового моніторингу в сучасній системі забезпечення економічної безпеки національної економіки // Науковий погляд: економіка та управління. Випуск №3(65). Дніпро. Університет митної справи та фінансів, 2019. С.98-108
10. Москалюк Н.Б, Карапетян О.М., Падалка А.М. Фінансова розвідка України в протидії легалізації протиправних доходів. Європейський простір Випуск 1. 2022 р.
11. Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин): URL: <https://cutt.ly/GXMZQlt>
12. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення: Закон України № 361-IX від 06.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
13. Про затвердження Програми стратегічного розвитку Державної служби фінансового моніторингу України на період до 2024 року: наказ Міністерства фінансів України від 17 січня 2022 року № 16. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
14. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: постанови Пленуму Верховного Суду України від 14.04.2005 № 5.
15. Офіційна сторінка FATF. URL: [https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedat\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedat))
16. Офіційна сторінка Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua>
17. Річний звіт Держфінмоніторингу України за 2022 р. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2019/20190411/zvit_2020_ukr.pdf

18. Фінансовий моніторинг: навч. посіб. / кол. уклад. за заг. ред. Е.О. Юрія. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 304 с.
19. Хмелюк А.А. Фінансовий моніторинг: суб'єкти та об'єкти в Україні. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2014. С. 174–180.

РОЗДІЛ 2

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК ПІДРОЗДІЛ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ В УКРАЇНІ

2.1. Фінансовий моніторинг в системі державного фінансового контролю

Українська система фінансового моніторингу виникла у ранні 90-ті роки ХХ століття, коли незалежна держава почала взаємодіяти із світовими фінансовими інститутами та організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку, Інтерпол, фінансова розвідка США та інші країни. Державний департамент фінансового моніторингу було створено у складі Міністерства фінансів України постановою Кабінету міністрів України від 10.01.2002 р. № 35. Незважаючи на значну кількість прийнятих нормативних актів і діяльність світових організацій у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, універсальної системи AML/CFT не існує. У таких умовах країни самостійно формують свої системи фінансового моніторингу, враховуючи рекомендації міжнародних організацій у цьому напрямку.

Однією із перманентних загроз економічній безпеці України є тіньова економіка, що супроводжується загостренням економічної кризи. Саме тому, актуальними є питання виявлення, аналізу та перевірки інформації про стан фінансових операцій з метою зниження рівня тіньової економіки, виявлення механізму та способів легалізації майна, отриманого злочинним шляхом.

Дотримання в законності, запобігання фінансовим правопорушенням у сфері використання та розподілу коштів для виконання завдань держави та для ефективного розвитку всіх суб'єктів фінансових відносин є цілями фінансового контролю. Розбудова цілісної системи державного фінансового контролю в Україні є важливою, оскільки вона базується на забезпеченні соціально-економічного розвитку країни в цілому.

Державний фінансовий контроль забезпечує різні рівні контролю фінансових потоків, що сприяє зниженню ризику проведення злочинних фінансових операцій. Основним інструментом реалізації державного фінансового контролю є фінансовий моніторинг.

У вітчизняній науці фінансовий моніторинг розглядається як «специфічний різновид державного фінансового контролю, який проводять уповноважені державні органи та установи, що обслуговують здійснення фінансових операцій, відстежують і фіксують фінансові операції, які відповідають визначеним законом критеріям сумнівності, аналізують одержану інформацію про підозрілі та сумнівні операції з метою виявлення схем і механізмів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму» [18].

У наукових доробках протидія легалізації незаконних доходів асоціюється з поняттям «фінансовий моніторинг».

Імперативи фінансового моніторингу лежать в основі обґрунтованої державної стратегії, яка, зокрема, передбачає: діяльність спеціально уповноваженого органу з питань фінансового моніторингу як координуючого центру, забезпечення його політичної та матеріальної незалежності; створення єдиної державної інформаційної та прозорої системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом; співробітництво з державними органами, які контролюють та регулюють діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу; співробітництво з правоохоронними органами.

Дефініція «фінансовий моніторинг» є багатогранною та неоднозначною, адже застосування моніторингу у різних сферах економіки дає можливість визначати його з різних позицій, в залежності від застосування.

У перекладі з англійської «monitoring» означає постійне спостереження за певним процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату. В науковій літературі зустрічаються декілька визначень сутності поняття «фінансовий моніторинг», зокрема:

– «...це особлива форма фінансового контролю як окремий інститут фінансового права, що передбачає управління фінансами, яке містить усі елементи механізму фінансового контролю у їх зовнішньому вигляді» [2] (Л. Воронова);

– «...процес, який передбачає постійне спостереження, що дає можливість прогнозувати випадки ризиків пов'язаних з легалізацією коштів» [18] (І. Патюта);

– «...це специфічна форма державного фінансового контролю, який проводять уповноважені державні органи та установи, що обслуговують здійснення фінансових операцій, відстежують та фіксують фінансові операції, які відповідають критеріям сумнівності, аналізують одержану інформацію про сумнівні операції з метою виявлення схем та механізмів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму» [17] (О. Орлюк);

– «...це сукупність заходів суб'єктів фінансового моніторингу з метою виявлення, аналізу та перевірки інформації про фінансові операції на предмет віднесення їх до таких, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів незаконного походження для передання її правоохоронним органам» [1] (В. Берізко);

– «...це особлива форма фінансового контролю, яка здійснюється уповноваженими державними органами у сфері фінансового контролю та суб'єктами первинного фінансового моніторингу та спрямована на виявлення операцій, пов'язаних з легалізацією доходів, здобутих злочинним шляхом» [8] (А. Клименко).

Окрім цього, поняття «фінансовий моніторинг» закріплено на законодавчому рівні, зокрема у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» вказано, що фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом,

фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [20].

Дослідивши ряд визначень поняття «фінансовий моніторинг» можна їх узагальнити та визначити, що фінансовий моніторинг є інструментом державного фінансового контролю, який передбачає постійне спостереження за результатами фінансової діяльності задля забезпечення запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Вивчаючи сутність фінансового моніторингу доцільно виділити декілька ознак, що йому притаманні, зокрема:

- ✓ організаційно-правове явище, послідовність здійснення якого чітко визначена нормами публічного права;
- ✓ процес послідовних етапів, спостереження та виявлення сумнівних фінансових операцій;
- ✓ можливість комплексно аналізувати отриману інформацію та формувати певні висновки;
- ✓ мінімізація фінансових ризиків та протидія легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом [14].

Результати фінансового моніторингу використовують як у ході здійснення документальних перевірок, ревізій, експертиз, попереднього розслідування, так і ході аналізу інформації з точки зору впливу явищ на стан економічної безпеки.

2.2. Правові засади здійснення фінансового моніторингу в Україні

Правову основу здійснення фінансового моніторингу в Україні становить сукупність нормативно-правових актів, які безпосередньо закріплюють положення щодо процедури та засад здійснення фінансового моніторингу. Зокрема:

- Конституція України;
- відповідні міжнародні правові акти та стандарти, визнані Україною;
- закони України;
- укази Президента України;
- нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України та відомчі нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади.

Слід наголосити, що державне управління у сфері фінансового моніторингу має здійснюватися та здійснюється, ґрунтуючись на загальновідомому принципі невторчання органів державної влади у господарську діяльність суб'єктів господарювання.

Таблиця 2.1

Нормативно-правові акти в національній системі фінансового моніторингу

Акти вищих органів влади	
	• Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»
	• Акти Верховної Ради України
	• Акти Президента України
	• Акти Кабінету Міністрів України
Акти державних органів	
	• Акти Міністерства фінансів
	• Акти суб'єктів державного фінансового моніторингу
	• Акти інших державних органів
	• Спільні акти державних органів
	• Ризикові країни
Регуляторна діяльність	
	• Інформація про здійснення регуляторної діяльності
	• Оприлюднення проектів актів
	• Відстеження результативності актів

Ураховуючи це, можна зауважити, що держава в певній мірі надає господарюючим суб'єктам значну автономію та самостійність у визначенні та встановленні правил внутрішнього фінансового моніторингу.

Національна система фінансового моніторингу ґрунтується на ряді нормативно-правових актів, серед яких важливе значення мають:

Щодо міжнародних правових актів і стандартів, які регулюють питання фінансового моніторингу, виділяються рекомендації Групи з розробки фінансових заходів з протидії відмиванню грошей (The FATF Recommendations). Ці рекомендації встановлюють міжнародний стандарт, який країни повинні впроваджувати шляхом заходів, адаптованих до їхніх конкретних обставин [25].

Директиву 2015/849/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20.05.2015 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму», що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 648/2012 Європейського Парламенту та Ради і припиняє дію Директиви 2005/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради і Директиви Комісії 2006/70/ЄС» (Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC (Text with EEA relevance)). Дана Директива визначає безпосередньо легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом, як злочин, пов'язані із наркотичними засобами і накладає зобов'язання виключно на фінансовий сектор. Також у Директиві визначено, що легалізація злочинних доходів доволі часто має міжнародний характер, а тому, заходи, застосовані виключно на національному рівні, без урахування міжнародної координації та співпраці, можуть мати доволі обмежений ефект [29].

Директиву ЄС (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту та Ради від 30.05.2018 «Про внесення змін до Директиви (ЄС) 2015/849 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання коштів та фінансування тероризму та внесення змін до Директив 2009/138/ЄС та 2013/36/ЄС» (Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the

Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU (Text with EEA relevance)) [14].

Цей Документ є основним правовим інструментом у запобіганні використанню фінансової системи Союзу з метою легалізації злочинних доходів та фінансування тероризму.

У статті 209 Кримінального кодексу України передбачена відповідальність за легалізацію (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом [13].

Кодекс України про адміністративні правопорушення у статті 166-9 передбачає відповідальність за порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Стаття 188-34 передбачає адміністративну відповідальність за невиконання законних вимог посадових осіб суб'єктів державного фінансового моніторингу [9].

Основою нормативно-правової бази України у сфері протидії легалізації злочинних доходів є Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Цей закон спрямований на захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом визначення правового механізму запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Зазначений закон безпосередньо визначає категорію «фінансовий моніторинг» і визначає його систему та суб'єкти, утворюючи систему фінансового моніторингу на первинному та державному рівнях. Відповідно до положень цього закону закріплені також особливості діяльності певних суб'єктів.

Щодо відомих нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади, то вбачаємо за доцільне виділити наступні:

– Наказ Міністерства юстиції України від 10. 09. 2021 № 3201/5 «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство юстиції України». Цей наказ визначає порядок організації і проведення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення здійснює Мін'юст;

– Наказ Міністерства юстиції України від 10.06.2021 № 2112/5 «Про деякі питання застосування заходів впливу Міністерством юстиції України». Він визначає процедуру розгляду Мін'юстом / територіальними органами Мін'юсту справ про порушення вимог законодавства, що регулює діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, крім справ про порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії, відповідальність за вчинення яких передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення та застосування Мін'юстом / територіальними органами Мін'юсту заходів впливу за порушення суб'єктами первинного фінансового моніторингу законодавства у сфері запобігання та протидії, відповідальність за вчинення яких передбачена Законом .

В цілому, слід зазначити, що на даний час нормативно-правова база налічує безліч документів, які регулюють питання здійснення та організації фінансового моніторингу.

2.3. Державна служба фінансового моніторингу як підрозділ фінансової розвідки: повноваження, характеристика та правовий статус

Рекомендації Групи FATF (Financial Action Task Force), Резолюції Ради Безпеки ООН та Європейські документи визначають необхідність існування в кожній країні світу спеціалізованого підрозділу фінансової розвідки (ПФР / Financial Intelligence Unit (FIU)). У відповідності до своїх міжнародних зобов'язань, Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму. У Законі від 17 листопада 2010 р. № 2698-VI, що стосується ратифікації зазначеної Конвенції, передбачено, що органом, уповноваженим Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки, є центральний орган виконавчої влади з питань фінансового моніторингу України [28].

Державна служба фінансового моніторингу виступає в якості органу, який наділено Україною повноваженнями для виконання функцій підрозділу фінансової розвідки (ПФР, Financial Intelligence Unit, FIU) та є національним центром для отримання та аналізу наступного: повідомлень про підозрілі операції, іншої інформації, що має відношення до відмивання коштів, пов'язаних із предикатними злочинами, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.

Відповідно до Положення про Державну службу фінансового моніторингу України, ця служба є центральним органом виконавчої влади, чия діяльність направляється та координується через Міністра фінансів України Кабінетом міністрів України. Повноваження Державної служби фінансового моніторингу визначаються Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Згідно з міжнародними вимогами, підрозділ фінансової розвідки повинен мати такі характеристики:

«...а) є національним центром для отримання та аналізу повідомлень про підозрілі операції та іншої інформації, яка має відношення до відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів і фінансування тероризму, та для розповсюдження результатів цього аналізу (п. 29.1 Методології з оцінки відповідності 29-ї Рекомендації FATF);

б) має бути створений як центральний національний підрозділ для отримання, аналізу і передачі повідомлень про підозрілі операції та іншої інформації щодо потенційного відмивання грошей або фінансування тероризму (ст. 21 Директиви ЄС про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму);

в) кожна країна забезпечує виконання функцій підрозділу фінансової розвідки за відсутності впливу їхнього внутрішнього статусу (ч. 3 ст. 46 Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму). Підрозділ фінансової розвідки повинен приймати автономні рішення та бути незалежним від будь-якого впливу» [26].

Основними джерелами первинної інформації для проведення фінансового моніторингу є:

- ✓ суб'єкти первинного фінансового моніторингу;
- ✓ правоохоронні, розвідувальні органи держави;
- ✓ підрозділи фінансової розвідки іноземних держав.

Елементами національної системи ПВК/ФТ, які отримують перероблену і передану національним підрозділам фінансової розвідки інформацію у формі узагальнених матеріалів як сигнал для виконання наступних процесуальних заходів, є:

- ✓ суб'єкти державного фінансового моніторингу;
- ✓ сукупність правоохоронних органів;
- ✓ підрозділи фінансової розвідки іноземних держав.

Державна служба фінансового моніторингу при здійсненні заходів щодо запобігання та протидії легалізації майна, одержаного протиправним шляхом проводить попередній аналіз таких операцій, основними

компонентами якого є наступні поняття:

- ✓ загроза;
- ✓ вразливість;
- ✓ наслідки;
- ✓ оцінка ризиків;
- ✓ національна оцінка ризиків.

«Під **загрозою** розуміється особа або група осіб, діяльність яких потенційно може нанести шкоду державі, суспільству, економіці. Інакше кажучи, терористичні групи і особи, які їх підтримують, грошові кошти цих осіб, минула, теперішня і майбутня їхня діяльність у сфері ВК/ФТ.

Вразливість — сфери, в яких загроза може реалізуватися, або фактори, які можуть сприяти реалізації загрози. Це можуть бути структурні компоненти фінансової системи, механізми, послуги або продукти, які використовуються для переміщення і зберігання грошових коштів. При дослідженні різного роду уразливостей враховуються чинники, які генерують ризики у заходах контрольної-наглядової діяльності з питань ПВК/ФТ, а також характеристики та особливості конкретного сектору, фінансового продукту або виду послуг, привабливих для цілей ВК/ФТ.

Наслідки — вплив або шкода від злочинної діяльності, нанесена фінансовій системі і/або установам, економіці в цілому, населенню, діловому середовищу, національним і міжнародним інтересам, репутації і привабливості фінансового сектору країни для інвесторів.

Оцінка ризиків — комплексна методика оцінка загроз, вразливості і наслідків, яка базується на поєднанні кількісних і якісних методів.

Національна оцінка ризиків — організована систематична діяльність, яка здійснюється суб'єктами державного та первинного фінансового моніторингу, а також іншими уповноваженими органами державної влади, спрямована на виявлення і вивчення загроз, уразливостей, ризиків та наслідків їх прояву у сфері ПВК/ФТ. Її результатом є підготовка звіту про характер і масштаби ВК/ФТ в Україні» [20].

Даний звіт є «необхідною передумовою для спеціальних органів держави

в контексті розробки і запровадження ефективного **плану дій у сфері ПБК/ФТ**. Цей план дій носить характер **стратегічного документу**, оскільки передбачає визначення пріоритетів політики у сфері ПБК/ФТ та ризик-орієнтований підхід щодо розподілу ресурсів.

Указом Президента України від 15.06.2006 № 526/2006 встановлена символіка Державна служба фінансового моніторингу» [5] .

Завдання та функції Державної служби фінансового моніторингу визначені Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та Положенням про Державну службу фінансового моніторингу України [30].

У ситуації воєнного конфлікту Держфінмоніторинг, як підрозділ фінансової розвідки, зосереджує свою діяльність на виявленні фінансових операцій та осіб, що пов'язані із фінансуванням тероризму, сепаратизму та військовою агресією з боку Російської Федерації та Республіки Білорусь проти України. Це включає в себе вивчення фінансових потоків, пов'язаних із діяльністю диверсійно-розвідувальних груп, колабораційну діяльність, публічні заклики осіб до зміни чи повалення конституційного ладу, змін меж території чи державного кордону України, а також осіб, до яких застосовано санкції.

Основними завданнями Державної служби фінансового моніторингу є:

✓ «реалізація державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

✓ проведення аналізу (операційного і стратегічного) інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;

✓ проведення національної оцінки ризиків;

✓ забезпечення в установленому порядку представництва України в міжнародних організаціях з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

✓ налагодження співпраці, взаємодії та інформаційного обміну з державними органами, Національним банком, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення; забезпечення в установленому порядку представництва України в міжнародних організаціях з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [30].

Ключова роль Державної служби фінансового моніторингу полягає в тому, що вона відпрацьовує отримані від суб'єктів первинного фінансового моніторингу повідомлення про підозрілі фінансові операції і передає правоохоронним і розвідувальним органам України узагальнені матеріали у разі наявності підозр щодо відмивання коштів чи фінансування тероризму.

2.4. Суб'єкти первинного (внутрішнього) та державного (обов'язкового) фінансового моніторингу. Спеціально визначені суб'єкти фінансового моніторингу.

Первинний фінансовий моніторинг характеризується такими основними функціями:

✓ контрольна – реалізується через визначення особи клієнта, який здійснює фінансову операцію, співставлення виду операцій з

предметом діяльності, стосовно яких проводиться фінансовий моніторинг;

- ✓ інформаційна – реалізується через обмін інформацією між суб'єктами фінансового моніторингу різних рівнів щодо підозрілих операцій;
- ✓ оперативно-аналітична – аналіз змісту фінансової операції та ймовірність виникнення ризику, пов'язаного з відмиванням грошей;
- ✓ превентивна – реалізується через запобігання відмивання коштів суб'єктами державного і первинного фінансового моніторингу [19].

Суб'єктами первинного фінансового моніторингу є:

- 1) «банки, страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи;
- 2) платіжні організації, учасники чи члени платіжних систем;
- 3) товарні та інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами;
- 4) професійні учасники фондового ринку (ринку цінних паперів), крім осіб, які провадять діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку;
- 5) оператори поштового зв'язку, інші установи, які надають послуги з переказу коштів (поштового переказу) та здійснення валютних операцій;
- 6) філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, що надають фінансові послуги на території України;
- 7) *спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу (крім осіб, які надають послуги в рамках трудових правовідносин):*
  - а) суб'єкти аудиторської діяльності;
  - б) бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку;
  - в) суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування;
  - г) адвокатські бюро, адвокатські об'єднання та адвокати, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально;
  - г) нотаріуси;
  - д) суб'єкти господарювання, що надають юридичні послуги;
  - е) особи, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності

або управління юридичними особами;

є) суб'єкти господарювання, що надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна, а також суб'єкти господарювання, що надають за винагороду консультаційні послуги, що пов'язані з купівлею-продажем нерухомого майна;

ж) суб'єкти господарювання, що здійснюють торгівлю за готівку дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та виробами з них;

з) суб'єкти господарювання, що надають послуги у сфері лотерей та/або азартних ігор;

и) постачальник послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів;

і) інші юридичні особи, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги» [20].

Оскільки, у системі фінансового моніторингу в Україні є суб'єкти **первинного (внутрішнього) та державного (обов'язкового) фінансового моніторингу**. Взаємодія між ними така:

✓ **суб'єкти державного (обов'язкового) фінансового моніторингу** – розробляють загальні правила, якими керуються первинні суб'єкти фінансового моніторингу, отримують інформацію від первинних та приймають кінцеві рішення.

✓ **суб'єкти первинного (внутрішнього) фінансового моніторингу** – безпосередньо здійснюють заходи фінансового моніторингу, керуючись законодавчою основою фінансового моніторингу, загальними правилами та рекомендаціями від державних суб'єктів, а також своїми внутрішніми правилами фінансового моніторингу, у яких визначені критерії ризиків. Первинні суб'єкти мають стати на облік у державних суб'єктів та повідомляти їх про ризикові операції та звітувати перед ними по проведеним заходам фінансового моніторингу.

Детальна належність суб'єктів фінансового моніторингу показана у таблиці 2.2.

Суб'єкти фінансового моніторингу

СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ (ст. 6 Закону № 361)		
ПЕРВИННІ		ДЕРЖАВНІ
звичайні	спеціально визначені суб'єкти фінансового моніторингу	
<ul style="list-style-type: none"> • банки; • страхові компанії, страхові брокери; • кредитні спілки; • платіжні організації; • ломбарди; • товарні біржі; • учасники фондового ринку; • оператори поштового зв'язку; • філії/представництва нерезидентів, які надають фінансові послуги в Україні; • постачальники послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів; • інші юрособи, які надають окремі фінансові послуги. 	<ul style="list-style-type: none"> • аудитори, аудиторські фірми; • бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку; • суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування; • адвокатські бюро, об'єднання, адвокати; • нотаріуси; • суб'єкти господарювання, які надають юридичні послуги; • особи, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юрособами; • посередники в операціях з купівлі-продажу нерухомого майна (рієлтори); • продавці за готівку дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та виробів з них; • суб'єкти господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри. 	<ul style="list-style-type: none"> • НБУ; • Мінфін; • Мін'юст; • НКЦПФР; • Міністерство во цифрової трансформації • Держфінмоніторинг.

Підпорядкованість суб'єктів первинного фінансового моніторингу суб'єктам державного фінансового моніторингу відображена у таблиці 2.3.

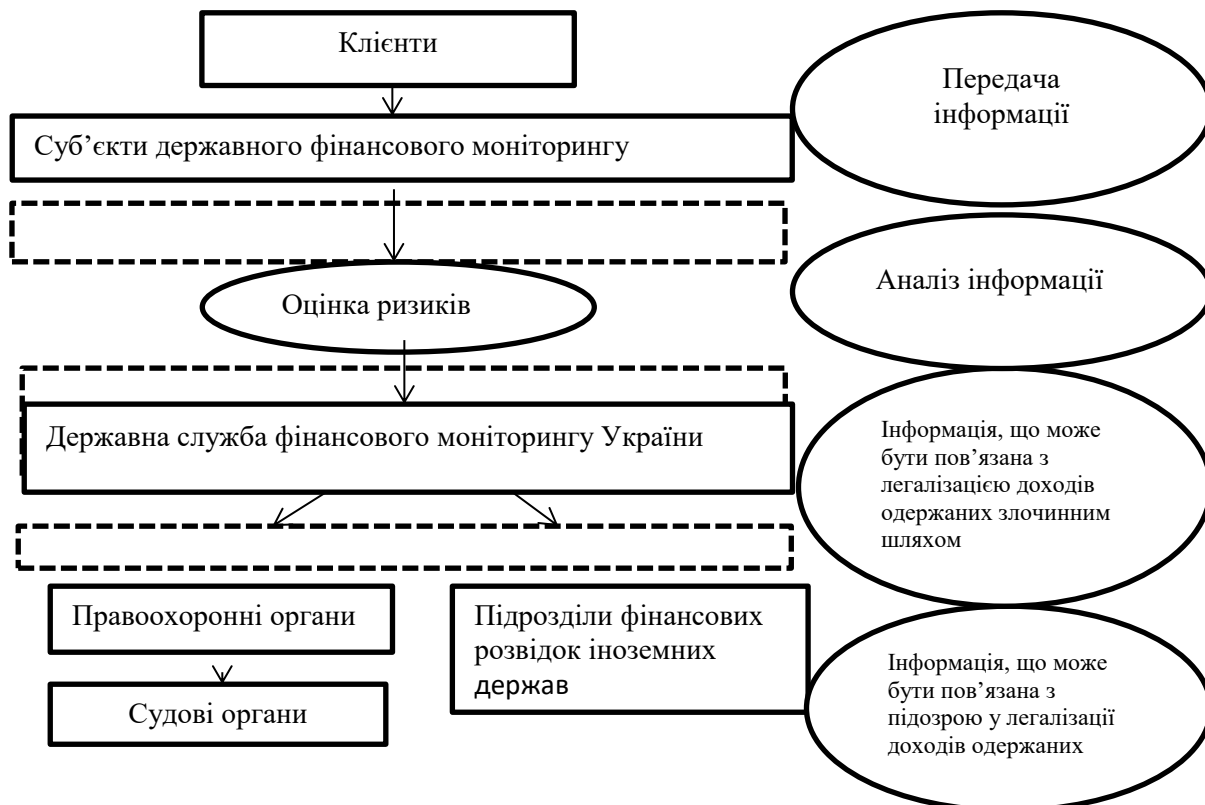
Таблиця 2.3

Розподіл суб'єктів первинного фінансового моніторингу в порядку підпорядкованості суб'єктам державного фінансового моніторингу

ПІДПОРЯДКОВАНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ (ст. 18 Закону № 361)	
суб'єкт ДФМ	первинні суб'єкти фінансового моніторингу
НБУ	<ul style="list-style-type: none"> • банки; • страхові компанії, страхові брокери; • кредитні спілки; • платіжні організації; • ломбарди;

	<ul style="list-style-type: none"> • оператори поштового зв'язку; • філії/представництва нерезидентів, які надають фінансові послуги в Україні; • інші юрособи, які надають окремі фінансові послуги
НКЦПФР	<ul style="list-style-type: none"> • товарні біржі; • учасники фондового ринку
Міністерство цифрової трансформації	<ul style="list-style-type: none"> • постачальники послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів
Державна служба фінансового моніторингу	<ul style="list-style-type: none"> • суб'єкти аудиторської діяльності (аудитори, аудиторські фірми); • бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бух. обліку; • суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування; • посередники в операціях з купівлі-продажу нерухомого майна (ріелтери); • продавці за готівку дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння; • суб'єкти господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри
Мін'юст	<ul style="list-style-type: none"> • адвокатські бюро, об'єднання, адвокати; • нотаріуси; • суб'єкти господарювання, які надають юридичні послуги; • особи, які надають послуги зі створення, забезпечення діяльності юр. осіб.

Особливості здійснення фінансового моніторингу на мікро- та макрорівнях відображені на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Інституційна модель фінансового моніторингу на макрорівні

Разом з тим, Державна служба фінансового моніторингу як спеціально уповноважений підрозділ фінансової розвідки здійснює не всі з основних етапів запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, серед яких:

- ✓ виявлення інформації, яка пов'язана з легалізацією (відмиванням) злочинних доходів;
- ✓ аналіз даної інформації та розслідування, що може бути пов'язано з підозрою у легалізації (відмиванні) злочинних доходів [30].

2.5. Діяльність нотаріусів та адвокатів (адвокатських бюро) як спеціально визначених суб'єктів фінансового моніторингу в протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом

Відповідно до підпунктів «б» та «в» пункту 6 частини 2 статті 6 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом або фінансуванню тероризму» **адвокати, нотаріуси та інші особи, які надають юридичні послуги, як спеціально визначені суб'єкти зобов'язаний повідомляти Державну службу фінансового моніторингу України про:**

- ✓ «фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, якщо є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, – у день виникнення підозр, але не пізніше ніж через **10 робочих днів** з дня реєстрації таких операцій або спроби їх проведення;
- ✓ виявлені фінансові операції, стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму, – **в день їх виявлення** або спроби їх проведення, а також інформувати про це визначені законом

правоохоронні органи» [19].

Відповідно до частини 6 статті 8 Закону, нотаріус, як суб'єкт первинного фінансового моніторингу, не зобов'язаний надсилати Державфінмоніторингу України повідомлення про свої підозри стосовно фінансових операцій, якщо відповідна інформація є об'єктом таємниці, здійснюваних нотаріальних дій, за винятком випадків посвідчення угод купівлі-продажу нерухомого майна, при умові, що сума такої операції дорівнює або перевищує **400 тис. грн.** або еквівалентну цій сумі в іноземній валюті [20].

Отже, нотаріус повідомляє Державфінмоніторинг України про фінансові операції, пов'язані з угодами купівлі-продажу нерухомості на суму, яка дорівнює чи перевищує **400 тис. грн.** або їх еквівалент в іноземній валюті, тільки у випадку, якщо виникають підозри, що такі операції можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або якщо вони стосуються, або призначені для фінансування тероризму.

Поза тим, відповідно до частини 7 статті 8 Закону, адвокати та особи, що забезпечують юридичні послуги, зобов'язані повідомляти про свої підозри щодо фінансових операцій у випадках, коли відомості надходять до їхнього відома в рамках адвокатської таємниці та професійної конфіденційності, виконуючи свої обов'язки щодо захисту інтересів клієнта та представництва його справ у судових органах та у справах позасудового врегулювання спорів.

Щодо рішень про подання або неподання інформації до Державної служби фінансового моніторингу України щодо фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, такі рішення приймаються самими суб'єктами. У випадку прийняття рішення про подання, інформація має бути передана до Державної служби фінансового моніторингу не пізніше **10 робочих днів** з дня її реєстрації [20].

«У відповідності з частиною 4 статті 12 Закону, подання суб'єктом інформації до Державної служби фінансового моніторингу відповідає встановленому порядку і не становить порушення професійної таємниці в

таких випадках.

Слід зазначити, що сам по собі факт посвідчення нотаріусом договору купівлі-продажу нерухомого майна, за умови, що сума такої операції дорівнює чи перевищує 400 000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентну 400 000 гривень не є безпосередньою підставою для повідомлення Державна служба фінансового моніторингу України про зазначену фінансову операцію як таку, що пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму [20].

«Згідно з установами пункту 21 Процедури реєстрації суб'єктів первинного фінансового моніторингу, фіксації їхніх фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, та передачі Державному комітетові фінансового моніторингу відомостей про такі операції та інші фінансові трансакції, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 року № 747, суб'єкт у визначених ситуаціях подає Державній службі фінансового моніторингу України повідомлення про фінансову операцію, занесену до реєстру, відповідно до форми (№ 2-ФМ) та у порядку, встановленому Державною службою фінансового моніторингу України. Згідно з пунктом 22 цієї Процедури, інформація в звіті про фінансову операцію складається з даних про суб'єкта, який надсилає звіт, та інформації про фінансову операцію, внесену до реєстру.

Повідомлення про фінансову операцію може включати інформацію про різні фінансові трансакції. Спеціально визначені суб'єкти мають право надсилати Державній службі фінансового моніторингу повідомлення про фінансові операції на паперових носіях незалежно від їх кількості (згідно з пунктом 24 Порядку взяття на облік). У випадку, якщо з яких-небудь причин суб'єкт не отримав від Державної служби фінансового моніторингу протягом десяти робочих днів від дати надходження повідомлення про вручення

поштового відправлення або протягом двох робочих днів від дати відправлення повідомлення про фінансову операцію в електронному вигляді, суб'єкт (або його відокремлений підрозділ) звертається до Державної служби фінансового моніторингу для визначення причини неприйняття відповідного повідомлення (згідно з пунктом 25 Порядку взяття на облік).

У випадку, якщо суб'єкт отримає повідомлення від Державної служби фінансового моніторингу про відмову у взятті на облік, він зобов'язаний упродовж трьох робочих днів з дати його отримання подати належним чином оформлене повідомлення про відповідну фінансову операцію. У випадку, якщо надійшли неналежним чином оформлені повідомлення щодо однієї і тієї ж фінансової операції, інформація про цю операцію розглядається як неподана. Однак суб'єкт зберігає обов'язок правильно подати повідомлення щодо цієї фінансової операції.

Згідно з пунктом 28 Порядку взяття на облік, якщо суб'єкт вирішив відмовити у встановленні бізнес-відносин з клієнтом через неможливість його ідентифікації відповідно до вимог законодавства, суб'єкт повинен протягом одного робочого дня від дати відмови, але не пізніше наступного робочого дня, сповістити Державну службу фінансового моніторингу про особу, яка планувала здійснити фінансову операцію» [20].

Суб'єкт первинного моніторингу складає повідомлення про відмову у встановленні бізнес-відносин з клієнтом у формі, що вільно обирається, включаючи обставини, за яких клієнт звернувся, та надає всю наявну інформацію про цього клієнта.

Згідно з пунктом 29 Порядку взяття на облік, суб'єкт подає запит Державній службі фінансового моніторингу на паперових носіях, при цьому додає супровідний лист, в якому зазначається перелік документів (або копій документів), що подаються. Копії документів мають бути засвідчені підписом керівника суб'єкта, який скріплюється печаткою.

2.6. Підозрілі та порогові фінансові операції

«Фінансові операції є пороговими, якщо сума, на яку здійснюється кожна із них, дорівнює чи перевищує **400 тис. грн.** (для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри, ця сума складає 55 тис. грн.) або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, банківських металах, інших активах, еквівалентну за офіційним курсом гривні до іноземних валют і банківських металів **400 тис. грн.** на момент проведення фінансової операції (для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри, – **55 тис. грн.**), за наявності однієї або більше таких ознак:

- ✓ зарахування або переказ коштів, надання або отримання кредиту (позики), здійснення інших фінансових операцій у разі, якщо хоча б одна із сторін – учасників фінансової операції має відповідну реєстрацію, місце проживання чи місцезнаходження в державі (юрисдикції), що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення (в тому числі дипломатичне представництво, посольство, консульство такої іноземної держави), або однією із сторін – учасників фінансової операції є особа, яка має рахунок у банку, зареєстрованому в зазначеній державі (юрисдикції);

- ✓ фінансові операції політично значущих осіб, членів їх сім'ї та/або осіб, пов'язаних з політично значущими особами;

- ✓ фінансові операції із переказу коштів за кордон (в тому числі до держав, віднесених Кабінетом Міністрів України до офшорних зон);

- ✓ фінансові операції з готівкою (внесення, переказ)» [20].

«Фінансові операції або спроба їх проведення незалежно від суми, на яку вони проводяться, **вважаються підозрілими, якщо суб'єкт первинного фінансового моніторингу має підозру або має достатні підстави для підозри, що вони є результатом злочинної діяльності** чи стосуються фінансування

тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

В усіх випадках ці критерії застосовуються, якщо відсутні ознаки дроблення операції. У разі виявлення дроблення операції всі операції вважатимуться як одна єдина (ч. 3 ст. 11 Закону № 361). Наприклад, 67,5 тис. грн. готівкою розбили на 15 платежів по 45 тис. грн., аби не потрапити під поріг 400 тис. грн. Однак усі ці платежі суб'єкт фінансового моніторингу має вважати як один єдиний» [20] (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Порогові показники фінансового моніторингу в Україні

ПОРОГОВІ ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ*		
Заходи фінансового моніторингу відсутні	Здійснюються заходи фінансового моніторингу:	
	належна перевірка** (ідентифікація та верифікація особи, зокрема дані про кінцевого бенефіціара клієнта, мету й характер ділових відносин, перевірка актуальності документів, моніторинг ділових відносин, у т.ч. й походження коштів)	можливе повідомлення державних суб'єктів фінансового моніторингу, якщо є інші ознаки порогової операції
для переказу безготівкових коштів для зарахування на рахунок отримувача в оплату вартості товарів, робіт, послуг, погашення зобов'язання за кредитом		
менше 30 тис. грн	від 30 тис. грн до 400 тис. грн	≥ 400 тис. грн (≥ 55 тис. грн – для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри)
для переказу готівкових коштів (пп. «8» ч. 18 ст. 14 Закону № 361)		
5 тис. грн. (без ідентифікації особи платника)	більше 5 тис. грн до 400 тис. грн	≥ 400 тис. грн (≥ 55 тис. грн – для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри)
* або в іноземній валюті у еквіваленті за офіційним курсом НБУ; ** в залежності від наявного ризику ділових відносин належна перевірка може бути посилена (ст. 12 Закону № 361) або спрощена (ст. 13 Закону № 361); ***окрім перевищення 400 тис грн (55 тис. грн – для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри) ще треба наявність хоча б однієї ознаки порогової операції зі ст. 20 Закону № 361		

Підозрілі операції зупиняються незалежно від існуючих винятків та суми самої операції.

Однак незалежно від суми операції суб'єкт фінансового моніторингу може завжди зупинити операцію, якщо виникла підозра, що операція має зв'язок зі злочинним походженням коштів (ч. 8 ст. 14 Закону № 361, ч. 2 ст. 8 Закону № 361). Як одна з причин зупинки можуть бути й ознаки подрібнення операції. Порядок зупинки операцій з боку Державної служби фінансового моніторингу визначено у Порядку прийняття Державною службою фінансового моніторингу України рішень (доручень) про зупинення фінансових операцій, затвердженому наказом Мінфіну від 14.01.2021 р. № 8.

Деякі інші вимоги до операцій з віртуальними валютами (криптовалютами), які наведені у таблиці 2.5 .

Таблиця 2.5

Операції з віртуальними валютами (криптовалютами)

ПОРОГОВІ ЦИФРИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ОПЕРАЦІЙ З ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ (КРИПТОВАЛЮТАМИ) 2022*	
обсяг операції з віртуальними валютами:	
	≥ 30 тис. грн* (ч. 3 ст. 11 Закону № 361)
заходи фінансового моніторингу, які проводяться:	
забезпечується наявність як мінімум такої інформації: •номер рахунка/електронного гаманця або унікальний номер електронного платіжного засобу чи наперед оплаченої картки; •номер рахунка або унікального номера електронного платіжного засобу отримувача або наперед оплаченої картки; •якщо відсутні електронний гаманець – наводиться унікальний номер фінансової інформації	процедура належної перевірки, яка включає ідентифікацію та верифікацію клієнта (перелік процедур – у ч. 8 ст. 11 Закону № 361)
* або в іноземній валюті в еквіваленті за офіційним курсом НБУ	

2.7. Політично значущі особи та особливості моніторингу їх фінансових операцій

Політично значущі особи – фізичні особи, які є національними, іноземними публічними діячами та діячами, які виконують публічні функції в міжнародних організаціях.

Отже, на законодавчому рівні до політично значущих осіб віднесено **три категорії діячів.**

Перелік осіб же, які відносяться до кожної з категорій:

- ✓ «національні публічні діячі, що визнані як фізичні особи, які виконують або виконували в Україні визначні публічні функції, зокрема: Президент України, народні депутати, державні службовці, посади яких належать до категорії «А», судді Конституційного Суду України, касаційних та апеляційних судів тощо.
- ✓ іноземні публічні діячі – фізичні особи, які виконують або виконували визначні публічні функції в іноземних державах, зокрема: глави держав, міністри, члени парламентів тощо.
- ✓ діячі, які виконують публічні функції в міжнародних організаціях – посадові особи міжнародних організацій, які обіймають або обіймали посаду керівника чи заступника керівника в таких організаціях або виконують чи виконували будь-які інші керівні (визначні публічні) функції на найвищому рівні, в тому числі в міжнародних міждержавних організаціях, члени міжнародних парламентських асамблей, судді та керівні посадові особи міжнародних судів» [20].

Перелік таких осіб не можна назвати вичерпним, оскільки виконання будь-яких керівних функцій на найвищому рівні є оціночним поняттям та не базується на об'єктивному критерії.

Окрім цього, у законі встановлено пов'язаних з політично значущими особами – фізичних осіб, що відповідають хоча б одному з критеріїв:

- 1) мають спільне з політично значущою особою бенефіціарне володіння

юридичною особою, трастом або іншим подібним правовим утворенням або мають будь-які інші тісні ділові зв'язки або

2) є кінцевими бенефіціарними власниками юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, про які відомо, що вони де-факто були утворені для вигоди політично значущих осіб.

Також, до категорії ПЕП відносяться члени їх сімей: чоловік/дружина або прирівняні до них особи, син, дочка, пасинок, падчерка, усиновлена особа, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, зять та невістка і прирівняні до них особи, батько, мати, вітчим, мачуха, усиновлювачі, опікуни чи піклувальники.

Статус ПЕП є **довічним** і в незалежності від того, коли особа була значущим діячем, вона має статус ПЕП.

Організація роботи з ПЕП.

«Стаття 20 Закону визначає, що всі фінансові операції сума яких перевищує 400 (а в деяких випадках 55) тисяч гривень є пороговими, зокрема, якщо вони здійснюються політично значущими особами, членами їх сім'ї та/або особами, пов'язаними з політично значущими особами.

За Законом використовується ризик-орієнтовний підхід, що полягає у визначенні (виявленні), оцінці (переоцінці) та розумінні ризиків та вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня» [20].

Суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід, враховуючи відповідні критерії ризику, зокрема:

- 1) пов'язані з його клієнтами,
- 2) географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів,
- 3) видом товарів та послуг, що клієнт отримує від суб'єкта первинного фінансового моніторингу,
- 4) способом надання (отримання) послуг.

Таким чином, може встановлюватися високий або неприйнятно високий ризик.

Водночас, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний встановити високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин), зокрема стосовно іноземних публічних діячів, членів їх сімей та осіб, пов'язаних з такими політично значущими особами, а також клієнтів, кінцевими бенефіціарними власниками яких є зазначені особи.

У свою чергу, національних публічних діячів не завжди можуть відносити до високої категорії ризиків.

Джерела отримання інформації про ПЕП.

Сам діяч, його члени сім'ї або пов'язані особи повинні надавати цю інформацію суб'єкту фінансового моніторингу, яку останній перевіряє та підтверджує.

Однак, суб'єкт фінансового моніторингу також самостійно аналізує інформацію про клієнта у разі, якщо останнім не зазначено про свій статус ПЕП.

Такі відомості можуть отримуватися з будь-яких національних або ж міжнародних джерел. Для прикладу, в Україні діє Відкритий реєстр національних публічних діячів України (**per.org.ua**), де в режимі реального часу відбувається оновлення даних, пов'язаних з публічними діячами.

Надалі проводиться належна перевірка – визначена як заходи, що включають:

- 1) ідентифікацію та верифікацію клієнта;
- 2) встановлення кінцевого бенефіціарного власника клієнта;
- 3) встановлення (розуміння) мети та характеру майбутніх ділових відносин або проведення фінансової операції;
- 4) проведення на постійній основі моніторингу ділових відносин та фінансових операцій клієнта, що здійснюються у процесі таких відносин,

щодо відповідності таких фінансових операцій наявній у суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта, його діяльність та ризик;

5) забезпечення актуальності отриманих та існуючих документів, даних та інформації про клієнта.

Додатково, суб'єкт фінансового моніторингу повинен у разі проведення операцій з ПЕП, членами сім'ї та пов'язаними особами:

1) мати належну систему управління ризиками з метою виявлення факту належності клієнта або кінцевого бенефіціарного власника клієнта до зазначеної категорії;

2) одержувати дозвіл керівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу для встановлення (продовження) ділових відносин, проведення (без встановлення ділових відносин) фінансових операцій на суму, що дорівнює чи перевищує порогову суму (незалежно від того, проводиться така фінансова операція одноразово чи як кілька фінансових операцій, що можуть бути пов'язані між собою);

3) вживати достатніх заходів з метою встановлення джерела статків (багатства) та джерела коштів, з якими пов'язані ділові відносини чи операції з такими особами;

4) здійснювати на постійній основі поглиблений моніторинг ділових відносин.

У разі якщо політично значуща особа перестала виконувати визначні публічні функції, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний продовжувати не менше ніж протягом дванадцяти місяців враховувати її триваючі ризики та вживати заходів, визначених пп. 2-4 поки не переконається в тому, що такі ризики відсутні.

При цьому суб'єкт первинного фінансового моніторингу повинен враховувати ризики, що залишаються властивими політично значущій особі, зокрема:

- ✓ рівень впливу, що особа може ще мати;

- ✓ обсяг повноважень, якими вона була наділена;
- ✓ зв'язок між минулими та чинними повноваженнями тощо.

СПФМ рекомендується дотримуватись наступного порядку дій при визначенні статусу клієнта як національного публічного діяча, його близьких осіб або пов'язаних осіб:

Клієнт вказує відомості щодо своєї належності до зазначених категорій осіб у відповідному внутрішньому документі СПФМ, такому як анкета-опитувальник і т.д.

Проводиться перевірка факту наявності або відсутності клієнта в базах даних публічних діячів (зокрема www.per.org.ua) та на офіційних веб-сайтах державних органів. Результати перевірки фіксуються за допомогою збереження знімку екрана пристрою, яким проводився пошук особи, і вказівкою дати у відповідному внутрішньому документі СПФМ.

Важливо враховувати, що при виявленні факту вжиття СПФМ достатніх заходів для визначення належності клієнта до категорії публічних діячів або пов'язаних осіб, детальне з'ясування виконується індивідуально в кожному конкретному випадку.

2.8. Таємниця фінансового моніторингу: сутність та принципи захисту

«Таємниця фінансового моніторингу – це інформація, отримана під час здійснення державного фінансового моніторингу спеціально уповноваженим органом – Державною службою фінансового моніторингу України, зокрема інформація про фінансові операції та їх учасників, додаткова та інша інформація, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи

фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення та/або іншими незаконними фінансовими операціями» [3].

Термін «таємниця фінансового моніторингу» є відносно новим у законодавстві, оскільки набув поширення лише в 2015 р.

Відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, охорони, захисту інформації регулюються Законом України «Про інформацію». Порядок доступу до інформації, якою володіють суб'єкти владних повноважень, та інформації, що становить суспільний інтерес, врегульовано Законом України «Про доступ до публічної інформації».

Відповідно до ч. 1 ст. 21 Закону України «Про інформацію» та ч. 1 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація.

Згідно з ч. 2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону за дотримання комплексу вимог:

«а) винятково в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку для запобігання заворушенням чи злочинам, охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, запобігання розголошенню конфіденційної інформації, а також для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя;

б) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

в) шкода від оприлюднення такої інформації є більш вагомою, ніж суспільний інтерес щодо її отримання» [22].

Частиною 3 ст. 21 Закону України «Про інформацію» передбачено, що порядок визначення інформації таємною або службовою, а також порядок доступу до неї регулюється законодавством [21].

У ст. 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації» зазначено, що таємна інформація – це інформація, доступ до якої обмежується відповідно до ч. 2 ст. 6 цього Закону, розголошення якої може завдати шкоди особі,

суспільству й державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю, а порядок доступу до неї регулюється цим Законом та спеціальними законами [22].

«Донині в законах України не було врегульовано питання щодо обігу інформації, яка пов'язана з фінансовим моніторингом. У зв'язку з цим запровадження терміна «таємниця фінансового моніторингу» було здійснено відповідно до положень законів України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації» з метою визначення доступу до інформації, що отримується Державною службою фінансового моніторингу. Закон встановив, що до таємниці фінансового моніторингу належить отримана Державною службою фінансового моніторингу інформація про: фінансові операції, учасників фінансових операцій, а також додаткова та інша інформація, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи розповсюдження зброї масового знищення та/або іншими незаконними фінансовими операціями» [3].

Увагу потрібно приділити здійсненню аналізу принципів інформаційного обміну (у контексті захисту таємниці фінансового моніторингу) між учасниками національної системи боротьби із зазначеним протиправним явищем (табл. 2.6).

Особам, які подали інформацію до Державної служби фінансового моніторингу, забороняється повідомляти будь-які дані про фінансову операцію та її учасників особам, які брали (беруть) участь у її здійсненні, а також третім особам.

Основні принципи захисту таємниці фінансового моніторингу

Назва принципу	Характеристика
законності	встановлює законодавчі базові засади захисту таємниці фінансового моніторингу
дотримання професійної таємниці	передбачає збереження професійної таємниці суб'єктів первинного фінансового моніторингу в межах надання Службі інформації, що становить таємницю фінансового моніторингу
оптимальної захищеності	передбачає, що захист таємниці фінансового моніторингу балансує між ризиками суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо розкриття відповідної інформації та компетенцією Служби щодо її подальшої передачі законним чином
державного гарантування	встановлює, що захист таємниці фінансового моніторингу гарантується державою
міжнародної забезпеченості	передбачає, що захист інформації, яка становить таємницю фінансового моніторингу, зумовлений міжнародними стандартами (Рекомендаціями FATF
повноти	забезпечує охоплення таємницею фінансового моніторингу всієї інформації, що отримується Службою (інформація про фінансові операції та їх учасників)
взаємності	обов'язок із надання інформації, що становить таємницю фінансового моніторингу, кореспондується з обов'язком зазначеного органу захищати отриману інформацію.

Окрім обмежень щодо розголошення факту та змісту подання інформації про фінансову операцію Державна служба фінансового моніторингу, вищезазначений Закон також забороняє розголошувати інформацію про одержання запиту від Державної служби фінансового моніторингу та надану на нього відповідь.

Указане обмеження стосується більш широкого кола суб'єктів, до яких належать:

- а) працівники суб'єкта первинного фінансового моніторингу;
- б) працівники державних органів;
- в) працівники органів місцевого самоврядування;

г) посадові особи, працівники суб'єктів господарювання, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, що не є суб'єктами первинного фінансового моніторингу [3].

Якщо вказані особи отримали запит від Державної служби фінансового моніторингу щодо фінансових операцій, додаткової або іншої інформації, пов'язаної з проведенням аналізу фінансових операцій, які стали предметом фінансового моніторингу, їм заборонено повідомляти про це осіб, що брали (беруть) участь у здійсненні зазначених фінансових операцій, вказаних у запиті чи відповіді, а також будь-яких третіх осіб [3].

Зазначені статті охоплюють такі випадки, як:

«1) інформування правоохоронних органів, уповноважених приймати рішення відповідно до Кримінального процесуального кодексу (КПК) України, про подальше зупинення відповідних фінансових операцій (операції), зупинення видаткових фінансових операцій та подача до них узагальнених матеріалів або додаткових узагальнених матеріалів;

2) подача узагальнених матеріалів (додаткових узагальнених матеріалів) до правоохоронних органів, уповноважених приймати рішення згідно з КПК України, а також розвідувальних органів України для проведення оперативно-розшукової діяльності;

3) інформування суб'єктів державного фінансового моніторингу, які, відповідно до Закону, виконують функції державного регулювання й нагляду за суб'єктами первинного фінансового моніторингу, про можливі порушення такими суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог Закону та надання суб'єктам державного фінансового моніторингу даних відповідно до законодавства в межах, визначених ч. 3 ст. 18 Закону;

4) надання відповідному органу іноземної держави інформації з обмеженим доступом» [3].

Таким чином, законодавче закріплення задокументованої інформації у вигляді узагальнених матеріалів та додаткових узагальнених матеріалів, яка може подаватись Державною службою фінансового моніторингу від суб'єктів

фінансового моніторингу формі матеріальних носіїв, в електронному вигляді або у формі копій документів з обмеженим доступом, не є порушенням порядку розкриття державної інформації.

У випадку розголошення будь-яким способом конфіденційної інформації з фінансового моніторингу, працівники Державної служби фінансового моніторингу можуть бути притягнуті до відповідальності відповідно до закону або рішення суду. У таких випадках існують два види відповідальності для працівників – кримінальна або адміністративна. Згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення, розголошення інформації, яка є об'єктом обміну між суб'єктом первинного фінансового моніторингу та Державною службою фінансового моніторингу, або факту її подання (одержання) особою в рамках її професійної чи службової діяльності, може призвести до накладення штрафу в розмірі від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [9].

Відповідальність працівників Державної служби фінансового моніторингу за незаконне розголошення інформації з обмеженим доступом. Частина 13 статті визначає засади такої відповідальності відносно осіб, яким така інформація стала відома у зв'язку з їхнього професійною або службовою діяльністю. Це можуть бути:

- а) працівники суб'єктів первинного фінансового моніторингу;
- б) працівники суб'єктів господарювання, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, що не є суб'єктами первинного фінансового моніторингу;
- в) працівники суб'єктів державного фінансового моніторингу;
- г) працівники державних органів та Національного банку України;
- д) державні реєстратори;
- е) працівники правоохоронних органів.

Вказані особи зобов'язані суворо дотримуватися конфіденційності фінансового моніторингу і у визначених законом випадках утримувати від розголошення факт подання інформації Державній службі фінансового

моніторингу. Ті, хто порушує зобов'язання зберігання конфіденційності фінансового моніторингу та заборони інформування про подання інформації, несуть відповідальність згідно з встановленим законом порядком.

Отже, можна відзначити, що в законодавстві України чітко визначені положення стосовно термінології та процедури розголошення таємниці фінансового моніторингу. Ці норми гарантуються принципами захисту таємниці фінансового моніторингу, такими як дотримання професійної таємниці, оптимальна захищеність, державне гарантування, міжнародна забезпеченість та повнота й взаємність. Статус інституту таємниці фінансового моніторингу відповідає міжнародним стандартам у сфері боротьби з відмиванням коштів, а саме забезпечується державою.

2.9. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та відновлення прав і законних інтересів власників.

За порушення вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ до осіб порушників може бути застосована:

- ✓ кримінальна,
- ✓ адміністративна,
- ✓ цивільно-правова
- ✓ дисциплінарна відповідальність.

Такі особи також можуть бути позбавлені права провадити певні види діяльності згідно із законом.

Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії відновлення прав і законних інтересів власників Ст. 32 ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Особи, винні у порушенні вимог законодавства у сфері запобігання та протидії, в тому числі у незабезпеченні належної організації та/або проведення первинного фінансового моніторингу, а також у причетності до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення або у сприянні іншим особам у вчиненні таких дій, або які фінансували тероризм чи розповсюдження зброї масового знищення, несуть відповідальність згідно із законом [20].

До суб'єкта первинного фінансового моніторингу можуть бути застосовані штрафи, зокрема:

1) «за порушення вимог щодо відмови від встановлення (підтримання) ділових відносин, проведення фінансової операції – у розмірі до **20 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;**

2) за порушення вимог щодо здійснення переказів, передбачених статтею 14, – у розмірі до **10 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;**

3) за порушення порядку замороження/розмороження активів, що пов'язані з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням, та зупинення фінансових операцій – у розмірі до **100 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;**

4) за порушення порядку створення (ведення) та зберігання документів, у тому числі електронних, записів, даних, інформації у випадках, передбачених цим Законом, у тому числі у разі їх втрати або знищення, – у розмірі до **12 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;**

5) за неподання, несвоєчасне подання, порушення порядку подання або подання спеціально уповноваженому органу недостовірної інформації у випадках, передбачених законодавством, – у розмірі до **20 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;**

б) за невиконання умов угоди про врегулювання наслідків вчинення порушення законодавства у сфері запобігання та протидії – у розмірі, що **не перевищує суму грошового зобов'язання за такою угодою;**

7) за невиконання вимог про усунення виявлених порушень та/або про вжиття заходів для усунення причин, що сприяли їх вчиненню, а також невиконання заходів з усунення виявлених за результатами перевірки недоліків щодо організації та проведення первинного фінансового моніторингу – у розмірі до **100 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;**

8) за порушення обмежень щодо обміну інформацією, визначених законодавством у сфері запобігання та протидії, – у розмірі до **12 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;**

9) за незабезпечення належної організації та проведення первинного фінансового моніторингу, відсутність належної системи управління ризиками, повторне невиконання вимог суб'єктів державного фінансового моніторингу про усунення виявлених порушень та/або про вжиття заходів для усунення причин, що сприяли їх вчиненню, – у розмірі до **10 відсотків загального річного обороту, але не більше 7950 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»** [20].

Випадки відмови банку у відкритті рахунку клієнту та випадки, коли банк може закрити рахунок клієнту.

Відповідно до ст. 15 ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» суб'єкт первинного фінансового моніторингу *зобов'язаний відмовити клієнту у відкритті рахунка, у тому числі шляхом розірвання ділових відносин, закриття рахунка/відмовитися від проведення фінансової операції у разі:*

- ✓ «якщо здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта, а також встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевих

бенефіціарних власників, є неможливим або якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені;

- ✓ встановлення клієнту неприйнятно високого ризику або ненадання клієнтом необхідних для здійснення належної перевірки клієнта документів чи відомостей;
- ✓ подання клієнтом чи його представником суб'єкту первинного фінансового моніторингу недостовірної інформації або подання інформації з метою введення в оману суб'єкта первинного фінансового моніторингу;
- ✓ виявлення у порядку, встановленому відповідним суб'єктом державного фінансового моніторингу, що банк або інша фінансова установа, з якою встановлені кореспондентські відносини, є банком-оболонкою та/або підтримує кореспондентські відносини з банком-оболонкою;
- ✓ якщо здійснення ідентифікації особи, від імені або в інтересах якої проводиться фінансова операція, та встановлення її кінцевого бенефіціарного власника або вигодоодержувача (вигодонабувача) за фінансовою операцією є неможливим» [20].

Очевидно, що посилення фінансового моніторингу потребуватиме від суб'єктів господарської діяльності більш ретельного аналізу та фінансової розвідки своїх контрагентів та власних господарських операцій. В іншому випадку, існує високий ризик опинитися поза межами банківської системи та поставити під загрозу весь свій бізнес.

2.10. Фінансовий моніторинг в умовах воєнного стану

З початком повномасштабної війни в Україні підрозділом фінансової розвідки України переглянуто та оновлено пріоритети роботи. Разом із національними та іноземними партнерами спрямував свої дії на наступні пріоритетні напрями:

- ✓ «співпрацю з FATF з метою санкціонування РФ, в частині виключення її із членства в цій організації та включення до «чорного списку» FATF;
- ✓ координацію роботи з Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL);
- ✓ співпрацю з Егмонтською групою з метою санкціонування РФ в частині виключення її із членства в цій організації;
- ✓ співробітництво з іншими регіональними організаціями за типом FATF, зокрема з APG, з метою ізоляції РФ;
- ✓ забезпечення проведення спільних фінансових розслідувань з іноземними ПФР та співпрацю з іноземними фінансовими регуляторами та відповідними криптовалютними організаціями стосовно превентивних заходів щодо бізнесу з РФ;
- ✓ блокування рахунків колаборантів, розслідування кейсів державних зрадників, оброблення повідомлень про фінансові операції, зупинення фінансових операцій, участі у роботі групи «Task Force» та передання узагальнених матеріалів до правоохоронних органів;
- ✓ координацію роботи з суб'єктами державного фінансового моніторингу та підготовку методологічної інформації для СПФМ, а також співпрацю з громадськістю;
- ✓ проведення Національної оцінки ризиків та оцінки негативного впливу РФ на Світовий порядок і Глобальну фінансову безпеку» [29].

З 24 лютого 2022 року, а саме з початку введення воєнного стану в Україні, суттєвих змін зазнали такі сектори економіки як банківський так і

фінансовий, у тому числі їх нормативно-правове регулювання. Також не виключенням стали окремі механізми здійснення фінансового моніторингу банками, які в умовах воєнного стану були адаптовані до потреб українців. На період воєнного стану в Україні правила фінансового моніторингу послаблено. Це слідує з того, що 17.03.2022 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану». Закон доповнює розділ X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та встановлює окремі правила для функціонування системи фінансового моніторингу у воєнний час. Основними змінами є:

1) банк не вживає заходів для встановлення джерел походження коштів у разі їх внесення фізичною особою в готівковій формі на поточний рахунок у розмірі, що дорівнює або перевищує 400 тис. грн, якщо клієнт не надав на вимогу банку відповідні документи або відомості; такими коштами можна розпорядитися лише для допомоги Збройним силам України та гуманітарної допомоги українцям поточних рахунках Міністерства соціальної політики для благодійної допомоги та забезпечення підтримки незахищених верств населення; рахунки банків України для придбання облігацій внутрішньої державної позики «Військові облігації» (про що банки повідомляють таких клієнтів);

2) якщо є підозра, що внесена готівка пов'язана з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового ураження та його фінансуванням, то банк зобов'язаний негайно й без повідомлення клієнта заморозити ці активи та повідомити Службу безпеки України;

3) банк зобов'язаний розморозити активи не пізніше наступного робочого дня від дня надходження від СБУ інформації про те, що підозра банку не підтвердилася. Однією з особливостей фінансового моніторингу в

період дії воєнного стану – це спрощена ідентифікація та верифікація покупців військових облігацій.

Також Національний банк України зупиняє на період дії воєнного стану проведення планових виїзних перевірок, які передбачені Положенням НБУ від 30.06.2020 р. №90 «Про порядок організації та здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)». Проте у разі порушення банками покладених на них обов'язків зі здійснення ними фінансового моніторингу, Національний банк України буде враховувати вплив умов воєнного стану на можливість виконання банками свої обов'язків як суб'єктів первинного фінансового моніторингу. З метою виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, особливо тих, які причетні до збройної агресії Російської Федерації в Україні, рекомендується використовувати перелік таких осіб, опублікований на сайті:

- ✓ сайті Європейської комісії;
- ✓ сайті Міністерства фінансів США (список OFAC);
- ✓ сайті РНБОУ;
- ✓ сайті «Окупант», інформаційному ресурсі Апарату РНБО України;
- ✓ офіційних сайтах державних органів іноземних країн, з переліками підсанкційних осіб тощо.

Після остаточного скасування воєнного стану банк може здійснювати видаткові операції за поточними рахунками фізичних осіб із коштами, внесеними ними в готівковій формі, після вжиття заходів щодо встановлення джерел походження таких коштів; а також зобов'язаний упродовж 30 днів надати уповноваженому органу інформацію про заморожені активи.

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Назвіть основні пріоритети роботи підрозділу фінансової розвідки України в умовах воєнного стану.

2. Функції фінансового моніторингу, його види, форми і методи: класифікація, сутність, загальні характеристики.
3. Методичні прийоми і способи, які застосовують у процесі запобігання легалізації незаконно отриманих доходів та фінансування тероризму.
4. Правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України, як спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань запобігання легалізації незаконно отриманих доходів та фінансування тероризму.
5. Визначте систему та суб'єктів первинного та державного фінансового моніторингу.
6. Назвіть нормативно-правові акти, що регулюють особливості організації фінансового моніторингу.
7. Яка відповідальність за організацію фінансового моніторингу?
8. Охарактеризуйте спеціально визначених суб'єктів фінансового моніторингу в протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.
9. Розкрийте сутність та принципи захисту таємниці фінансового моніторингу.

Завдання 1. ПП «Діамант» займається реалізацією ювелірних виробів. За минулий рік на фоні дрібних продажів було реалізовано дві дуже дорогі коштовності: – срібна прикраса ручної роботи на суму 144 000 грн; – золота прикраса з діамантами на суму 431 000 грн. Необхідно визначити: 1) чи має даний суб'єкт господарювання ставати на облік у Держфінмоніторингу; 2) чи підпадають операції даного підприємства під фінансовий моніторинг (якщо – так, то під який з його видів)?

Завдання 2. Розробити можливі схеми легалізації злочинних доходів через адвокатів, нотаріусів з використанням особливостей їх статусу та встановити індикатори, за якими їх можна виявити.

Завдання 3. Виокремити в запропонованій ситуації певні типологічні ознаки схеми з відмивання коштів. Державна страхова компанії країни, що

входила до «чорного списку», отримувала від державних чиновників завищені страхові премії. Потім вони спрямовувалися на перестраховування через компанію, що знаходиться у Великобританії та контролюється політичними діячами з тієї ж іноземної держави. Надлишкові премії послідовно виплачувалися через офшорну компанію на особисті рахунки політичних діячів у різних країнах.

Перелік використаних джерел до розділу 2

1. Берізко В. Щодо адміністративно-правового статусу Державної служби фінансового моніторингу. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 118-122. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_3_27
2. Воронова Л. Словник фінансово-правових термінів. Алерта, 2011. 550 с.
3. Гаєвський І.М. Таємниця фінансового моніторингу: сутність, принципи захисту, особливості розкриття. law magazine of national academy of internal affairs, № 1 (11), 2016.
4. Діяльність та аналіз TRACFIN 2021. URL: <https://www.economie.gouv.fr>
5. Звіт з проведення національної оцінки ризиків у 2019 році URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_
6. Звіт FinCEN. URL: <https://www.fincen.gov/reports/sar-stats>.
7. Звіт про підозрілу діяльність https://ewikiuk.top/wiki/Suspicious_activity_report.
8. Клименко А. Організаційно-правові засади діяльності банків в системі заходів протидії легалізації доходів, здобутих злочинним шляхом: Дис... канд. юр. наук: 12.00.07. Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2004. 215 с.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон Верховної Ради УРСР 7 груд. 1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51. Ст. 1122.
10. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності. ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 15.11.2010. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text.

11. Конвенція Ради Європи про відмивання, виявлення, вилучення та конфіскацію доходів від злочинної діяльності. Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 16.05.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text.
12. Конституція України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
13. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III Голос України. 2001. № 107.
14. Кузьмінська О.Е., Абесінова О.К. Удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансового моніторингу в Україні. Фінанси України. № 7. 2021. С. 108 – 126.
15. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf.
16. Москаленко Н.В. Теоретичні аспекти запровадження комплексного контролю в Україні. Економічний вісник серія: фінанси, облік, оподаткування. УДФСУ. 2018. Вип. №2. С. 106-113.
17. Орлюк О. П. Фінансове право. Академічний курс: підручник К.: Юрінком Інтер, 2010. 808 с
18. Патюта І. М. Сучасні схеми і підходи до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом у банківському секторі України. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 6. С. 262-269. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_6_36.
19. Первинний фінансовий моніторинг у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму: монографія / Комісаров О.Г., Скрипка О.Ю., Собакарь А.О. Дніпропетровськ, 2015. 184 с.

20. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06. 12. 2019 р. № 361. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20/ed20220731#Text>
21. Про інформацію: Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.
22. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939. Голос України. 2011. № 24.
23. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : наук.-практ. комент. до Закону України / Чубенко А. Г., Лошицький М. В., Бичкова С. С., Котляревський Я. В. Київ: Ваіте, 2015. 816 с.
24. Про порядок організації та здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій): положенням НБУ від 30.06.2020 р. №90.
25. Рекомендації FATF та методологія. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>
26. Річний звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2022 р. URL:http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2019/20190411/zvit_2022_
27. Уткіна М. С. Правові засади здійснення фінансового моніторингу в Україні / Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–20 травня 2022 р. / редкол.: А. М. Куліш, В. В. Миргород-Карпова, А. В. Стеблянко та ін. Суми: Сумський державний університет, 2022. С. 357-361.
28. The FATF Recommendations. International Standards on Combating Money

Laundrying and the Financing of Terrorism & Proliferation. 2021. URL: <https://www.fatfgafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

29. FATF report "Money laundering through physical cash transfers" 2018. URL: <http://www.fatfgafi.org/publications/methodsandtrends /documents/ml-through>.

30. Офіційна сторінка Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua>

РОЗДІЛ 3

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ПРОТИПРАВНИМ ШЛЯХОМ

3.1. Міжнародне співробітництво як важливий елемент фінансової розвідки

Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та ефективна співпраця міжнародних організацій є важливими елементами фінансової розвідки, оскільки дозволяють забезпечити результативність боротьби з економічною злочинністю, корупцією та фінансовими шахрайствами на міжнародному рівні.

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [5] визначає:

– **фінансовий моніторинг** – сукупність заходів, що вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу.

Звідси можемо сформувати поняття **фінансової розвідки** як процесу аналізу фінансових операцій та транзакцій з метою виявлення можливих порушень законодавства щодо відмивання грошей, фінансування тероризму, податкових шахрайств та інших фінансових злочинів.

Міжнародне співробітництво у сфері фінансової розвідки – це спільна діяльність держав, їх компетентних органів та фінансових установ, у напрямку запобігання та протидії, що включають проведення фінансового моніторингу та обмін фінансовою інформацією.

Міжнародне співробітництво у сфері фінансової розвідки включає використання наступних *інструментів*:

- ✓ гармонізація підходів аудиту фінансової звітності,
- ✓ впровадження та застосування єдиних стандартів аналізу банківських транзакцій,
- ✓ перевірка та координація походження коштів та податкових зобов'язань,
- ✓ надання взаємної правової допомоги.

Основні *завдання міжнародного співробітництва в контексті фінансових розслідувань*:

- ✓ запобігти фінансовим злочинам,
- ✓ виявити та припинити діяльність злочинних угруповань та індивідів, що використовують фінансову систему для злочинних цілей,
- ✓ відновлення фінансових втрат внаслідок злочинних дій.

Одним з основних аспектів міжнародного співробітництва в фінансовій розвідці є обмін інформацією. *Країни можуть обмінюватися наступною фінансовою інформацією*:

- ✓ дані про банківські транзакції,
- ✓ інформація про власників компаній,
- ✓ договори в сфері оподаткування та інші фінансові документи, та координувати свої дії та спільно працювати над виявленням, зупиненням та притягненням до відповідальності тих, хто зловживає фінансовою системою.

Загалом, міжнародне співробітництво є важливим елементом фінансової розвідки, оскільки дозволяє країнам працювати разом для боротьби з фінансовою злочинністю. Це сприяє підвищенню безпеки фінансової системи та допомагає забезпечити чесну та прозору фінансову діяльність на міжнародному рівні.

Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, означає процес перетворення нелегальних коштів у легальні активи:

Ці дефініції вказують на процес перетворення злочинно одержаних коштів у законні або легальні активи шляхом приховування їхнього походження та унеможливлення виявлення цього зв'язку з злочинністю.

Таблиця 3.1

Визначення поняття «легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом»

Визначення	Джерело
<p>✓ будь-які дії, пов'язані із вчиненням фінансової операції чи правочину з доходами, одержаними злочинним шляхом, а також вчиненням дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких доходів, чи володіння ними, прав на такі доходи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення).</p>	<p>Ст. 5 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [5, Ст. 5]</p>
<p>✓ процес здійснення різних операцій з фінансовими ресурсами, що мають на меті приховати походження цих коштів, зробити їх легітимними та незаконно одержані доходи виглядом, що було зароблено законним шляхом</p>	<p>Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF) [12]</p>
<p>✓ вчинення фінансової операції чи правочину з коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, а також вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна, одержаних внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації доходів</p>	<p>Кримінальний кодекс України (Ст. 209) [2, Ст. 209]</p>
<p>✓ вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, а так само набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна з метою надання правомірного вигляду володінню, їх використанню або розпорядженню ними чи дій, спрямованих на приховання джерел їх походження, а також вчинення з такими коштами або іншим майном фінансової операції чи укладення щодо них угоди за умови усвідомлення особою того, що вони були одержані злочинним шляхом</p>	<p>Частина 5 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» [6]</p>

Основні шляхи легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом:

- ✓ грошові перекази,

- ✓ інвестиції в нерухомість,
- ✓ фінансові операції,
- ✓ створення фіктивних компаній,
- ✓ виробництво та реалізація товарів з порушенням прав інтелектуальної власності.

Легалізовані протиправних кошти може бути використані для:

- ✓ фінансування тероризму;
- ✓ фінансування організованої злочинності;
- ✓ корупція.

Легалізація доходів, або відмивання грошей, представляє серйозну загрозу міжнародній фінансовій стабільності, розвитку економіки та правопорядку в усьому світі. Щоб ефективно боротися з цією проблемою, необхідне міжнародне співробітництво між країнами, правоохоронними органами, фінансовими установами та іншими відповідними структурами.

Приклад:

Україна: Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії здійснюється за принципом взаємності відповідно до:

- Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»,
- міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України,
- інших нормативно-правових актів (Ст. 30) [5].

Забезпечення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії покладається на (Ст. 31) [5]:

1. ***Службу безпеки України***, яка за участю ***Міністерства закордонних справ України*** здійснює міжнародне співробітництво щодо подання пропозицій до комітетів ***Ради Безпеки ООН*** та до іноземних держав стосовно включення чи виключення фізичних або юридичних осіб та організацій до відповідних санкційних переліків та розгляду запитів іноземних держав.

2. *Міністерство закордонних справ України*, яке здійснює міжнародне співробітництво щодо звернення до комітетів *Ради Безпеки ООН* стосовно отримання дозволу на доступ до активів, що пов'язані з фінансуванням тероризмом, розповсюдженням зброї масового знищення та їхнім фінансуванням.

При поданні пропозицій до комітетів Ради Безпеки ООН стосовно включення фізичних, юридичних осіб та організацій до відповідних санкційних переліків **Служба безпеки України та Міністерство закордонних справ України повинні (Ст. 31) [5]:**

- додержуватися визначених відповідними комітетами Ради Безпеки ООН процедур та стандартних форм внесення осіб до відповідних переліків;

- надавати повну, наскільки це можливо, інформацію щодо запропонованої до включення особи чи організації, а саме інформацію, достатню для ідентифікації фізичних осіб, організацій та юридичних осіб, та, за можливості, інформацію, необхідну Міжнародній організації кримінальної поліції - Інтерполу для видачі спеціального повідомлення;

- детально, наскільки це можливо, викладати фактичні обставини справи та обґрунтування щодо включення до переліку та надавати таку інформацію на запит, крім інформації з обмеженим доступом, яка не може бути надана до відповідного комітету;

- зазначати, чи може оприлюднюватися відповідними комітетами статус України як країни, яка подала пропозиції про включення до відповідних санкційних переліків.

Міністерство закордонних справ України розробляє процедури подання клопотання про виключення осіб та організацій, включених до відповідних санкційних переліків Ради Безпеки ООН, та оприлюднює їх на своєму офіційному веб-сайті.

3. *Міністерство юстиції України*, яке надає інформацію щодо виконання судових рішень, які стосуються конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом;

4. *Генеральну прокуратуру України, Національне антикорупційне бюро України* у питаннях вчинення процесуальних дій у межах кримінального провадження щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

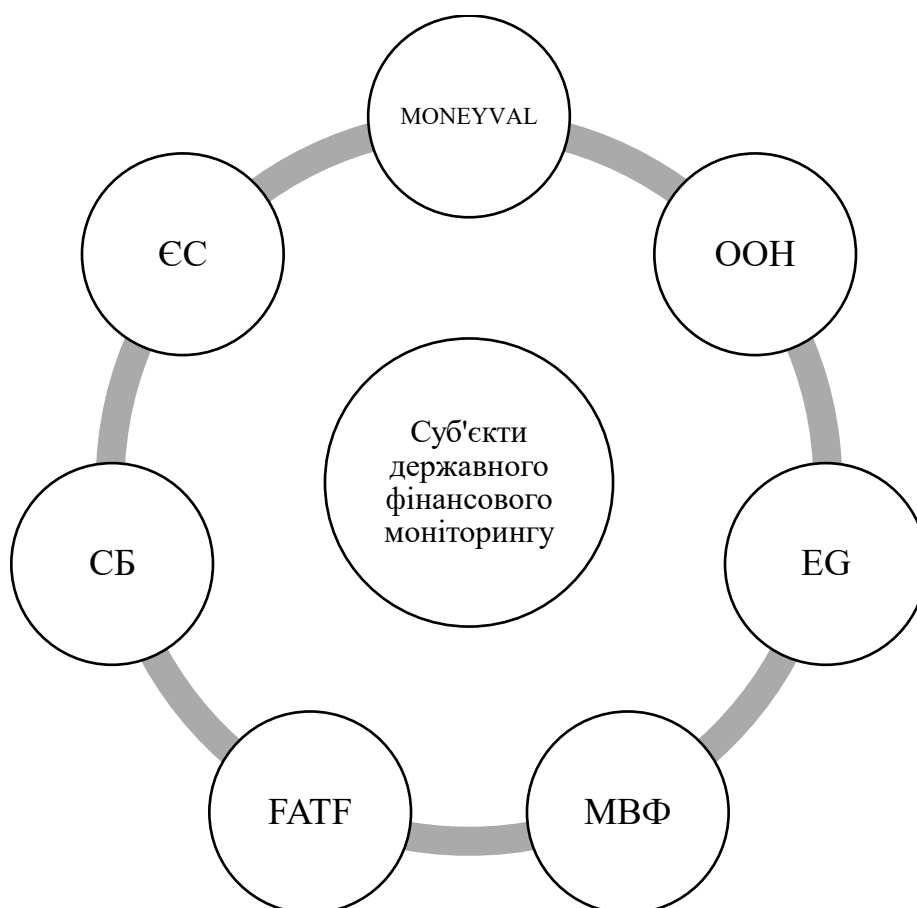
Доходи, одержані злочинним шляхом, що конфісковані у зв'язку з вироком (рішенням) суду у справі про легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення та підлягають поверненню в Україну або іноземну державу, спрямовуються відповідно до міжнародного договору України з такою державою щодо розподілу конфіскованих активів чи доходів від розміщення таких активів.

Кошти, одержані Україною за таким міжнародним договором, зараховуються до державного бюджету, якщо інше не встановлено законом.

Суб'єкти державного фінансового моніторингу у межах своїх повноважень забезпечують **співробітництво з міжнародними, міжурядовими організаціями**, задіяними у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, у тому числі з [5]:

- Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF),
- Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL),
- Європейським Союзом (ЄС),
- Світовим банком (СБ),
- Міжнародним валютним фондом (МВФ),
- Егмонтською групою підрозділів фінансових розвідок (EG),
- Організацією Об'єднаних Націй (ООН) та іншими міжнародними фінансовими організаціями.

Базуючись на нормах Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», можемо сформувати **матрицю міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму для України:**

Рис. 3.1. Матриця міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму для України

Джерело: розроблено автором

3.2. Значення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму

Значення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму:

1. Міжнародне співробітництво *допомагає виявити* незаконні фінансові операції, відмивання грошей, ухилення від оподаткування та інші фінансові злочини. Обмін інформацією на міжнародному рівні дозволяє спільним зусиллям країн здійснювати більш ефективну фінансову розвідку та вживати відповідні заходи щодо боротьби з фінансовими злочинами. Обмін інформацією є критичним аспектом міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму і дає можливість виявляти сумнівні транзакції та шахрайські фінансові схеми. Країни світу повинні активно співпрацювати в області обміну фінансової, податкової та банківської інформації з метою створення спільних баз даних та механізмів обміну, що в кінцевому результаті допоможе забезпечити швидку та ефективну ідентифікацію доходів, одержаних злочинним шляхом;

2. Міжнародне співробітництво дозволяє *координувати дії країн* у сфері фінансової розвідки. Координація дій забезпечує вироблення спільних стратегій та планів дій для ефективного протидії фінансовій злочинності. Країни можуть об'єднати свої ресурси та експертизу, щоб спільно працювати над складними міжнародними фінансовими справами. Такі форми співробітництва можуть включати обмін спеціалістами, проведення спільних розслідувань та спільні операції;

3. Міжнародне співробітництво між країнами у питаннях *екстрадиції та судового переслідування злочинців* є важливим для забезпечення їхнього притягнення до відповідальності та конфіскації легалізованих активів,

оскільки злочинці, які зловживають легалізованими коштами, часто використовують переваги граничного перетину, щоб уникнути відповідальності;

4. Міжнародне співробітництво сприяє *розвитку стандартів та норм у сфері фінансової розвідки*. Країни можуть працювати разом, щоб уніфікувати правила, процедури та методи розслідування фінансових злочинів. Це сприяє підвищенню ефективності та взаємодії між різними країнами, що спрощує обмін інформацією та спільну діяльність. Міжнародні стандарти, як елемент міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму, також відіграють важливу роль у боротьбі з легалізацією такого роду доходів.

Організації, такі як: *Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму, Інтерпол, Європол та Євроюст, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Базельський комітет, Вольфсберзька та Егмонтська група підрозділів фінансових розвідок, Організація Об'єднаних Націй* та інші фінансові інститути та міжнародні організації, спільно працюють над розробкою та впровадженням стандартів та рекомендацій щодо запобігання відмиванню грошей та боротьби з фінансуванням тероризму.

Такі документи, як *Рекомендації Фінансової діяльності щодо боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF)*, надають практичні керівництва та рамки для країн у розробці своїх внутрішніх законодавчих та регуляторних систем.

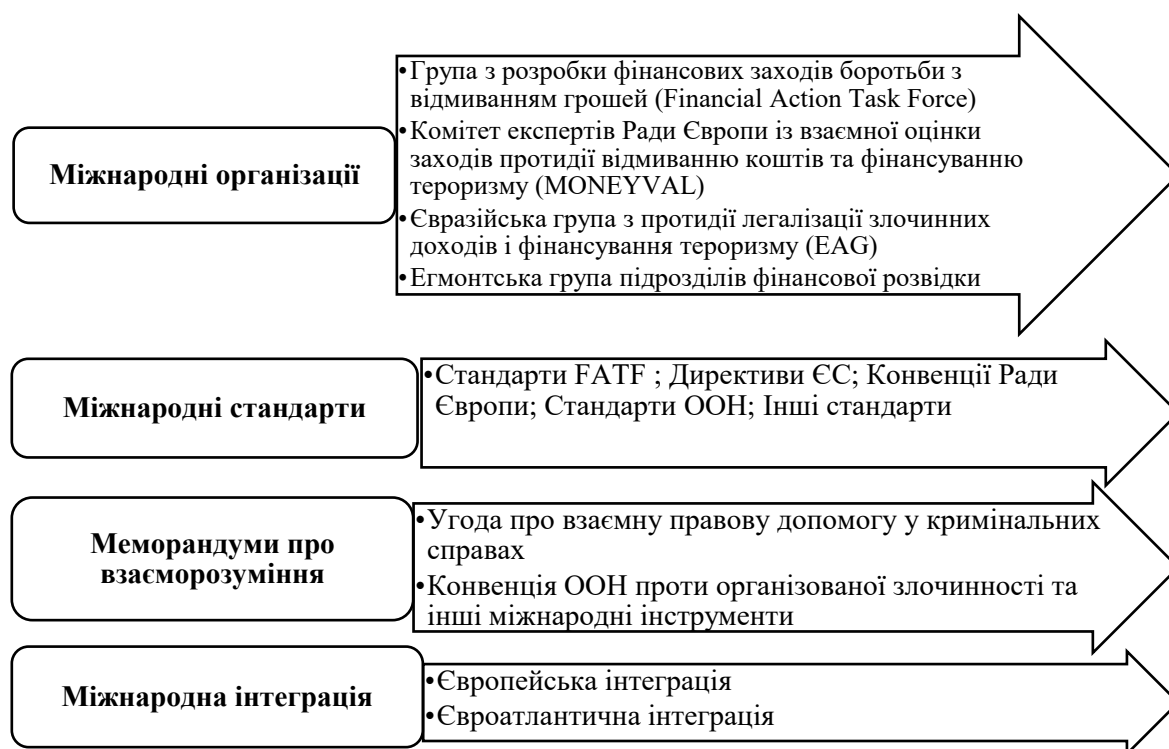
Загалом, міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є надзвичайно важливим для забезпечення фінансової стабільності та боротьби з організованою злочинністю. Тільки через спільні зусилля країн та міжнародних організацій

ми можемо ефективно протистояти цій загрозі та забезпечити глобальну безпеку та процвітання.

3.3. Формальні канали співпраці

У сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, існують різні **формальні та неформальні** канали співпраці між країнами та міжнародними організаціями. Ці канали допомагають забезпечити ефективний обмін інформацією, координацію дій та спільні зусилля у боротьбі з цим явищем.

На рисунку подано **основні формальні канали міжнародної співпраці у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом:**

Рис. 3.2. Формальні канали міжнародної співпраці у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Охарактеризуємо їх детальніше:

1. Міжнародні організації:

- ✓ Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (Financial Action Task Force (FATF)),
- ✓ Комітет експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL),
- ✓ Егмонтська група підрозділів фінансової розвідки (Egmont Group),
- ✓ Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму (EAG) є спеціалізованими організаціями, що на міжнародному рівні займаються виявленням, ідентифікацією та боротьбою з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами.

FATF розробляє стандарти та рекомендації, які стосуються запобігання легалізації доходів та сприяють міжнародному співробітництву між країнами у цій сфері.

Крім цього, країни *на регіональному рівні створюють спеціалізовані організації або агенції*, між якими підписуються відповідні меморандуми про співпрацю наприклад:

- ✓ Державна служба фінансового моніторингу України,
- ✓ Підрозділ обробки фінансової інформації Королівства Бельгії,
- ✓ Бюро фінансової поліції Президії поліції Словацької Республіки,
- ✓ Підрозділ фінансової розвідки Президії Національної поліції Естонії,
- ✓ Виконавча служба Комісії з попередження відмивання капіталів та грошових порушень (SEPBLAC) Іспанії,
- ✓ Італійський Валютний Офіс,
- ✓ Генеральний інспектор фінансової інформації Міністерства фінансів Республіки Польща тощо), які відповідають за координацію дій у сфері запобігання легалізації доходів та співпрацю з іншими країнами.

2. Міжнародні стандарти, які можемо умовно поділити на:

А. Стандарти FATF:

- ✓ рекомендації FATF міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення;
- ✓ методологія з оцінки технічної відповідності рекомендаціям FATF та ефективності систем протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму;
- ✓ правила процедури 5-го раунду взаємних оцінок комітетом MONEYVAL;
- ✓ керівництво FATF щодо протидії фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Б. Директиви ЄС:

- ✓ Директива Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2018/843 про внесення змін до Директиви (ЄС) про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму та про внесення змін до директив 200/138/ЄС і 2013/36/ЄС;
- ✓ Директива Європейського парламенту і ради (ЄС) 2015/849 від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, про внесення змін до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 648/2012 та про скасування Директиви Європейського Парламенту і Ради 2005/60/ЄС та Директиви Комісії 2006/70/ЄС.

В. Конвенції Ради Європи:

- ✓ Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом

- ✓ Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму
- ✓ Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму
- ✓ Конвенція про кіберзлочинність

Г. Стандарти ООН:

- ✓ Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення;
- ✓ Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин;
- ✓ Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності;
- ✓ Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції.

Д. Інші стандарти:

- ✓ Впровадження програми добровільного дотримання податкового законодавства;
- ✓ Принципи Вольфсберзької групи;
- ✓ Документи Базельського комітету;
- ✓ Документи Егмонтської групи;
- ✓ Між-Американська конвенція по боротьбі з тероризмом.

3. Меморандуми про взаєморозуміння: Країни можуть укласти двосторонні та багатосторонні угоди, які сприяють співпраці у запобіганні легалізації доходів.

Прикладом можуть бути:

- ✓ Угода про взаємну правову допомогу у кримінальних справах,
- ✓ Конвенція ООН проти організованої злочинності та інші міжнародні інструменти.

Країнам доцільно розробити власні внутрішні закони та нормативні акти, які регулюють запобігання легалізації доходів та сприяють співпраці з іншими країнами.

Приклад:

Україна станом на 2023 рік підписала 80 меморандумів про взаєморозуміння та співпрацю з міжнародними організаціями щодо співробітництва між в сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [4].

Ці організації можуть надавати підтримку в області аналізу фінансової інформації, розслідування фінансових злочинів та інших аспектів боротьби з легалізацією доходів. Міжнародна співпраця включає впровадження стандартів FATF, встановлення механізмів контролю, процедур інформаційного обміну та інших необхідних механізмів.

4. Міжнародна інтеграція:***А. Європейська інтеграція:***

- ✓ Звіти щодо виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;
- ✓ Указ Президента України "Питання європейської та євроатлантичної інтеграції";
- ✓ План виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом;
- ✓ Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Б. Євроатлантична інтеграція:

- ✓ Указ Президента України Про Стратегію комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України ;
- ✓ Указ Президента України Про річну національну програму під егідою Комісії Україна – НАТО [3].

Для ефективного запобігання та виявлення легалізації доходів важливий обмін інформацією між країнами. Це може включати обмін фінансової, банківської, податкової та юридичної інформації, який здійснюється через формальні канали співпраці, такі як запити на правову допомогу. Ці формальні канали співпраці є важливим інструментом для забезпечення ефективного

запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Вони сприяють обміну інформацією, координації дій та спільним зусиллям у боротьбі з цим явищем на міжнародному рівні.

3.4 Неформальні канали співробітництва

Поміж формальними каналами міжнародної співпраці, існують також *неформальні канали*, які використовуються у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Ці неформальні канали можуть доповнювати офіційну співпрацю та виступати як додатковий інструмент у боротьбі з цими проблемами. Ось деякі з них:

1. Професійні асоціації та спілки: спеціалізовані професійні асоціації, такі як асоціації банкірів, адвокатські та податкові спілки, можуть відігравати важливу роль у співпраці та обміні інформацією між своїми учасниками у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Це може включати обмін кращими практиками, досвідом та інформацією про потенційні ризики та шахрайства.

2. Науково-дослідні інститути: університети, дослідницькі центри та академічні установи можуть вести дослідження, аналіз та розробку у сфері легалізації доходів та фінансових злочинів. Їхні дослідження та рекомендації можуть бути важливим джерелом інформації для урядових органів та міжнародних організацій.

3. Громадські та інші неприбуткові організації: Ряд громадських та неприбуткових організацій займаються проблемами легалізації доходів та боротьби з фінансовими злочинами. Вони можуть виступати в якості посередників між громадськістю, урядом та міжнародними організаціями, сприяючи обміну інформацією, просуванню політичних реформ та наданню підтримки жертвам фінансових злочинів.

4. **Ініціативні групи асоціацій країн:** Деякі групи країн можуть створювати ініціативи та платформи для обговорення питань легалізації доходів та спільної роботи над стратегіями запобігання. Наприклад, G7, G20 та інші міжнародні групи можуть проводити зустрічі, конференції та робочі групи, на яких обговорюються питання фінансової безпеки та боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму.

Неформальні канали співпраці можуть створювати додаткові можливості для обміну досвідом, інформацією та ресурсами у боротьбі з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму. Вони доповнюють формальні канали міжнародної співпраці і можуть сприяти швидкій реакції на зміни у фінансових злочинах та ефективній роботі в цій сфері.

3.5. Міжнародні організації, що сприяють у проведенні фінансової розвідки: Інтерпол, Європол, Євроюст, Ініціатива StAR Світового Банку, Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (CARIN), Міжнародний центр боротьби з корупцією (ІАССС)

У проведенні фінансової розвідки та запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, важливу роль відіграють різноманітні міжнародні фінансові організації, які здійснюють аналіз фінансових потоків, виявляють неправомірні дії та сприяють у виявленні фінансових злочинів. До таких організацій відносяться:

1. Міжнародні фінансові розвідувальні служби, такі як: Інтерпол, Європол. Крім цього, багато країн мають свої внутрішні фінансові розвідувальні служби, які займаються збором, аналізом та обробкою фінансової інформації з метою виявлення фінансових злочинів. Прикладами таких організацій є **Державна служба фінансового моніторингу України, Організація по боротьбі з фінансовими злочинами міністерства фінансів США (Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN)) у Сполучених Штатах, Фінансовий розвідувальний центр (Financial Intelligence Centre (FIC)) в Південній Африці та інші.**

2. Міжнародні банки та фінансові установи: Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD), які займаються сприянням проведення фінансової розвідки та боротьби з легалізацією доходів на глобальному рівні.

Приклад:

Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD) надає підтримку європейським країнам у впровадженні ефективних фінансових систем та виявленні неправомірних фінансових дій. Регіональні банки та інші фінансові установи також відіграють важливу роль у проведенні фінансової розвідки. Вони зобов'язані виконувати процедури з перевірки клієнтів, виявлення та повідомлення про підозрілі фінансові трансакції. Більшість країн світу на законодавчому рівні закріпили норми, які вимагають від банків співпраці з урядовими органами та фінансовими розвідувальними службами у виявленні фінансових злочинів.

3. Міжнародні організації такі, як: **Євроюст, Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (CARIN), Міжнародний центр боротьби з корупцією (IACCC)** виконують окрему важливу роль у встановлення міжнародних стандартів та рекомендацій щодо фінансової розвідки та боротьби з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом.

Ці організації сприяють співпраці, обміну інформацією та розвитку кращих практик у сфері фінансової розвідки. Вони виступають як ключові гравці у виявленні та припиненні фінансових злочинів, сприяючи забезпеченню фінансової безпеки та стабільності.

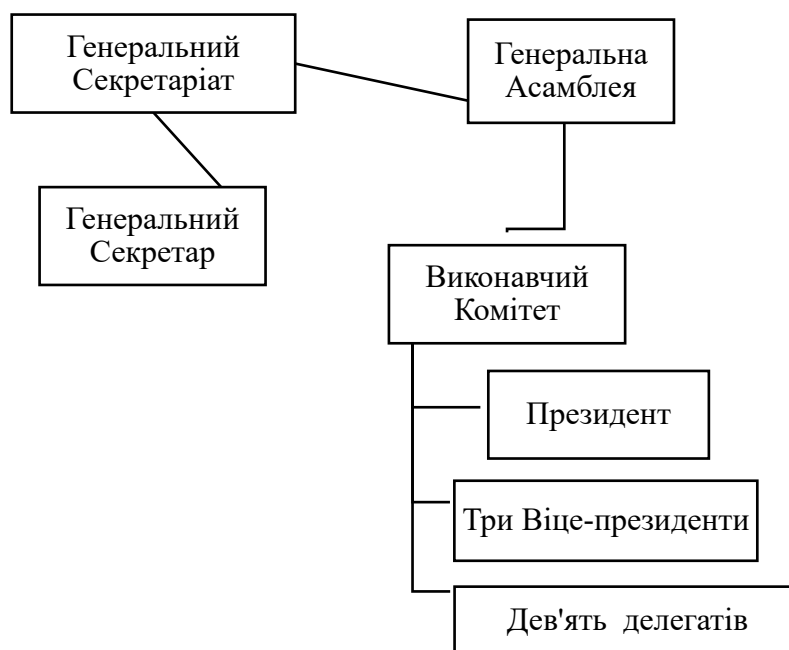
Розглянемо детальніше особливості діяльності окремих структур.

Інтерпол (INTERPOL) – міжнародна поліцейська організація, яка виконує важливу роль у забезпеченні міжнародної безпеки та співпраці між правоохоронними органами всього світу. Офіційний веб-сайт: <https://www.interpol.int>.

Інтерпол був заснований у 1923 році з метою підвищення ефективності боротьби зі злочинністю, особливо транснаціональною, шляхом співробітництва між правоохоронними органами різних країн. Організація має своє головне управління у Ліоні, Франція, і вона підтримує широку мережу національних бюро у всьому світі та окремий глобальний комплекс інновацій у Сінгапурі.

Інтерпол – це організація, заснована на членстві, і координує всю її політику та адміністративну діяльність Генеральний секретаріат на чолі з Генеральним секретарем. Кандидатура Генерального секретаря пропонується Виконавчим комітетом і затверджується Генеральною Асамблеєю терміном на 5 років.

Станом на 2023 рік членами Інтерполу є 195 країн. Україна є країною-членом Інтерполу з 1992 року. У кожній країні національне центральне бюро Інтерпол (National Central Bureau (NCB)) формує контактний центр для Генерального секретаріату та інших національних бюро. Національними бюро керують представники поліції за прямої підтримки міністерства, відповідального за правоохоронну діяльність[13].

Рис. 3.3. Організаційна структура Інтерполу

Джерело: складено автором на основі [13]

Генеральна Асамблея – це вищий керівний орган, який збирає всі країни раз на рік для прийняття стратегічних рішень. **Виконавчий комітет** є керівним органом, відповідальним за нагляд за виконанням рішень Генеральної асамблеї, а також за управлінням і роботою **Генерального секретаріату**. Він збирається тричі на рік. Виконавчий комітет, який обирається Генеральною асамблеєю, складається з 13 членів, до складу яких входять Президент Організації, три віце-президенти та дев'ять делегатів. Усі вони з різних країн, і географічний розподіл є збалансованим. Президент обирається Генеральною Асамблеєю строком на чотири роки.

Інтерпол виконує низку функцій, які спрямовані на забезпечення безпеки в глобальному контексті:

1. Збір, обробка та компіювання інформації. Генеральний секретаріат Інтерполу надає цілий спектр послуг для країн-членів, маючи у своєму розпорядженні 19 баз даних поліції з інформацією про злочини та злочинців (імена, відбитки пальців, дані викрадених паспортів тощо), доступних в

режимі реального часу для країн. Кожне національне бюро має доступ до цієї бази даних і може отримувати і надсилати інформацію через центральне управління Інтерполу. Цей обмін інформацією допомагає виявляти злочинців, розкривати злочини та запобігати їхньому вчиненню. Крім того, Інтерпол надає розвідувальну підтримку, таку як криміналістика, аналіз та допомога у пошуку втікачів у всьому світі.

2. Навчання та удосконалення професійних навичок. Значна увага в діяльності Інтерполу приділена навчанню, яке є важливою частиною того, що провадить структура у багатьох сферах, а саме: у боротьбі з злочинами у трьох глобальних сферах, які вважаються найактуальнішими сьогодні - тероризм, кіберзлочинність та організована злочинність. Організація допомагає виявляти та розкривати терористичні групи, сприяє обміну інформацією про терористичні загрози та організовує спільні операції для затримання та судового переслідування терористів. Інтерпол проводить навчання та семінари для правоохоронних органів, що сприяє обміну кращими практиками та підвищенню професійних навичок.

3. Координація спільних розслідувань та операцій, спрямованих на розкриття складних злочинних схем на міжнародному рівні.

4. Налагодження співпраці між правоохоронними органами, обміну інформацією та даними про злочини, а також удосконалення методів розслідування злочинів. Інтерпол допомагає учасникам організації виявляти та затримувати злочинців, надає підтримку в екстрадиції, і забезпечує допомогу в пошуку зниклих осіб в глобальному контексті.

Європол (EUROPOL) – Європейська поліцейська організація, яка займає важливе місце в забезпеченні безпеки в Європейському Союзі. Європол, заснований у 1995 році, є центральною агентурою співробітництва поліцейських органів країн-членів ЄС.

Рис. 3.4. Організаційна структура Європолу
Джерело: складено автором на основі [8]

Правління є невід’ємною частиною адміністративної та управлінської структури Європолу, головним керівним органом Європолу. Його основні обов’язки полягають у наданні стратегічного керівництва Європолу та нагляді за виконанням його завдань, ухваленні річних і багаторічних програм діяльності та річного бюджету, а також у виконанні обов’язків щодо управління, передбачених Регламентом Європолу.

Правління складається з одного представника від кожної держави-члена ЄС, яка бере участь у Регламенті Європолу, та одного представника від Європейської Комісії (члени Правління). Данія має статус спостерігача.

Правління збирається в середньому чотири рази на рік, а дві його **робочі групи з корпоративних питань (WGCM)** і з **управління інформацією (WGIM)** збираються регулярно протягом року. **Секретаріат Правління** надає підтримку **Голові Правління та його робочим групам і комітетам.**

Європол очолює **виконавчий директор**, який призначається одностайним рішенням Ради міністрів юстиції та внутрішніх справ після отримання висновку Ради Правління. Виконавчому директору допомагають

три заступники, які також призначаються Радою на чотири роки з можливістю другої каденції.

Головна мета Європолу полягає в підтримці співробітництва між поліцейськими органами ЄС з метою забезпечення безпеки, боротьби зі злочинністю та тероризмом. Організація сприяє обміну інформацією, розслідуванню злочинів та координації спільних поліцейських операцій в рамках Європейського Союзу [8].

Європол виконує низку функцій, які спрямовані на забезпечення безпеки в ЄС:

1. Аналіз і обробка інформації – Європол збирає, аналізує та обробляє інформацію про злочинні схеми, злочинців, терористичні загрози та інші фактори, що становлять ризик для безпеки в ЄС. Ця інформація розподіляється між країнами-членами для покращення їхньої спроможності боротися зі злочинністю та тероризмом.

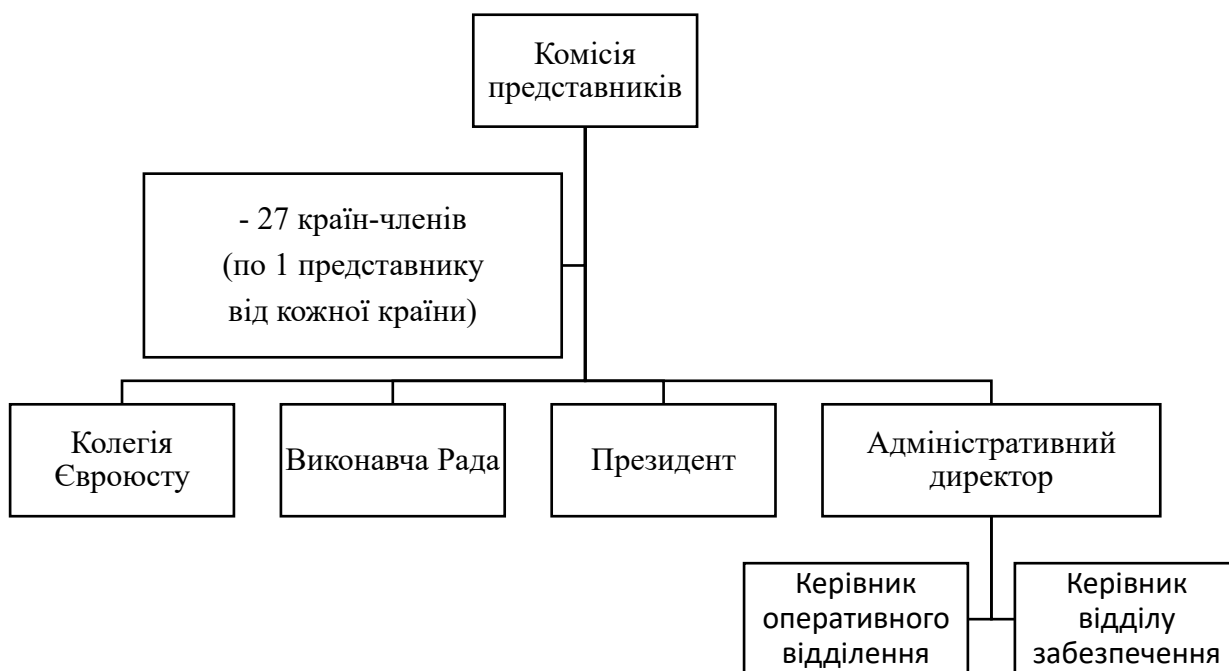
2. Надання підтримки оперативним діям та розслідуванням. Європол координує спільні поліцейські операції в рамках ЄС, зокрема щодо боротьби зі злочинністю, торгівлею людьми, наркотиками та тероризмом, а також надає експертну допомогу та консультації поліцейським органам країн-членів для покращення їхньої діяльності в цих областях.

3. Підтримка розвитку поліцейських здібностей. Європол сприяє підвищенню професійної компетентності поліцейських органів, надаючи навчання, тренування та підтримку у розвитку сучасних методів поліцейської роботи. Це сприяє створенню єдиної, сильної та ефективної поліцейської сили в ЄС.

Поступово, Європол стає все більш важливим гравцем у сфері безпеки в ЄС. Він сприяє покращенню співпраці між країнами-членами, спільним розслідуванням злочинів та обміну інформацією. Це зміцнює безпеку і довіру в ЄС та сприяє створенню безпечного середовища для всіх громадян.

Євроюст (EUROJUST) – Європейська юридична мережа, яка відіграє важливу роль в зміцненні правосуддя та правової співпраці в Європейському Союзі. Заснований у 2002 році, Євроюст створений з метою підтримки координації та співробітництва між органами правосуддя країн-членів ЄС. Офіційний сайт: <https://www.eurojust.europa.eu>.

Основна мета Євроюсту полягає в забезпеченні ефективного юридичного співробітництва між країнами-членами ЄС. Він надає платформу для обміну інформацією, досліджень та досвіду в галузі правосуддя. Організація підтримує встановлення зв'язків між національними юридичними системами та сприяє вирішенню спільних правових проблем, зокрема стосовно транскордонного злочинності [7].

Рис. 3.5. Організаційна структура Євроюсту

Джерело: складено автором на основі [7]

Організаційна структура Євроюсту складається з **Колегії та Президентства, Виконавчої ради та Адміністрації на чолі з Адміністративним директором.**

Євроюст виконує низку функцій, які спрямовані на забезпечення зміцнення правосуддя в ЄС:

1. Підтримка та координація екстрадиції та юридичної допомоги між країнами-членами. Євроюст сприяє обміну доказами та інформацією між судами та правоохоронними органами, що сприяє ефективному проведенню розслідувань та судового переслідування злочинців.

2. Боротьба зі злочинністю в ЄС шляхом сприяння спільним розслідуванням та проектам співробітництва. Євроюст сприяє обміну інформацією між правоохоронними органами, підтримує забезпечення свідчень та здійснення спільних поліцейських операцій для боротьби зі злочинними мережами та злочинністю в цілому.

3. Забезпечення підтримки та консультації для національних правосудних органів щодо інтерпретації та застосування європейського права. Євроюст сприяє підвищенню свідомості про права громадян ЄС та забезпечує підтримку у проведенні освітніх заходів та навчань для суддів, прокурорів та інших учасників юридичної системи.

Зростання транснаціональної злочинності та виклики, пов'язані з безпекою в ЄС, роблять співпрацю та координацію між країнами-членами надзвичайно важливими. Євроюст відіграє критичну роль у забезпеченні ефективності правосуддя та підвищенні безпеки в Європейському Союзі. Його робота сприяє зміцненню довіри між національними юридичними системами та забезпеченню справедливості.

Ініціатива світового банку StAR (Stolen Asset Recovery Initiative).

StAR є важливою програмою, спрямованою на боротьбу з незаконно придбаними активами та відновлення вкрадених активів для користі суспільства. Офіційна сторінка: <https://star.worldbank.org>.

Заснована у 2007 році, StAR є спільною ініціативою **Світового банку (World Bank Group)** та **Організації Об'єднаних Націй з питань боротьби зі злочинністю та наркотиками (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC))**. StAR використовує важелі обох партнерських організацій для підтримки міжнародних зусиль, спрямованих на те, щоб позбутися притулку для вкрадених активів і сприяти поверненню активів.

Основна мета Ініціативи StAR полягає в підтримці країн у відновленні активів, які були незаконно розкрадені чиновниками або іншими приватними особами. Ці активи можуть бути відкрадені через корупцію, злочинні схеми, відмивання грошей або інші злочинні діяння. Повернення цих активів в країни походження є важливим кроком у боротьбі з корупцією та підтримці розвитку [9].

Ініціатива світового банку StAR виконує низку функцій:

1. StAR надає країнам-учасникам широкий спектр підтримки та послуг для відновлення активів. Це включає надання експертних порад, навчання та надання технічної допомоги у розробці національних стратегій з відновлення активів, законодавчих реформ, підвищення ефективності судочинства та співробітництва з іншими країнами у процесі відновлення активів.

2. StAR активно сприяє обміну інформацією та досвідом між країнами та міжнародними організаціями з питань відновлення активів. Окрім цього, StAR активно сприяє обміну інформацією та досвідом між країнами та міжнародними організаціями з питань відновлення активів. Це сприяє підвищенню свідомості про проблему незаконного придбання активів та способи їх відновлення.

3. Ініціатива StAR також працює над розробкою та впровадженням глобальних стандартів та норм щодо відновлення активів, сприяючи більшій прозорості, ефективності та співпраці між країнами у цій сфері.

Важливо зазначити, що боротьба з незаконним придбанням активів є складним завданням, яке потребує спільних зусиль та співпраці всіх зацікавлених сторін. Ініціатива StAR грає важливу роль у цьому процесі, сприяючи відновленню активів та підтримці правосуддя.

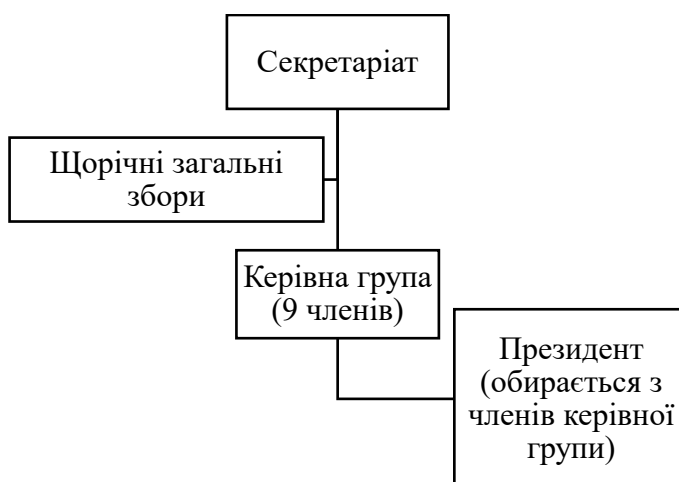
Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (Camden Asset Recovery Inter-Agency Network, CARIN).

CARIN є глобальною ініціативою, спрямованою на підтримку країн у відновленні активів, що були незаконно розкрадені та приховані в інших

юрисдикціях. Ця мережа була створена Королівською поліцією Камдена у Лондоні та вперше запущена в 2015 році. Офіційна сторінка: <https://www.carin.network>.

CARIN – це неофіційна мережа правоохоронних та судових практикуючих у сфері відстеження, заморожування, арешту та конфіскації активів. Це міжвідомча мережа. Кожна держава-член мережі представлена співробітником правоохоронних органів і судовим експертом (прокурором, слідчим суддею тощо в залежності від правової системи).

Наразі CARIN має 61 зареєстрованих країн-членів, включаючи 27 країн-членів ЄС і 13 міжнародних організацій. Вона також пов'язана з іншими сімома регіональними міжвідомчими мережами з повернення активів (ARIN) по всьому світу [15].

Рис. 3.6. Організаційна структура Камденської міжвідомчої мережі з питань повернення активів (Camden Asset Recovery Inter-Agency Network, CARIN)

Джерело: складено автором на основі [15]

Постійний секретаріат CARIN розташований у штаб-квартирі Європолу в Гаазі. Члени CARIN регулярно зустрічаються на щорічних *загальних зборах (AGM)*. Доступ до мережі CARIN та її веб-сайту обмежений лише для учасників мережі. Організацією керує *Керівна група* з дев'яти членів і щорічне

президентство. CARIN має керівну групу, що складається з дев'яти членів, один з яких обирається президентом.

Основною метою Камденської мережі CARIN є забезпечення співпраці між правоохоронними органами, судовими органами, фінансовими установами та іншими відповідними агентствами з різних країн з метою виявлення, замороження та повернення активів, які були отримані незаконним шляхом. Це можуть бути активи, одержані через корупцію, злочини, відмивання грошей, міжнародний організований злочин чи інші форми незаконного збагачення.

Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (Camden Asset Recovery Inter-Agency Network, CARIN) виконує низку функцій:

1. Обмін інформацією та співробітництво між учасниками мережі. Члени мережі активно співпрацюють, обмінюючись розслідувальною інформацією, фінансовими даними, експертними знаннями та досвідом. Це допомагає виявити приховані активи, встановити зв'язки між різними схемами незаконного збагачення та розпочати процес їх повернення.

2. CARIN забезпечує підтримку та навчання для країн-учасниць у побудові ефективних стратегій, законодавчих рамок та процедур повернення активів.

3. CARIN надає технічну допомогу та консультації з питань замороження, управління та повернення активів, а також допомагає у проведенні судових процесів та виконанні рішень.

Камденська міжвідомча мережа CARIN є важливим інструментом у боротьбі з незаконним придбанням активів та підтримці справедливості. Вона сприяє покращенню міжнародного співробітництва, зміцненню законності та забезпеченню відновлення активів для користі суспільства.

Міжнародний антикорупційний координаційний центр (International Anti-Corruption Coordination Centre, IACCC) – незалежний державний департамент, який формує систему співпраці країн у боротьбі з корупцією та

сприяє покращенню прозорості, етичних стандартів управління. Офіційна сторінка: <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk>.

IACCC об'єднує представників спеціалізованих правоохоронних органів з багатьох відомств у всьому світі для розгляду звинувачень у глобальній корупції [14].

Цілі, задекларовані Міжнародним антикорупційним координаційним центром:

- ✓ **Інформування** – про те, які організації та ініціативи можуть запропонувати допомогу у протидії корупції та боротьбі з її проявами.
- ✓ **Надання допомоги** – правової, навчальної тощо.
- ✓ **Збір інформації** – для формування єдиної бази даних у сфері корупції.
- ✓ **Координація** – ефективна глобальна реакція правоохоронних органів на прояви корупції.
- ✓ **Співпраця** – створюючи конструктивний, спільний і узгоджений підхід, центр покращує оперативний обмін розвідданими, допомагає країнам, які постраждали від корупції.

Основні завдання та функції Міжнародного антикорупційного координаційного центру включають:

1. **Підтримка діалогу та обмін досвідом:** IACCC організовує конференції, семінари та робочі групи з метою обговорення найважливіших питань у сфері боротьби з корупцією. Це сприяє обміну кращими практиками, інноваціями та експертними знаннями.

2. **Розробка та підтримка міжнародних стандартів:** IACCC сприяє розробці та підтримці міжнародних стандартів у сфері протидії корупції. Це включає розробку антикорупційних політик, етичних кодексів, нормативних актів та механізмів контролю.

3. **Підтримка країн-членів у боротьбі з корупцією:** IACCC надає технічну допомогу, консультації та експертну підтримку країнам- IACCC у впровадженні антикорупційних заходів. Це включає розробку стратегій,

навчання працівників, підтримку судочинства та зміцнення інституційної спроможності.

4. Сприяння глобальному партнерству: ІАССС підтримує співпрацю та партнерство між різними сторонами, такими як урядові органи, міжнародні організації, громадські організації та приватний сектор. Це сприяє зближенню підходів, обміну ресурсами та координації зусиль у боротьбі з корупцією.

Міжнародний центр боротьби з корупцією виступає важливим каталізатором у глобальній боротьбі з корупцією, сприяючи створенню прозорого, чесного та етичного світу. Його діяльність є важливим інструментом у забезпеченні справедливості, розвитку та підтримці демократичних цінностей.

Міжнародна антикорупційна конференція (ІАСС) є головним у світі глобальним форумом для зустрічі глав держав, громадянського суспільства, приватного сектору та інших для вирішення все більш складних проблем, пов'язаних з корупцією. Заснована в 1983 році, ІАСС зазвичай проходить кожні два роки в іншому регіоні світу та приймає від 800 до 2000 учасників з понад 140 країн світу.

ІАСС просуває програму боротьби з корупцією, підвищуючи обізнаність і стимулюючи дискусії. Він сприяє налагодженню зв'язків, взаємодії та глобальному обміну досвідом, що є необхідним для ефективної адвокації та дій на глобальному та національному рівнях. Конференції також сприяють міжнародній співпраці між урядом, громадянським суспільством, приватним сектором і громадянами, надаючи можливість для особистого діалогу та прямого зв'язку між представниками відомств і організацій, які беруть участь.

ІАСС була заснована з метою зближення та координації зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи урядові органи, міжнародні організації, громадянське суспільство та приватний сектор, з метою ефективної боротьби з корупцією. Конференція базується на принципах відкритості, прозорості та партнерства.

3.6. Діяльність Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (Financial Action Task Force, FATF)

Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (Financial Action Task Force, FATF) є міжнародною організацією, яка займається розробкою та міжнародних стандартів для боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та іншими загрозами для фінансової безпеки. Офіційний сайт організації: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>.

Станом на 2023 рік членами Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (Financial Action Task Force, FATF) є 38 юрисдикцій. Президент FATF є вищою посадовою особою, яка призначається Пленарним засіданням FATF з числа його членів.

Основна мета FATF полягає в забезпеченні стабільності та надійності міжнародної фінансової системи, запобіганні використанню фінансових ресурсів для злочинної діяльності та сприянні у забезпеченні глобальної безпеки. Вона розробляє та пропонує рекомендації, які держави можуть використовувати для удосконалення своїх законів та політик у сфері боротьби зі злочинами фінансової сфери [17].

FATF виконує наступні функції у сфері економічної безпеки:

1. Розробка міжнародних стандартів: FATF розробляє та оновлює стандарти та рекомендації, які стосуються протидії відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та іншим фінансовим злочинам. Ці стандарти включають в себе правила та процедури для фінансових установ, правоохоронних органів та інших суб'єктів, що мають ризикованість у цих сферах.

2. Ведення обліку та оцінки: FATF проводить оцінку країн-членів щодо їх відповідності стандартам та рекомендаціям організації. Це допомагає ідентифікувати слабкі місця та недоліки у системах протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму та надає рекомендації щодо поліпшення.

FATF постійно стежить за тим, як злочинці та терористи збирають, використовують і переміщують кошти. Оскільки країни вживають ефективних заходів для перешкоджання незаконним фінансовим потокам, злочинці повинні знайти альтернативні способи відмивання своїх коштів. FATF регулярно публікує звіти, які підвищують обізнаність щодо останніх методів відмивання грошей, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження, щоб країни та приватний сектор могли вжити необхідних заходів для пом'якшення цих ризиків.

3. Сприяння міжнародному співробітництву: FATF сприяє співробітництву між країнами, регуляторними органами та міжнародними організаціями в боротьбі з фінансовими злочинами. Вона сприяє обміну інформацією, координації заходів та підтримці спільних дій для ефективної протидії відмиванню грошей.

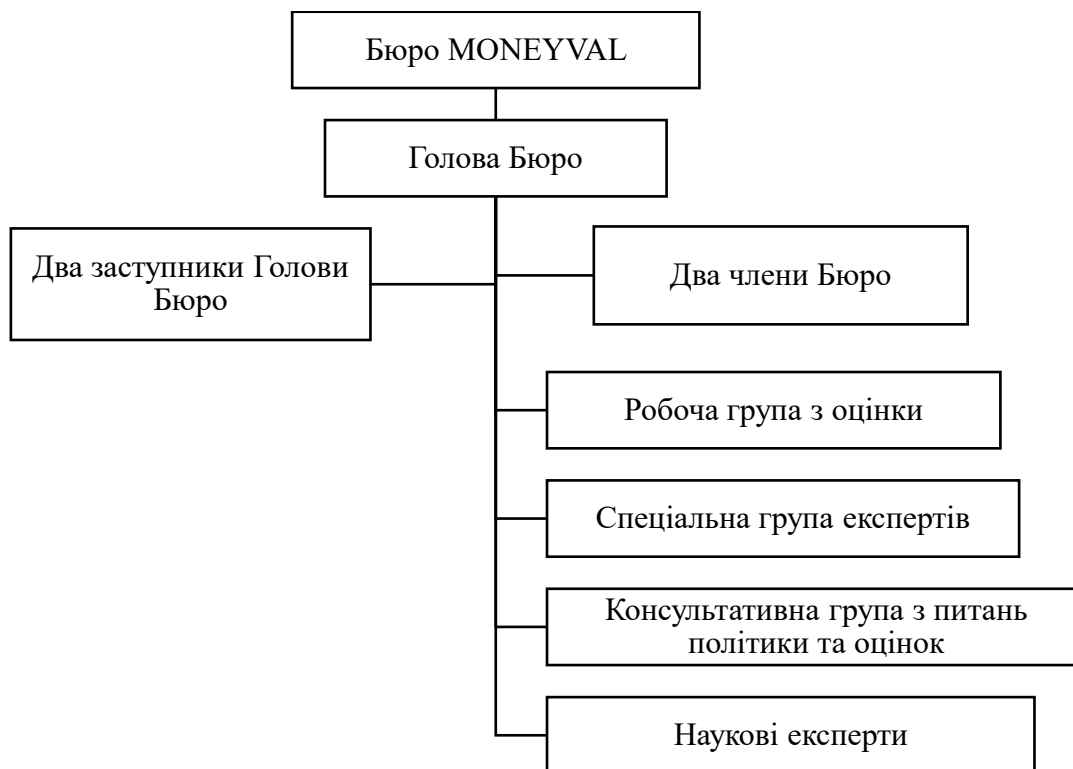
4. Залучення громадськості та приватного сектору: FATF підтримує співпрацю з громадським сектором, приватними компаніями та неурядовими організаціями у впровадженні ефективних заходів протидії фінансовому злочину. Вона сприяє обміну інформацією, розробці кращих практик та розумінню ризиків у цій сфері.

Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів відіграє ключову роль у забезпеченні міжнародної фінансової стабільності та боротьбі з фінансовими злочинами. Її рекомендації та стандарти стали основою для багатьох національних та міжнародних ініціатив у цій сфері.

3.7. MONEYVAL і Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму.

Комітет експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL)) є впливовим міжурядовим органом, який

зосереджується на оцінці та сприянні ефективності заходів протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (AML/CFT). Він є частиною Ради Європи та діє як механізм моніторингу.

Рис. 3.7. Структура управління Комітету експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL)

Джерело: складено автором на основі [11]

Роботу Комітету здійснює **Бюро Комітету експертів Ради Європи** із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL).

Бюро складається з **Голови, двох заступників Голови та двох інших членів**, які обираються Комітетом з числа делегацій, які також мають право голосу в Комітеті. Мандат членів Бюро становить два роки з правом одноразового поновлення.

Згідно зі своїм статутом MONEYVAL може створювати робочі групи та підгрупи, коли це буде вважатися необхідним для здійснення його діяльності. На рисунку подано приклад створення груп для цілей 5-го раунду оцінювання.

Основною метою MONEYVAL є оцінка відповідності країн-членів міжнародним стандартам у галузі протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму AML/CFT. Він допомагає країнам реалізувати ефективні заходи для боротьби зі відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та фінансуванням поширення зброї масового знищення. MONEYVAL також надає країнам-членам настанови, рекомендації та технічну допомогу для підвищення їхніх правових рамок, інституційних можливостей та оперативної здатності у боротьбі з фінансовими злочинами [11].

MONEYVAL виконує наступні завдання:

1. Взаємні оцінки: MONEYVAL проводить взаємні оцінки країн-членів для оцінки їхнього рівня відповідності міжнародним стандартам AML/CFT. Це включає всебічний аналіз їхніх правових та інституційних рамок, а також ефективності їхньої реалізації.

2. Процедури відстеження: Після оцінок MONEYVAL встановлює процес відстеження, щоб переконатися, що країни виправляють будь-які виявлені недоліки або слабкості. Він контролює прогрес, який країни роблять у впровадженні рекомендованих заходів та надає технічну допомогу за необхідності.

3. Аналіз типологій та тенденцій: MONEYVAL аналізує нові тенденції, методи та типології, пов'язані з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Він надає цю інформацію країнам-членам для покращення їхнього розуміння змін в цій сфері.

MONEYVAL відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності заходів протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму в країнах-членах. Його рекомендації та стандарти стали основою для багатьох національних та міжнародних ініціатив у цій сфері.

Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму (ЄАГ) – регіональний орган за типом FATF. ЄАГ створена в 2004 році в рамках Фінансової дільниці Азіатсько-Тихоокеанського

регіону і пізніше перетворена на Євразійську групу в 2006 році. Сьогодні є асоційованим членом FATF.

В ЄАГ входять дев'ять держав: Білорусь, Індія, Казахстан, Китай, Киргизстан, Росія, Таджикистан, Туркменістан і Узбекистан.

Статус спостерігача надано 15 державам (в т.ч. Україні) і 21 міжнародній організації [1].

Метою Євразійської групи є сприяння розвитку та впровадженню ефективних систем протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму серед її членів. Її основні завдання включають:

1. Оцінка та моніторинг: Євразійська група проводить оцінки та моніторинги своїх членів на основі методології FATF з метою виявлення недоліків у системах протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму, досліджує типології відмивання коштів та фінансування тероризму і реалізує програми технічного сприяння державам-членам Групи, включаючи навчання кадрів. Це дозволяє країнам ідентифікувати свої слабкі місця та вживати заходи для їх усунення.

2. Технічна допомога: Євразійська група надає технічну допомогу своїм членам у вдосконаленні їхніх законодавчих та інституційних рамок для протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. Вона сприяє обміну досвідом та кращими практиками між країнами-членами.

3. Співробітництво та обмін інформацією: Євразійська група сприяє співробітництву між своїми членами, а також з іншими регіональними та міжнародними організаціями, з метою обміну інформацією та координації заходів протидії фінансовим злочинам.

4. Забезпечення виконання стандартів: Євразійська група працює над впровадженням міжнародних стандартів в сфері протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму у своїх членах. Вона сприяє розробці та впровадженню рекомендацій Фінансової дільниці Азіатсько-Тихоокеанського регіону та інших міжнародних організацій.

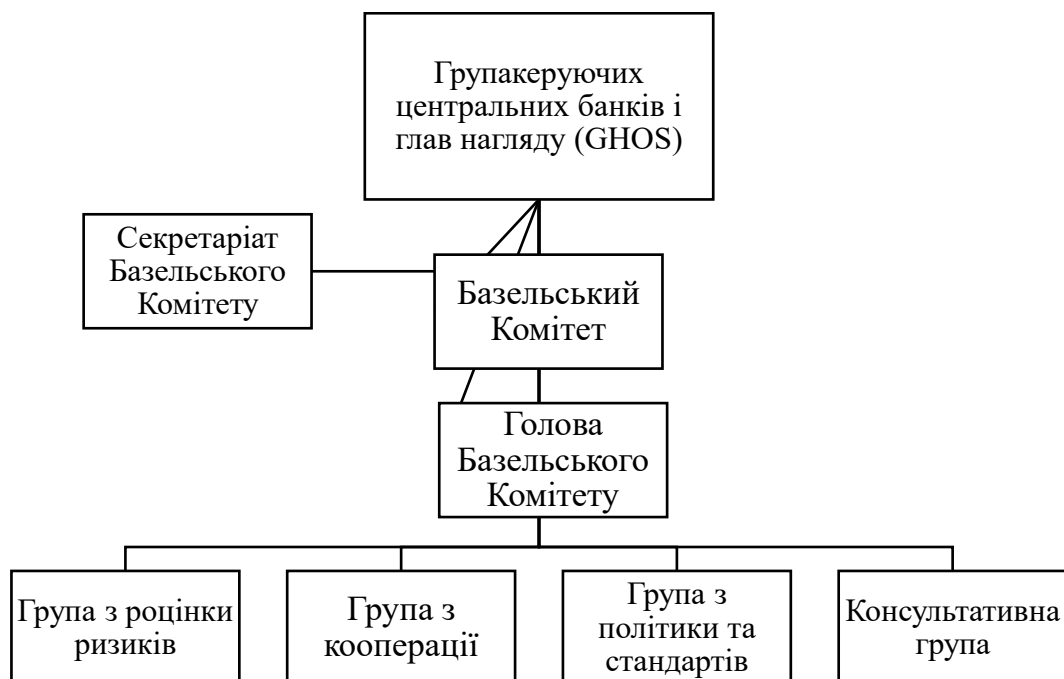
5. Навчання та підвищення свідомості: Євразійська група організовує тренінги, семінари та конференції для своїх членів з метою підвищення їхньої свідомості про важливість протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму.

Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму відіграє важливу роль у спільній боротьбі країн Євразії проти фінансових злочинів. Її діяльність сприяє зміцненню систем протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму, що сприяє стабільності та безпеці регіону.

3.8. Завдання Базельського комітету, Вольфсберзької та Егмонтської груп у сфері ПВК/ФТ.

Базельський комітет з банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS)) є впливовим міжнародним органом, що зосереджується на розробці та сприянні впровадженню стандартів і принципів банківського нагляду та регулювання. Комітет був створений в 1974 році Банком міжнародних розрахунків з метою зміцнення стабільності фінансової системи та забезпечення ефективного банківського нагляду. Офіційна сторінка: <https://www.bis.org/bcbs>.

Базельський комітет з банківського нагляду (BCBS) є основним глобальним укладачем стандартів пруденційного регулювання банків і забезпечує форум для регулярної співпраці з питань банківського нагляду. Його 45 членів включають центральні банки та органи банківського нагляду з 28 юрисдикцій [10].

Рис. 3.8. Організаційна структура Базельського комітету з банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision)

Джерело: складено автором на основі [10]

Структура управління Базельського комітету складається з **голови, постійних груп, зосереджених на оцінці ризиків, кооперації, встановленні стандартів та консультуванні, а також Секретаріаті.**

BCBS підпорядковується Групі керуючих центральних банків і глав нагляду (GHOS) – своєму наглядовому органу – і потребує її схвалення для прийняття важливих рішень.

Діяльність Базельського комітету публікується на його веб-сайті переважно у формі:

1. Стандартів, які встановлюють мінімальні вимоги до юрисдикцій членів
2. Рекомендацій, які розробляють стандарти у сферах, важливих для пруденційного регулювання та нагляду за банками
3. Практики, яка описує спостережувану діяльність з метою сприяння спільному розумінню та вдосконалення наглядової або банківської практики

Завдання Базельського комітету[10]:

1. Обмін інформацією про події в банківському секторі та на фінансових ринках, щоб допомогти визначити поточні або нові ризики для глобальної фінансової системи

2. Обмін наглядовими питаннями, підходами та методами для сприяння загальному розумінню та покращенню транскордонного співробітництва.

3. Встановлення та просування глобальних стандартів для регулювання та нагляду за банками, а також керівних принципів та ефективної практики. Комітет розробляє стандарти, що стосуються капіталовкладень банків. Один з найвідоміших стандартів - Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) № 9 "Фінансові інструменти". Ці стандарти встановлюють вимоги до мінімального рівня капіталу, який банки повинні мати для покриття своїх ризиків.

4. Усунення регуляторних та наглядових прогалин, які створюють ризики для фінансової стабільності. Комітет сприяє розробці стандартів та принципів для ефективного управління ризиками в банківському секторі. Це включає регулювання кредитного ризику, ризику ринкових операцій, ліквіднісного ризику та інших ризиків, які можуть впливати на стабільність банківської системи.

5. Моніторинг впровадження стандартів BCBS у країнах-членах та за їх межами для заохочення їх своєчасного, послідовного та ефективного впровадження. Базельський комітет встановлює стандарти та рекомендації, які сприяють зміцненню стабільності фінансової системи. Це включає рекомендації щодо управління системними ризиками, контролю за банками з великим ризиком, а також протидії лавинним ефектам у фінансовій системі.

6. Консультації з центральними банками та банківськими наглядовими органами, які не є членами BCBS, щоб отримати вигоду від їхнього внеску в процес формування політики BCBS і сприяти впровадженню стандартів, інструкцій і ефективної практики BCBS за межами країн-членів

BCBS. Базельський комітет сприяє співробітництву між національними банківськими регуляторами та наглядовими органами. Він координує обмін інформацією про найкращі практики, випробувані методи та проблеми, що стосуються банківського нагляду. Це допомагає забезпечити консистентність та ефективність регулювання в різних країнах.

7. Координація та співпраця з іншими органами, що встановлюють стандарти у фінансовому секторі, та міжнародними органами, особливо тими, які беруть участь у сприянні фінансовій стабільності

Базельський комітет впливає на банківську систему в багатьох країнах світу, оскільки його стандарти і принципи є розповсюдженими та широко прийнятими. Вони допомагають забезпечити стабільність, прозорість та надійність банківської системи, а також захист вкладників та фінансову стійкість.

Вольфсберзька група (Wolfsberg Group) є міжнародною ініціативою, яка об'єднує провідні банки з усього світу (станом на 2023 рік – 13 банків) з метою розробки рекомендацій щодо управління ризиками фінансових злочинів та, відповідно, спільної боротьби експертів-практиків з шахрайством, відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Група була заснована у 2000 році і отримала назву за місцем свого першого засідання в швейцарському місті Вольфсберг [18]. Офіційна сторінка: <https://wolfsberg-group.org>.

Основні завдання Вольфсберзької групи включають:

1. Розробка та сприяння впровадженню найкращих практик: Вольфсберзька група працює над розробкою та розповсюдженням практик у сфері боротьби зі шахрайством, відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Це включає розробку рекомендацій, політик, процедур, методологій та стандартів, які допомагають банкам ефективно виявляти, запобігати та протидіяти фінансовим злочинам.

2. Співпраця зі зовнішніми стейкхолдерами: Вольфсберзька група підтримує співпрацю з урядовими органами, регуляторами, міжнародними

організаціями та іншими стейкхолдерами, щоб спільно працювати над вдосконаленням протидії фінансовим злочинам. Вона співпрацює з правоохоронними органами, щоб сприяти обміну інформацією та спільним розслідуванням.

3. Навчання та підвищення свідомості: Вольфсберзька група організовує навчальні заходи, семінари та конференції для своїх членів та інших зацікавлених сторін з метою підвищення їхньої свідомості щодо фінансових злочинів та способів їх протидії. Це допомагає зміцнити здатність банків виявляти та уникати ризиків, пов'язаних зі злочинними діями.

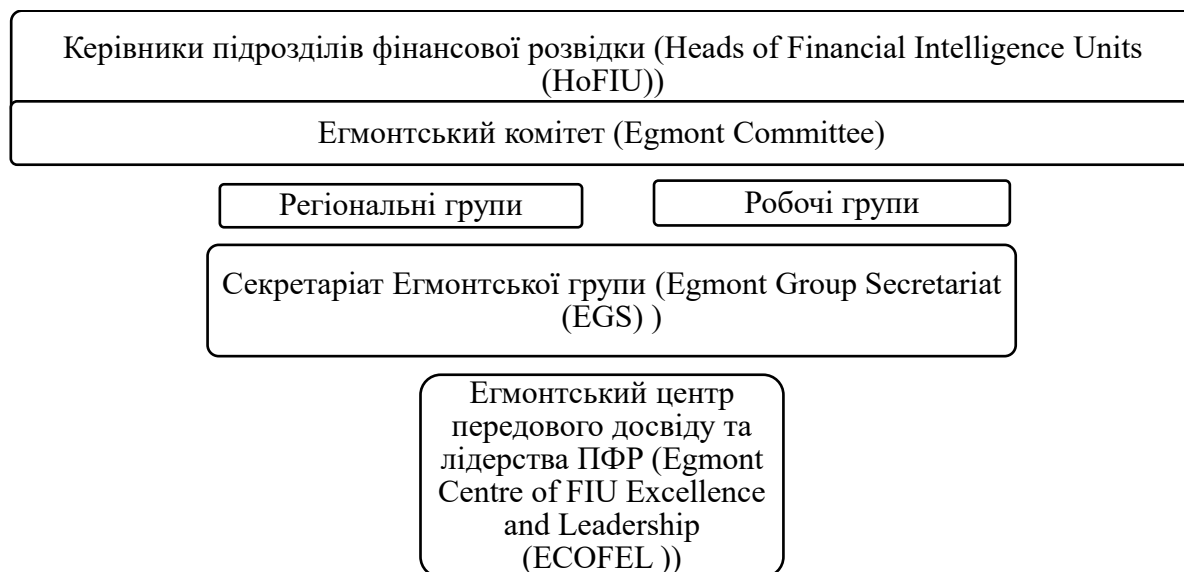
4. Перегляд та оновлення стандартів: Вольфсберзька група постійно переглядає свої стандарти та рекомендації, щоб враховувати змінні умови та нові виклики, що виникають у сфері фінансових злочинів. Вона активно співпрацює з іншими міжнародними організаціями та органами нагляду для забезпечення взаємодії та злагодженості стандартів.

Вольфсберзька група виконує важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки та боротьбі зі злочинними діями у банківській сфері. Її стандарти та рекомендації стають основою для багатьох банків та фінансових установ у світі, сприяючи зміцненню прозорості, ефективності та довіри в фінансовій системі.

Егмонтська група (Egmont Group) є міжнародною організацією, що об'єднує національні фінансові розвідувальні служби з усього світу. Її назва походить від місця першої зустрічі групи у місті Егмонт у Бельгії у 1995 році.

Основна мета Егмонтської групи полягає в підтримці міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю, фінансовими злочинами та фінансуванням тероризму. Офіційна сторінка: <https://egmontgroup.org>.

Егмонтська група складається з різних регіональних та робочих груп, які контролюють та сприяють її основним операціям і загальній меті зміцнення механізмів обміну інформацією між її членами для боротьби з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та пов'язаними з ними предикатними злочинами.

Рис. 3.9. Організаційна структура Егмонтської групи

Джерело: складено автором на основі [16]

Керівники підрозділів фінансової розвідки (HoFIU) є головним керівним органом Егмонтської групи. Вони приймають рішення на основі консенсусу з питань, що стосуються членства, структури, бюджету та ключових принципів.

Егмонтський комітет є консультаційним та координаційним механізмом для керівників підрозділів фінансової розвідки та робочих груп. Основні функції Егмонтського комітету включають допомогу в діяльності Егмонтської групи.

Робочі групи:

Егмонтська група має чотири робочі групи з повноваженнями підтримувати членські підрозділи фінансової розвідки, які очолюються головою та заступниками голів:

- ✓ Робоча група з обміну інформацією;
- ✓ Робоча група з членства, підтримки та відповідності
- ✓ Робоча група з політики та процедур;
- ✓ Робоча група з технічної допомоги та навчання.

Регіональні групи допомагають Егмонтській групі у досягненні її цілей щодо розвитку, співпраці та обміну досвідом на регіональному рівні. Кожна регіональна група представлена регіональними представниками в Егмонтському комітеті.

Секретаріат Егмонтської групи (EGS) надає стратегічну, технічну та адміністративну підтримку для керівників підрозділів фінансової розвідки, Егмонтському комітету, робочим групам і регіональним групам.

Егмонтський центр передового досвіду та лідерства підрозділів фінансової розвідки.

Егмонтський центр передового досвіду та лідерства підрозділів фінансової розвідки (ECOFEL) було створено для допомоги підрозділам фінансової розвідки у їхньому прагненні до досконалості та лідерства. **Метою ECOFEL** є захист, позиціонування та просування підрозділів фінансової розвідки у їхніх національних системах та на міжнародному рівні.

Діяльність Центру включає наставництво, коучинг, обмін персоналом, спеціалізовані навчальні курси, довідкову бібліотеку, розробку платформи електронного навчання та інші механізми підтримки [16].

Завдання Егмонтської групи включають наступні аспекти:

1. Сприяння обміну інформацією: Егмонтська група працює над поліпшенням обміну розвідувальною інформацією між своїми членами. Це включає обмін оперативною та аналітичною інформацією про фінансові злочини, незаконне фінансування та інші діяльності, що загрожують фінансовій стійкості та безпеці.

2. Спільні дослідження та аналіз: Егмонтська група сприяє проведенню спільних досліджень та аналізу фінансових злочинів. Члени групи співпрацюють для ідентифікації злочинних мереж, виявлення моделей фінансування тероризму та встановлення зв'язків між різними фінансовими операціями.

3. Розвиток технічних засобів та методологій: Егмонтська група сприяє розвитку технічних засобів та методологій, що допомагають у виявленні та

аналізі фінансових злочинів. Це включає використання спеціалізованих програмних засобів, технологій штучного інтелекту та аналізу великих обсягів даних.

4. Навчання та підвищення кваліфікації: Егмонтська група організовує навчальні заходи, семінари та тренінги для своїх членів з метою підвищення їхньої кваліфікації в галузі розвідувальної діяльності. Це допомагає покращити професійні навички та ефективність роботи служб, що займаються боротьбою зі злочинністю.

Егмонтська група є важливим елементом співробітництва та обміну досвідом між фінансовими розвідувальними службами з різних країн. Її робота сприяє зміцненню міжнародного співробітництва в боротьбі з фінансовою злочинністю та сприяє створенню більш безпечного та стійкого фінансового середовища.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Дайте визначення понять: фінансовий моніторинг та фінансова розвідка. Яка між ними різниця?
2. Що таке міжнародне співробітництво у сфері фінансової розвідки та які завдання виконує? Які інструменти використовує співробітництво такого типу?
3. Порівняйте та вкажіть на ключові відмінності у визначеннях поняття «легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом» відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», Методології FATF, ККУ та Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом».

4. На кого покладається забезпечення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні?
5. З якими міжнародними, міжурядовими організаціями забезпечують співробітництво суб'єкти державного фінансового моніторингу України?
6. Яке значення має міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму?
7. Які основні формальні канали міжнародної співпраці у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом Ви знаєте?
8. Які основні неформальні канали міжнародної співпраці у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом Вам відомі?
9. Перечисліть основні міжнародні фінансові організації, які здійснюють аналіз фінансових потоків, виявляють неправомірні дії та сприяють у виявленні фінансових злочинів? На які групи ми можемо їх поділити?
10. Дайте характеристику
  - Інтерполу;
  - Європолу;
  - Євроюсту;
  - Ініціативи світового банку StAR;
  - Камденської міжвідомчої мережі з питань повернення активів;
  - Міжнародного антикорупційного координаційного центру;
11. Проаналізуйте особливості діяльності Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів.
12. Що таке MONEYVAL?
13. Що таке Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму?

14. Які завдання виконують Базельський комітет, Вольфсберзька та Егмонтська групи у сфері ПВК/ФТ?

Перелік використаних джерел до розділу 2

1. Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму. URL: <https://eurasiangroup.org/en>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 209.
3. Міжнародне співробітництво. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/mizhнародne-spivrobotnictvo>
4. Підписані Меморандуми про взаєморозуміння з іноземними ПФР. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/mizhнародne-spivrobotnictvo/memorandumi-pro-vzamorozuminnja/pidpisani-memorandumi-pro-vzajemorozuminnya-z-inozemnimi-pfr.html>
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n831>
6. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 14 квітня 2005 року № 5. Верховний Суд України. Вісник Верховного Суду України. 2005 р. № 5 Ст. 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05#Text>
7. About European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. Eurojust. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/about-us>
8. About Europol. Europol. URL: <https://www.europol.europa.eu>

9. About StAR. Stolen Asset Recovery Initiative. The World Bank. UNODC. URL: <https://star.worldbank.org>
10. Basel Committee work programme and strategic priorities for 2023/24. BIS. URL: https://www.bis.org/bcbs/bcbs_work.htm?m=3072
11. Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism. Council of Europe Portal. URL: <https://www.coe.int/en/web/moneyval>
12. FATF Methodology for assessing compliance with the FATF Recommendations and the effectiveness of AML/CFT systems. FATF. 2021. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Fatf-methodology.html>
13. Governance. Interpol. URL: <https://www.interpol.int/Who-we-are/Governance>
14. International Anti-Corruption Coordination Centre. National Crime Agency. URL: <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/crime-threats/bribery-corruption-and-sanctions-evasion/international-anti-corruption-centre>
15. Network structure and functioning of CARIN. Camden Asset Recovery Inter-Agency Network. URL: <https://www.carin.network/structure>
16. Organization and Structure of Egmont Group. The Egmont Group. URL: <https://egmontgroup.org>
17. The FATF. Financial Action Task Force . URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>
18. The Wolfsberg Group. URL: <https://wolfsberg-group.org>

РОЗДІЛ 4

ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ПРОТИПРАВНИМ ШЛЯХОМ

4.1. Моделі (типи) підрозділів фінансової розвідки.

«Підрозділ фінансової розвідки (ПФР) – це центральний орган країни, на який покладено три основні функції:

- ✓ збирати (отримувати та запитувати);
- ✓ аналізувати;
- ✓ поширювати фінансову інформацію, що стосується потенційних фінансових злочинів таких, як загальне відмивання коштів, відмивання коштів отриманих від корупції, та фінансування тероризму (ПВК/ФТ)» [1].

«Окрім цих основних функцій ПФР можуть також виявляти та звітувати про тенденції та практики відмивання коштів та фінансових злочинів. ПФР та інші національні та міжнародні органи можуть використовувати цей тип стратегічної інформації для оцінки ризиків, розподілу ресурсів, розробки стратегій та виконання заходів. Національне законодавство може передбачати, що ПФР країни виконують додаткові функції, такі як заморожування операцій, повернення активів, нагляд за санкційним режимом країни та нагляд за суб'єктами первинного фінансового моніторингу і хоча такі непрофільні функції, як правило, слід розглядати, як окремі

Підрозділ фінансової розвідки генерує розвідувальну фінансову інформацію високого рівня. Спонтанні узагальнені матеріали регулярно ініціюють розслідування фактів відмивання коштів, пов'язаних з предикатним злочином або фінансування тероризму.

Підрозділи фінансової розвідки формуються за чотирма типами:

- ✓ адміністративним,
- ✓ правоохоронним,

- ✓ прокурським
- ✓ змішаним» [2].

Вказаний тип залежить від підпорядкованості підрозділу фінансової розвідки та його співпраці з державними органами. У більшості країн застосовується адміністративний тип, який вважається більш демократичним та ліберальним (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Моделі підрозділів фінансової розвідки в країнах світу [2]

Назва типу/моделі	Опис моделі	Країни, що застосовують дану модель
<i>адміністративний тип</i>	діє як самостійний орган або як структурний підрозділ центрального банку чи Міністерства фінансів і не має повноважень правоохоронного органу	<i>Австралія, Бельгія, Іспанія, Італія, Канада, США, Україна та ін.</i>
<i>поліцейський тип</i>	входить до складу поліції та підпорядковується Міністерству внутрішніх справ країни. Перевагою такого типу організації підрозділів фінансової розвідки є швидкий доступ правоохоронних органів до зібраної інформації.	<i>Австрія, Велика Британія, Литва, Німеччина, Фінляндія, Швеція</i>
<i>прокурорський тип</i>	належить до судової гілки влади та, як правило, підпорядковується прокуратурі	<i>Люксембург FIULUX (CFR).</i>
<i>змішаний тип</i>	компоунує і поєднує в собі ознаки трьох попередніх типів.	<i>Данія та Норвегія</i>

В залежності від функцій та взаємовідносин між різними інституціями підрозділи фінансової розвідки у різних країнах формуються за певними типами та мають особливі переваги та недоліки (табл. 4.2).

Доцільно зауважити, що ефективність виконання завдань залежить від підпорядкованості вказаних підрозділів та правового контексту, в якому вони діють, проте вирішальне значення при цьому має рівень їхніх можливостей у зборі, обробці, аналізі, отриманні, передачі та поданні інформації про фінансові операції та визначення учасників таких операцій. Якщо налагоджені прямі механізми обміну цією інформацією між підрозділами фінансової розвідки та фінансовими установами, то система фінансової розвідки функціонуватиме ефективніше, ніж у випадку, коли інформація передається

від фінансових установ до відповідних державних інституцій, а потім до підрозділів фінансової розвідки.

Таблиця 4.2

Переваги та недоліки різних типів підрозділів фінансової розвідки

Переваги	Недоліки
<i>Адміністративний тип</i>	
діє своєрідним нейтральним посередником між суб'єктами первинного фінансового моніторингу та правоохоронними інституціями; сприяє обміну інформацією з іноземними підрозділами фінансової розвідки; наявність доступу до інформації та інших ресурсів	можливий вплив зі сторони адміністративного органу та наявність нагляду з боку політичних органів влади; можлива обмеженість юридичних повноважень у процесі зібрання доказів у порівнянні з іншими типами таких підрозділів
<i>Правоохоронний тип</i>	
легкість доступу до інформації та інфраструктури правоохоронних органів та можливість її спільного використання; можливість швидшого застосування ряду примусових заходів	можливість сповільнення запитів на отримання додаткової інформації тимігранічними нормами, які застосовуються до правоохоронних розслідувань; більший акцент на проведенні розслідувань та виявленні правопорушень, а не на проведенні превентивних заходів; можливе упереджене ставлення до обміну інформацією суб'єктами первинного фінансового моніторингу.
<i>Прокурорський тип</i>	
Можливість користування повноваженнями судової гілки влади; безпосередній та швидкий доступ до інформації; більший рівень свободи від політичних втручань	можливість порушення співпраці з аналогічними підрозділами, які належать до інших типів; інші недоліки, які притаманні правоохоронному типу підрозділу фінансової розвідки
<i>Змішаний тип</i>	
поєднує у собі окремі переваги вищенаведених типів	поєднує у собі недоліки вищенаведених типів

Державна служба фінансового моніторингу як підрозділ фінансової розвідки співпрацює з більш ніж 150 підрозділами фінансових розвідок інших країн та отримує від іноземних партнерів інформацію, яка може бути пов'язана з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

4.2. Особливості блокування коштів підрозділами фінансової розвідки

Підрозділи фінансової розвідки діють у практично кожній країні Європейського Союзу та можуть бути підпорядковані різним відомствам залежно від конкретної країни, таким як Міністерство внутрішніх справ, Генеральний прокурор, Міністерство фінансів, Податкова адміністрація або поліція. Незалежно від цього, функції фінансової розвідки включають:

1. Отримання, компіляція, зберігання та аналіз інформації, отриманої від суб'єктів фінансового моніторингу (банківські та фінансові установи, адвокати, аудитори, бухгалтери) з метою виявлення ознак відмивання коштів, фінансування тероризму та інших подібних дій.
2. Надання досудовим слідчим установам, прокуратурі та суду інформації, яка може служити для запобігання, виявлення або проведення досудового кримінального розслідування у справах відмивання коштів, фінансування тероризму та інших подібних порушень.

Отже, фактично, основною роллю фінансової розвідки є виявлення інстанцій відмивання коштів та передача отриманої інформації правоохоронним органам для подальшого розслідування. Важливо відзначити, що підрозділ фінансової розвідки не має повноважень здійснювати слідчі дії. У випадку виявлення фактів відмивання коштів, в рамках своєї компетенції вона може прийняти рішення щодо заморожування активів до розкриття всіх обставин справи та отримання пояснень від особи, стосовно якої таке рішення було ухвалено.

«Щодо повноважень Державної служби фінансового моніторингу України, то відповідно до ст. 25 Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» №361-ІХ від 6 грудня 2019 р., такий державний орган не наділений

повноваженнями щодо замороження активів. Його повноваження обмежені збиранням, обробкою та проведенням аналізу інформації про операції, що підлягають фінансовому моніторингу. Інша ситуація в Латвійській республіці. Відповідно до латвійського Закону «Про запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення» від 17 липня 2008 р. (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums), служба фінансової розвідки має право видати обов'язковий для виконання наказ про заморожування коштів строком на **45 днів**, якщо виникає обґрунтована підозра, що кримінальний злочин відбувається або був скоєний, у т.ч. щодо відмивання злочинних доходів, фінансування чи спроби тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Особа, кошти якої заморожені, має право оскаржити такий наказ упродовж 30 днів з дня отримання його копії до суду, подавши відповідну заяву до служби фінансової розвідки, яка упродовж 3 робочих днів направляє її до суду разом з матеріалами, що послужили підставою для видачі наказу, що оспорюється. При цьому подання скарги не зупиняє виконання наказу служби фінансової розвідки, а суд зобов'язаний розглянути таку скаргу в письмовому провадженні упродовж 30 днів» [6].

У випадку, якщо суд вирішить підтвердити рішення служби фінансової розвідки Латвійської Республіки, а скарга буде відхилена, матеріали справи передаються органам поліції для проведення розслідування на предмет можливого скоєння кримінального правопорушення, визначеного у статті 195 Кримінального кодексу Латвійської Республіки, а саме – відмивання коштів (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana).

У Герцогстві Люксембург стан справ дещо відмінний. Фінансова розвідка (Cellule de renseignement financier) має право, за наявності відповідних підстав, видавати ордер на заморожування активів особи на строк до 6 місяців і повідомляти про це орган прокуратури. При цьому фінансова розвідка не зобов'язана повідомляти особу, чії активи були заморожені.

Відповідно до статті 9-3 Закону Герцогства Люксембург від 12 листопада 2004 року про боротьбу з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (Loi du 12 novembre 2004 relative à la lutte contre le blanchiment et contre le financement du terrorisme), будь-яка зацікавлена особа має право подавати апеляцію на видання ордера щодо заморожування до окружного суду Люксембурга. Цікаво, що до того моменту, коли особа звертається до суду, вона не має можливості ознайомитися з текстом відповідного ордера. Окружний суд Люксембурга повинен передати заяву про скасування ордера на заморожування коштів фінансовій розвідці протягом 24 годин, а фінансова розвідка, у свою чергу, повинна протягом 5 днів надіслати до суду ордер на заморожування коштів та документи, які слугували підставою для його видання.

Особа, активи якої були заморожені, має можливість упродовж 5 днів з моменту отримання відповідних матеріалів справи подати до Окружного суду Люксембурга свої додаткові пояснення та аргументи для скасування наказу. У випадку, якщо органи прокуратури розглядають дії особи як можливе кримінальне правопорушення, пов'язане з відмиванням коштів, вони можуть сповістити Окружний суд Люксембурга та одночасно подавати клопотання про арешт коштів. У такому випадку наказ щодо заморожування коштів автоматично анулюється.

4.3. Підрозділ фінансової розвідки США

«Система фінансового моніторингу США використовує ризико-орієнтований підхід, згідно якого проводиться ідентифікація та аналіз наявності суб'єктів фінансового моніторингу належної політики та процедур, розроблених з урахуванням їх ризиків, пов'язаних з відмиванням коштів, а також міри деталізації інформації, яка міститься у їх повідомленнях.

Основними особливостями системи фінансової розвідки США є:

- ✓ чітке законодавче регулювання;
- ✓ динамічний та розвинутий фінансовий ринок; прозорість банківської системи;
- ✓ високий рівень взаємодії між інституційними органами різних рівнів.

Окрім підрозділу фінансової розвідки функції з нагляду у сфері протидії легалізації незаконних доходів та фінансування тероризму здійснює Федеральне казначейство США, Комітет з валютного контролю, Рада керуючих Федеральної резервної системи США та ін.

Прикладом адміністративного типу підрозділів фінансової розвідки є підрозділ у США, який має назву Управління по боротьбі з фінансовими злочинами (Financial Crimes Enforcement Network, далі – FinCEN). Цей орган працює у структурі Міністерства фінансів, а ефективність його роботи спричинена наявністю широкої та розгалуженої мережі інформаційних потоків. Так, інформаційна база FinCEN містить у собі:

- ✓ фінансову інформацію, яка формується з фінансової звітності банків та фінансових установ США, зокрема мова йде про декларації, які містять дані про: здійсненні операції на суми, які перевищують порогові значення; рахунки в банківських чи інших кредитних установах інших країн; фінансові операції в казино. Окрім декларацій, у базі даних наявна інформація про всі підозрілі операції та міжнародні перекази;
- ✓ приватну інформацію, яка формується з відомостей про приватну та корпоративну власність;
- ✓ інформація про судові справи правоохоронних органів, яка містить дані про всіх осіб, на яких були відкриті судові справи» [8].

Відтак підрозділ фінансової розвідки США надає органам, які здійснюють банківський та фінансовий нагляд інформацію про фінансові операції та повідомлення, які він отримав на підставі укладених меморандумів про взаєморозуміння. Така інформація, за власним бажанням або на запит може передавати і правоохоронним структурам [4]. Ще у 2017 році FinCEN розробив програму «FinCEN Exchange», яка була покликана стати

платформою між для обміну інформацією між правоохоронними структурами, фінансовими установами та власне підрозділом фінансової розвідки. Після тривалої апробації та прийняття Закону про протидію відмиванню коштів у 2020 році, цю програму було затверджено на законодавчому рівні у 2021 році.

Звіт про підозрілу діяльність (SAR) надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, до яких належать: депозитні установи (банки, кредитні спілки тощо); установи, які здійснюють операції з цінними паперами; суб'єкти, які надають грошові послуги (обмін валют, грошові перекази); казино, карткові клуби; дилери дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння; страхові компанії; брокери. Окрім них, даний звіт також повинні подавати компанії та фізичні особи, які: здійснюють ввезення в країну або вивезення з неї понад 10 тис. дол. США у готівці; відправники та одержувачі міжнародних грошових переказів обсягом понад 10 тис. дол. США; суб'єкти господарювання, які отримують понад 10 тис. дол. США у валюті за одну транзакцію або пов'язану операцію; особи, які контролюють більше 10 тис. дол.США на рахунках за межами країни протягом одного календарного року.

Дані звіту FinCEN вказують, що кількість повідомлень про підозрілі фінансові операції з кожним роком зростає, а на кінець 2022 року було зафіксовано понад 3069 тис. таких заяв. За даними зазначеного звіту найбільша кількість повідомлень надходила у сфері депозитних установ та грошово-сервісної діяльності.

4.4. Система фінансової розвідки Канади

Канадська система фінансової розвідки, зокрема Фінансовий центр аналізу фінансових операцій та звітності (FINTRAC), є однією з ефективних. FINTRAC, який належить Міністерству фінансів, має за мету забезпечення національної безпеки та захисту фінансової системи від ризиків, пов'язаних з легалізацією незаконно отриманих доходів. Згідно з Законом Канади "Про

проти дію відмиванню незаконних коштів та фінансуванню тероризму", операції, які перевищують 10 тис. доларів США протягом 24 годин, обов'язково підлягають фінансовому моніторингу.

Дані FINTRAC показують, що щорічно аналізується приблизно 19 мільйонів транзакцій та операцій. Протягом 2020-2021 років було передано 2046 справ органам правопорядку та національної безпеки, проведено 1812 розслідувань у сфері фінансових злочинів, зокрема відмивання коштів та фінансування тероризму.

Канада використовує консолідацію кількісних оцінок загроз для своєї національної фінансової системи, розробляючи стратегічну розвідувальну інформацію для виявлення та аналізу тенденцій грошових потоків. Під збільшеним моніторингом перебувають банкомати, електронні кошти, міжнародні перекази та електронні картки, які не пов'язані із конкретними фінансовими установами. Група FINTRAC активно розробляє тактичні та стратегічні програми для виявлення методів легалізації незаконних доходів.

4.5. Підрозділ фінансової розвідки Італії.

«Згідно із законодавством Італії легалізації незаконних доходів є кримінальним правопорушенням, у склад якого входять переказ грошових коштів, товарів або іншого майна, отриманого в результаті здійснення злочину або здійснення операцій стосовно даного майна, що скеровані на приховування джерела їх отримання. Інформація про фінансову операцію або низку взаємопов'язаних фінансових операцій на суму, що перевищує 12,5 тис. євро, повинна бути надана суб'єктом фінансового моніторингу в Об'єднаний інформаційний центр. Переказ готівкових коштів або цінних паперів на суму більш ніж 12,5 тис. євро між фізичними особами законодавчо заборонено. Згідно з італійським законодавством обов'язковою є ідентифікація юридичних і фізичних осіб при отриманні чи сплаті готівкових коштів (або їх

еквівалента), цінних паперів на пред'явника, сума яких перевищує 12,5 тис. євро. Така операція може буде здійснена тільки після ідентифікації клієнта. Крім клієнтів, обов'язковій ідентифікації підлягають вигодоотримувачі, від імені або за рахунок яких діє клієнт суб'єкта фінансового моніторингу. У разі ненадання інформації про підозрілу операцію встановлено штрафні санкції до 50% суми операції, про яку не було повідомлено» [6].

Фінансова розвідка в Канаді, зокрема Фінансовий центр аналізу фінансових операцій та звітності (FINTRAC), визначається як одна з найефективніших. Орган, який діє під владою Міністерства фінансів, спрямований на забезпечення національної безпеки та захисту фінансової системи від ризиків, пов'язаних з легалізацією незаконно отриманих доходів. Згідно з Канадським Законом «Про протидію відмиванню незаконних коштів та фінансуванню тероризму», фінансовий моніторинг є обов'язковим для операцій, що перевищують 10 тис. доларів США протягом 24 годин.

За інформацією FINTRAC, річний аналіз приблизно 19 мільйонів транзакцій та операцій підлягає проведенню, а протягом 2020-2021 років було направлено 2046 справ органам правопорядку та національної безпеки, проведено 1812 розслідувань у сфері фінансових злочинів, таких як відмивання коштів та фінансування тероризму.

Канада використовує консолідацію кількісних оцінок загроз для своєї національної фінансової системи, розробляючи стратегічну розвідувальну інформацію для виявлення та аналізу тенденцій грошових потоків. Об'єктом підвищеного моніторингу є банкомати, електронні кошти, міжнародні перекази та електронні картки, які не пов'язані із конкретними фінансовими установами. Група FINTRAC активно розробляє тактичні та стратегічні програми для виявлення методів легалізації незаконно отриманих доходів.

4.6. Фінансові розвідки Німеччини та Франції.

Головні інституції, що займаються протидією відмиванню грошей і фінансуванню тероризму в Німеччині, включають Федеральне міністерство фінансів, Федеральне міністерство юстиції, Федеральне управління кримінальної юстиції, Підрозділ фінансової розвідки та Федеральний орган фінансового нагляду (BaFin). Основними завданнями підрозділу фінансової розвідки в Німеччині є збір та аналіз інформації щодо підозрілих фінансових операцій, передача результатів аналізу правоохоронним органам та надання інформації про методи відмивання незаконних доходів.

«Для оцінки ризикової ситуації у Німеччині використовують 5 критеріїв ризику:

- ✓ локація;
- ✓ обсяг діяльності;
- ✓ асортимент продукції;
- ✓ клієнтська база;
- ✓ структура каналів надання.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність у сфері фінансового моніторингу у Франції, є закон від 12 липня 1990 р. № 90-614 “Про участь фінансових інститутів у боротьбі з відмиванням грошей від незаконного обігу наркотиків” та Валютно-фінансовий кодекс. Уповноваженим органом у сфері фінансового моніторингу є Обробка інформації та дії проти незаконних фінансових мереж (Traitement du Renseignement et Action contre les Circuits FINANCIERS clandestins – TRACFIN), що є агентством французького Міністерства фінансів. TRACFIN, як підрозділу фінансової розвідки, парламентом доручено три основних завдання:

- ✓ прийом і захист інформації про незаконні фінансові мережі та операції, які могли б бути спрямовані на фінансування тероризму і відмивання незаконно отриманих коштів;

- ✓ аналіз і обробка фінансової інформації, отриманої від суб'єктів первинного фінансового моніторингу;

- ✓ передача інформації до судової влади, митних та податкових органів.

TRACFIN також здійснює свою діяльність шляхом обміну інформацією з іншими державними органами, які входять у систему фінансового моніторингу у Франції:

- ✓ Центральний офіс по боротьбі з великими фінансовими злочинами (Office central de repression de la grande delinquance financiere),

- ✓ органи пруденційного нагляду,

- ✓ місцева влада» [1].

Всі фінансові посередники, пункти обміну, казино, агенти з нерухомості, адвокати, юристи, бухгалтери та аудиторів мають зобов'язання направляти інформацію до TRACFIN щодо фінансових операцій. У 2009 році на рівні законодавства було визнано операції з низькою вірогідністю відмивання брудних коштів, зокрема поліси страхування життя з щорічною премією менше 1 тис. євро, певні операції з споживчого кредитування та конкретні страхові угоди.

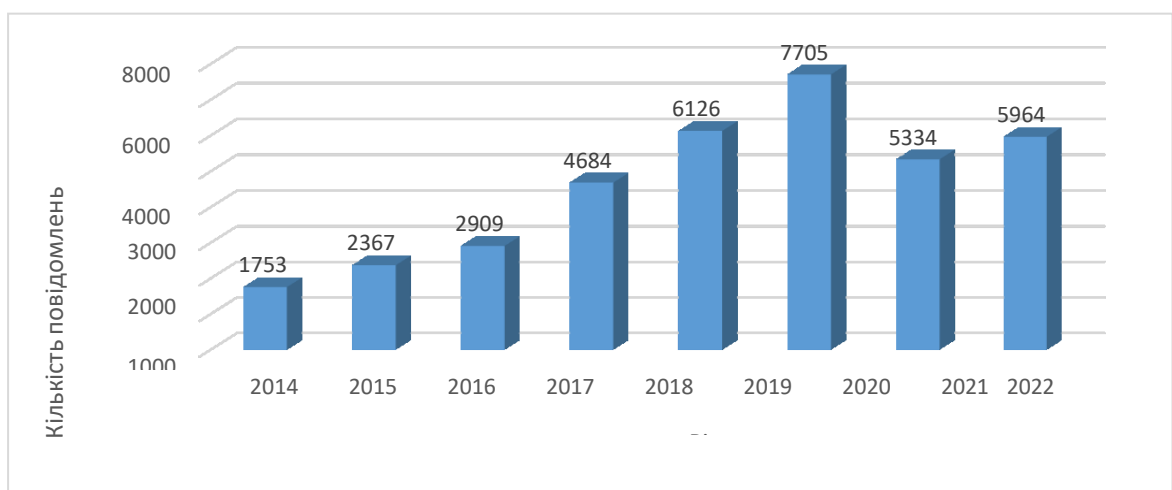
4.7. Фінансова розвідка Швейцарії

«Основним підрозділом, який виконує функції фінансової розвідки Швейцарії є Управління звітності про відмивання грошей у Швейцарії (Money Laundering Reporting Office Switzerland – MROS) при Федеральному управлінні поліції. Цей орган належить до правоохоронного типу та функціонує як ретрансляційна та фільтраційна точка між фінансовими посередниками та правоохоронними органами. Відповідно до Закону про боротьбу з відмивання грошей, він отримує та аналізує повідомлення про підозрілу діяльність у зв'язку з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму, коштами злочинного походження або злочинними організаціями

та, у разі необхідності, передає їх до правоохоронних для подальших дій. MROS сама по собі не є поліцейським органом, а швидше адміністративною одиницею зі спеціальними завданнями. Федеральне управління поліції від імені Офісу генерального прокурора проводить розслідування складних справ, які пов'язані із серйозними злочинами, а також надає послуги з координації та підтримки кримінальних розслідувань, які проводяться Генеральною прокуратурою та іноземними органами. Він також проводить поліцейські розслідування в межах своєї компетенції та проводить стратегічний аналіз злочинних явищ та загроз.

Особливістю фінансової розвідки у Швейцарії є заборона розкривати інформацію та будь-які дані про анонімні рахунки та клієнтів-розпорядників активів.

Дані звіту Федерального управління поліції за 2022 рік свідчать про 5964 отриманих повідомлення про підозрілі операції, з яких від банківських установ надійшло 5396 повідомлень (90 %). Кількість таких повідомлень упродовж 2014-2022 років зростала, проте найвищого показника досягла у 2018 та 2019 роках» [7] (рис. 4. 1).

Рис. 4.1. Кількість отриманих повідомлень підрозділом фінансової розвідки Швейцарії (MROS) про підозрілі фінансові операції за 2014-2022 роки

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення підрозділу фінансової розвідки.
1. Назвіть типи формування підрозділів фінансової розвідки в світовій практиці.
2. Назвіть переваги та недоліки різних типів підрозділів фінансової розвідки
3. Система протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму на прикладі однієї з європейських країн або США.
4. Назвіть за яким типом сформовано підрозділ фінансової розвідки України.

Завдання 1. Сформууйте систему критеріїв ефективності організації фінансової розвідки в одній із світових країн

Завдання 2. Зробіть порівняльну характеристику «віртуальної валюти», «електронних грошей», «цифрової валюти» та «крипто валюти» з використанням підходів та термінології FATF.

Перелік використаної літератури до розділу 4

1. Ебігейл Дж. Маркус. Підрозділи фінансової розвідки (ПФР): Ефективний інституційний формат, завдання та повноваження. URL: <https://cutt.ly/eVНIPw0>.
2. Карапетян О.М., Колодійчук О. А. До питання фінансової розвідки України в запобіганні легалізації протиправних доходів. Економіка. Фінанси. Право. №3.2023. С. 22-26.
3. Коваленко В.В., Дмитров С.О., Єжов А.В. Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму: монографія. Суми: УАБС НБУ, 2007. 140 с.
4. Куришко О. Аналіз світового досвіду у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, у контексті можливості його

- використання в Україні. Фінансовий простір. № 2 (10). 2013. С. 8 – 15.
URL: <https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/files/1302/13kooasd.pdf>
5. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення: РЕКОМЕНДАЦІЇ FATF затверджені Пленарним засіданням FATF 16 лютого 2012 року / Правова база: [сайт] / Держ. служба фінан. моніторингу. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf.
  6. Місечко В. Блокування коштів органами фінансової розвідки на прикладі країн ЄС. Юридична газета Online. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/blokuvannya-koshtiv-organami-finansovoyi-rozvidki-na-prikladi-krayin-es.html>
  7. Офіційна сторінка Підрозділу фінансової інформації Італії. URL: uif.bancaditalia.it
  8. Офіційна сторінка Федерального управління поліції Швейцарії URL: <https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/en/home.html>
  9. Турко Р.Ф. Аналіз досвіду Сполучених Штатів Америки та Німеччини в боротьбі з відмиванням доходів, здобутих незаконним шляхом, за допомогою банківської системи. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.4. С. 268 – 276.
  10. Фінансова розвідка України: 20 років розвитку та звершень. Державна служба фінансового моніторингу, 2022 р. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/20rokiv/2201041816rokivFinMonitoringspreedSmallFileSize.pdf>

РОЗДІЛ 5

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ

5.1. Значення інформаційного забезпечення в процесі виявлення підозрілих фінансових операцій

Інформаційне забезпечення виявлення підозрілих фінансових операцій передбачає визначення категорійного апарату та підходів щодо його практичного застосування.

В статті Закону України «Про інформацію» вказано, що «інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [3]. Практичне застосування даної норми при здійсненні фінансового моніторингу передбачає реалізацію системного, концептуального та результативного підходів.

Системний підхід передбачає комплексне використання інформаційних ресурсів, технологічних підходів, програмного забезпечення та технічних засобів для виявлення незаконно отриманих коштів, суб'єктів їх власності та джерел походження.

В межах застосування **концептуального підходу** виробляється система принципів та методів отримання інформації про підозрілі операції і розроблення механізмів її обробки.

При **результативному підході** інформаційне забезпечення виявлення підозрілих операцій розглядається результат процесу отримання, накопичення, обробки, аналізу та передачі необхідної для ухвалення рішень інформації.

Виходячи з цього, інформаційна діяльність щодо виявлення підозрілих операцій – це діяльність суб'єктів розслідування, спрямована на пошук та одержання, а в окремих випадках – корегування та оновлення інформації, що міститься в різних джерелах даних з використанням

відповідних технічних та технологічних засобів, з метою використання її в процесі аналізу підозрілих операцій.

При виявленні і аналізі підозрілих операцій використовується інформація з різним рівнем доступності:

1. Інформація з обмеженим доступом. Більшість первинної інформації про підозрілі фінансові операції є об'єктом банківської таємниці, тому робота з нею і передача відповідним органам регулюється окремими положеннями, нормативними документами та законодавчими актами.

2. Публічна інформація. Більш детальний аналіз суб'єкта власності незаконних коштів, його майна, сімейних та ділових зв'язків можливий з використанням відкритих даних. В Україні функціонує Портал відкритих даних, на якому відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» розміщено відкриті дані, що структуровані за розпорядниками різного рівня, групами наборів даних та ключовими словами.

5.2. Сутність та складові інформаційної системи забезпечення проведення фінансового моніторингу

Системі фінансового моніторингу властиві інформаційні процеси, що полягають в одержанні інформації та обміну нею між компонентами системи, а також між системою зовнішніми державними структурами. Такі процеси дозволяють виявляти джерела інформації, одержувати, переробляти й оцінювати передану інформацію, отримуючи в підсумку уявний образ факту (події минулого чи його окремих обставин), тобто знання про досліджуваний об'єкт.

Інформаційні процеси в системі здійснення фінансового моніторингу відрізняються великою складністю і специфічністю, яка обумовлюється рядом обставин:

✓ неочевидність інформаційних джерел в навколишньому середовищі, а також об'єктивні труднощі у визначенні приналежності цих джерел до досліджуваного суб'єкту чи фінансової операції;

- ✓ неоднорідність та фрагментарність інформації про джерела походження коштів, що ускладнює її пошук, розкриття та оцінку;
- ✓ умисні дії осіб, що маскують джерела інформації та перешкоджають їх виявленню та належному сприйняттю;
- ✓ спотворення або знищення важливої інформації про умови та шляхи походження та руху коштів, що виникає внаслідок об'єктивних обставин, а також спричинене злочинним умислом чи оманом зацікавлених осіб;
- ✓ небажання в окремих випадках надати інформацію, яка сприятиме виявленню походження та руху коштів (приховування інформації);
- ✓ труднощі з вилученням (декодуванням) отриманої інформації з перерахованих причин;
- ✓ певні труднощі, пов'язані з правильним правовим оформленням процесу визначення інформації та її джерел, засвідчення, фіксації інформації, її отримання під час проведення розшукових заходів;
- ✓ труднощі встановлення справжніх зв'язків і залежностей між обставинами досліджуваної події через фрагментарність, недостатність, суперечливість, невідомий ступінь достовірності отриманої інформації, особливо на початковому етапі розслідування.

Усунення чи якісне управління вказаними чинниками визначить побудову змістовної інформаційної системи фінансового моніторингу, яка реалізовується рядом етапів.

1. Формування бази джерел моніторингу та обґрунтування ключових індикаторів аналізу.

2. Формування методології дослідження. Логічні та математичні інструменти забезпечать аналіз визначених індикаторів та визначають групи ризикових операцій.

3. Вироблення комплексної системи аналізу та прогнозування.

З урахуванням цього каналами надходження інформації для фінансових розслідувань є:

- ✓ приватний сектор (у тому числі фінансові і нефінансові установи);

- ✓ публічний сектор (правоохоронні та інші державні органи);
- ✓ компетентні органи іноземних держав;
- ✓ відкриті джерела, закриті-доступні та відкриті реєстри (ЗМІ, комерційні бази даних, сайти Prozzoro, Публічні закупівлі, єдиний державний реєстр судових рішень, Smida, YouControl, OpenDatabot, Rep.org.ua, та інші державні реєстри, повідомлення у засобах масової інформації тощо);
- ✓ громадяни, підприємства, установи, організації;
- ✓ внутрішні джерела (інформаційні ресурси державних органів, які приймають участь у проведенні фінансового розслідування).

5.3. Завдання, структура, суб'єкти єдиної інформаційної системи фінансового моніторингу

Виконання основних завдань, покладені на Державну службу фінансового моніторингу передбачає функціонування уніфікованої єдиної інформаційної системи. Відповідно до положення «Про єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [5] вона становить систему, яка «шляхом об'єднання організаційних та інженерно-технічних заходів, технічних і програмних засобів забезпечує збирання та обробку інформації та відомостей державних електронних інформаційних ресурсів, необхідних для проведення Державною службою фінансового моніторингу України комплексного аналізу інформації та відомостей про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, іншої інформації та відомостей, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення» [5]. Загалом, функціонування такої інформаційної системи дозволяє підвищити

оперативність відстеження ризиків на рівні суб'єктів первинного моніторингу та визначати підозрілі операції.

ІСФМ функціонує в цілодобовому режимі (24 на 7) відповідно до регламентів, затверджених наказами Держфінмоніторингу. Зокрема, забезпечується: «стабільна та продуктивна робота АПК ІСФМ; супроводження стабільного функціонування корпоративної системи електронного документообігу КСЕДО-Е; стабільне функціонування та підтримку в актуальному стані системи збору та обробки інформації ІТС ЕК СФМ» [9, с. 17].

Норми єдиної інформаційної системи регламентують визначення обсягів інформації, відомостей з інформаційних систем, реєстрів і банків даних, необхідних для виконання покладених на Держфінмоніторинг завдань, режим надання цієї інформації та доступу до відомостей з метою забезпечення функціонування «єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Суб'єктами єдиної інформаційної системи є «державні органи (крім Національного банку України) та органи місцевого самоврядування, державні реєстратори зобов'язані надавати спеціально уповноваженому органу інформацію (копії документів), відомості з баз даних, необхідні для виконання покладених на нього завдань, та/або доступ до своїх інформаційних ресурсів (баз персональних даних) для забезпечення функціонування єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Обсяг, порядок подання такої інформації та надання доступу до неї визначаються Кабінетом Міністрів України» [14].

Для виконання Держфінмоніторингом поставлених завдань отримання інформації обґрунтовується наступним:

- ✓ причини для надання інформаційних ресурсів;

✓ обсяг інформації (даних) державного електронного інформаційного ресурсу, необхідної для здійснення повноважень відповідно до покладених на Держфінмоніторинг завдань;

✓ спосіб (технології) та умови обміну інформацією.

За наявності достатніх обґрунтувань суб'єкт єдиної інформаційної системи впродовж десяти робочих днів з дня отримання обґрунтування подає до Держфінмоніторингу інформацію про реквізити інформації (даних) державних електронних інформаційних ресурсів та пропозиції щодо здійснення обміну інформацією.

Обмін інформацією між суб'єктами єдиної інформаційної системи відбувається шляхом регулярного подання суб'єктами єдиної інформаційної системи змін до інформаційних ресурсів з метою їх оновлення в інформаційній системі Держфінмоніторингу. Зазначений порядок поширюється на інформаційні ресурси, які використовуються для стратегічного аналізу та/або містять інформацію з обмеженим доступом.

Інформаційно-телекомунікаційна система «е-кабінет системи фінансового моніторингу» (далі ЕКСФМ) є частиною «єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Е-кабінет системи фінансового моніторингу за допомогою забезпечує взаємодію з різноманітним програмним забезпеченням, що реалізує функції подання повідомлень і отримання квитанцій про їх прийняття на основі роботи прикладного програмного інтерфейсу (API).

API здійснює обробку даних, завантажених у форматі JSON (англ. JavaScript Object Notation).

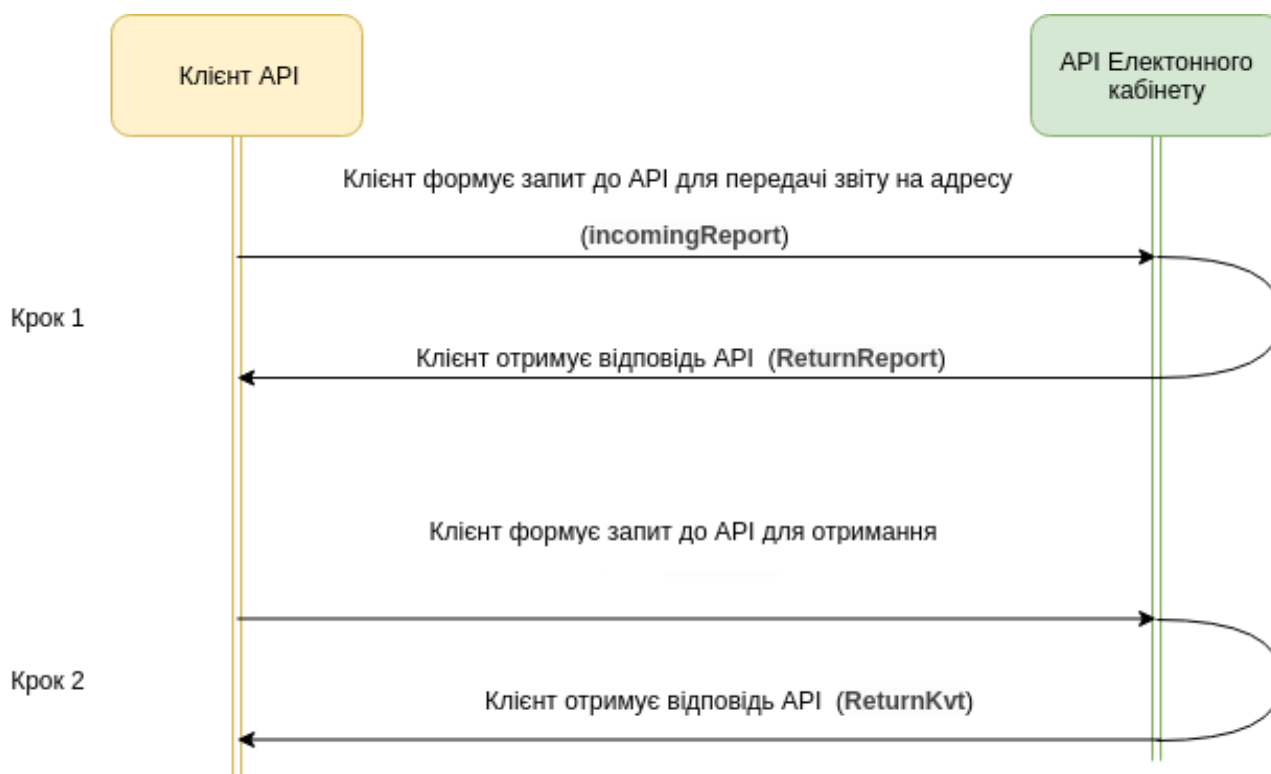
Робота API Кабінету організована наступним чином:

Розташування у мережі Internet:

Вузол: <https://cabinet.fiu.gov.ua>

Основний шлях: `/public/api/exchange`

Повний шлях: <https://cabinet.fiu.gov.ua/public/api/exchange/>

Рис. 5.1. Схема роботи API кабінету

Для роботи з даними через API використовуються наступні методи:

GET. Метод GET використовується для отримання інформації від системи;

POST. Метод POST використовується для створення нових записів у системі.

Е-кабінет включає відкриту (загальнодоступну) частину та приватну частину (особистий кабінет).

Доступ до загальнодоступної (відкритої) частини е-кабінету надається фізичним та юридичним особам, при наявності вільного доступу до мережі Інтернет. Такий доступ не передбачає використання електронних довірчих послуг.

Доступ до особистого кабінету є можливим для користувача після проходження електронної ідентифікації з використанням інтегрованої системи електронної ідентифікації та відповідно до вимог Закону України «Про

електронні довірчі послуги», «Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності» [20], затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року № 749.

Типові форми для подання інформації відповідно до Держфінмоніторингу можна отримати на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу за електронною адресою: <http://www.sdfm.gov.ua> у форматі PDF або Excel. При подачі до Держфінмоніторингу інформації забороняється коригувати структуру форм, їх розміри та інші параметри.

Форма № 1-ФМ «Форма обліку суб'єкта первинного фінансового моніторингу» (Додаток 1) подається до Держфінмоніторингу безпосередньо усіма суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Подання суб'єктами первинного фінансового моніторингу форми № 1-ФМ передбачене у таких випадках:

✓ в процесі постановки на облік суб'єкта первинного фінансового моніторингу в «Єдиній державній інформаційній системі у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»;

✓ у випадку зміни загальної та додаткової інформації щодо суб'єкта первинного фінансового моніторингу, у тому числі відповідального за проведення фінансового моніторингу працівника та/або особи, яка тимчасово виконує його обов'язки у сфері первинного фінансового моніторингу;

✓ у випадку припинення функціонування базового суб'єкта фінансового моніторингу;

✓ у випадку відновлення функціонування базового суб'єкта фінансового моніторингу.

Також, передбачається подання форми № 1-ФМ до Держфінмоніторингу особисто суб'єктом первинного фінансового моніторингу у таких випадках:

✓ у випадку подачі інформації для постановки на облік відокремленого підрозділу суб'єкта первинного фінансового моніторингу;

✓ у випадку зміни відомостей про відповідального працівника за здійснення фінансового моніторингу чи особу, що тимчасово виконує його обов'язки у відокремленому підрозділі або про зміну відокремленого підрозділу загалом;

✓ у випадку припинення функціонування відокремленого підрозділу;

✓ у випадку відновлення функціонування відокремленого підрозділу.

Форма № 2-ФМ «Реєстр фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу» (Додаток 2) складається з системи записів про фінансову операцію, при якій кожний запис формується із заповнених бланків форм за відповідними розділами. Розділ III форми № 2-ФМ заповнюється для кожного учасника фінансової операції окремо. Усі записи в реєстрі мають порядкову нумерацію та не повторюються впродовж усього періоду діяльності суб'єкта.

Форма № 2-ФМ обов'язково повинна містити відомості як мінімум про двох учасників: клієнта та контрагента. В залежності від характеру фінансової операції форма № 2-ФМ може складатися з декількох відомостей про клієнтів, контрагентів та інших учасників фінансової операції відповідно до Довідника кодів видів осіб, пов'язаних з фінансовою операцією.

5.4. Інформаційно-аналітична робота підрозділу фінансової розвідки в протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом

Відповідно до Рекомендації FATF 29 «Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї

масового знищення», країни повинні створити національний підрозділ фінансової розвідки (ПФР)

Вітчизняним ПФР є Державна служба фінансового моніторингу України. Держфінмоніторинг України створено як структурний підрозділ Міністерства фінансів України у 2002 р. Держфінмоніторинг України є ПФР адміністративного типу.

Інформаційно-аналітичні функції ПФР полягають у зборі, узагальненні, обробці та аналізу даних про фінансові операції, які надходять від суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) та суб'єктів державного фінансового моніторингу СДФМ, державних органів, іноземних ПФР, та проведення перевірки і аналізу такої інформації.

Етапами виявлення підозрілих фінансових операцій (діяльності) ПФР:

✓ автоматизоване сортування нетипових фінансових операцій (великих, складних, які не мають явної економічної чи юридичної мети, не відповідають фінансовому стану суб'єкта);

✓ аналіз сукупності фінансових операцій об'єкта на предмет наявності ознак підозрілих фінансових операцій, у тому числі з використанням автоматизованих модулів;

✓ моніторинг фінансових операцій та ділових відносин суб'єкта на відповідність наявної інформації про ризики, пов'язані з діяльністю.

При цьому правила відбору фінансових операцій мають враховувати певні часові рамки:

✓ «фінансової операції з готівкою, які містить індикатори підозрілості, – не пізніше 20 робочих днів після здійснення такої фінансової операції;

✓ інших фінансових операцій (в сукупності пов'язаних між собою), що містять індикатори підозрілості - не пізніше останнього робочого дня місяця, наступного за місяцем, у якому такі фінансові операції були здійснені» [19].

Результатами вчинення таких дій є проведення наступних заходів:

✓ «вжиття додаткових заходів (витребування додаткових документів та/або відомостей, що стосуються фінансових операції або діяльності суб'єкта), - не пізніше двох місяців із дня виявлення індикаторів підозрілості фінансових операцій у випадку, якщо інформації недостатньо для здійснення аналізу, спростування чи підтвердження підозр та/або прийняття відповідного рішення на основі наявних відомостей;

✓ проведення подальшого моніторингу фінансових операцій з метою виявлення таких, що підлягають фінансовому моніторингу, але з певних причин не були своєчасно виявлені;

✓ залучення необхідних працівників до здійснення аналізу фінансових операцій;

✓ функціонування належної процедури ескалації підозр, прийняття рішень про наявність/відсутність підозр за результатами аналізу» [19].

Структуру Департаменту інформаційних технологій Держфінмоніторингу зображено на рис 5.2.

Рис. 5.2. Структура Департаменту інформаційних технологій Держфінмоніторингу

Основними джерелами інформації про підозрілі фінансові операції є СПФМ, СДФМ, відкриті джерела, правоохоронні та інші регуляторні органи, іноземні ПФР. Держфінмоніторинг здійснює ідентифікацію та комплексний аналіз отриманих повідомлень та дослідження фінансових потоків у різних секторах фінансового ринку. Первинний аналіз отриманої інформації відбувається в аналітичному просторі ЄІСФМ. Черговість детального аналізу усіх звітів, що надходять до Держфінмоніторингу України, залежить від ступеня ризику з урахуванням усієї наявної інформації. Результати аналізу є базою для проведення фінансового розслідування.

Матеріали досліджуються з метою встановлення підстав вважати, що фінансова операція має ознаки легалізації або пов'язана зі вчиненням іншого злочину, передбаченого Кримінальним кодексом України.

Водночас Держфінмоніторинг здійснює аналіз максимально можливої кількості фінансових операцій, поступово підвищуючи ступінь охоплення антилегалізаційного моніторингу фінансових операцій та збільшуючи таким чином кількість створюваних на їх основі файлів. За результатами дослідження документації Держфінмоніторинг України формує узагальнені матеріали, які передаються до правоохоронних органів.

Узагальнені матеріали, створені Державною службою фінансового моніторингу України, містять повідомлення про злочин та є підставою для прийняття правоохоронними органами рішень відповідно до Кримінального процесуального кодексу України. Зібрані матеріали є основою для проведення оперативно-розшукових заходів правоохоронними органами України.

Загалом аналітичні дослідження в залежності від особливостей поставлених завдань поділяються на моніторингові, ініційовані і кумулятивні.

Моніторингові дослідження спрямовані на тривале аналітичне спостереження за розвитком конкретної ситуації з метою забезпечення оптимальності управлінських рішень.

При аналізі фінансових операцій моніторинг, як правило, регулюється етапами обробки інформації, обраним напрямком та встановленим набором джерел. Базовим при цьому є чітке визначення об'єкту аналітики з орієнтацією на конкретну постановку проблеми, групу фахівців, які забезпечують цілеспрямовану та змістовну обробку інформації.

Моніторингове дослідження полягає в отриманні статистичних або достовірних показників, що характеризують об'єкт спостереження і піддаються вимірюванню. Якщо показники мають різну розмірність, використовуються методи приведення їх до загального нормативного значення. Система спостереження заснована на фіксації дискретних кількісних характеристик об'єкта спостереження, зборі цієї інформації та можливості шляхом інтелектуальної інтерпретації отриманої інформації робити висновки про якісний стан об'єкта. Моніторинг заснований на спостереженні типових особливостей у поведінці об'єктів спостереження і своєчасній фіксації на їх фоні різноманітних відхилень від норми.

Інформаційно-аналітичний моніторинг фінансових операцій є видом інформаційної діяльності, пов'язаним з процесами аналізу, синтезу інформації за допомогою методів моделювання, експертної оцінки, діагностики та прогнозування, які здійснюються в режимах безперервного збору інформації з усіх доступних джерел з метою виявлення ознак легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Ініційовані аналітичні дослідження проводяться незалежно від раніше запланованих програм у результаті виявлення нових проблемних ситуацій під час моніторингових досліджень. Ініційовані дослідження розглядатимуться як окремий тип досліджень, зосереджуючись на початкових етапах нових досліджень.

Ініційоване дослідження відрізняється від моніторингового значно більшим впливом таких чинників, як невизначеність цілей та суб'єктивність критеріїв оцінки прийнятих рішень, необхідність підтримки процесу постановки завдань інформаційно-аналітичними технологіями.

Особливо важливим у даному випадку є вибір індикаторів, формальних ознак, якісних і кількісних показників, які відображають аналітичну динаміку ситуації. Це досить складне завдання, вирішення якого, як показує практика, може тривати кілька місяців. Необхідно вивчити вітчизняний і зарубіжний досвід відбору інформаційних індикаторів даної проблемної ситуації, а також доступні джерела інформації, оцінити взаємозалежність значень індикаторів з урахуванням динаміки в часі, вивчити їх спектральні характеристики, перевірити нормування коефіцієнтів, вибрати групу експертів-аналітиків чи дослідницьку організацію тощо. Джерелом інформації про закордонний досвід є основні рекомендації та типології FATF.

В результаті ініціації або отримується готовий аналітичний результат щодо структурування проблеми, вибору її рішення, або ініціюється згаданий вище аналітичний процес моніторингу, або проводиться кумулятивне аналітичне дослідження.

Для кумулятивних досліджень характерні високі вимоги щодо оперативності (у тому числі початку і закінчення), застосування спеціалізованих методів роботи з інформацією. Такі види досліджень передбачають проведення багатоаспектного аналізу ситуації, яка розглядається з урахуванням історії її розвитку, результатів дослідження подібних ситуацій, а також використання широкого спектру актуальних теоретичних підходів.

5.5. Інформаційна взаємодія Державної служби фінансового моніторингу з правоохоронними органами

Інформаційна взаємодія Держфінмоніторингу України з правоохоронними органами у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, регламентується та координується за низкою умов діяльність незалежних один від одного суб'єктів, яка здійснюється з

використанням спецметодів в певних формах з метою протидії правовому статусу володіння, використання чи розпорядження доходами, одержаними злочинним шляхом.

Обмін фінансовою інформацією передбачає, що СПФМ, Держфінмоніторингу, правоохоронні органи повинні співпрацювати з метою отримання, обміну та опрацювання інформації про підозрілі фінансові операції. Така співпраця включає можливість надавати, за ініціативою або за запитом іншої сторони, будь-яку наявну фінансову інформацію, яка може мати відношення до виконання відповідних угод. Кожен запит на фінансову інформацію супроводжується коротким описом і викладом основних фактів.

Держфінмоніторингом протягом 2022 року до правоохоронних органів направлено 934 матеріали (з них 550 узагальнених матеріалів та 384 додаткових узагальнених матеріали), які направлено до:

- ✓ «СБУ – 339 матеріалів (з них 219 узагальнених матеріалів та 120 додаткових узагальнених матеріалів);
- ✓ НПУ – 191 матеріал (з них 147 узагальнених матеріалів та 44 додаткових узагальнених матеріали);
- ✓ БЕБ – 125 матеріалів (з них 90 узагальнених матеріалів та 35 додаткових узагальнених матеріалів);
- ✓ органів прокуратури – 109 матеріалів (з них 35 узагальнених матеріалів та 74 додаткових узагальнених матеріали);
- ✓ НАБУ – 96 матеріалів (з них 24 узагальнених матеріали та 72 додаткових узагальнених матеріали);
- ✓ ДБР – 73 матеріали (з них 34 узагальнених матеріали та 39 додаткових узагальнених матеріалів);
- ✓ розвідувальних органів – 1 узагальнений матеріал» [9].

З метою підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням СПФМ вимог законодавства з питань ПВК/ФТ/ФРЗМЗ, у рамках підписаних спільних наказів про співпрацю з Мінфіном, НКЦПФР, Мін'юстом, Мінцифри

та НБУ, Держфінмоніторингом надається зазначеним СДФМ наступна інформація:

- ✓ «адміністративні дані щодо фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, які отримані Держфінмоніторингом від СПФМ;
- ✓ інформація щодо помилок, допущених СПФМ при поданні інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;
- ✓ відомості щодо обліку СПФМ у Держфінмоніторингу;
- ✓ інформація про виявлені Держфінмоніторингом факти, що можуть свідчити про порушення СПФМ вимог законодавства;
- ✓ відомості про аналіз методів та фінансових схем ВК/ФТ/ФРЗМЗ» [9].

5.6. Державне регулювання моніторингу фінансових операцій

Базовим законодавчим важелем протидії відмиванню незаконних доходів в Україні є Кримінальний кодекс, у якому передбачена кримінальна відповідальність за діяльність, пов'язану з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом. При чому відповідальність передбачена не лише за доведений факт легалізації незаконних доходів, а також і за «умисне неподання, несвоєчасне подання або подання недостовірної інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу» та «розголошення у будь-якому вигляді таємниці фінансового моніторингу або факту обміну інформацією про фінансову операцію та її учасників між суб'єктами первинного фінансового моніторингу, суб'єктами державного фінансового моніторингу, іншими державними органами» (стаття 209 ККУ).

Керуючись дією норм Кримінального кодексу України у 2019 році був прийнятий закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та

фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [14]. Відповідно до статті 5 Закону до легалізації окрім «операції чи правочину з доходами, одержаними злочинним шляхом» відносяться також дії спрямовані на «приховання чи маскуванню незаконного походження таких доходів, чи володіння ними, прав на такі доходи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми» [14]. Даний Закон визначає загальні підходи до функціонування системи фінансового моніторингу та визначає обов'язки 19 видів суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Статтею 20 пороговою сумою визначено 400 тис. грн., або її еквівалент в іноземній валюті за наявності принаймі однієї з ознак:

- ✓ фінансові операції здійснюються за участю особи, чиїм місцем реєстрації або проживання є держава, що здійснює збройну агресію проти України;
- ✓ фінансові операції політичних діячів, або пов'язаних з ними осіб;
- ✓ переказ коштів закордон;
- ✓ фінансові операції електронного резидента (е-резидента).

У разі виконання однієї із вказаних умов Закон передбачає замороження активів та зупинення фінансових операцій.

Норми дії даного Закону стали базою для ряду нормативних документів нижчого рівня, зокрема положень «Про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку» [13] та «Про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство юстиції України» [12].

Регулювання діяльності Держфінмоніторингу України здійснюється на рівні актів вищих органів влади та актів інших державних органів.

Базовими є акти вищих органів влади, до яких відносяться:

1. Акти Верховної Ради України

- ✓ Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та

фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 361-ІХ від 06.12.2019

✓ Закон України «Про боротьбу з тероризмом» № 638 - IV від 20.03.2003

✓ Кримінальний кодекс України

✓ Кодекс адміністративного судочинства України

✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення

2. Акти президента України

✓ Указ Президента України «Про День працівника системи фінансового моніторингу» № 523/2020 від 28.11.2020

✓ Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» № 392/2020 від 14.09.2020

✓ Указ Президента України «Про вихід України з Угоди про створення Ради керівників підрозділів фінансової розвідки держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав» № 269/2020 від 07.07.2020

✓ Указ Президента України «Про участь України в Євразійській групі з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму» № 1156 від 30.09.2004

✓ Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» № 740 від 22.07.2003

✓ Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом» № 532 від 19.07.2001

✓ Указ Президента України «Про заходи щодо запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» № 1199 від 10.12.2001

3. Акти Кабінету Міністрів України (основні)

✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання державними органами, державними реєстраторами на запит

- суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта» № 968 від 21.10.2020
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації фінансового моніторингу» № 850 від 09.09.2020
  - ✓ Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України «Про затвердження Порядку збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, інших державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами» № 690 від 05.08.2020
  - ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 627 від 22.07.2020
  - ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визнання Україною міжнародних санкцій відповідно до міжнародних договорів України або рішень міждержавних об'єднань, міжнародних, міжурядових організацій, участь у яких бере Україна, а також іноземних держав щодо замороження активів визначених осіб або обмеження будь-якого доступу до них» № 509 від 08.08.2016
  - ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)» № 1124 від 28.08.2001.

5.7. Робота з відкритими даними та аналітичними системами

При дослідженні підозрілих фінансових операцій, а також фізичних чи юридичних осіб, що їх здійснюють, використовується не тільки інформація з обмеженим доступом (наприклад інформація про банківські операції), але і дані з відкритих джерел.

В Україні функціонує Портал відкритих даних, на якому у структурованому вигляді розміщено набори даних. Відповідно до нормативних вимог передбаченими форматами оприлюднення структурованих відкритих даних є: RDF, XML, JSON, CSV, XLS(X), ODS, YAML.

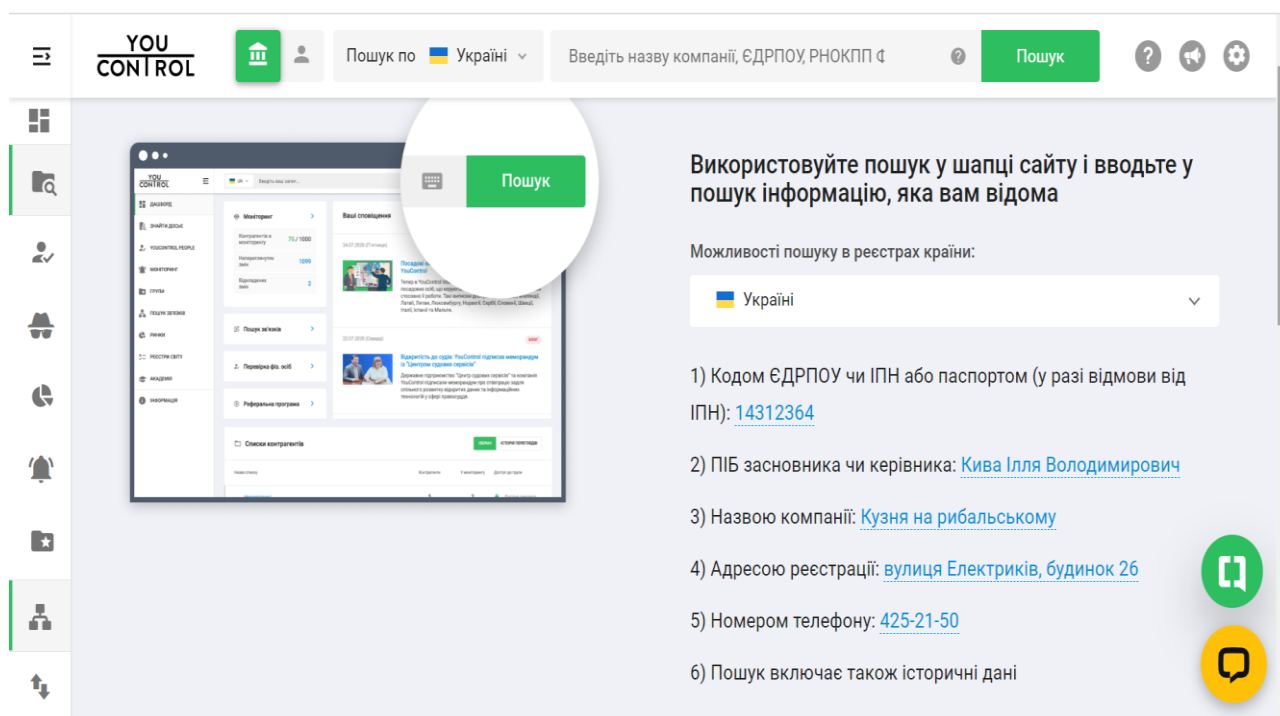
За категоріями набори даних погруповані наступним чином:

- ✓ держава;
- ✓ державні доходи і видатки;
- ✓ економіка та бізнес;
- ✓ енергетика;
- ✓ інфраструктура і транспорт;
- ✓ навколишнє середовище;
- ✓ освіта, культура, спорт;
- ✓ охорона здоров'я;
- ✓ регіональний розвиток;
- ✓ суспільство;
- ✓ фінанси;
- ✓ юстиція та судочинство.

Використання наборів даних з тієї чи іншої категорії залежить від специфіки діяльності та зв'язків суб'єкта, що підозрюється в незаконному збагаченні. Також діє функціонал розподілу за центральними і місцевими розпорядниками наборів даних. Велика кількість наборів даних (наприклад у Вінницькій міській раді більше 4200) зумовлює необхідність використання спеціалізованих аналітичних програм для роботи з великими масивами

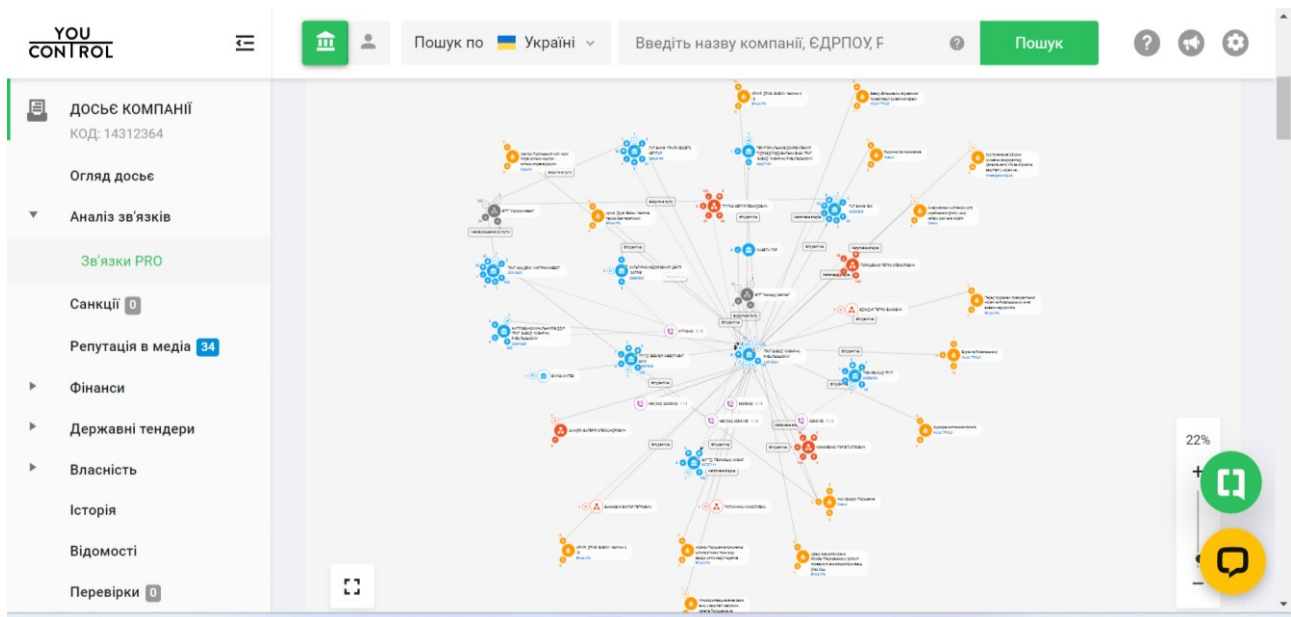
інформації в різних реєстрах. На офіційній платформі «ДІЯ. Відкриті дані» у напрямках фінансова прозорість, бізнес та державний нагляд визначено ряд рекомендованих аналітичних ресурсів для оптимізації роботи з даними у фінансовій та юридичній сферах.

Одним з найбільш розповсюджених і функціонально наповнених є сервіс YouControl, який дозволяє здійснювати пошук інформації про фізичних та юридичних осіб (рис.5.3)

Рис. 5.3 Інтерфейс пошуку аналітичного сервісу YouControl

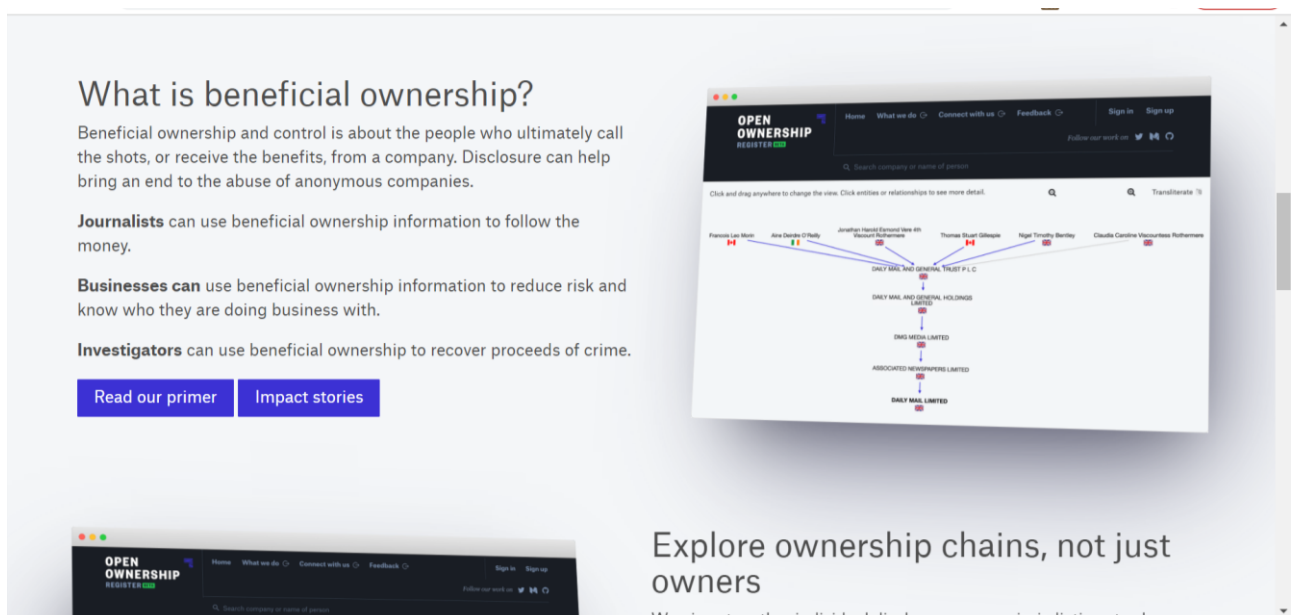
Сервіс в режимі онлайн опрацьовує 4,5 млн. реєстраційних даних, 60 млн. судових документів та 300 тис. ліцензій та дозволів. Такий ресурс дозволяє отримати значний обсяг інформації про досліджуваний об'єкт за короткий час. Окрім оптимізованої системи пошуку інформації сервіс здійснює та графічно відображає взаємозв'язки між досліджуваним та іншими об'єктами (рис 5.4).

Рис. 5.4. Аналіз зв'язків компанії з використанням сервісу YouControl

Такі можливості є важливими в умовах фінансової розвідки, оскільки фінансові злочини в більшості вчиняються із залученням кількох фізичних чи юридичних осіб.

Зручним інструментом пошуку кінцевих бенефіціарних власників в глобальному реєстрі є Open Ownership Register (рис. 5.5)

Рис. 5.3. Пошукова система глобального реєстру бенефіціарних власників Ownership Register

Перевагою цієї пошукової системи є доступ як до українських, так і до закордонних реєстрів.

Якщо одним із аспектів розслідування є порушення при здійсненні державних закупівель можна використовувати сервіси clarity project (рис. 5.6) чи Антикорупційний монітор (рис 5.7).

Регіон	Статус	Процедура	0	1	0	0	1	0	Очікувана вартість	Вартість договорів	Еконо...	Ризик	Пок...	Пос...	Створено	Оновлено
Луганська обл.	« В процесі	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	3 350 UAH	3 350 UAH	-	-	Троїц...		Сьогодні, 08:33	Сьогодні, 08:35
Хмельницька обл.	« В процесі	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	33 UAH	33 UAH	-	-	ВІДД...		Сьогодні, 08:34	Сьогодні, 08:35
Думська обл.	« Завершена	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	57 150 UAH	57 150 UAH	-	-	Хотін...	ФОП ...	Сьогодні, 08:35	Сьогодні, 08:35
м. Київ	« Кваліфікація переможців	Відкриті торги з ос...	1	2	1	2	0	0	13 436 221 UAH	-	-	-	АТ "У...		31.05, 08:21	Сьогодні, 08:35
Полтавська обл.	« Завершена	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	9 400 UAH	9 400 UAH	-	-	Вико...	ФОП ...	Сьогодні, 08:32	Сьогодні, 08:35
Миколаївська обл.	« Завершена	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	260 UAH	260 UAH	-	-	Кому...	ПП Б...	Сьогодні, 08:31	Сьогодні, 08:35
Київська обл.	« В процесі	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	4 880 UAH	4 880 UAH	-	-	Фіна...		Сьогодні, 08:33	Сьогодні, 08:35
Хмельницька обл.	« В процесі	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	4 380 UAH	4 380 UAH	-	-	Відді...		Сьогодні, 08:33	Сьогодні, 08:35
Хмельницька обл.	« Завершена	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	12 000 UAH	12 000 UAH	-	-	Упра...	ДП "...	Сьогодні, 08:33	Сьогодні, 08:35
Рівненська обл.	« В процесі	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	1 080 UAH	1 080 UAH	-	-	Деп...		Сьогодні, 08:26	Сьогодні, 08:35
Рівненська обл.	« В процесі	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	18 689 UAH	18 689 UAH	-	-	Рівн...		Сьогодні, 08:33	Сьогодні, 08:35
Хмельницька обл.	« В процесі	Звіт про договір	0	1	0	0	1	0	4 059 UAH	4 059 UAH	-	-	Дер...		Сьогодні, 08:34	Сьогодні, 08:35

+ Закупівля ІР + Замовник + Тип замовника + Учасник + Тип учасника + Статус учасника + Статус контракту + Причина розриву контракту
 + Причина дискваліфікації учасника + Вартість + Валюта + Нецінові критерії + Фінансування + Оновлено + Створено + Дата визначення переможця + CPV-код
 + Тип предмету закупівлі + Тип оплати + Оплата після + Регіон + Конкурентність + Тип процедури + Причина обрання процедури + Скарги + Скарга від
 + Статус + Ризики + Дод. угоди + Моніторинг + Причина моніторингу + Статус моніторингу + Сортування

<https://clarity-project.info/tender/8482624afc074d72877782bc7f90907e>

Рис. 5.6. Аналітична система clarity project

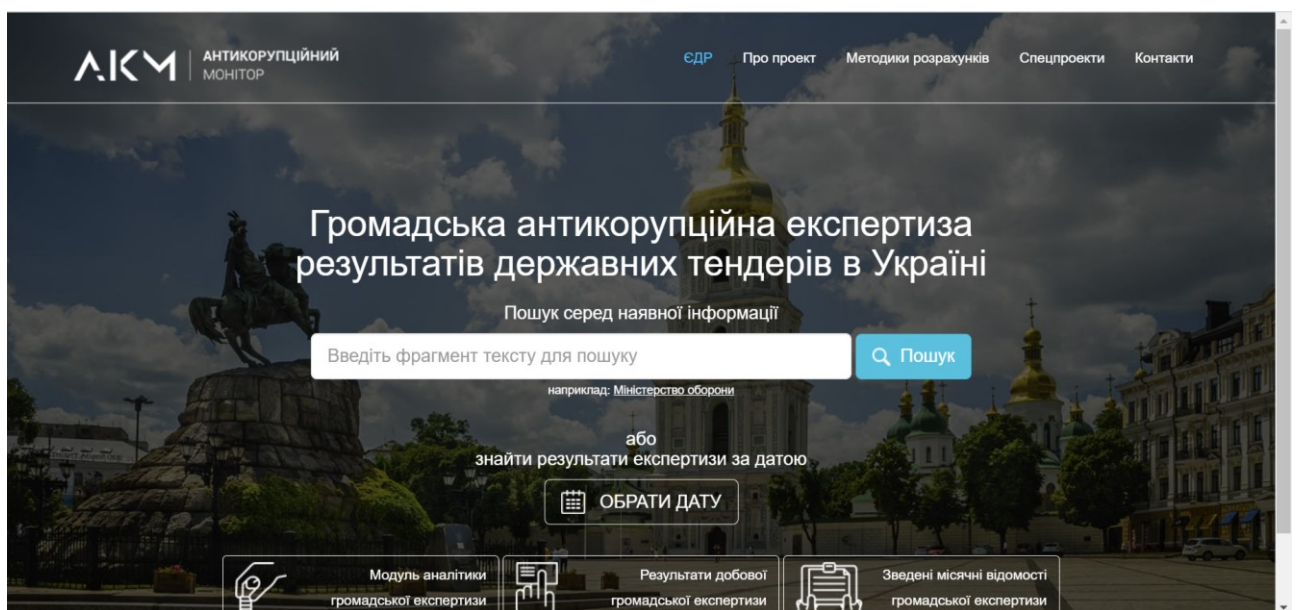

Рис. 5.7. Аналітична система Антикорупційний монітор

Дані програми дозволяють відстежувати історію та учасників державних закупівель.

Окрім зазначених є ряд інших програм, рекомендованих на офіційних державних ресурсах. Зокрема, при перевірці об'єктів будівництва це програми Monitor.Estate, NORA, Urbandata.

Запитання та завдання для самоконтролю

Теми для ессе.

1. Використання відкритих даних при розслідуванні економічних злочинів
2. Роль соцмереж у фінансовій розвідці
3. Цифрова безпека держслужбовця в умовах інформаційної війни
4. Юридичні наслідки нецільового використання персональних даних
5. Органи протидії фінансовим злочинам в Україні
6. Інтелектуальний аналіз даних
7. Використання відкритих даних в умовах воєнного стану

Завдання 1. Використовуючи аналітичну програму YouControl оберіть підприємство та визначте потенційні індикатори, які можуть свідчити про ризикові аспекти його діяльності, і які варто дослідити більш детально. До таких аспектів можуть відноситися: часта зміна керівництва, значна кількість суб'єктів господарювання, зареєстрована за однією адресою; нетипова зміна фінансових показників; зв'язки з національним публічним діячем або суб'єктами господарювання з негативною репутацією; значна кількість судових справ, у яких підприємство було відповідачем тощо. Отримати короткотерміновий повний доступ до програми можна надіславши лист із запитом до відділу із освітнього напрямку на поштову скриньку education@youcontrol.com.ua. В листі потрібно пояснити причину запиту (вказати дисципліну чи завдання, для виконання якого потрібен доступ) та прикріпити фото студентського квитка.

Завдання 2. На сайті ДП «Національні інформаційні системи» обрати 3 реєстри (на вибір студента і:

- описати алгоритм доступу до них;
- зміст інформації, що міститься в реєстрі;
- відкрити (за необхідності завантажити) реєстр;
- описати якими нормативними документами регламентується створення і функціонування даного реєстру.

Завдання 3. На платформі Портал відкритих даних в розділі розпорядники – інші органи влади обрати розпорядника Державне бюро розслідувань і:

- описати зміст інформації, що міститься в реєстрі;
- відкрити (за необхідності завантажити) реєстр, зробити знімок екрану і вставити його в лист відповіді.

Перелік використаних джерел до розділу 5

1. Інформаційна система фінансового моніторингу: особливості розробки та реалізації в сучасних умовах протидії легалізації кримінальних доходів : Монографія / О. В. Кузьменко, Г. М. Яровенко, А. О. Бойко, С. В. Миненко; за заг. ред. О. В. Кузьменко. Суми : «Ярославна», 2019. 145 с.
2. Уткіна М. С. До питання інформаційного забезпечення фінансового моніторингу. *Juris Europensis Scientia*. 2022. № 2. С. 94-97.
3. Про інформацію. Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Державна служба фінансового моніторингу : Офіційний сайт. URL : <https://fiu.gov.ua>
5. Деякі питання єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Постанова Кабінету Міністрів

- України № 627 від 22.07.2020 р. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/627-2020-%D0%BF#Text>
6. Деякі питання організації фінансового моніторингу. Постанова Кабінету Міністрів України № 850 від 09. 09. 2020 р. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2020-%D0%BF#Text>
7. Про доступ до публічної інформації. Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
8. Рекомендація FATF 29 «Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення». URL :
https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86_.pdf
9. Звіт Державної служби фінансового моніторингу за 2022 рік. URL:
<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2022ukr.pdf>
10. Порядок надання Державною службою фінансового моніторингу України Національному антикорупційному бюро України узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та отримання Державною службою фінансового моніторингу України інформації про хід їх розгляду. Наказ Міністерства фінансів України, Національного антикорупційного бюро України 03 березня 2021 року № 144/32. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0624-21#n7>
11. Резнік О.М., Берцюх А.О. Поняття та особливості взаємодії державної служби фінансового моніторингу України з правоохоронними органами щодо протидії легалізації злочинних доходів. *Правові горизонти*. 2020. № 22(35). С. 82-86.
12. Про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство юстиції України. Положення від 10 вересня

- 2021 року № 3201/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1210-21#Text>
13. Про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Положення від 11 березня 2021 року № 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0532-21#Text>
  14. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
  15. Кримінальний кодекс України. Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
  16. Про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Положення. Положення від 11.03.2021 № 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0532-21#Text>
  17. Про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство юстиції України. Положення від 10.09.2021 № 3201/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1210-21#Text>
  18. Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин). URL: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(National%20Studies,%200Guidances%20etc\)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%200Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf)

19. Положення про здійснення банками фінансового моніторингу. Постанова Правління Національного банку України 19 травня 2020 року № 65. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/19052020_65.pdf?v=6
20. Про затвердження Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності. Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Перелік від 19.09.2018 № 749. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749-2018-%D0%BF#Text>

РОЗДІЛ 6

ТИПОЛОГІЇ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ, ОДЕРЖАНИХ ПРОТИПРАВНИМ ШЛЯХОМ

6.1. Сутність процесу відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом

Термін «відмивання грошей» вперше з'явився в середині 20-го століття. Він походить від англійського словосполучення «money laundering». Вважається, що цей термін був винайдений у 1920-х роках в Сполучених Штатах Америки під час періоду «сухого закону» – заборони виробництва та продажу алкоголю.

Під час того періоду нелегальні виробники алкоголю та розповсюджувачі нелегальних алкогольних напоїв шукали способи приховати походження своїх прибутків та легалізувати їх. Це стало можливим завдяки створенню спеціальної схеми, що включала переказ коштів через різні фінансові операції, такі як купівля нерухомості, інвестиції в бізнес, створення фіктивних компаній тощо. Цей процес став відомий як «відмивання грошей», оскільки його метою було «промивання» нелегальних прибутків через законні канали.

З того часу термін «відмивання грошей» став широко використовуватися для опису процесу легалізації незаконно набутих коштів, що походять від різних видів злочинної діяльності, такої як торгівля наркотиками, контрабанда, корупція, шахрайство та інші.

В 1970-х роках даний термін було використано під час Уотергейтського політичного скандалу в США, після чого він був використаний на судовому процесі щодо легалізації кримінальних доходів від продажу колумбійських наркотиків у 1982 році

У міжнародному праві категорію легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, було визначено у Віденській конвенції ООН

«Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин» від 19.12.1988 р. Даний документ визнавав злочином відмивання грошей, отриманих від незаконного обігу наркотиків.

Постійний ріст організованої злочинності призвів до збільшення доходів злочинних організацій, які вони отримують від різних сфер протиправної діяльності. На цій підставі Конвенція Ради Європи «Про відмивання, відстеження, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» від 8 листопада 1990 року № 141 криміналізувала відмивання грошей, отриманих не лише від наркобізнесу, а й від інших видів злочинна діяльність. У статті 6 Конвенції визначено перелік злочинів, пов'язаних з відмиванням грошей. Ряд держав, що приєдналися до Конвенції, врахували у своєму законодавстві відповідний категорійний апарат і норми відповідальності.

Одним з ключових документів є Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, яка була прийнята в 2000 році. У цій Конвенції встановлені стандарти щодо превентивних заходів, виявлення та розслідування легалізації доходів, а також співробітництва між державами у цій сфері.

Багато країн також прийняли внутрішні законодавчі акти та політичні заходи для боротьби з легалізацією доходів у відповідності до міжнародних стандартів. Ці заходи включають встановлення строгих правил щодо фінансової звітності та перевірки, створення спеціалізованих служб, які займаються розслідуванням фінансових злочинів, та співробітництво з іншими країнами у сфері обміну інформацією та екстрадиції злочинців.

Мета боротьби з легалізацією доходів у міжнародному праві полягає в тому, щоб попереджати фінансування тероризму, злочинної діяльності та інших негативних наслідків, які можуть виникнути в результаті використання незаконно отриманих коштів.

У національному правовому полі ключові змістовні поняття та категорійний апарат стосовно відмивання коштів визначено в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних

злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Відповідно до Закону до відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом «належать будь-які дії, пов'язані із вчиненням фінансової операції чи правочину з доходами, одержаними злочинним шляхом, а також вчиненням дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких доходів, чи володіння ними, прав на такі доходи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуттям, володінням або використанням доходів, одержаних злочинним шляхом» [1].

Розуміння сутності процесу відмивання злочинних доходів передбачає визначення змісту самих злочинних доходів. Отже, злочинними доходами є будь-які матеріальні чи нематеріальні цінності (у т.ч. рухоме чи нерухоме майно, грошові кошти, майнові чи немайнові права), одержані в результаті вчинення злочинних дій.

Мотивами легалізації злочинних доходів є:

- створення видимості законності походження коштів;
- приховування джерел походження злочинних коштів та їх кінцевих власників;
- можливість подальшого інвестування в легальний бізнес;
- забезпечення можливості легального використання злочинних доходів.

Джерела походження незаконних доходів можуть залежати від сфери вчинення злочину.

1. Корупція. Полягає в отриманні неправомірних доходів через хабарі або використання посадових повноважень для особистої вигоди. Суть створення цього джерела полягає у значних повноваженнях державних чиновників, які вони можуть використовувати для власного збагачення. Найбільш ефективним способом протидії цій діяльності є посилення кримінальної та фінансової відповідальності за вчинені злочини.

2. Наркобізнес. Виробництво, транспортування та продаж наркотиків є одним з найпоширеніших джерел незаконних доходів.

3. Злочини в державному секторі економіки. Злочинці можуть отримувати неправомірні доходи шляхом сполучення з державними або комерційними організаціями та використання свого впливу для одержання незаконних переваг шляхом підроблення документів. Також це схеми з оплатою державними підприємствами послуг, які не були надані, маніпуляції з тендерними закупівлями, приватизацією майна

4. Шахрайство. Різні види шахрайства, такі як фінансові шахрайства, ідентифікаційне шахрайство, комп'ютерні злочини тощо, можуть приносити незаконні доходи. Злочинці отримують гроші, здійснюючи протиправні діяння стосовно людей, організацій або систем. Типовими прикладами є: отримання мікрокредитів за підробленими документами, розкрадання коштів банківських установ (надання кредитів фіктивним підприємствам, виведення коштів через іноземні банки) тощо.

5. Кіберзлочинність. Кіберзлочинці можуть одержувати неправомірні доходи шляхом злому комп'ютерних систем, крадіжки конфіденційних даних, розповсюдження шкідливого програмного забезпечення або шантажу через Інтернет.

6. Торгівля людьми. Злочинці, зайняті торгівлею людьми, одержують доходи від експлуатації і продажу людей, включаючи сексуальне рабство та примусову працю.

7. Крадіжки та грабежі. Злочинці, що займаються крадіжками, грабежами або розбійними нападами, одержують незаконні доходи шляхом викрадення чи примусового взяття чужого майна.

Кожне джерело має свої особливості, та їх варіації будуть залежно від країни, контексту та типу злочинної діяльності.

Розуміння сутності відмивання злочинних доходів передбачає використання окремих схем (які буде описано в наступних підпунктах), однак спільним у більшості схем є намагання приховати кінцевого бенефіціарного

власника капіталу, тобто особу, яка здійснює контроль діяльності фізичного чи юридичного суб'єкта, від імені якого проводяться фінансові операції. Такий вирішальний вплив може здійснюватися безпосередньо, або через ланцюг проміжних підконтрольних йому (інколи фіктивних) компаній.

6.2. Стадії та способи відмивання коштів

Процес відмивання коштів може бути розділений на кілька стадій. Нижче наведено загальну **схему стадій**, які можуть бути включені в процес відмивання коштів:

Введення грошей у легальну систему. Перша стадія включає введення нелегально отриманих коштів у легальну економічну систему. Це може бути зроблено шляхом фіктивних бізнесів, вкладення коштів у нерухомість або інші активи, а також використання фінансових інструментів, таких як банківські рахунки або інвестиційні фонди.

Заплутування слідів. Наступна стадія полягає в унеможливленні відстеження походження нелегальних коштів. Це може бути зроблено шляхом переміщення коштів через різні фінансові установи або країни, використання зведених компаній, створення схем злиття та розкладання коштів на невеликі суми, а також використання криптовалют або анонімних платіжних систем.

Інтеграція в легальну економіку. На цій стадії нелегальні кошти здаються законними шляхом їх інтеграції в легальну економічну систему. Це може включати інвестування грошей у легальні бізнеси, покупку активів, відкриття легальних банківських рахунків або інших фінансових операцій.

Законне використання коштів. На останній стадії гроші, які були «відмиті», використовуються для законних цілей, щоб забезпечити видимість законного походження коштів. Це може включати виплату зарплат працівникам, оплату податків, інвестиції в проекти або будь-які інші легальні транзакції.

Важливо зазначити, що процес відмивання коштів може бути надзвичайно складним і розгалуженим, залежно від конкретних методів та технік, використаних особами, які здійснюють відмивання коштів. Деталі і складність кожної стадії можуть варіюватися залежно від ситуації.

Існує кілька **основних способів відмивання коштів**, які злочинці використовують для перетворення нелегальних коштів на легальні. Ось деякі з них:

1. Фінансові установи. Злочинці можуть використовувати банки, кредитні установи або інші фінансові установи для введення нелегальних коштів у систему. Це може включати відкриття фіктивних банківських рахунків, використання підроблених або украдених документів, а також здійснення складних фінансових операцій для заплутування походження коштів.

2. Нерухомість. Інвестування нелегальних коштів у нерухомість є ще одним способом відмивання. Злочинці можуть придбати властивості, будинки або комерційні об'єкти, використовуючи нелегальні кошти, а потім продати їх, щоб отримати легальні гроші. Цей процес дозволяє злочинцям легалізувати свої кошти та змішувати їх з легальними фінансовими потоками.

3. Бізнес-структури. Створення фіктивних або зведених компаній може служити для відмивання коштів. Злочинці можуть створювати компанії, які існують лише на папері, і використовувати їх для переказу нелегальних коштів через фіктивні контракти, інвестиції або операції купівлі-продажу. Це дозволяє змішувати нелегальні кошти з легальними транзакціями та унеможлиблює їх відстеження.

4. Криптовалюти. За останні роки криптовалюти стали популярним інструментом для відмивання коштів. Злочинці можуть використовувати анонімні криптовалютні гаманці та торгові платформи для перетворення нелегальних коштів на криптовалюти, а потім конвертувати їх у фіатні гроші. Цей процес може забезпечити високий рівень анонімності та ускладнити відстеження фінансових потоків.

5. Торгівля товарами та послугами. Злочинці можуть використовувати фіктивні бізнеси або легальні компанії для переказу нелегальних коштів через торгівлю товарами та послугами. Штучно занижені або завищені ціни, фіктивні контракти або фальшиві рахунки можуть бути використані для переміщення коштів із злочинних джерел. Цей метод дозволяє злочинцям легалізувати нелегальні кошти та змішувати їх з легальними фінансовими потоками. Його важко виявити, оскільки фальшиві транзакції можуть бути виглядати як легітимні бізнес-операції.

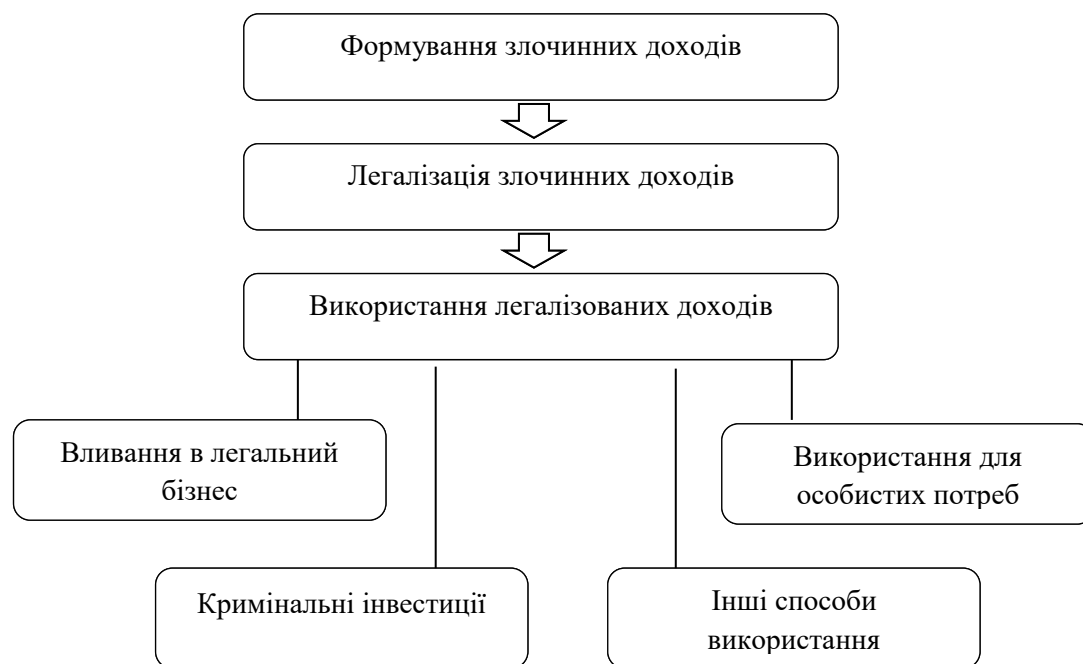
6. Укладання угод з компаніями на виконання інформаційних послуг. Основна суть цього способу полягає в укладанні договорів між злочинцями та фіктивними іноземними компаніями на виконання послуг інформаційного характеру. Ці послуги можуть включати консультування, дослідження, розробку програмного забезпечення, аналіз даних тощо. Однак, насправді, жодні реальні послуги не надаються, а контракти є лише на папері.

7. Кіберзлочинність. До таких схем належать: підробка платіжних карток, доступ до дистанційних банківських систем, онлайн-піраміди, онлайн-казино. Зібрані таким чином доходи та інформація використовуються для конвертації доходів у товари через інтернет-магазини, переказу коштів через численні платіжні системи та обміну на валюту та криптовалюту.

Це лише кілька прикладів основних способів відмивання коштів. Варіації та поєднання цих методів можуть бути використані залежно від ситуації та цілей злочинців.

6.3. Моделі, етапи та способи процесу легалізації (відмивання) злочинних доходів

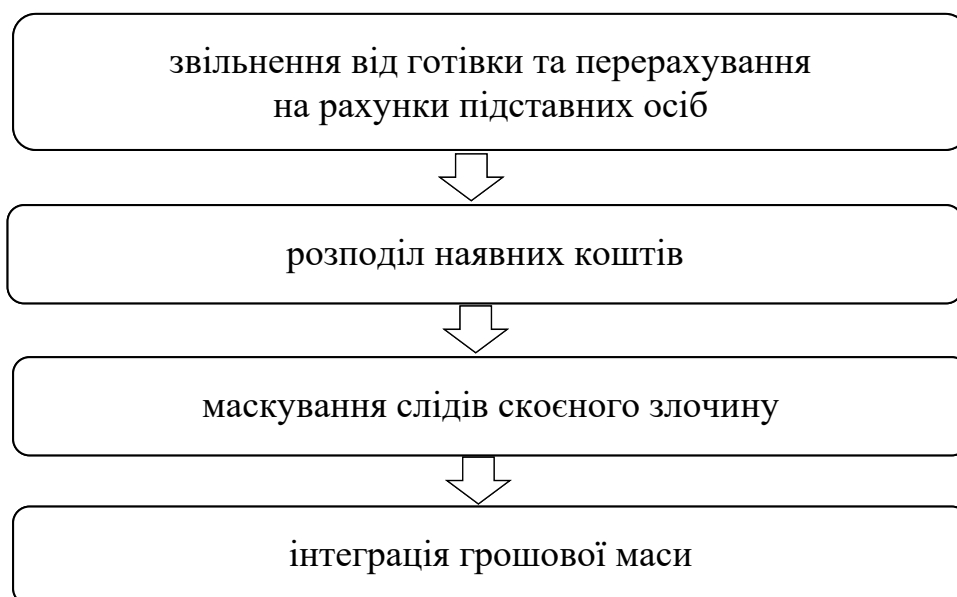
Методи легалізації (відмивання) злочинних доходів є досить різними, та залежать від специфіки злочину та сфери його здійснення. Загальний **процес формування та використання злочинних доходів** представлено на рис. 6.1.

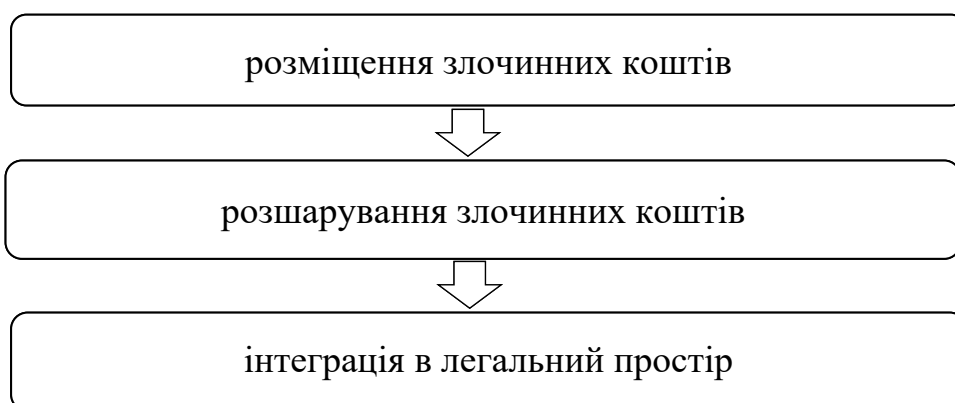
Рис. 6.1. Формування та використання злочинних доходів

Основними моделями відмивання злочинних доходів є три:

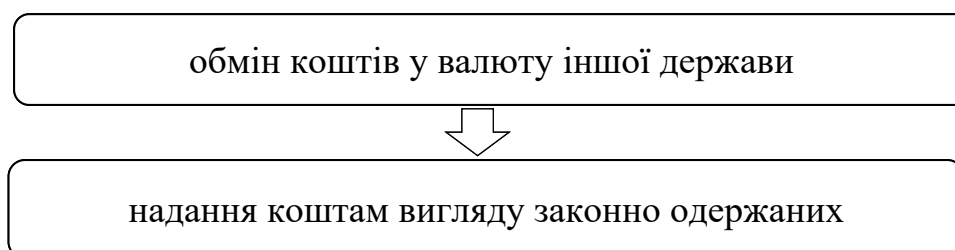
1. Чотирифазна модель.

2. Трифазна модель.

3. Двофазна модель.

Найбільш широко застосовуваними є елементи трьохфазної моделі.

Розміщення злочинних доходів здійснюється шляхом їх депонування в національних чи закордонних банках або фінансових установах. Іншим способом є придбання товарів розкоші, які згодом можна перепродати з оплатою банківським переказом.

Широковживаними **способами розміщення** є:

1. Встановлення контролю злочинною організацією над фінансовою установою загалом чи над діяльністю окремих ланок персоналу (шляхом чи погроз підкупу).

2. «Смерфінг» – структурування платежів з метою запобігання перевищення встановленої законом межі з метою уникнення реєстрації державними органами таких операцій.

3. Фальшиві бізнеси. Злочинці можуть створювати фіктивні компанії або підробляти фінансові документи для вигляду легальної діяльності. Вони

можуть використовувати ці компанії для отримання грошей з незаконних джерел та «відмивання» цих коштів через банківські рахунки компаній.

4. Злиття та придбання активів. Злочинці можуть купувати нерухомість, дорогі машини або інші цінності, використовуючи незаконно набуті кошти. Ці активи потім можуть бути продані або використані як гарантія для отримання кредитів у банках.

5. Використання благодійних організацій (наприклад, маскуванню злочинних коштів під благодійні внески та пожертвування).

6. Надання неправдивих інвестицій. Злочинці можуть пропонувати фіктивні інвестиційні можливості, обіцяючи високі прибутки. Люди, які хочуть «відмити» свої гроші, можуть вкладати ці кошти в такі схеми і пізніше отримувати їх як "законні" прибутки.

7. Використання комплексних фінансових операцій. Злочинці можуть використовувати складні фінансові операції, такі як штучні розрахунки, перекази коштів через кілька країн або використання інших фінансових інструментів для ускладнення сліду грошей та унеможливлення їх відстеження.

До нетрадиційних установ, що використовуються для розміщення злочинних доходів належать валютні біржі, заклади азартних ігор, страхові компанії тощо.

Розшарування злочинних доходів полягає в організації системи фінансових операцій з метою відокремлення незаконних доходів від джерел та суб'єктів їх виникнення. До **методів розшарування** відносяться:

1. Комплексні фінансові транзакції. Злочинці виконують серію складних фінансових операцій, таких як перекази, інвестиції, продажі активів тощо, що змішують нелегальні кошти з легальними фінансовими потоками. Ці операції можуть включати перекази між різними банками, купівлю та продаж акцій чи нерухомості, участь у комплексних фінансових угодах.

2. Використання проміжних контрагентів. Злочинці можуть використовувати проміжних контрагентів або фіктивні компанії для

здійснення фінансових транзакцій. Вони укладають контракти з цими контрагентами або компаніями на фіктивні послуги чи продаж нерухомості, які існують лише на папері. Це дозволяє змішувати кошти та ускладнює виявлення походження нелегальних доходів.

3. Міжнародні транзакції. Злочинці можуть використовувати міжнародні фінансові системи та банківські рахунки для здійснення транзакцій у різних країнах. Вони можуть переміщувати кошти через різні юрисдикції, використовуючи служби банків та фінансових установ, що ускладнює відстеження походження грошей.

4. Використання криптовалюти. Криптовалюта може бути використана для виконання операцій «розшарування». Злочинці можуть здійснювати багато переказів між криптовалютними гаманцями, використовувати міксери для змішування коштів, а також проводити транзакції на криптовалютних біржах для ускладнення відстеження коштів.

5. Використання схем заробітку грошей. Злочинці можуть створювати схеми заробітку грошей, в яких залучаються реальні або фіктивні бізнеси. Ці схеми можуть включати фальшиві платежі, завищені рахунки, фіктивні інвестиції та інші маніпуляції, що дозволяють змішувати нелегальні кошти з легальними фінансовими потоками.

На етапі **інтеграції** легалізовані кошти повертаються у фінансову систему під виглядом «чесно» отриманих доходів. Для цього злочинці можуть:

– вкладати нелегальні кошти у купівлю нерухомості. Вони придбають будинки, квартири, комерційну нерухомість або землю, які потім можуть продати або здавати в оренду. Це дозволяє злочинцям легалізувати кошти та отримувати легальні доходи від нерухомості.

– створювати або придбавати законні бізнес-підприємства, в які вкладають нелегальні кошти. Це може бути компанія з роздрібною торгівлю, ресторан, готель, виробничий підприємство тощо. Злочинці використовують ці підприємства як прикриття для легалізації незаконних коштів та отримання прибутку.

– використовувати різні фінансові інструменти, такі як акції, облігації, інвестиційні фонди або деривативи, для інтеграції нелегальних доходів. Вони можуть купувати та продавати ці фінансові інструменти, отримуючи легальні гроші через біржові операції.

– відкривати банківські рахунки та здійснювати перекази нелегальних коштів на ці рахунки. Потім вони можуть проводити фінансові операції, такі як перекази, інвестиції чи оплату товарів та послуг, забезпечуючи таким чином легальне походження грошей.

– використовувати іноземні банківські рахунки для інтеграції нелегальних доходів. Вони відкривають рахунки в країнах з менш жорсткими фінансовими правилами або в офшорних юрисдикціях, що забезпечує їм конфіденційність та унеможлиблює виявлення походження коштів.

– укладати фіктивні договори про позики з сумнівними кредиторами або фіктивними компаніями. Вони переказують нелегальні кошти як позику, а потім отримують їх назад як легітимні кошти через виплату фіктивних відсотків чи погашення позики тощо.

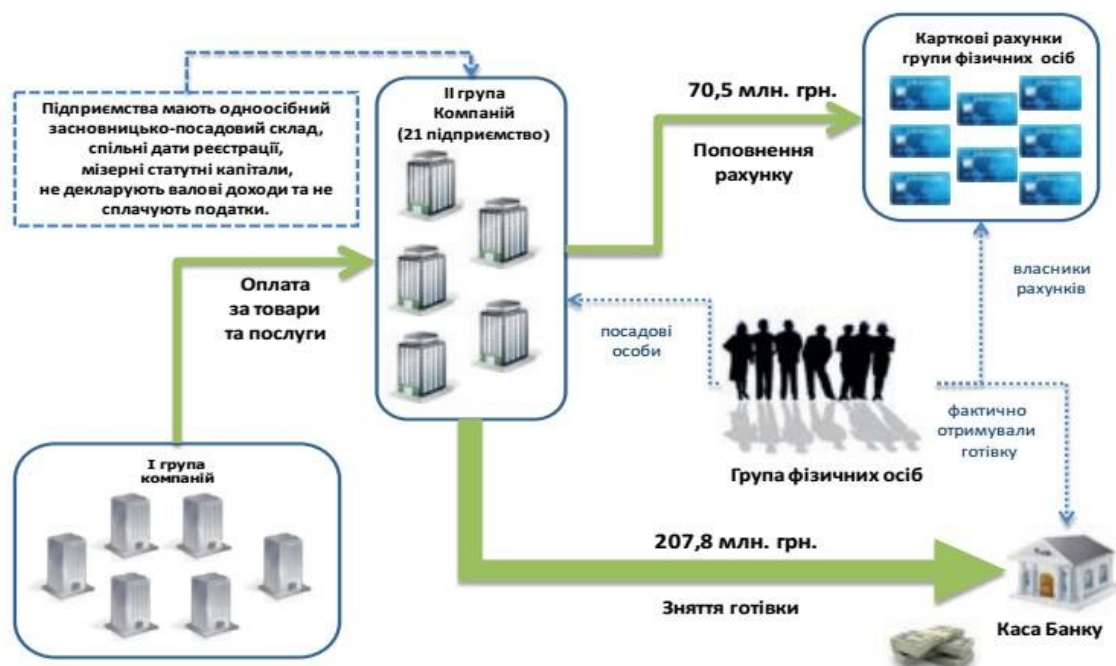
Це лише кілька прикладів методів інтеграції злочинних доходів. Злочинці постійно шукають нові шляхи для легалізації незаконних коштів, тому правоохоронні органи та фінансові установи активно працюють над вдосконаленням методів виявлення та запобігання відмиванню коштів.

6.4. Типові операції та ознаки відмивання коштів

Елементарні схеми відмивання коштів – це основні методи, які використовуються для переховування та легалізації коштів, отриманих з протиправної діяльності. Деякі з них включають:

1. Використання фіктивних компаній. Злочинці можуть створювати фіктивні компанії або бізнеси, які не мають реальної діяльності, але на папері

здаються легітимними. Потім вони можуть переказувати гроші через ці компанії, щоб змити їх походження.

Рис. 6.2. Відмивання злочинних доходів через «конвертаційні» центри та підприємства з ознаками фіктивності¹

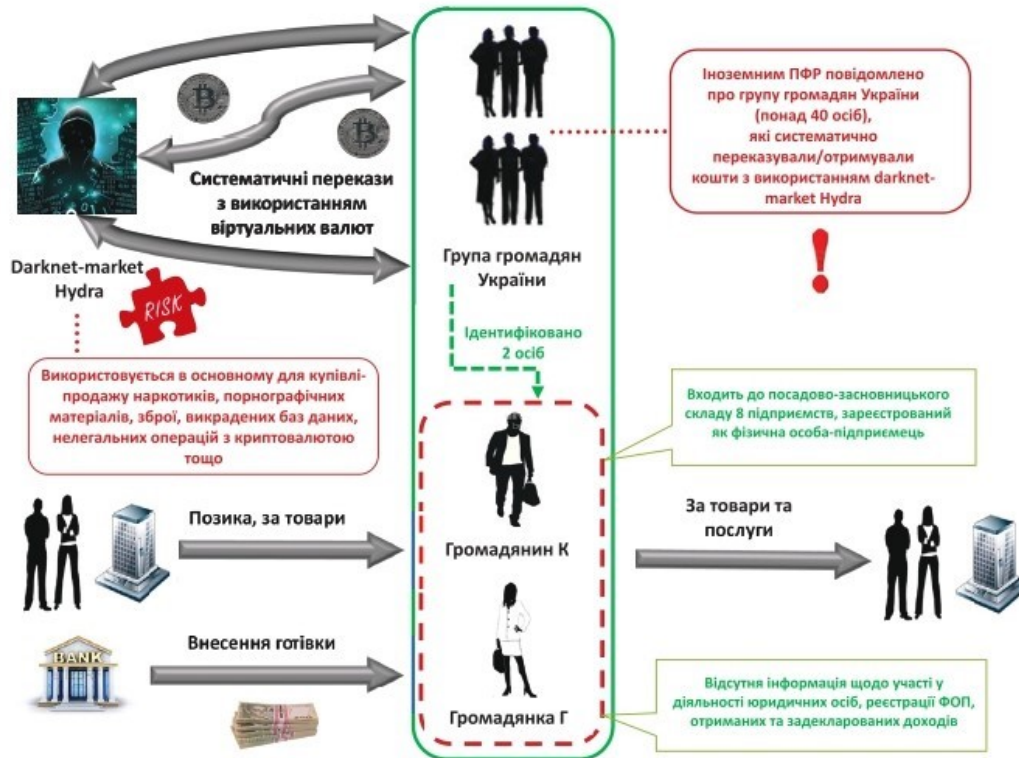
2. Сплавлення коштів. Злочинці можуть комбінувати невеликі суми готівки з різних джерел і переказувати їх одночасно, щоб змішати кошти і ускладнити їхнє відстеження.

3. Обмін на криптовалюту. Використання криптовалют може забезпечити певний рівень анонімності, оскільки транзакції можуть бути підпадати під контроль регуляторів. Злочинці можуть використовувати криптобіржі або міксери, щоб ускладнити відстеження коштів.

4. Купівля нерухомості. Злочинці можуть інвестувати гроші у нерухомість або вартісні активи, щоб перетворити незаконно набуті кошти на легальне майно.

¹ Графічний матеріал в даному підрозділі взято з типологій Держфінмоніторингу
176

5. Фіктивна торгівля товаром. Використання фіктивних торгових операцій або надмірне фактурування може дозволити злочинцям переказувати кошти, "приховуючи" їх під видом оплати за товари та послуги.

Рис. 6.3. Проведення підозрілих транзакцій з використанням віртуальних валют

6. Використання анонімних платіжних систем. Злочинці можуть використовувати анонімні платіжні системи або передоплачені карти, щоб переказувати гроші анонімно.

Ці елементарні схеми є лише деякими з простих методів відмивання грошей. Сучасні злочинці використовують все більш складні та технологічно продумані методи для уникнення виявлення та відстеження їхніх фінансових операцій. Боротьба зі відмиванням грошей вимагає спільних зусиль від правоохоронних органів, фінансових установ, регуляторів та інших зацікавлених сторін.

Ознаки елементарних схем відмивання коштів можуть включати різні фінансові транзакції та дії, які здійснюються з метою перетворити незаконні набуті кошти на легально нажите майно. Ось деякі **загальні ознаки**, які можуть вказувати на можливість відмивання грошей:

1. Безпідставна складність транзакцій. Надмірна кількість переказів коштів через різні країни або між різними фінансовими установами може бути ознакою відмивання грошей.

2. Схеми швидкого купівлі-продажу активів. Радикальні зміни вартості активів, таких як нерухомість, цінні папери або криптовалюта, у короткий проміжок часу можуть вказувати на спроби переказати кошти та змінити їх характер.

3. Використання анонімних платіжних систем. Велика кількість транзакцій через анонімні платіжні системи або передоплачені карти може стати ознакою відмивання грошей.

4. Сплати, не пов'язані з реальною діяльністю. Транзакції або платежі, які не мають відповідності з реальною діяльністю або договорами, можуть бути ознакою відмивання грошей.

5. Перекази в екзотичні або невідомі країни. Незвичайні перекази коштів в країни з високим ризиком відмивання грошей можуть вказувати на можливість відмивання.

Ці ознаки не завжди гарантують наявність відмивання грошей, але можуть служити орієнтиром для виявлення підозрілих фінансових операцій та сприяти боротьбі зі злочинністю. Розпізнавання відмивання грошей вимагає комплексного аналізу транзакцій та співпраці між правоохоронними органами, фінансовими установами та регуляторами.

6.5. Типові схеми відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом та механізми їх виявлення

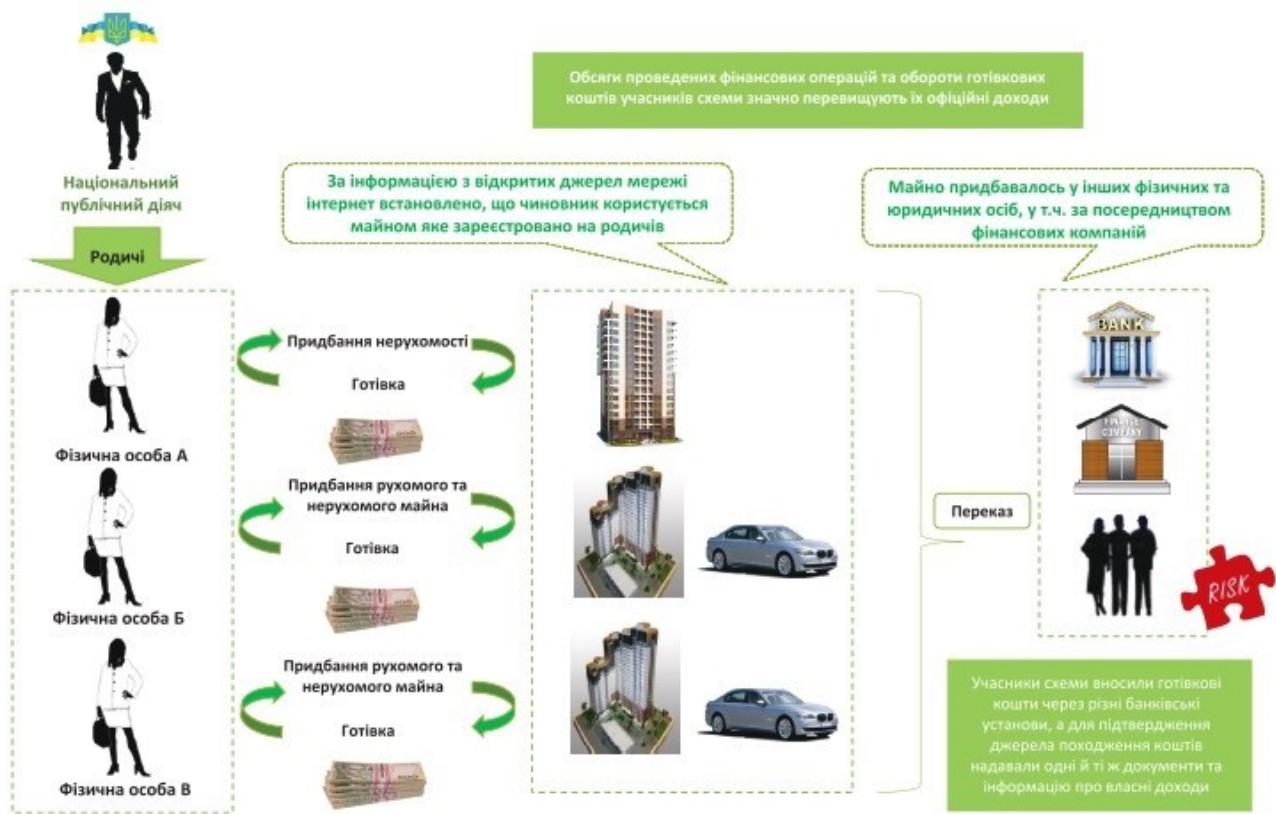
Елементи простих схем відмивання злочинних доходів, описані у попередньому підрозділі, у «чистому» вигляді практично не застосовуються через відносну простоту викриття. Суттєвою ознакою сучасної економічної злочинності є постійне ускладнення механізму вчинення злочину для заплутування шляхів виявлення джерел походження коштів. Одна й та сама схема може включати операції зі зняття готівки, придбання цінних паперів, страхування та перестраховування, розрахунки з нерезидентами з офшорних зон, фіктивні зовнішньоекономічні операції та незаконне відшкодування ПДВ, підробка документації, використання викрадених паспортів, формування фіктивних документів та ін. Далі буде представлено окремі типові схеми відмивання злочинних доходів.

Відмивання доходів, отриманих від корупційних діянь.

Найпоширенішими видами корупційних правопорушень є: одержання хабара, розтрата бюджетних коштів, службове підроблення, зловживання владою або службовим становищем.

Посадові особи державних органів, державних і комунальних підприємств використовують різні схеми для приховування злочинних доходів, отриманих від здійснення корупційних діянь.

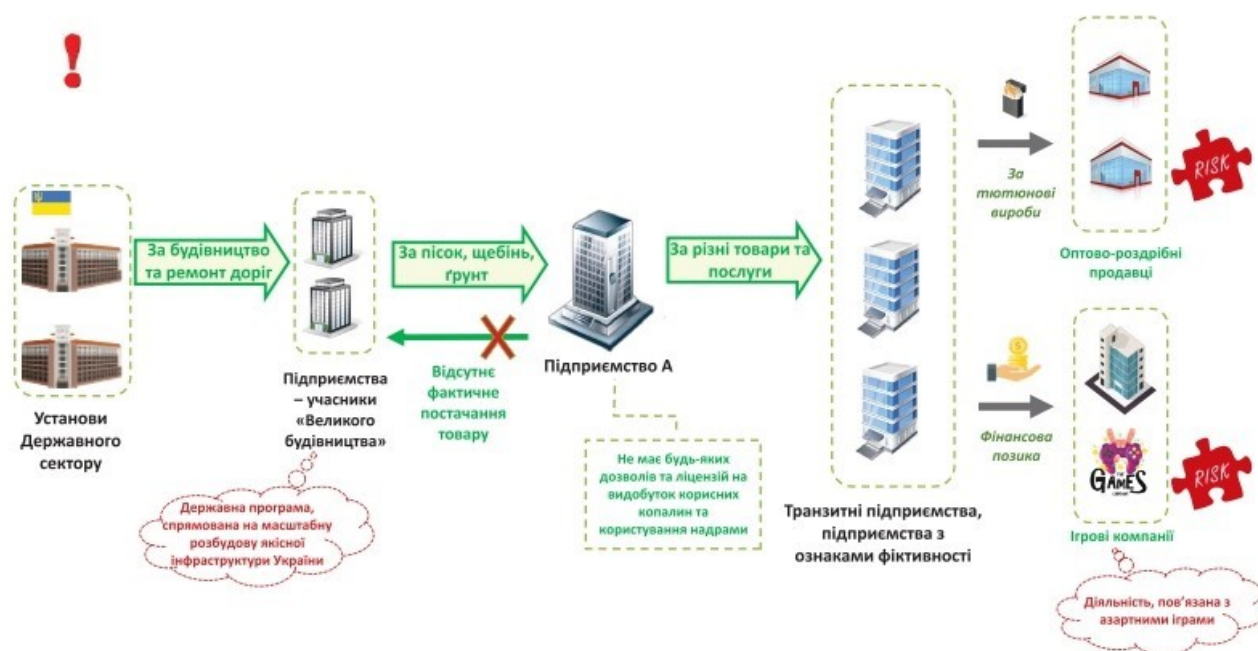
Одна з найпоширеніших та найпростіших методів відмивання коштів - це просто закласти гроші до іноземного банку чи вкласти кошти в інші активи, такі як нерухомість, автомобілі або ювелірні вироби. Однак, зазвичай, корупціонери використовують більш складні методи відмивання коштів, щоб уникнути відкриття їхньої діяльності та притягнення до відповідальності.

Рис. 6.4. Відмивання доходів членами сім’ї національного публічного діяча шляхом інвестування в дороговартісне майно

Відмивання доходів отриманих від розкрадання, нецільового використання державних коштів та коштів суб’єктів господарювання державного сектору економіки

Відмивання доходів, отриманих від розкрадання, нецільового використання державних коштів та коштів суб’єктів господарювання державного сектору економіки, є серйозною проблемою в багатьох країнах. Ця практика дезорієнтує економічну стійкість і завдає шкоди розвитку суспільства. До методів виявлення такого виду злочину відносять: аналіз та моніторинг фінансових транзакцій; використання технологій штучного інтелекту; оптимізація методів контролю за фінансовими установами; запровадження системи обміну інформацією тощо.

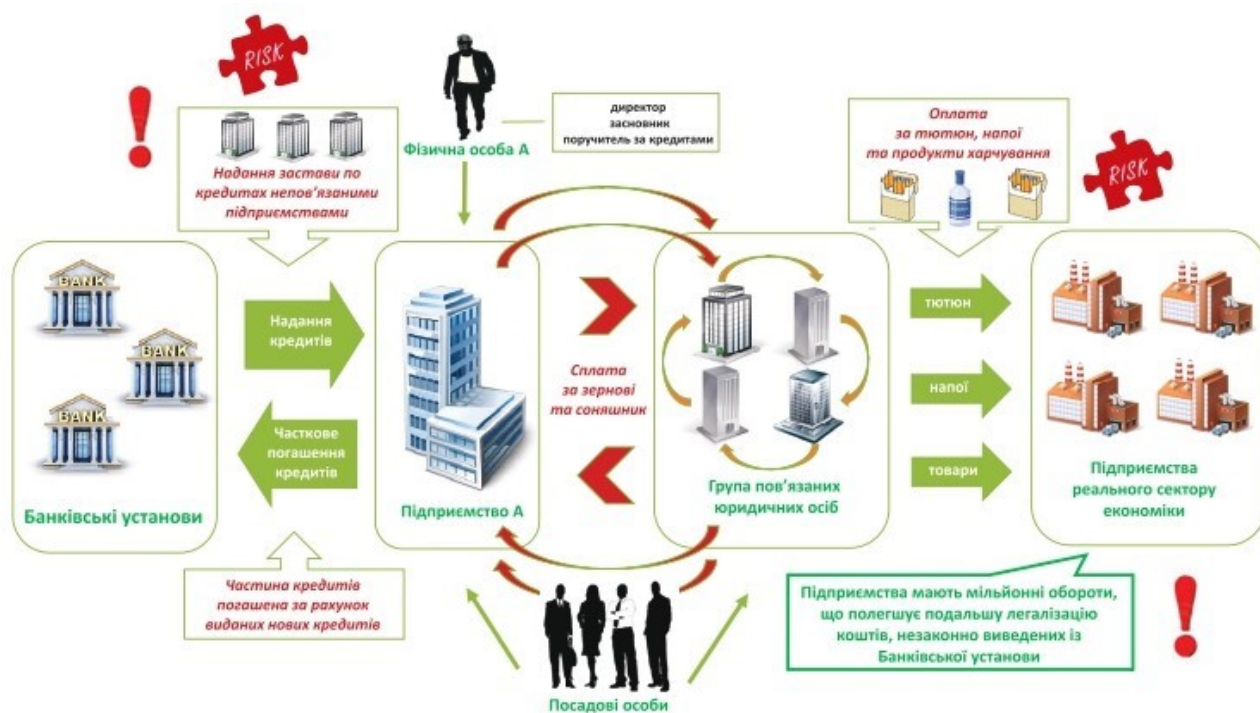

Рис. 6.5. Відмивання доходів, отриманих від розкрадання бюджетних коштів з використанням підприємств з ознаками фіктивності та прихованого обготівковування

Відмивання доходів від податкових злочинів

Виявлення відмивання доходів від податкових злочинів є одним із ключових завдань, щоб забезпечити законність та справедливість в оподаткуванні. Таке відмивання може включати приховування податкових зобов'язань, незаконні схеми зниження оподаткування або неправомірне отримання податкових пільг, а також використання податкових рахунків для легалізації незаконно здобутих коштів. До методів виявлення такого виду злочину відносять: аналіз податкової звітності; порівняння декларацій різних періодів;

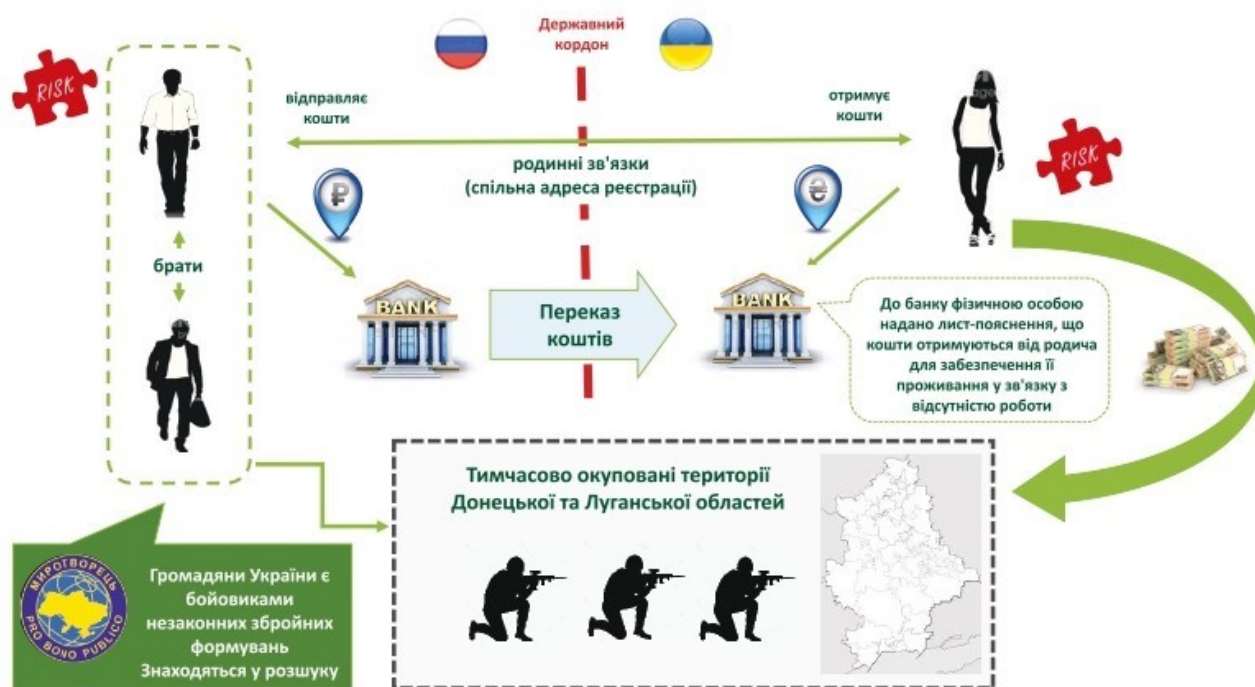
Ці методи можуть сприяти виявленню підозрілих фінансових операцій та допомогти податковим органам у протидії відмиванню доходів від податкових злочинів. Також важливо, щоб податкові служби співпрацювали з іншими правоохоронними органами та міжнародними організаціями для ефективної боротьби з цим явищем.

Рис. 6.6. Відмивання привласнених коштів банківських установ з використанням механізму «скрутки»

Розслідування справ, пов'язаних з фінансуванням тероризму та сепаратизму

Питання фінансування тероризму та сепаратизму є однією з невіршених проблем сучасного суспільства, яка характеризується високим ступенем суспільної небезпеки, виникнення якої може спричинити масові жертви та ініціювання збройного конфлікту. Розслідування справ, пов'язаних з фінансуванням тероризму та сепаратизму, є критичним завданням для забезпечення національної та міжнародної безпеки. Такі дії можуть становити серйозну загрозу для стабільності та мирного співіснування націй та суспільств.

Рис. 6.7. Фінансування тероризму за рахунок коштів, отриманих в якості приватного переказу

Відмивання доходів через страховий ринок та ринок цінних паперів

Відмивання доходів через страховий ринок та ринок цінних паперів є одним із способів легалізації незаконно здобутих коштів. Ці ринки надають можливість змішувати нелегальні кошти з легальними фінансовими потоками та приховувати їх походження.

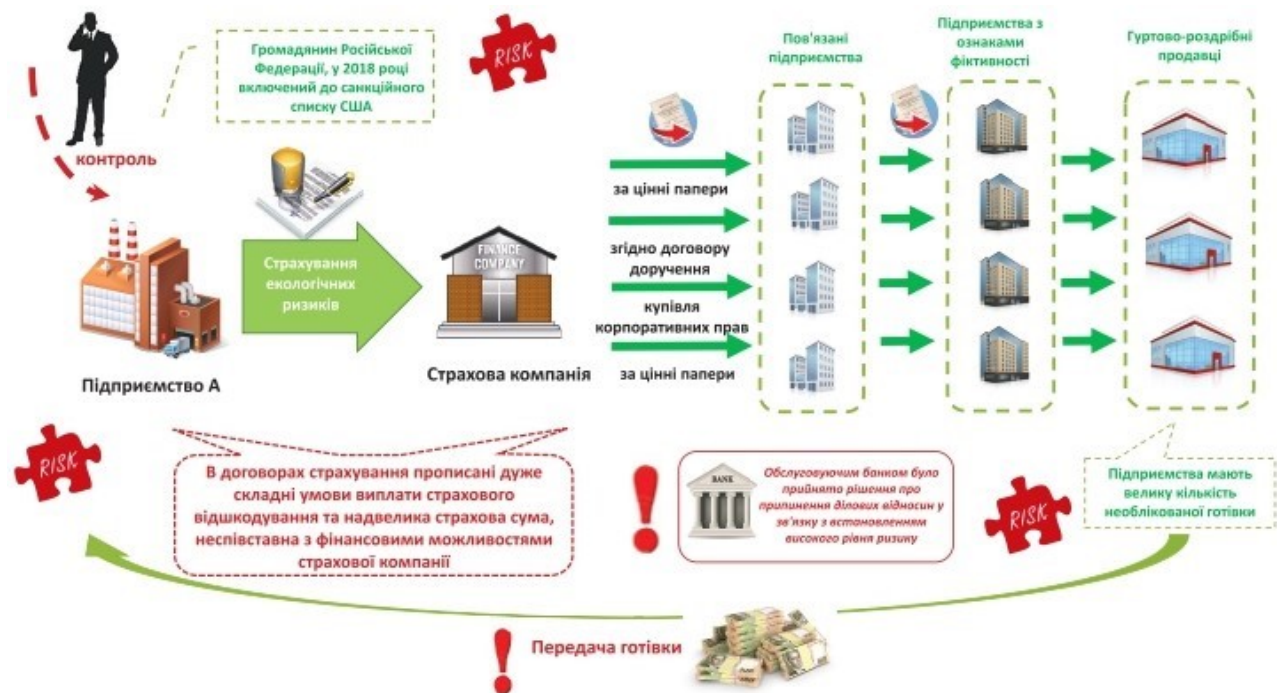
Ринок цінних паперів, поряд з банківською справою, є однією з ключових галузей доступу до фінансової системи для юридичних і фізичних осіб.

Ринок цінних паперів відрізняється від інших галузей тим, що її можна використовувати як для відмивання коштів, отриманих через незаконну діяльність в інших сферах, так і для отримання прибутку від незаконної діяльності в самій галузі в результаті шахрайства.

На відміну від інших секторів, ризик пов'язаний не з етапом розгортання, а з рівнями та етапами інтеграції. Типові схеми відмивання грошей, пов'язані з цінними паперами, в тому числі і на пред'явника, зазвичай

укладаються в серії операцій, які не відповідають статусу інвестора і, звичайно, не спрямовані на отримання прибутку від інвестування коштів.

До поширених фінансових інструментів також відносяться операції з «технічними (сміттєвими)» цінними паперами. Вартість «технічних» цінних паперів не забезпечена реальними активами. Номінальна вартість таких цінних паперів може значно (в десятки і сотні разів) перевищувати їх ринкову вартість. Крім того, їх можна перепродати на ринку за цінами, значно вищими за ринкову.

Рис. 6.8. Виведення коштів через страхову компанію та ризикові інструменти

Відмивання доходів, отриманих від торгівлі зброєю

Одним з напрямків діяльності правоохоронних органів є викриття та припинення злочинної діяльності осіб, які здійснюють незаконну торгівлю зброєю та особливо небезпечними хімічними речовинами. Торгівля зброєю може бути пов'язана з нелегальною торгівлею та нелегітимними групами, що використовують зброю для ведення конфліктів та терористичних актів. В більшості випадків організаторами таких схем є раніше судимі особи.

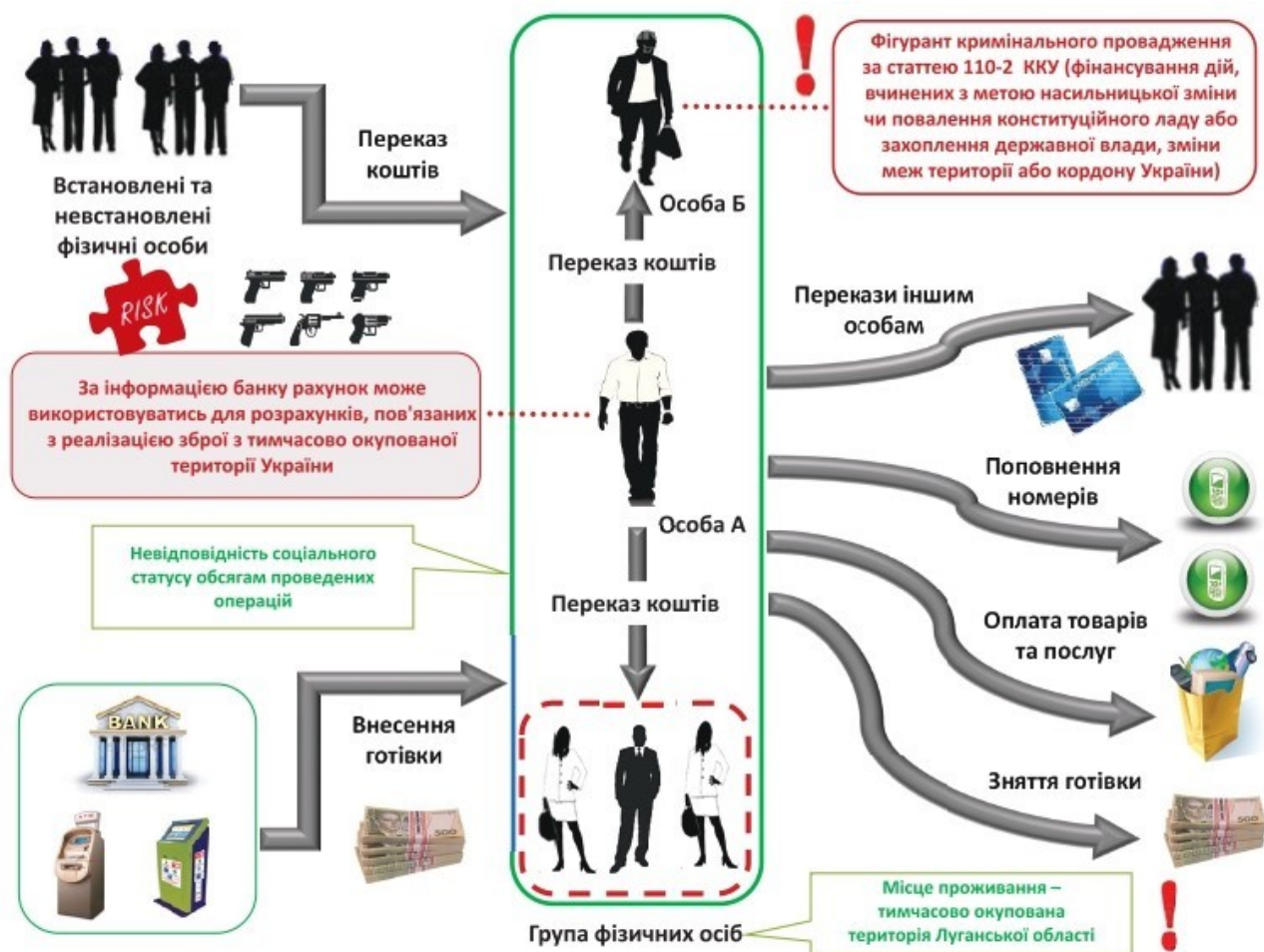

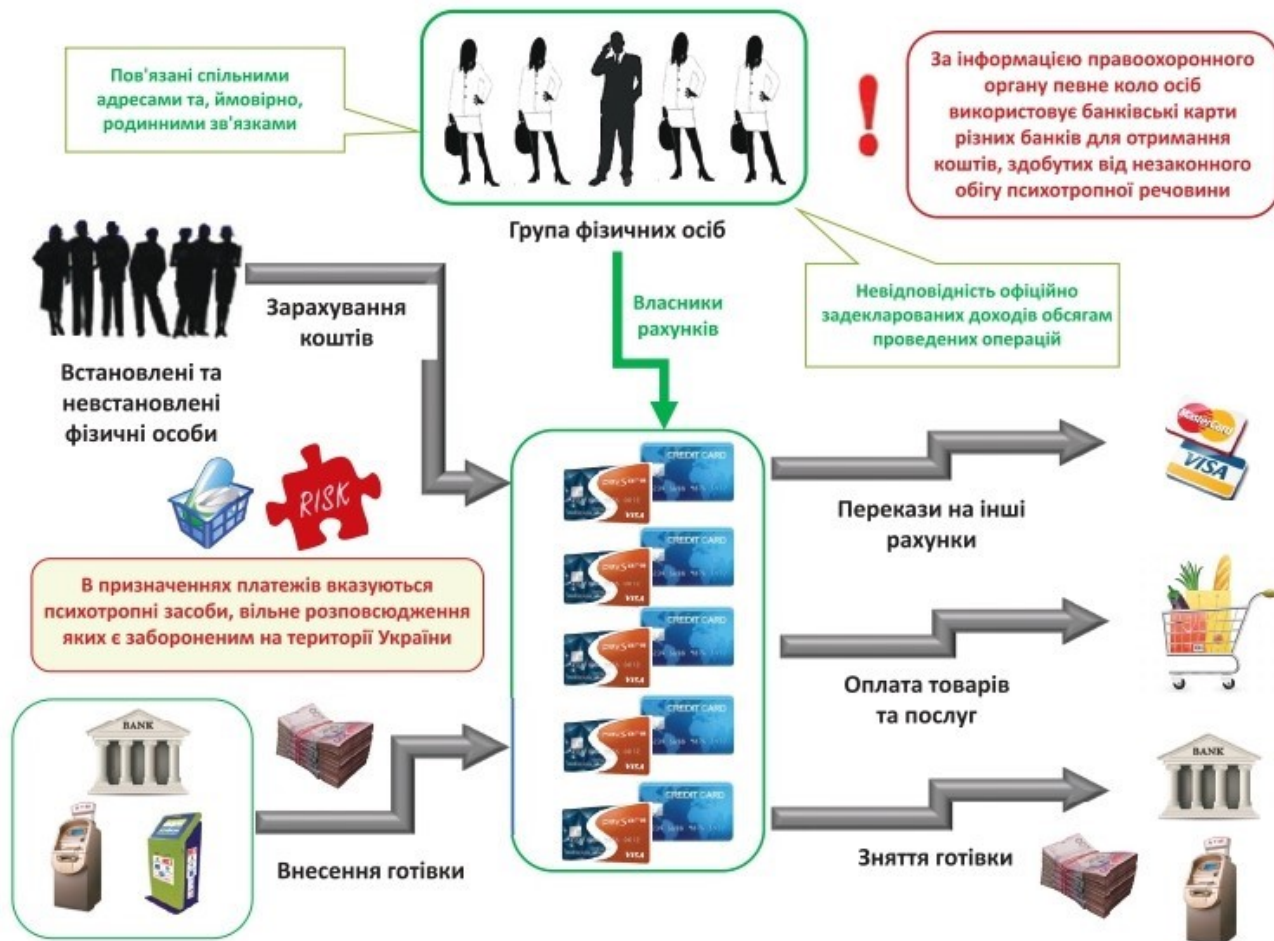
Рис. 6.9. Організація схеми відмивання доходів, одержаних від продажу зброї та комплектуючих

Відмивання доходів отриманих від торгівлі наркотичними та психотропними речовинами

Відмивання доходів, отриманих від торгівлі наркотичними та психотропними речовинами, є набагато поширенішою проблемою порівняно з іншими видами злочинів. Це пов'язано з тим, що нелегальна торгівля наркотиками є дуже прибутковою, а торгівці наркотиками часто шукають шляхи легалізувати отримані гроші, щоб вони стали менш підозрілими та доступними для використання у легальних сферах. Складність боротьби з наркоторговцями в тому, що вони регулярно удосконалюють механізми вчинення злочинів.

Для боротьби з відмиванням доходів від торгівлі наркотиками необхідні ефективні контрольні механізми та міжнародна співпраця. Правоохоронні

органи, банки, митниці та міжнародні організації співпрацюють для обміну інформацією, аналізують фінансові операції та вживають заходів для виявлення та припинення фінансування злочинних груп, що займаються торгівлею наркотиками.

Рис. 6.10. Відмивання доходів, одержаних від незаконного обігу психотропних речовин

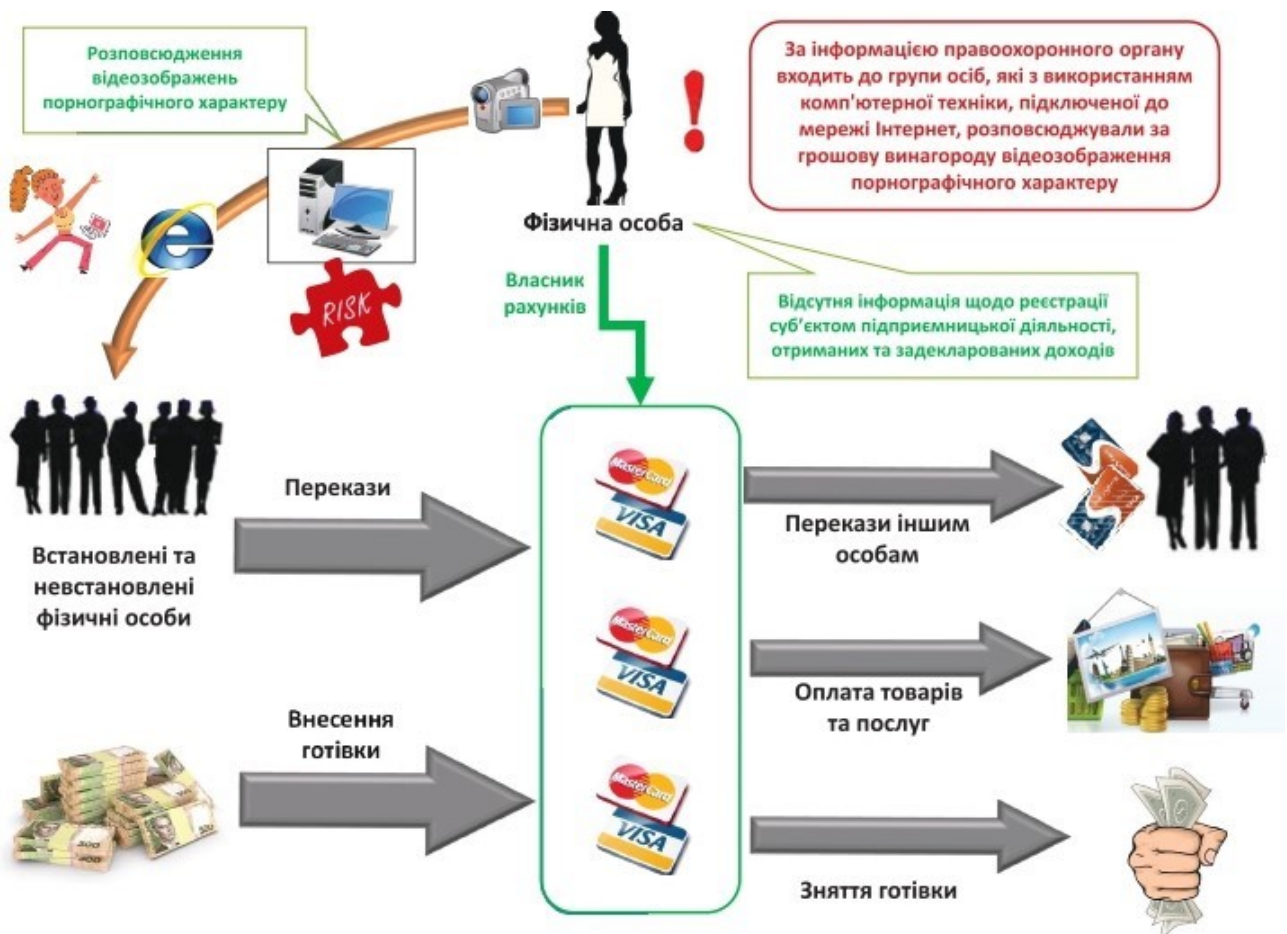
Відмивання доходів отриманих, від торгівлі людьми та розповсюдження відеозображень порнографічного характеру

Торгівля людьми та розповсюдження порнографії є глобальним кримінальним бізнесом, сучасною формою рабства, яка залишається однією з найактуальніших проблем сучасних правових та економічних систем на національному та міжнародному рівнях.

Створення та розповсюдження контенту дитячої порнографії за допомогою інформаційно-комунікаційних систем чи технологій передбачає

використання складних криміналістичним методом розслідування злочинів. Крім діяльності, пов'язаної з доступом, отриманням, зберіганням, імпортом, транспортуванням або іншим способом переміщення, виробництва, продажу і розповсюдженням дитячої порнографії, ця методика може також включати: звалтування; вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцяти років; сексуальне насильство; розбещення неповнолітніх; торгівля людьми.

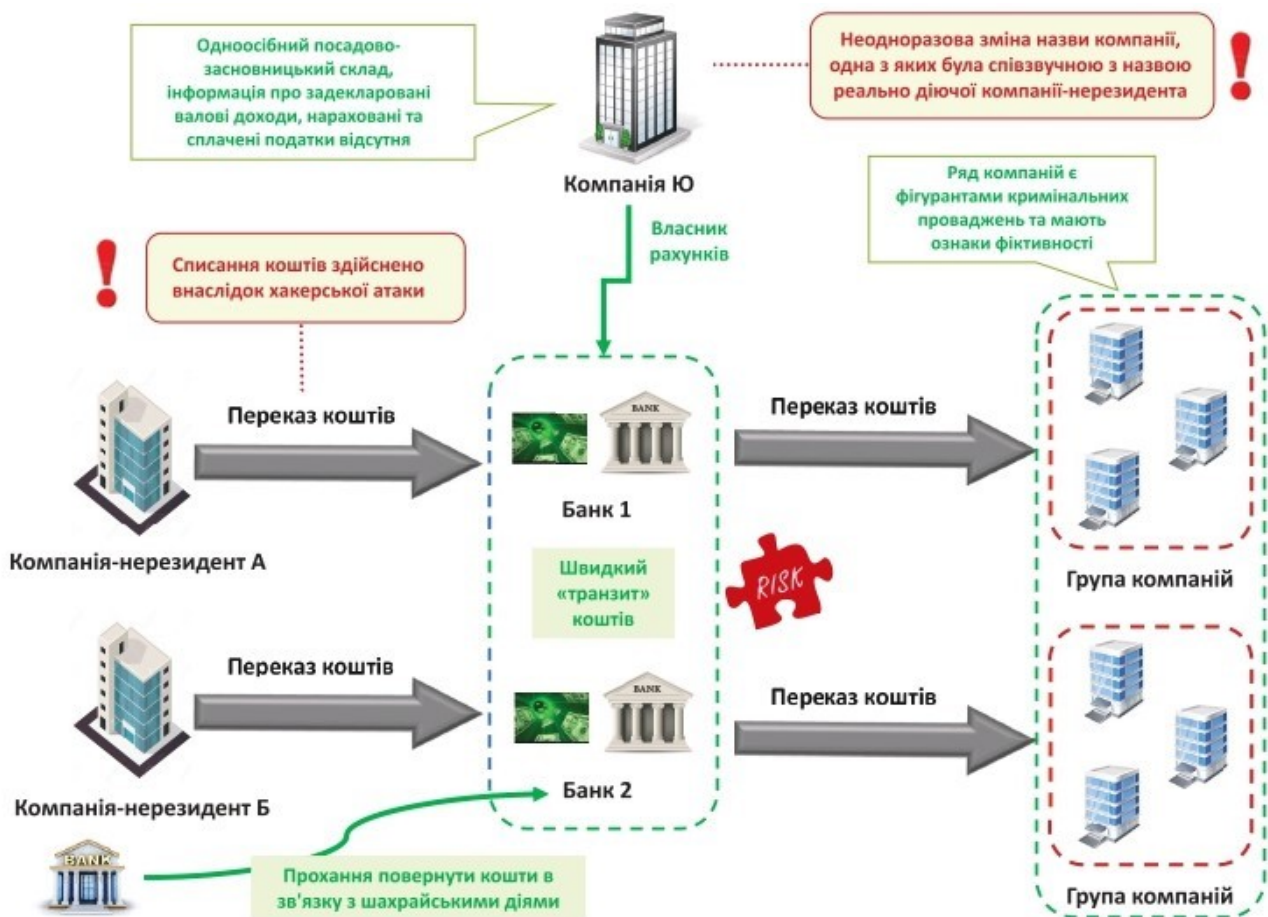
Протидія цьому виду злочинності потребує значного посилення заходів уповноважених державних органів.

Рис. 6.11. Розповсюдження відео зображень порнографічного характеру

Відмивання доходів від кіберзлочинів

Протидія реалізації описаних схем вимагає високого рівня фінансових та технічних знань, а також доступу до спеціалізованих ресурсів.

Рис. 6.12. Заволодіння коштами компаній-нерезидентів через хакерську атаку

Це часто пов'язано з організованою злочинністю, яка має великий бюджет та ресурси для реалізації таких схем. Боротьба зі складним відмиванням грошей вимагає співпраці правоохоронних органів, регуляторів та фінансових установ на міжнародному рівні.

6.6. Каталог типологічних звітів FATF, MONEYVAL

Типологічні звіти FATF (Financial Action Task Force) та MONEYVAL (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism) є документами, які містять аналізи та описи різних типів злочинів, пов'язаних з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

Ці організації займаються розробкою міжнародних стандартів та рекомендацій щодо боротьби зі злочинами, пов'язаними з фінансовою та економічною сферами.

FATF в межах аналізу та опису злочинів формує звіти за регіональним та предметним принципом.

Віртуальні активи та постачальники послуг віртуальних активів (оновлені).

У жовтні 2021 року FATF (Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей) оновила свої Посібники щодо підходу на основі оцінки ризику до віртуальних активів і постачальників послуг віртуальних активів (VASP). Стандарти FATF вимагають від країн оцінювати та зменшувати ризики, пов'язані з фінансовою діяльністю та постачальниками віртуальних активів; ліцензувати або реєструвати постачальників і піддавати їх нагляду або моніторингу з боку компетентних національних органів. VASP підлягають тим самим відповідним заходам FATF, які застосовуються до фінансових установ. Це керівництво допомагає країнам і VASP зрозуміти свої зобов'язання щодо боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму, а також ефективно виконувати вимоги FATF, які застосовуються до цього сектору. Посібник містить відповідні приклади та потенційні рішення для перешкод впровадження. Керівництво 2021 року отримав оновлення, зосереджені на наступних шести ключових сферах:

- уточнення визначень віртуальних активів і VASP, вказівки щодо застосування стандартів FATF до стейблкоїнів (стабільні монети - загальна назва криптовалют, обмінний курс яких намагаються стабілізувати, наприклад, прив'язуючи котирування до звичайних валют або біржових товарів);

- додаткові вказівки щодо ризиків та інструментів, доступних країнам для боротьби з ризиками відмивання грошей і фінансування тероризму для р2р трансакцій (це грошові перекази від однієї людини іншим людям і зазвичай здійснені через відповідні додатки);

– оновлені інструкції щодо ліцензування та реєстрації VASP;
– додаткові вказівки для державного та приватного секторів щодо впровадження «правила подорожей» (документу, що вимагає від усіх фінансових установ передавати певну інформацію наступній фінансовій установі в певних переказах коштів, що включають більше ніж одну фінансову установу), а також Принципи обміну інформацією та співпраці між керівниками VASP.

Ризики відмивання грошей та фінансування тероризму, пов'язані з COVID-19.

З середини грудня 2020 р. пандемія COVID-19 призвела до безпрецедентних глобальних проблем, людських жертв та економічних труднощів. Пандемія також породила низку злочинів, пов'язаних із COVID-19, які створюють нові джерела доходу для злочинних мереж. У травні FATF висвітлила ризики відмивання грошей і фінансування тероризму, пов'язані з COVID-19, і відповідні заходи політики.

Документ підтверджує занепокоєння, висловлені FATF у травні, зокрема наступні:

1. Зміна фінансової поведінки – особливо значне зростання кількості онлайн-покупок через повсюдне блокування та тимчасове закриття більшості фізичних банківських відділень із переходом послуг у режим онлайн.

2. Посилення фінансової нестабільності та економічного спаду, здебільшого викликаного втратою мільйонів робочих місць, закриттям тисяч компаній і глобальною економічною кризою, що насувається.

Щоб реагувати на ці мінливі ризики, органи влади та приватний сектор повинні застосувати підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, як того вимагають Стандарти FATF. Це означає пом'якшення ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму, не порушуючи основні та законні фінансові послуги та не спрямовуючи фінансову діяльність до нерегульованих постачальників послуг.

Наглядові органи також повинні чітко повідомляти про ризикові ситуації та нормативні очікування. Універсального підходу не існує. Однак у звіті FATF про ризики та політичні відповіді містяться вказівки щодо того, як державні та приватні структури мають вирішувати ці проблеми.

Керівництво з оцінки та зменшення ризиків фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

FATF переглянула свої Стандарти (R.1 та INR.1), щоб вимагати від країн, фінансових установ, визначених нефінансових компаній і професій (DNFBP) і постачальників послуг віртуальних активів (VASP) ідентифікувати, оцінювати, розуміти та зменшувати ризики фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Посібник ґрунтується на попередній взаємодії із зацікавленими сторонами з 2018 року та відображає внесок громадської думки у березні 2021 року, пояснює, як державний і приватний сектори повинні проводити оцінку ризиків у контексті фінансування розповсюдження зброї та як вони можуть зменшити ризики, які вони ідентифікувати. Він містить оновлений перелік індикаторів потенційного порушення, невиконання або ухилення від цільових фінансових санкцій щодо фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Посібник містить поради наглядовим органам і органам саморегулювання, відповідальним за забезпечення належної оцінки та пом'якшення ризиків фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Керівництво наголошує на необхідності для органів нагляду, фінансових установ та інших відповідних організацій застосовувати нові зобов'язання відповідно до виявлених ризиків, щоб уникнути сприяння зниженню ризиків.

Оцінка та зменшення ризиків фінансування розповсюдження зброї масового характеру вимагає співпраці між державним і приватним секторами. Постійне залучення державного та приватного секторів, у тому числі на різних етапах оцінки ризику, покращить аналіз і сприятиме розробці відповідних

інструментів пом'якшення. З цією метою FATF продовжить свої зусилля для сприяння розумінню нових вимог FATF щодо протидії фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та цього Керівництва через Консультативний форум приватного сектору.

Керівництво з оцінки ризиків фінансування тероризму.

FATF вимагає від кожної країни визначати, оцінювати та розуміти ризики фінансування тероризму, з якими вона стикається, щоб пом'якшити їх і ефективно ліквідувати та знешкоджувати терористичні мережі. Країни часто стикаються з особливими труднощами в оцінці ризиків фінансування тероризму через незначні суми коштів або інших активів, які використовуються в багатьох випадках, і широкий спектр секторів, які використовуються з метою фінансування тероризму.

Звіт ґрунтується на вказівках FATF щодо національних оцінок ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму та спирається на дані більш ніж 35 юрисдикцій Глобальної мережі FATF на основі їхнього великого досвіду та отриманих уроків у оцінці ризиків фінансування тероризму. Визнаючи, що не існує універсального підходу до оцінки ризику фінансування тероризму, це керівництво містить відповідні джерела інформації та міркування для різних країн.

У звіті розглядаються:

1. Основні міркування при визначенні відповідного обсягу та управління оцінкою ризиків фінансування тероризму, а також практичні приклади подолання проблем обміну інформацією, пов'язаної з тероризмом та його фінансуванням.

2. Приклади джерел інформації під час визначення вразливостей та загроз фінансування тероризму, а також міркування щодо контексту певної країни (наприклад, фінансові та торговельні сфери, юрисдикції з меншим потенціалом, юрисдикції, що межують із зоною конфлікту тощо).

3. Релевантні джерела інформації під час виявлення ризиків транскордонного фінансування тероризму, а також ризиків фінансування

тероризму в банківському секторі та секторах переказу грошей або цінностей, а також для тих некомерційних організацій, які підпадають під визначення FATF.

Розроблено підходи для підтримки актуальної оцінки ризиків та сфери, на яких слід зосередитися на майбутньому.

Етнічно та расово мотивоване фінансування тероризму.

Звіт зосереджується на фінансуванні тероризму, мотивованого етнічними чи расовими ознаками, який також називають крайнім правим тероризмом. Останніми роками почастишали напади крайніх правих, що підкреслює необхідність підвищення обізнаності про це складне явище та його фінансування.

Хоча більшість цих нападів було здійснено самофінансованими учасниками, вони також можуть залучати малі та середні організації, а також транснаціональні крайні праві рухи. Кілька країн визнали ці групи чи осіб терористами, і існують відмінності в правових режимах країн щодо боротьби з їх діяльністю.

Крайні праві групи можуть отримувати фінансування від злочинної діяльності, але більшість фінансування надходить із законних джерел, таких як пожертвування, членські внески та комерційна діяльність. Ці групи стають все більш досконалішими в тому, як вони переміщують і використовують кошти, і між ними зростають транснаціональні зв'язки.

У звіті висвітлюються проблеми у боротьбі з фінансуванням крайнього правого тероризму та запобіганні можливим нападам. Ці виклики включають те, як країни бачать загрозу, починаючи від тероризму і закінчуючи расово мотивованим насильством.

Звіт закликає країни продовжувати вдосконалювати своє розуміння цієї дедалі більш транснаціональної злочинної діяльності, включно з урахуванням етнічно чи расово мотивованого фінансування тероризму в своїх національних оцінках ризиків. Він також заохочує державних, приватних і міжнародних партнерів працювати разом, щоб визначити загрози та обмінюватися

передовим досвідом у боротьбі з фінансуванням тероризму за етнічними чи расовими ознаками.

Висновки в цьому звіті ґрунтуються на даних приблизно 30 юрисдикцій Глобальної мережі FATF, а також на досвіді приватного сектору та міжнародних організацій, які співпрацюють з FATF.

Повний і актуальний перелік звітів можна знайти на сайті організації (<https://www.fatf-gafi.org/en/publications.html>).

Далі наведемо **основні типології MONEYVAL**.

Типологічний звіт щодо запобіганням та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму під час кризи та складних зовнішніх факторів.

Звіт має на меті допомогти органам влади ефективно здійснювати наглядову діяльність у сфері боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму під час кризи чи складних зовнішніх факторів. Він ґрунтується на інформації, зібраній від наглядових органів з усіх юрисдикцій MONEYVAL та інших міжнародних учасників щодо заходів, які вони вживали для подолання труднощів, спричинених пандемією COVID-19, включно з операційними обмеженнями, зокрема обмеженнями фізичного пересування, які перешкоджають виконанню візитів на місцях, обмежених людських ресурсів та технічних складнощів. Він базується на попередній роботі MONEYVAL щодо ризиків COVID-19.

Щоб пом'якшити нові ризики відмивання грошей і фінансування тероризму, наглядовим органам і суб'єктам звітності було запропоновано швидко посилити цифровізацію своїх основних функцій для підтримки безперервності операцій. Плани забезпечення безперервності діяльності також виявилися корисним інструментом для наглядових органів для швидкого подолання кризових ситуацій.

ІТ-рішення, як програмне, так і апаратне забезпечення, були важливими для доступу до інформації від суб'єктів звітності про ризики відмивання коштів та фінансування тероризму та для переходу до дистанційного нагляду

або гібридних перевірок за допомогою інструментів відеоконференцій. Крім того, супервізори використовували різні канали комунікації, починаючи від публікації відеокліпів і електронних навчальних матеріалів до онлайн-семінірів і тренінгів.

Для забезпечення безпеки даних було впроваджено нові протоколи, а персонал пройшов навчання з питань кібербезпеки та захисту даних. Інші заходи з позитивними результатами включали створення координаційних комітетів, коли нагляд за запобіганням та протидіє легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму було розподілено між кількома наглядовими органами.

Органи нагляду розробили вказівки та/або нормативні акти, які дозволяють суб'єктам звітності використовувати цифрові ідентифікаційні системи. Крім того, вони вивчили унікальний метод спрощеної перевірки клієнта в сценаріях з низьким рівнем ризику, для організацій, що звітують з метою полегшення надання державних пільг у відповідь на пандемію.

У звіті робиться висновок, що чітке та пряме інформування про ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення у складних обставинах є ефективним інструментом для подальшого дотримання приватним сектором вимог запобігання та протидії ВК/ФТ. У той же час, транскордонне співробітництво між наглядовими органами може бути посилене шляхом спрощення існуючих правил і процедур, пов'язаних з транскордонним обміном даними.

Після публікації звіту державам і територіям-членам MONEYVAL буде запропоновано надати відгук про використання його висновків протягом одного року.

Типологічний звіт про тенденції відмивання грошей і фінансування тероризму під час кризи COVID-19.

У звіті викладаються попередні висновки щодо загроз, вразливостей і найкращих варіантів, виявлених на даний момент під час пандемії на основі

інформації, зібраної від його учасників. Звіт має на меті допомогти політикам, практикам і приватному сектору застосувати більш цілеспрямовану та ефективну відповідь на нові ризики відмивання грошей і фінансування тероризму в європейському контексті. Висновки вказують на те, що нагальна потреба в придбанні спеціального медичного обладнання та матеріалів створили певні місця для шахрайства, корупції та подальшого відмивання грошей. Органи влади, відповідальні за нагляд за загрозами відмивання грошей і фінансування тероризму, повинні були знайти інноваційні способи виконання своїх завдань за допомогою безпечних електронних засобів. Обмеження, встановлені для фізичних зустрічей у ділових відносинах, і більш широке використання дистанційних операцій, викликали занепокоєння органів влади щодо повного застосування заходів для адекватної ідентифікації клієнтів. Деякі висновки звіту також є актуальними для широкої громадськості як джерело інформації проти потенційних злочинних схем, таких як фішингові електронні листи, текстові повідомлення, що містять посилання на шкідливі веб-сайти, вкладення для отримання особистої платіжної інформації та соціальна інженерія. Міжнародне співробітництво проти відмивання грошей і фінансування тероризму не зазнало негативного впливу заходів проти COVID-19.

Типологічний звіт щодо відмивання доходів від організованої злочинності.

У звіті досліджуються методи, які використовуються організованими злочинними групами для відмивання незаконно зароблених коштів, і виклики, з якими стикаються підрозділи фінансової розвідки, правоохоронні органи та прокуратура при розслідуванні відмивання грошей, пов'язаних з організованими злочинними групами. У ньому аналізуються основні причини та перешкоди для відповідних органів влади для успішного переслідування організованих злочинних груп і тих, хто відмиває гроші від їх імені, а також методи досягнення остаточної конфіскації доходів від організованої злочинності. З метою надання допомоги відповідним органам влади в ньому

встановлюються можливі заходи, які можна вжити для покращення розслідування та судового переслідування організованої злочинності та конфіскації доходів від їх діяльності. Також включено конкретні типології та тенденції, а також червоні прапорці та індикатори для використання підрозділами фінансової розвідки для аналіз з метою виявлення справ, до яких можуть бути причетні організовані злочинні групи.

Типологічний звіт про використання азартних онлайн-ігор для відмивання грошей і фінансування тероризму.

У звіті представлено огляд сектору азартних онлайн-ігор у країнах-учасниках MONEYVAL, включаючи обсяг і тип пропонованих азартних ігор, а також ризики та вразливості ВК/ФТ, пов'язані з азартними іграми в Інтернеті та використовувані способи оплати. На основі досвіду, яким державні та приватні зацікавлені сторони поділилися з командою проекту, представлено список типологій, попереджувальних індикаторів і вразливостей. У звіті робиться висновок, що одна з основних вразливостей безпосередньо пов'язана з нерегульованими азартними іграми в Інтернеті. Крім того, враховуючи те, що азартні ігри в Інтернеті за своєю природою проводяться анонімно, використання фальшивих або викрадених ідентифікаційних даних буде виявлено з меншою імовірністю. Використання альтернативних платіжних систем для кредитування рахунків онлайн-ігор також може збільшити ризик ВК/ФТ. Проблеми також виникають через транскордонний характер азартних онлайн-ігор. Регулювання та нагляд за азартними онлайн-іграми залишаються найсильнішими пом'якшувальними факторами для запобігання зловживанням.

Типологічний звіт про відкладення фінансових операцій і моніторинг банківських рахунків.

У цьому звіті розглядається досвід компетентних органів у країнах-учасницях щодо ефективного відстрочення підозрілих фінансових операцій та моніторингу банківських рахунків. У ньому аналізується використання доступних процедур і механізмів і викладаються практичні проблеми, з якими стикаються відповідні органи влади в цьому контексті. Він містить низку

випадків, попереджень та індикаторів, а також формулює рекомендації, спрямовані на допомогу компетентним органам у більш ефективному використанні своїх повноважень. У звіті робиться висновок, що моніторинг банківських рахунків виявився ефективним інструментом відстеження злочинних активів, а у випадках підозри у фінансуванні тероризму це, ймовірно, один із найефективніших інструментів розслідування. Знання методів і практик, які успішно використовуються в цьому контексті різними підрозділами фінансової розвідки та правоохоронними органами, а також посилений обмін досвідом і співпраця з приватним сектором може призвести лише до більш ефективних фінансових розслідувань і успішної ідентифікації, арешту та подальшої конфіскації доходів від злочинної діяльності.

Дослідження щодо Відмивання грошей через постачальників послуг грошових переказів та обміну валюти.

Спільний звіт FATF/MONEYVAL містить інформацію про методології відмивання грошей і фінансування тероризму, пов'язані зі сектором грошових переказів і обміну валюти. Крім надання корисного загального огляду сектору грошових переказів і постачальників послуг обміну валюти, нормативно-правової бази, режимів нагляду та санкцій, у звіті викладено ідентифіковані методи та методи відмивання грошей і фінансування тероризму, що включають постачальників грошових переказів і обміну валюти.

Декілька тематичних досліджень, описаних у цьому звіті, демонструють, що компанії з грошових переказів та обміну валюти були як свідомими, так і несвідомими учасниками діяльності з відмивання на всіх трьох етапах процесу (розміщення, шарування та інтеграція), а в деяких випадках і з метою фінансування тероризму. Виявлені ризики детально описані у звіті, пов'язані з клієнтами, власниками чи агентами послуг. Справи також підкреслюють зв'язок між відмиванням грошей у секторі грошових переказів та іншою злочинною діяльністю (наприклад, шахрайством, торгівлею людьми, контрабандою, торгівлею наркотиками, економічною злочинністю).

6.7. Відмивання злочинних доходів з використанням криптовалюти

Основна мета регулювання криптовалюти в Україні – це створення юридичного статусу для віртуальних активів та забезпечення рівномірного функціонування ринку. Законодавство має регулювати діяльність в сфері криптовалюти, встановлювати правила її використання та контролю.

Державне регулювання криптовалюти в Україні набуває все більшої уваги та значення. 17.02.2022 року Верховна Рада України ухвалила закон «Про віртуальні активи», який має на меті легалізацію криптовалюти в країні. Проте, президент звернувся до Конституційного Суду з питанням конституційності закону, що призвело до його вето. Дана ситуація показує, що українське законодавство ще у процесі формування і регулювання криптовалюти є актуальним та обговорюваним.

Відмивання злочинних доходів з використанням криптовалюти стало актуальною проблемою в сучасному світі. Криптовалюти, такі як Bitcoin, Ethereum та інші, забезпечують певний рівень анонімності та недосяжності, що робить їх привабливими для злочинців, які намагаються легалізувати незаконні доходи.

Особливостями цифрових валют є: «анонімність і відсутність особистої взаємодії; проблематичне відслідковування, зокрема відсутність паперового/документального сліду (наприклад, чіткий намір уникнення традиційних фінансових механізмів і ставка на криптографію для ускладнення процедури криміналістичної експертизи); обіг цифрових валют за межами визначених фінансових установ в умовах повної відсутності регулювання» [6, с. 44].

Способи відмивання злочинних доходів з використанням крипто валюти постійно удосконалюються. Наведемо деякі з них.

Міксери (туманізатори) Це сервіси, що мішають та перемішують криптовалютні транзакції, щоб: ускладнити відстеження коштів. Злочинці

можуть використовувати міксери для змішування нелегальних коштів з коштами, що мають легальне походження, затемнюючи шлях коштів.

Скраблери (скрапери). Це програми або сервіси, що автоматично розбивають криптовалютні транзакції на менші суми та розподіляють їх між різними гаманцями. Це допомагає уникнути підозрілих великих транзакцій та зменшити можливість виявлення.

Фіктивні ICO. Злочинці можуть створювати фіктивні Initial Coin Offerings (первинні пропозиції монет), які виглядають як легітимні проекти. Вони залучають інвестиції в криптовалюту, але насправді не розробляють жодного продукту або послуги. Це дозволяє злочинцям отримати незаконні кошти під прикриттям «інвестицій».

Злочинні біржі. Злочинці можуть використовувати нелегальні криптовалютні біржі, де не вимагається дотримання правил з оновленням особистої інформації та проведенням перевірки. Це дає змогу злочинцям обмінювати нелегальні кошти на криптовалюту або інші активи, не розголошуючи свою ідентичність.

Майнінг. Злочинці можуть використовувати нелегальні кошти для придбання обладнання та ресурсів для криптовалютного майнінгу. Вони отримують нові криптовалюти через майнінг, тим самим «вмиваючи» незаконні кошти шляхом генерації видимих легальних доходів.

Створення фіктивних гаманців. Злочинці можуть створювати фіктивні криптовалютні гаманці, що не пов'язані з реальними особами. Вони використовують ці гаманці для проведення транзакцій та переміщення коштів, ускладнюючи відстеження походження коштів.

Ці методи використовуються для приховування нелегальних доходів та уникнення виявлення злочинців. Проте, слід зазначити, що регулятори та правоохоронні органи все більше зосереджуються на розробці методів виявлення та запобігання відмиванню коштів з використанням криптовалюти.

Корисними саме для розслідувань злочинів із цифровою валютою можуть бути маркери/індикатори, запропоновані FATF (в контексті причетного провайдера платіжних послуг), зокрема:

– значна кількість банківських рахунків, зареєстрованих на одного адміністратора цифрової валюти чи компанії, що надає конвертаційні послуги (іноді розташовані на території різних держав), які використовують як транзитні (індикатор одного з етапів процесу відмивання грошей – «розшарування»);

– адміністратор цифрової валюти чи компанія, що надає конвертаційні послуги, перебувають на території однієї держави, але мають рахунки за кордоном за відсутності розширеної клієнтської бази (сумнівні підстави для ведення бізнесу за кордоном);

– циклічний рух грошових коштів між банківськими рахунками, зареєстрованими на різних адміністраторів цифрової валюти чи компаній, що надають конвертаційні послуги в різних державах (індикатор одного з етапів процесу відмивання грошей – «розшарування»);

– об'єм і регулярність операцій з готівкою (іноді розбивається на суми, менші від звітного ліміту), які здійснює власник адміністратора цифрової валюти чи компанії, що надає конвертаційні послуги, не є доцільними (прибутковими).

Запитання та завдання для самоконтролю

Теми для ессе.

1. Роль фінансових інститутів у запобіганні відмиванню коштів.
2. Роль громадянського суспільства та ЗМІ в боротьбі з відмиванням коштів.
3. Етичні аспекти відмивання коштів.
4. Відмивання коштів у кіберпросторі.
5. Порівняльний аналіз відмивання коштів у різних регіонах світу.
6. Анонімність та невідстежуваність криптовалютних транзакцій.

7. Переваги та обмеження регулювання криптовалют у контексті відмивання.

Завдання. Оберіть один з наступних сценаріїв та проаналізуйте, яка типологія відмивання коштів може бути використана у цьому конкретному випадку. Для кожної стадії відмивання намалюйте короткий план дій, що б допомогло вам логічно представити процес.

Сценарії:

1. Відмивання коштів через нерухомість: Ви є інвестором, який хоче легалізувати злочинні доходи. Ви хочете купити дорогий будинок у розкішному районі та використовуєте цю операцію як спосіб "відмиття" грошей.

2. Відмивання через фіктивні бізнеси: Ви є злочинцем, який хоче легалізувати кошти, засновуючи фіктивні компанії та створюючи вигляд легальної діяльності.

3. Відмивання коштів через онлайн-торгівлю: Ви створюєте власний інтернет-магазин, де продаєте дорогі товари за криптовалюту, щоб приховати походження своїх грошей.

4. Відмивання коштів через обіг цінних паперів: Ви інвестуєте в цінні папери та акції, які потім продаєте на біржі, щоб «відмити» злочинні кошти.

5. Відмивання коштів через криптовалюту: Ви переказуєте свої злочинні кошти в криптовалюту та здійснюєте низку транзакцій для затримання їх сліду.

Завдання для аналізу:

1. Визначте стадії процесу відмивання для обраного сценарію. Вказати, які кроки приймає злочинець для відмивання коштів.

2. Для кожної стадії складіть план дій, що б розкривав процес відмивання на конкретних прикладах та крок по кроку.

3. Виокреміть ключові ознаки, що дозволяють визначити відмивання коштів через цей конкретний сценарій.

4. Обговоріть можливі заходи, які могли б бути прийняті для виявлення та запобігання такому типу відмивання.

5. Проаналізуйте, які відмінності та спільні риси мають різні типи відмивання коштів, які ви розглянули у вибраному сценарії.

Перелік використаної літератури до розділу 4

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
2. Щодо найбільш характерних схем ухилення від оподаткування. ДПА України; Лист, Витяг від 14.06.2007 № 891/7/16-1417. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v891_225-07#Text
3. Бех О. Протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 2. С. 213-218.
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 15.11.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
5. Державна служба фінансового моніторингу. URL: <https://fiu.gov.ua/>
6. Досвід країн Європейського Союзу щодо виявлення та розслідування відмивання злочинних доходів із використанням цифрової валюти (криптовалюти) [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, І. Кржечковський, В. В. Тацієнко та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 86 с.
7. Леонов С.В., Бойко А.О., Миненко С.В. Систематизація та характеристика існуючих схем легалізації доходів, отриманих незаконним

- шляхом. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2019. № 1 (92). С. 35-45.
8. Про віртуальні активи. Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX (не набрав чинності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
  9. Фінансовий моніторинг: навч. посіб. / кол. уклад. за заг. ред. Е.О. Юрія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 304 с.
  10. Про затвердження Типологій легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення у 2017 році. Наказ Державної служби фінансового моніторингу України від 22 грудня 2017 року N 186. URL:
https://ips.ligazakon.net/document/view/FN039351?an=1&q=%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%80%20%D0%BA%D1%83%D0%BF%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B6%D1%83&snippet_id=snippet_261664
  11. Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин). URL:
[https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(National%20Studies,%200Guidances%20etc\)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%200Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf)
  12. Типології Держфінмоніторингу. URL:
<https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologi-derzhfinmonitoringu>
  13. Рекомендації FATF. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>
  14. Типології MONEYVAL: URL:
<https://www.coe.int/en/web/moneyval/activities/typologies>

РОЗДІЛ 7

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

7.1. Призначення та основні завдання фінансової розвідки в сфері запобігання фінансування тероризму

Фінансова розвідка виконує ключову роль у виявленні, перешкоджанні потоку фінансових ресурсів, які використовуються для підтримки терористичних дій. Нижче подано визначення тероризму та суміжних понять:

Таблиця 7.1

Основні поняття у сфері тероризму

	Визначення	Джерело
тероризм	суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я людей	Закон України «Про боротьбу з тероризмом». Ст. 1 [3]
терористична організація	стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке створене з метою здійснення терористичної діяльності, у межах якого здійснено розподіл функцій, встановлено певні правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки і вчинення терористичних актів. Організація визнається терористичною, якщо хоч один з її структурних підрозділів здійснює терористичну діяльність з відома керівників усієї організації	
терористична група	група з двох і більше осіб, які об'єдналися з метою здійснення терористичних актів	
	організація, структура або сукупність осіб, які спільно діють з метою здійснення насильства або посягання на життя та безпеку невинних людей, і часто працюють на підтримку певної політичної або ідеологічної мети	Global Terrorism Index 2023 [14]
	організована група осіб, яка спеціалізується на виконанні терористичних актів, що передбачають використання насильства з метою досягнення певних політичних або ідеологічних цілей	Terrorist Finance: On the Money Trail [16]
	організаційна структура, що об'єднує індивідів, які мають спільну ідеологію або мету, і які використовують насильство для досягнення своїх цілей, включаючи створення паніки.	Richard Jackson, Lee Jarvis, Jeroen Gunning, Marie Breen, Smyth. Terrorism: A Critical Introduction [15]

Джерело: складено автором на основі [3, 14-16]

До найбільш небезпечних **терористичних угруповань** у світі відносяться:

- ✓ «Ісламська держава» (ІД) та її філії,
- ✓ «Аш-Шабаб»,
- ✓ Армія визволення Белуджистану (BLA),
- ✓ «Джамаат Нусрат Аль-Іслам валь Муслімін» (JNIM) [14].

Приклад:

Україна у рейтингу Глобального індексу тероризму станом на 2022 рік знаходиться на 73 місці з показником 1,535 (для порівняння: показник Афганістану у 2022 році становив 8,822). Афганістан четвертий рік поспіль залишається країною, яка найбільше постраждала від тероризму, незважаючи на те, що кількість атак і смертей скоротилася на 75 і 58 відсотків відповідно [14].

Приклад:

Таблиця 7.2

Найбільші терористичні атаки у 2022 році

Позиція	Країна	Країна/регіон	Організація	Тип атаки
1	Пакистан	Балочистан	Армія визволення Белуджистану (BLA)	Вибухівка
2	Сирія	Аль-Хасакан	«Ісламська держава» (ІД)	Вибухівка
3	Сомалі	Банадір	«Аш-Шабаб»	Вибухівка
4	Буркіна Фасо	Сахел	Невідома- Джихадисти	Вогнепальна зброя
5	Малі	Мопті	Невідома- Джихадисти	Вогнепальна зброя

Джерело: складено автором на основі [14]

Фінансування тероризму – це процес забезпечення фінансовими ресурсами терористичні організації, терористичні групи або окремих терористів, з метою підтримки їхньої діяльності, організації терористичних актів та здійснення інших злочинних дій, спрямованих на посягання на безпеку громадян та порушення законів.

Визначення поняття «фінансування тероризму»

	Визначення	Джерело
Фінансування тероризму	надання чи збір будь-яких активів прямо чи опосередковано з метою їх використання або з усвідомленням можливості того, що їх буде використано повністю або частково: - для будь-яких цілей окремим терористом чи терористичною групою (організацією); - для організації, підготовки або вчинення терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи (організації), сприяння вчиненню терористичного акту, проходження навчання тероризму, перетинання державного кордону України з терористичною метою, провадження будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроби вчинення таких дій.	Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [4]
	фінансування проведення терористичних актів, терористів та терористичних організацій	Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF) [17]
	надання або збирання коштів будь-яким способом, прямо чи опосередковано, з наміром їх використання або знанням того, що вони будуть використовуватись для проведення терористичної діяльності	Європейська Комісія[10]
	дії, вчинені з метою фінансового або матеріального забезпечення окремого терориста чи терористичної групи (організації), організації, підготовки або вчинення терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, сприяння вчиненню терористичного акту, створення терористичної групи (організації)	Кримінальний кодекс України[1]
	надання чи збір будь-яких активів з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково: - для будь-яких цілей окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією; - для організації, підготовки і вчинення окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією визначеного Кримінальним кодексом України терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, провадження будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроби вчинення таких дій	Закон України «Про боротьбу з тероризмом» [3]

Приклад:

Верховний суд Сполучених Штатів Америки у справі «USA v. Holy Land Foundation for Relief and Development» (2008), зважаючи на акт фінансування терористичної організації в Палестині, дав таке визначення: «**фінансування тероризму**» – це надання, збирання або приховування коштів, майна або фінансових ресурсів з усвідомленим наміром допомогти або сприяти у виконанні злочинів терористичного характеру.

Уряд США визначив Holy Land Foundation (HLF), як найбільшу мусульманську благодійну організацію в країні, яка спеціально призначена для фінансування міжнародного тероризму (SDGT), а саме:

- ✓ надання матеріальної підтримки іноземній терористичній організації (НАМАС);
- ✓ відмивання коштів;
- ✓ подання неправдивих даних по податку на прибуток. Уряд США заморозив її активи [19].

Отже, фінансування тероризму є процесом надання фінансової підтримки організаціям, групам або особам, які займаються терористичними діями. Ці кошти використовуються для придбання зброї, найму найманців, проведення підготовки, здійснення терактів та інших небезпечних актів.

Одним з найважливіших аспектів фінансування тероризму є використання легальних та нелегальних каналів для переміщення грошей.

Існує безліч способів, якими терористичні організації можуть збирати кошти. Деякі з них включають:

- ✓ наркотрафік,
- ✓ контрабанду товарів,
- ✓ викрадення,
- ✓ розбій,
- ✓ вимагання викупу
- ✓ фінансові шахрайства.

Однак, на сьогоднішній день світова спільнота зосереджує значні зусилля на боротьбі з фінансуванням тероризму. У багатьох країнах були прийняті законодавчі акти та підписані міжнародні угоди, створені спеціальні організації, спрямовані на утримання фінансування терористичних організацій.

Приклад:

Згідно з даними **Бюро інтелектуальної власності Європейського Союзу** [11], торгівля контрафактом коштує європейським виробникам близько 26 мільярдів євро на рік; частка французьких виробників товарів розкоші становить 3,5 мільярда євро. Як і всі види злочинної діяльності в напрямку легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, порушення прав інтелектуальної власності є популярним способом фінансування тероризму. Зважаючи на проблемність контролю переміщення таких товарів у порівнянні з іншими формами торгівлі, він забезпечує негайне джерело надходження готівки та не є відстежуваним.

Контрафакція як порушення прав інтелектуальної власності – це злочин, який створює можливості накопичення фінансових активів. «Терористи, гангстери та інші злочинці усвідомлюють, що підробка товарів є ефективним способом фінансування інших їхніх злочинів», – пояснює Дельфін Сарфаті-Собрейра, генеральний директор «Unifab», спілки, яка сприяє та захищає права інтелектуальної власності виробників[20].

Запобігання фінансуванню тероризму є важливою системою заходів, політик і правових рамок, спрямованих на запобігання залученню, передачі та використанню фінансових ресурсів для підтримки терористичної діяльності:

1. За визначенням Міжнародного валютного фонду (МВФ), **запобігання фінансуванню тероризму** – це комплекс заходів, політик та процедур, спрямованих на перешкодження залученню, передачі та використанню фінансових ресурсів або майна для підтримки терористичної діяльності, включаючи виявлення, відкриття та припинення таких операцій [12].

2. За визначенням Групи розвитку фінансових дій з боротьби зі відмиванням грошей (FATF), **запобігання фінансуванню тероризму** – це сукупність заходів, законодавчих, регуляторних, оперативних та міжнародних, призначених для запобігання та припинення фінансування терористичної діяльності, включаючи виявлення, заблокування та заборони проведення фінансових потоків, пов'язаних з тероризмом [18].

Терористичні групи потребують фінансових ресурсів для підтримки своїх дій, таких як організація терактів, отримання зброї та найму бойовиків. Тому, **ефективне запобігання фінансуванню тероризму має на меті обмеження доступу терористів до фінансових ресурсів, виявлення та припинення їхніх фінансових операцій шляхом:**

1. **Встановлення ефективної правової бази:** країни повинні розробити відповідні закони та нормативно-правові акти, що забезпечують боротьбу з фінансуванням тероризму. Це включає законодавче визначення тероризму, протидію фінансовим злочинам, належне регулювання фінансових установ та інших суб'єктів, що здійснюють фінансові операції.

2. **Підвищення свідомості та навчання:** освіта та підвищення свідомості щодо фінансування тероризму є важливою складовою в боротьбі з цим явищем. Навчання фахівців з фінансового моніторингу, правоохоронних органів та інших відповідальних структур допомагає виявляти підозрілі фінансові операції та ефективно реагувати на них.

3. **Зміцнення фінансового контролю:** країни повинні впровадити ефективні механізми фінансового контролю, що дозволяють виявляти та відстежувати фінансові операції, пов'язані з тероризмом. Це включає моніторинг банківських операцій, здійснення ідентифікації клієнтів, збереження та обмін інформацією між фінансовими установами та правоохоронними органами.

4. **Міжнародне співробітництво:** запобігання фінансуванню тероризму є глобальною проблемою, тому міжнародне співробітництво в цій сфері має велике значення. Країни повинні обмінюватися інформацією,

спільно розслідувати фінансові схеми терористів та координувати свої дії в боротьбі з фінансуванням тероризму.

5. Технологічний розвиток: впровадження сучасних технологій, таких як аналітичні програми, штучний інтелект та блокчейн, може значно полегшити виявлення підозрілих фінансових операцій та розслідування фінансування тероризму.

Запобігання фінансуванню тероризму є складним і багатогранним завданням, яке напряду залежить від фінансової розвідки.

За визначенням Групи розвитку фінансових дій з боротьби зі відмиванням грошей (FATF), **фінансова розвідка** - це процес збирання, аналізу та розуміння фінансової інформації для виявлення підозрілих транзакцій, партнерів та поведінки, що можуть свідчити про фінансування тероризму, та передача цієї інформації компетентним органам для подальшого розслідування та заходів [17].

Призначення фінансової розвідки в сфері запобігання фінансуванню тероризму включає:

1. Виявлення фінансових зв'язків: Фінансова розвідка спрямована на виявлення фінансових зв'язків між терористичними організаціями, їхніми членами та спонсорами. Вона аналізує фінансові потоки, транзакції, рахунки та інші фінансові деталі для ідентифікації осіб та організацій, які надають фінансову підтримку тероризму.

2. Моніторинг фінансових транзакцій: Фінансова розвідка відстежує фінансові транзакції, зокрема перекази грошей, платіжні операції та інші фінансові операції, які можуть бути пов'язані з фінансуванням терористичної діяльності. Вона використовує аналітичні методи та інструменти для виявлення незвичайних та підозрілих фінансових злочинів.

3. Співпраця з фінансовими установами та правоохоронними органами: Фінансова розвідка співпрацює з банками, фінансовими установами та правоохоронними органами для обміну інформацією та спільного розслідування фінансових злочинів, пов'язаних з тероризмом. Вона

надає аналітичну підтримку та експертні рекомендації, які допомагають установам приймати ефективні рішення та заходи для запобігання фінансуванню тероризму.

4. Розвиток політик та законодавства: Фінансова розвідка сприяє розробці та вдосконаленню політик та законодавства, що стосуються запобігання фінансуванню тероризму. Вона пропонує рекомендації з покращення фінансових стандартів, процедур та механізмів, що допомагають установам ефективно боротися зі зловживанням фінансових систем терористами.

5. Сприяння міжнародному співробітництву: Фінансова розвідка співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями у сфері обміну інформацією та спільних дій проти фінансування тероризму. Вона підтримує створення спільних розвідувальних центрів та механізмів обміну інформацією, що забезпечують швидку та ефективну реакцію на фінансові загрози тероризму.

Фінансова розвідка у сфері запобігання фінансуванню тероризму є важливим інструментом для забезпечення безпеки та стабільності. Вона допомагає слідчим органам та правоохоронним установам виявляти та припиняти фінансову підтримку терористичних груп, сприяючи таким чином глобальній боротьбі з тероризмом.

7.2. Інформаційні джерела про осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю

Один з основних принципів при роботі з інформаційними джерелами є розвідка та аналіз. Підставою для зупинення фінансової операції є факт її проведення особою, яку внесено до **Переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції**, порядок формування якого визначається Кабінетом Міністрів України та який

доводиться до суб'єктів первинного фінансового моніторингу Держфінмоніторингом України.

Існує безліч джерел, з яких можна отримати інформацію про осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю. Умовно їх можна розділити на такі групи:

1. Інформація, отримана розвідкою: розвідувальні управління та правоохоронні органи здійснюють активну розвідувальну роботу, щоб зібрати інформацію про осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю. Вони використовують різні методи, включаючи агентурні контакти та технічні засоби для отримання даних про дії та зв'язки терористів.

2. Конфіденційні джерела: інформація може бути надана конфіденційними джерелами, наприклад, від осіб, які співпрацюють з розвідувальними управліннями. Ці джерела можуть бути свідками, жертвами або людьми, що мають інформацію про потенційних терористів.

3. Міжнародне співробітництво: зв'язок та обмін інформацією між різними країнами є ключовим для боротьби з тероризмом. Міжнародні агентства та організації, такі як Інтерпол, ООН та Європол, забезпечують форум для спільного обговорення та обміну інформацією про терористичну діяльність та пов'язаних з нею осіб.

Підставою для виникнення підозр у суб'єктів первинного фінансового моніторингу можуть бути факти проведення фінансових операцій особами, зазначеними у:

✓ переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції (за даними офіційного сайту Державного казначейства США (<http://www.treas.gov/offices/enforcement/ofac/sdn/index.shtml>));

✓ переліку осіб, на які накладено фінансові санкції (згідно з даними офіційного сайту Ради Європи (http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/sanctions/list/consol-list.htm));

✓ переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності згідно з даними офіційного сайту ООН (<http://www.un.org/sc/committees/1267/consoltablelist.shtml> та <http://www.un.org/sc/committees/1988/consoltablelist.shtml>) [9];

4. Спостереження та моніторинг: використання технічних засобів, таких як відеоспостереження, слідкування за комунікаційними мережами та моніторинг фінансових транзакцій, може допомогти зібрати інформацію про потенційних терористів. Ці технічні методи дозволяють слідкувати за змінами у поведінці, переміщеннях та фінансових операціях осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю.

5. Відкриті джерела і соціальні мережі: велика кількість інформації про осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю, може бути знайдена у відкритих джерелах, таких як засоби масової інформації, веб-сайти, соціальні мережі, які розміщені за наступними Інтернет – адресами:

<https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/mizhnarodne-spivrobotnictvo/zajavi-mizhnarodnih-organizacii>;

<http://www.whitehouse.gov/>;

<http://www.lexisnexis.com/hottopic/lncyc/Default.asp>;

<http://www.world-check.com/>;

www.lawua.info/jurdata/dir237/dk237300.htm;

www.ssmc.gov.ua:8080/9/3/1/19/;

www.fbi.gov;

www.ict.org.il;

www.sapt.org;

<http://www.fbi.gov/wanted/terrorists/fugitives.htm>;

<http://uk.wikipedia.org/>;

http://nak.fsb.ru/nac/ter_org.htm [9].

Аналіз таких відкритих джерел дозволяє отримати уявлення про ідеологію, підтримку та зв'язки терористів.

Суб'єкт первинного фінансового моніторингу, що здійснює або забезпечує здійснення фінансових операцій, має право зупинити здійснення таких операцій, якщо вони є підозрілими, та зобов'язаний зупинити такі фінансові операції у разі виникнення підозри, що вони містять ознаки вчинення кримінального правопорушення (ст. 23) [4]. визначеного Кримінальним кодексом України, тобто, якщо її учасником або вигодоодержувачем за нею є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, і в той самий день повідомити про це Спеціально уповноважений орган [9]. Важливо зазначити, що збирання інформації про осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю, потребує високого рівня конфіденційності та дотримання законодавства про права людини. Для ефективного використання цієї інформації важливо проводити аналіз, верифікацію та обмін даними з відповідними органами влади та міжнародними партнерами.

7.3. Особливості застосування переліку осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції

Однією з основних особливостей застосування переліку осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю, є його **міжнародний характер**. Він включає імена терористів, організацій і груп, які вважаються загрозою для безпеки в різних країнах. Ці імена визначаються на підставі об'єктивних даних та розглядаються як особливо небезпечні для міжнародного співтовариства. Це дозволяє усім країнам співпрацювати та приймати відповідні заходи для запобігання їхній діяльності та обмеження їхніх можливостей.

Перелік держав (юрисдикцій), що не виконують чи неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій,

задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення включає:

- ✓ Корейська Народна-Демократична Республіка,
- ✓ Ісламська Республіка Іран,
- ✓ Республіка Союзу М'янма [9].

Крім того, ефективність переліку осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю, залежить від міжнародної співпраці та обміну інформацією між країнами. Важливо розвивати механізми спільної роботи, обміну даними та координації дій, щоб ефективно реагувати на загрози тероризму та запобігати фінансуванню терористичних організацій.

Посібник щодо санкцій по країнах надає користувачам відкриту електронну санкційну мапу відповідно до Закону про санкції та протидію відмиванню грошей 2018 року («SAMLА») [13].

Ще одна особливість полягає у *використанні міжнародних санкцій*. Країни та міжнародні організації можуть застосовувати різні види санкцій, такі як фінансові обмеження, заборона на подорожі, замороження активів тощо, стосовно осіб з переліку. Це допомагає унеможливити їхню фінансову підтримку, пересування та інші дії, спрямовані на здійснення терористичних актів.

Однак, важливо пам'ятати, що застосування переліку осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю, або санкцій має відбуватися відповідно до міжнародного права, з дотриманням принципів справедливості, презумпції невинуватості та захисту прав людини.

При включенні особи до переліку необхідно мати достатньо обґрунтований доказовий матеріал, щоб уникнути неправомірних обмежень та неправдивих звинувачень.

Суб'єктам первинного фінансового моніторингу забороняється (за винятком випадків, передбачених резолюціями Ради Безпеки ООН) встановлювати ділові відносини та проводити видаткові фінансові

операції, надавати фінансові та інші пов'язані послуги прямо або опосередковано з клієнтами, які є [4, Ст. 15]:

- 1) особами або організаціями, яких включено до переліку осіб;
- 2) особами або організаціями, які діють від імені та за дорученням осіб або організацій, яких включено до переліку осіб;
- 3) особами або організаціями, якими прямо або опосередковано володіють чи кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи або організації, яких включено до переліку осіб.

Міністерство закордонних справ України з урахуванням вимог відповідних резолюцій Ради Безпеки ООН забезпечує оприлюднення інформації про випадки, у яких не діють заборони, передбачені цією частиною.

У разі виявлення суб'єктом первинного фінансового моніторингу за результатами внесення змін до переліку осіб особи клієнта (з яким установлені ділові відносини), яку включено до зазначеного переліку, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний негайно повідомити спеціально уповноваженому органу про таку особу та здійснити негайно, без попереднього повідомлення такої особи, замороження активів, пов'язаних з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням [4].

Державною службою фінансового моніторингу України сформовано **Рекомендації для суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо ризиків, пов'язаних із фінансуванням сепаратистських та терористичних заходів на території України [7].**

Суб'єкт первинного фінансового моніторингу, під час встановлення ділових відносин, визначає **рівень ризику клієнта за відповідними критеріями**, а саме:

- ✓ за типом клієнта,
- ✓ географічним розташуванням країни реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів,

- ✓ способом надання (отримання) послуг,
- ✓ видом товарів та послуг.

Високий рівень ризику присвоюється клієнтам, які включені до Переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, що формується Держфінмоніторингом України, та клієнтам, стосовно яких у суб'єкта виникають підозри, що вони здійснюють або причетні до фінансування тероризму.

Особливу увагу слід приділяти до клієнтів [4, Ст. 7]:

- ✓ місцем проживання (перебування, реєстрації) яких є держава (юрисдикція), що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення (перелік держав (юрисдикцій));
- ✓ включених до переліку осіб, клієнтів, які є представниками осіб, включених до переліку осіб, клієнтів, якими прямо або опосередковано володіють або кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи, включені до переліку осіб;
- ✓ іноземних фінансових установ (крім фінансових установ, зареєстрованих у державах-членах Європейського Союзу, державах - членах Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), крім держав, що здійснюють збройну агресію проти України), з якими встановлюються кореспондентські відносини;
- ✓ іноземних публічних діячів, членів їх сімей та осіб, пов'язаних з такими політично значущими особами, а також клієнтів, кінцевими бенефіціарними власниками яких є зазначені особи;
- ✓ клієнтів, стосовно яких (кінцевих бенефіціарних власників яких) застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до статті 5 Закону України «Про санкції» [5];

- ✓ клієнтів, місцем проживання (перебування, реєстрації) яких є держава, віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон;
- ✓ клієнтів, стосовно яких з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань виключено інформацію про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи або внесено відмітку про визнання Національним банком України структури власності юридичної особи непрозорою;
- ✓ клієнтів, які є громадянами держави, що здійснює збройну агресію проти України (крім громадян такої держави, яким надано статус учасника бойових дій після 14 квітня 2014 року), та/або особами, місцем постійного проживання (перебування, реєстрації) яких є держава, що здійснює збройну агресію проти України;
- ✓ клієнтів, які є юридичними особами-резидентами держави, що здійснює збройну агресію проти України;
- ✓ клієнтів, кінцевими бенефіціарними власниками яких є громадяни держави, що здійснює збройну агресію проти України (крім громадян такої держави, яким надано статус учасника бойових дій після 14 квітня 2014 року), та/або особи, місцем постійного проживання (перебування, реєстрації) яких є держава, що здійснює збройну агресію проти України;
- ✓ клієнтів, засновником (учасником, акціонером) або власником яких прямо чи опосередковано через інші юридичні особи (трасти, інші подібні правові утворення) є держава, що здійснює збройну агресію проти України;
- ✓ клієнтів, щодо яких суб'єктом первинного фінансового моніторингу під час здійснення моніторингу фінансових операцій із застосуванням ризик-орієнтованого підходу за результатами перевірки джерела коштів встановлено, що джерело коштів, пов'язаних з фінансовою операцією такого клієнта, походить з держави, що здійснює збройну агресію проти України;
- ✓ клієнтів, які здійснюють передачу (отримання) активів до (з) України, використовуючи депозитарні установи, банки, інші фінансові установи та

небанківських надавачів платіжних послуг, місцем перебування та/або реєстрації яких є держава, що здійснює збройну агресію проти України [4].

У відношенні таких осіб суб'єкт фінансового моніторингу:

- ✓ здійснює поглиблену ідентифікацію клієнта та перевіряє особу клієнта, включаючи його власників;
- ✓ збирає інформацію з метою формування уявлення про діяльність клієнта, природу та рівень операцій, що проводяться ним;
- ✓ встановлює суть, характер та мету ділових відносин та у разі виникнення підозр, здійснює посилений моніторинг операцій, що проводяться клієнтом.

Ознайомитись із переліком осіб, до яких застосовані санкції Радою Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки (в.т.ч. OFAC), можна за посиланнями на веб-ресурси [6]:

- ✓ <http://www.treasury.gov>
- ✓ <http://eur-lex.europa.eu>

Застосування переліку осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю, або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, є важливим інструментом у боротьбі з тероризмом та забезпеченні міжнародної безпеки. Використання цього інструменту вимагає спільних зусиль, міжнародної співпраці та дотримання принципів права. Тільки шляхом спільної дії ми зможемо забезпечити безпеку та стабільність у світі.

7.4. Порядок формування Державною службою фінансового моніторингу України переліку осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, та доведення його до суб'єктів фінансового моніторингу

Перелік осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, формується з метою

ідентифікації та відслідковування фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з фінансуванням терористичних організацій. Це важливий елемент у протидії фінансуванню тероризму та запобіганні поширенню злочинних коштів.

Формування переліку здійснюється Державною службою фінансового моніторингу України (Держфінмоніторингом) відповідно до законодавства та міжнародних стандартів. У процесі формування переліку враховуються різні джерела інформації, включаючи, але не обмежуючись, інформацію від міжнародних організацій, спеціалізованих міжнародних груп і держав, які мають відповідну компетенцію у боротьбі з тероризмом.

Актуальну інформацію про осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, можна знайти на сайті Державної служби фінансового моніторингу України в розділі «Діяльність» – «Протидія тероризму»: <https://fiu.gov.ua/>

Стаття 24 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» містить норми щодо формування переліку осіб.

Підставою для внесення особи до зазначеного переліку є [4]:

1) рішення суду про включення фізичних осіб, юридичних осіб та організацій, які відповідають критеріям, визначеним резолюціями Ради Безпеки ООН, до зазначеного переліку;

2) відомості, що формуються міжнародними організаціями або уповноваженими ними органами, про організації, юридичних та фізичних осіб, пов'язаних з терористичними організаціями або терористами, а також про осіб, стосовно яких застосовано міжнародні санкції.

Підставою для виключення юридичної, фізичної особи чи організації із переліку осіб зазначеного переліку є [4]:

1) рішення суду про виключення фізичних осіб, юридичних осіб та організацій, які більше не відповідають критеріям, визначеним резолюціями Ради Безпеки ООН, із зазначеного переліку;

2) виключення даних про особу чи організацію з відомостей, що формуються міжнародними організаціями або уповноваженими ними органами, про організації, юридичних та фізичних осіб, пов'язаних з терористичними організаціями або терористами, а також про осіб, стосовно яких застосовано міжнародні санкції.

Однією з особливостей Порядку формування переліку є необхідність обґрунтованого рішення щодо включення осіб до переліку. Держфінмоніторинг здійснює комплексний аналіз інформації, перевіряє достовірність даних та встановлює наявність зв'язків осіб з терористичною діяльністю або міжнародними санкціями. Відповідно до законодавства, особі, стосовно якої планується включення до переліку, надається можливість захисту своїх прав та висловлення своєї позиції.

Після формування переліку, Держфінмоніторинг співпрацює з відповідними національними та міжнародними органами для виконання необхідних заходів, зокрема блокування фінансових активів осіб з переліку та обмеження фінансових операцій, пов'язаних з ними.

Основна мета Порядку формування переліку осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, полягає у попередженні та припиненні фінансування тероризму, забезпеченні фінансової безпеки держави та зменшенні загрози для національної та міжнародної безпеки. Форма подання Службою безпеки України Держфінмоніторингу відомостей щодо осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, формується та подається в електронному вигляді у форматі XML-файлу [6].

Інформаційний файл формується та подається Службою безпеки України до Держфінмоніторингу в електронному вигляді засобами е-

кабінету системи фінансового моніторингу через захищений веб-портал Держфінмоніторингу, та включає наступні основні розділи:

1. Перелік осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності (головна структура list-terror):

1.1.-1.4. – дата формування файлу, тип тощо;

1.5. – дані облікового запису (структура account-list):

1.5.1.- 1.5.4. - номер особи в Переліку осіб, дата формування запису, тип запису (включення особи до Переліку, внесення змін чи виключення), тип особи (фізична чи юридична);

1.5.5. – ім'я особи (структура aka-list):

1.5.5.1. – 1.5.5.5. – імена, прізвища, по-батькові особи (до 4 варіантів); можливий варіант написання імені, псевдоніма (включаючи варіант написання українською мовою);

1.5.5.6. – категорія псевдоніма (наприклад, a.k.a. – відомий як; f.k.a. – відомий раніше; n.k.a. – відомий зараз);

1.5.5.7. – якість псевдоніма (висока чи низька);

1.5.6. – 1.5.12. – дата та місце народження; громадянство; національність; рід діяльності; посесні, професійні звання;

1.5.13. – паспорт (або інший документ, що посвідчує особу) (структура document-list):

1.5.13.1. – 1.5.13.4. – дані паспорта (серія, номер, дата, країна, орган);

1.5.14. – національний ідентифікаційний номер (для фізичних осіб громадян України:

– реєстраційний номер облікової картки платника податків;

– номер та серія (за наявності) паспорта громадянина України, в якому проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, чи номер паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків в електронному безконтактному носії;

– унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі.

Для іноземців та фізичних осіб без громадянства:

– національний ідентифікаційний номер;

– унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі.

Для юридичних осіб-резидентів – ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ.

Для юридичних осіб-нерезидентів, організацій, у тому числі трастів,- ідентифікаційний номер, що використовується нерезидентом під час подання податкових декларацій та інших податкових документів до податкових органів у країні, резидентом якої він є (за наявності).

1.5.15. – Місце проживання/перебування / місцезнаходження (структура address-list):

1.5.15.1. – 1.5.15.8. – країна, поштовий код, область, місто, вулиця,

Будинок, офіс, квартира, адреса неструктурована (яка не відповідає загальноприйнятим нормам стосовно адресності);

1.5.16.- 1.5.18. – відмітка про рішення суду, про перебування особи в розшуку, додаткова інформація.

Опис та склад реквізитів інформаційного детальніше можна розглянути на сайті Держфінмоніторингу [6].

Приклад:

В актуальному переліку осіб дані представлені наступним чином:

Номер в списку (C1): 1652;

Дата внес.(викл. або модиф.)(C2): 20230314;

Тип особи (C4): 3232;

Джерело внес. (C5): Рішення суду;

Ім'я 1 (C6): Хакмі;

Ім'я 2 (C7): Ясер;

Ім'я 3 (C8): М. Расул;

Тип імені (C10): N;

Дата нар. (C13): 19790320;

Код країни (C27): 804;

Адреса (C34): вул. Владислава Зубенка, буд. 29-В, кв. 12, м. Харків, 61121;

Громад. (C15): Україна;

Відм. про вирок суду (C35): Рішення Харківського окружного адміністративного суду від 01.03.2023 №640/9899/22 ;

Додатково (C37): Вироком Київського районного суду м. Харкова від 20.09.2021 у справі №953/10911/21 визнаний винним у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 258-5, ч. 3 ст.15 КК України. Вирок суду набрав законної сили 21.10.2021 року;

Актуальність (C38): 14.03.2023 [2].

Актуальний список є у відкритому доступі на сайті Держфінмоніторингу України: <https://fiu.gov.ua>.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Дайте визначення понять «тероризм», «терористична організація», «терористична група».
2. Які найбільш небезпечні терористичних угруповання у світі Ви знаєте?
3. Проаналізуйте визначення поняття «фінансування тероризму», посилаючись на Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», Методологію FATF, ЄС, ККУ, Закон України «Про боротьбу з тероризмом». Які відмінності Ви можете знайти у даних визначеннях?
4. Що таке контрафактна продукція, і чи створює контрафакт можливості накопичення фінансових активів з метою фінансування тероризму? Поясніть.

5. Що таке «запобігання фінансуванню тероризму» за визначенням FATF та МВФ?
6. Що таке фінансова розвідка та яке її призначення в сфері запобігання фінансуванню тероризму?
7. Які групи інформаційних джерел про осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю Ви знаєте?
8. Де можна знайти інформацію про проведення фінансових операцій особами, що викликають підозру у суб'єктів первинного фінансового моніторингу?
9. Перелічіть особливості застосування переліку осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції.
10. Які держави не виконують чи неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення?
11. Суб'єкт первинного фінансового моніторингу, під час встановлення ділових відносин, визначає рівень ризику клієнта за відповідними критеріями. Яким саме? І до кого потрібно застосувати особливу увагу?
12. Який порядок формування Державною службою фінансового моніторингу України переліку осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, та доведення його до суб'єктів фінансового моніторингу?
13. Які Ви знаєте підстави для внесення та виключення особи до (з) переліку осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, та доведення його до суб'єктів фінансового моніторингу?

14. Які основні розділи містить інформаційний файл про осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, та доведення його до суб'єктів фінансового моніторингу в електронному вигляді ?
15. Розшифруйте дані трьох осіб (А, Б, В) осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності²:

А. Номер в списку (C1): 468; Дата внес.(викл. або модиф.)(C2): 20230317; Тип особи (C4): 2; Джерело внес. (C5): РБ ООН (Комітет 1267(1999),1989(2011), 2253(2015)); Ім'я 1 (C6): ARIS; Ім'я 2 (C7): MUNANDAR; Тип імені (C10): N; Дата нар. (C13): 19710101; Місце нар. (C14): Sambi, Boyolali, Java, Indonesia; Национал. (C16): Indonesia (as at Dec. 2003); Додатково (C37): Review pursuant to Security Council resolution 1822 (2008) was concluded on 25 May 2010. Review pursuant to Security Council resolution 2253 (2015) was concluded on 21 Feb. 2019. Review pursuant to Security Council resolution 2610 (2021) was concluded on 8 November 2022. INTERPOL-UN Security Council Special Notice web link: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Notices/View-UN-Notices-Individuals>; Актуальність (C38): 09.09.2003 (09.09.2005, 04.10.2006, 12.12.2014, 01.05.2019, 02.02.2023, 17.03.2023);

Б. Номер в списку (C1): 1655; Дата внес.(викл. або модиф.)(C2): 20230427; Тип особи (C4):2; Джерело внес. (C5): РБ ООН (Комітет 1267(1999),1989(2011), 2253(2015));

Ім'я 1 (C6): SULTAN AZIZ; Ім'я 2 (C7): AZAM; Тип імені (C10): N; Дата нар. (C13): 1985; Місце нар. (C14): Afghanistan; Код країни (C27): 004; Адреса (C34): Afghanistan; Национал. (C16): Afghanistan; Додатково (C37):

---

² Перелік осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції. Держфінмоніторингу. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/protidija-terorizmu/perelik-teroristiv/aktualnij-perelik-osib-pov-yazanix-z-provadhennyam-teroristichnoji-diyalnosti-abo-stosovno-yakix-zastosovano-mizhnarodni-sankcziji.html>

Spokesperson of the Islamic State in Iraq and the Levant - Khorasan (ISIL-K) (QDe.161). INTERPOL-UN Security Council Special Notice web link: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Notices/View-UN-Notices-Individuals>;

Актуальність (C38): 27.04.2023;

В. Номер в списку (C1): 1653; Дата внес.(викл. або модиф.)(C2): 20230425; Тип особи (C4): 2; Джерело внес. (C5): Рішення суду;

Ім'я 1 (C6): ЕРОЛ; Ім'я 2 (C7): Анар; Ім'я 3 (C8): Алік огли; Тип імені (C10): N;

Ім'я 1 (C6): EROL; Ім'я 2 (C7): Anar; Ім'я 3 (C8): Alik oglu; Тип імені (C10): NE;

Дата нар. (C13): 19880805; Місце нар. (C14): Азербайджанська Республіка, місто Баку;

Серія (C20): серія С № 00206629; Дата видачі (C21): 20140214; Країна видачі (C22): Азербайджанська Республіка; Код кр. видачі(C23): 031; Наз. орг. видачі (C24): Міністерство закордонних справ Азербайджанської Республіки;

Код країни (C27): 804; Адреса (C34): вул. Баварська, буд. 7А, кв. 56, м. Харків, Харківська область, Україна, 61039;

Громад. (C15): Азербайджанська Республіка; Национал. (C16): Азербайджанська Республіка; Рід діяльн. (C18): Терористична діяльність; Відм. про вирок суду (C35): Обвинувальний вирок Комінтернівського районного суду міста Харкова від 01.06.2020 у судовій справі № 641/11752/15-к; рішення Харківського окружного адміністративного суду від 19.04.2023 у судовій справі № 520/7850/23; Актуальність (C38): 25.04.2023.

Перелік використаних джерел до розділу 7

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131
2. Перелік осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції. Держфінмоніторингу. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/protidija-terorizmu/perelik-terroristiv/aktualnij-perelik-osib-pov-yazanix-z-provadžhennyam-terroristichnoji-diyalnosti-abo-stosovno-yakix-zastosovano-mizhnarodni-sankcziji.html>
3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 25. Ст. 1
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
5. Про санкції: Закон України від 14.08.2014. № 1644-VII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>
6. Протидія тероризму. Держфінмоніторингу. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/protidija-terorizmu>
7. Рекомендації для суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо ризиків, пов'язаних із фінансуванням сепаратистських та терористичних заходів на території України. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/protidija-terorizmu/dokumenty/Informacziya-dlya-spfm/rekomendaci-dlja-subktiv->

- pervinnogo-finansovogo-monitoringu-sczodo-rizikiv-povjazanih-iz-finansuvannjam-separatistskih-ta-terroristicznih-zahodiv-na-teritori-ukrani.html
8. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/3_slovnyk.pdf
  9. Щодо інформаційних джерел про осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю або стосовно яких застосовано міжнародні санкції. Держфінмоніторинг. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/protidija-terorizmu/dokumenty/Informacziya-dlya-spfm/shhodo-informacijnix-dzherel-pro-osib-pov-yazanix-z-terroristichnoyu-diyalnistyu-abo-stosovno-yakix-zastosovano-mizhnarodni-sankcziji.html>.
  10. EU Supranational Risk Assessment Report. URL: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272
  11. European Union Intellectual Property Office, (EUIPO), URL: <https://euipo.europa.eu/>
  12. Fiscal Monitor. International Monetary Fund. 2023. URL: https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2023/04/03/fiscal-monitor-april-2023?cid=ca-com-compd-pubs_belt
  13. Global Sanctions Guide. Eversheds Sutherland. URL: <https://ezine.eversheds-sutherland.com/global-sanctions-guide>
  14. Global Terrorism Index 2023. Institute for Economics and Peace. P. 82-83. URL: <https://finap.com.ua/gti-globalnyj-indeks-teroryzmu-2023>
  15. Richard Jackson, Lee Jarvis, Jeroen Gunning, Marie Breen, Smyth. Terrorism: A Critical Introduction. Red Globe Press; 2011th edition (April 12, 2011). 332 p.

16. Terrorist Finance: On the Money Trail. Chatham House. URL: <https://www.chathamhouse.org/publications/the-world-today/2005-05/terrorist-finance-money-trail>
17. The FATF Recommendations General Glossary. FATF. URL: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>
18. UN Security Council: Preventing and Combating the Financing of Terrorism. FATF. 2023. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Fatfgeneral/Unscr-march-2019.html>
19. USA v. Holy Land Foundation for Relief and Development. Charity and Security Network. URL: <https://charityandsecurity.org/litigation/holy-land-foundation/>
20. When the Sale of Counterfeits Finances Terrorism. 2019. URL: <https://cybercrime.edu.umontpellier.fr/2019/04/12/quand-la-vente-de-contrefacons-finance-le-terrorisme>.

ТЕМА 8

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

8.1. Національна оцінка ризиків та поняття ризик-орієнтованого підходу.

Згідно із Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», передбачено проведення Національної оцінки ризиків. Ця оцінка національних ризиків направлена на виявлення потенційних загроз у системі протидії відмиванню доходів, визначення елементів управління цими ризиками та підтримку у розробці стратегії розвитку вказаної системи.

Національна оцінка ризиків – це систематична діяльність, організована суб'єктами державного та первинного фінансового моніторингу, а також іншими уповноваженими органами державної влади. Її мета – виявлення та аналіз загроз, вразливостей, ризиків та можливих наслідків їх реалізації у сфері протидії легалізації доходів, фінансування тероризму та поширення зброї масового знищення. Звіт, який формується на основі результатів Національної оцінки ризиків, стає основою для розробки ефективного Плану дій у сфері протидії легалізації доходів і фінансування тероризму (ПВК/ФТ). Цей план, у свою чергу, є стратегічним документом, що визначає пріоритети політики та розподіл ресурсів у цій сфері. Система оцінювання ризиків надає інформацію для органів правопорядку, підрозділів фінансової розвідки та фінансово-кредитних установ, допомагаючи з'ясувати відповідність чинного законодавства цілям запобігання новим загрозам, а також ефективність методів моніторингу, правозастосування і судового захисту.

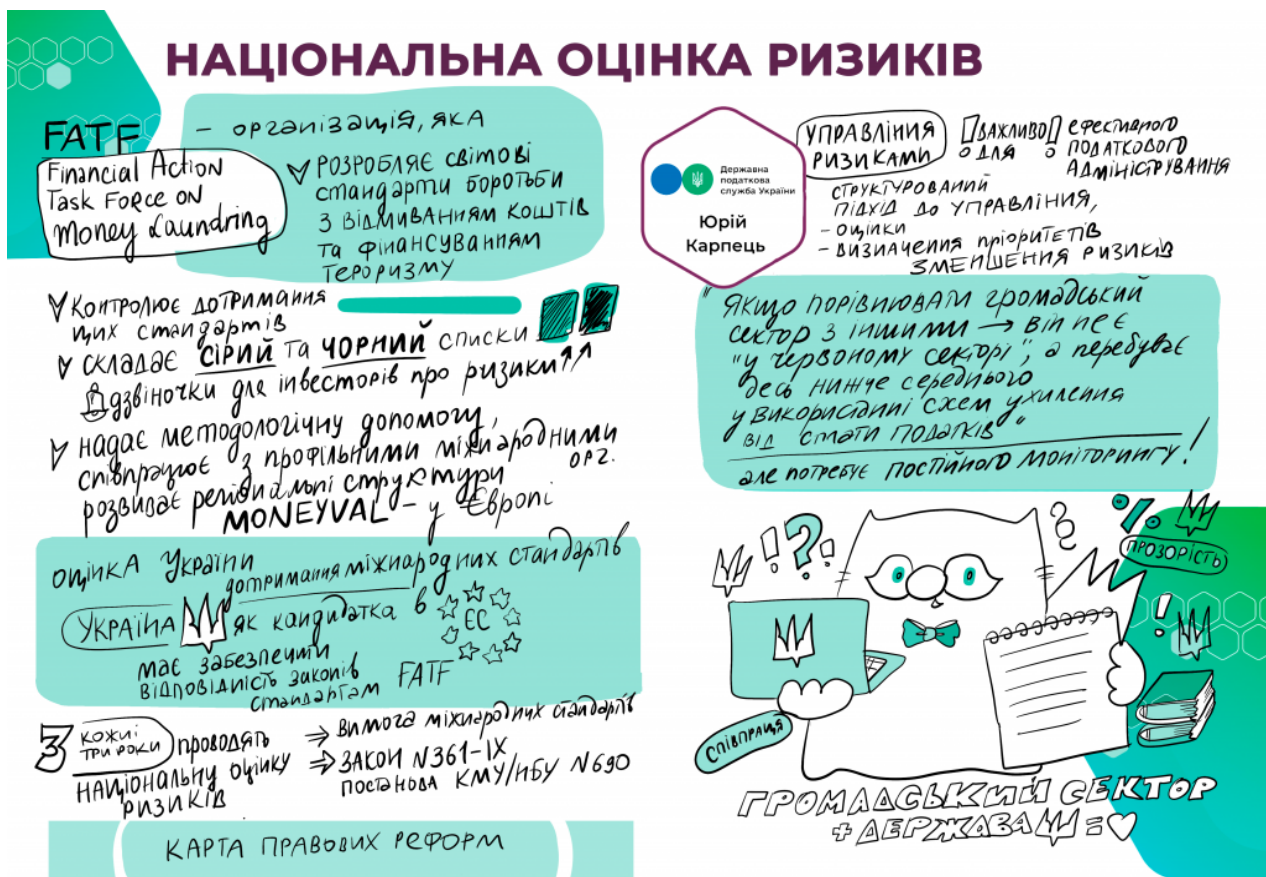

Схема 8.1. Національна оцінка ризиків та роль громадського сектору в її формуванні [7]

Основними цілями оцінки ризиків виступають:

- ✓ «оцінка характеру і масштабів ВК, ФТ та ФРЗМЗ та пов'язаних з ВК предикатних злочинів, тобто загроз. Вказана оцінка полягає у виявленні потенційного обсягу доходів, які відмиваються в країні, а також в установленні способів ВК/ФТ з урахуванням результатів діяльності національного ПФР, результатів розслідувань правоохоронних органів, а також з урахуванням притягнення до відповідальності і винесення судових вироків;
- ✓ визначення конкретних продуктів, видів діяльності, сфер, галузей, які є найбільш вразливими до ризиків ВК/ФТ та ФРЗМЗ;
- ✓ виявлення слабких сторін системи ПВК/ФТ, а також інших особливостей юрисдикції, які роблять її привабливою для злочинців, які

займаються ВК, тобто вразливості;

✓ розробка національної Стратегії ПВК/ФТ та Плану дій на її виконання;

✓ розподіл ресурсів між окремими ланками національної системи ПВК/ФТ, наприклад між правоохоронними органами, СДФМ та ПФР» [6].

27 грудня 2023 року на засіданні Уряду був схвалений План заходів, спрямованих на запобігання виникненню та зменшенню негативних наслідків ризиків, виявлених у результаті третьої національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на період до 2026 року (додаток б).

Цим рішенням Кабінет Міністрів України визначив основні національні напрямки розвитку системи фінансового моніторингу з ключовими напрямками державної політики в цій сфері протягом найближчих трьох років.

План заходів був розроблений на основі результатів проведеної третьої Національної оцінки ризиків, яка визначила конкретні загрози та уразливі місця для суб'єктів фінансового моніторингу.

Одночасно для мінімізації загроз відмивання коштів та фінансування тероризму потрібно систематичних та узгоджених зусиль всіх учасників системи фінансового моніторингу.

План заходів, який було схвалено, передбачає інституційне, законодавче, організаційне та практичне удосконалення національної системи боротьби з відмиванням "брудних" коштів у відповідності до міжнародних стандартів.

При цьому заходи поділені на групи, з кожною визначеним виконавцем та терміном виконання, з метою охоплення всіх складових національної системи фінансового моніторингу, зокрема:

✓ удосконалення законодавства у сфері фінансового моніторингу;

✓ удосконалення діяльності суб'єктів державного фінансового

- моніторингу та інших органів;
- ✓ підвищення ефективності діяльності правоохоронних та інших державних органів;
- ✓ забезпечення відкритості інформації про кінцевих бенефіціарних власників юридичних осіб;
- ✓ міжнародне співробітництво тощо.

Враховуючи вищезазначене, ми вважаємо, що у сфері фінансової розвідки України вже зроблено значний крок у напрямку відповідності міжнародним стандартам. Зокрема, Державна служба фінансового моніторингу регулярно надає відповідні звіти, що сприяє прозорості та доступності інформації. Проте, суб'єктам фінансового моніторингу необхідно акцентувати увагу на вдосконаленні системи управління ризиками з метою зниження їх рівня.

Ризик-орієнтований підхід (РОП) виступає ключовим елементом для успішної імплементації Міжнародних стандартів протидії відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та поширенню зброї масового знищення (ВК/ФТ/ФРЗМЗ), ухвалених FATF у 2012 році. Закон № 361 встановлює вимоги до впровадження РОП, що включає ідентифікацію, оцінку та розуміння ризиків, а також заходи з управління ризиками для їх мінімізації на рівні визначених загроз. Дії, спрямовані на клієнтів, які представляють високий ризик, повинні бути пропорційними виявленим ризикам та спрямовані на їх зменшення, включаючи підвищений моніторинг ділових відносин та отримання додаткової інформації.

В Україні здійснюється трансформація формалістичного підходу до ризик-орієнтованого методу належної перевірки клієнтів. У 2023 році розпочав діяти новий акцент у перевірках контрагентів, орієнтований на виявлення їхніх зв'язків з **країною-агресором**, і це регулюється Постановою Національного банку України №26 [10].

«**Ризик-орієнтований підхід** – визначення (виявлення), оцінка (переоцінка) та розуміння ризиків у сфері протидії ВК/ФТ/ФРЗМЗ, а також

вжиття відповідних заходів щодо управління виявленими ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня.

В основі побудови **ризик-орієнтованого підходу** можна виокремити такі складові:

- ✓ національна оцінка ризиків;
- ✓ ризик-орієнтований нагляд;
- ✓ ризик-орієнтований принцип при побудові AML-систем суб'єктами моніторингу;
- ✓ ризик-орієнтований підхід під час виконання обов'язків: KYC/CDD, виявлення операцій.

Застосування ризик-орієнтованого підходу здійснюється у порядку, визначеному внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу, з урахуванням рекомендацій відповідних суб'єктів державного фінансового моніторингу, які згідно із законом № 361 виконують функції державного регулювання і нагляду» [8].

Ризик-орієнтований підхід (РОП) є ключовим інструментом для створення ефективної програми протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (ВК/ФТ). Розуміння цих ризиків та пов'язаних з ними факторів дозволяє ефективно впроваджувати заходи з метою запобігання їх використанню для ВК/ФТ. Оскільки ризики є динамічними, управління ними повинно здійснюватися безперервно. Важливо, щоб встановлені рівні ризику відображали дійсні загрози, відображали реальний стан речей і слугували ефективним інструментом оцінки. Суб'єкт внутрішнього фінансового моніторингу повинен визначити рівень ризику для кожного клієнта, керуючись критеріями, які визначаються самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, встановлених Міністерством фінансів України (центральним органом виконавчої влади, що відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері протидії відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та поширенню зброї масового знищення).

8.2. Ризик-орієнтований підхід у структурі фінансового моніторингу

«Суб'єкти первинного фінансового моніторингу розробляють шкалу ризиків, яка містить відповідні фактори ризику, а саме:

- ✓ мету ділових відносин;
- ✓ суми здійснюваних операцій;
- ✓ регулярність або тривалість ділових відносин.

Вони, відповідно до закону 361 зобов'язані встановити високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин), зокрема стосовно таких клієнтів:

- ✓ клієнтів, місцем проживання (перебування, реєстрації) яких є держава (юрисдикція), що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ. Перелік держав (юрисдикцій), що не виконують чи неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ, формується у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України на основі висновків міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ, та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Державної служби фінансового моніторингу;

- ✓ клієнтів, включених до переліку осіб, клієнтів, які є представниками осіб, включених до переліку осіб, клієнтів, якими прямо або опосередковано володіють особи, включені до переліку осіб;

- ✓ іноземних фінансових установ (крім фінансових установ, зареєстрованих у державах-членах Європейського Союзу, державах-членах FATF, крім держав, що здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному у статті 1 Закону України «Про оборону України»), з якими встановлюються кореспондентські відносини;

- ✓ іноземних публічних діячів, членів їх сімей та осіб, пов'язаних з

ними;

✓ клієнтів, стосовно яких застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до статті 5 Закону України «Про санкції»;

✓ клієнтів, місцем проживання (перебування, реєстрації) яких є держава, віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон» [5].

Таблиця 8.1

Орієнтовна шкала класифікації ризиків за типами послуг

Тип послуги	Ймовірність	Вплив	Оцінка ризику
Операції з віртуальними активами	висока	великий	висока
Купівля нерухомості	середня	помірний	середній
Управління компанією	висока	великий	високий
Юридична послуга	низька	незначний	низький
Аудит фінансової звітності	низька	незначний	низький

При визначенні високого рівня ризику застосовуються посилені заходи, які включають ретельну ідентифікацію клієнта, підвищену увагу до аналізу операцій клієнта, а також отримання та реєстрацію відомостей про джерело фінансування проведених операцій. Для клієнтів з низьким рівнем ризику застосовуються спрощені заходи ідентифікації, а також оновлення інформації про клієнта.

8.3. Оцінка ризиків клієнтів та ділових відносин (ризик-профіль клієнта)

У разі наявності у спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СВСПФМ) ділових відносин, потрібно здійснити

оцінку ризику, на основі характеристик, притаманних його клієнту.

Це можна зробити поєднавши такі фактори:

- ✓ «види товарів та послуг, що клієнт отримує від ВНУП, способи їх отримання (продукти, послуги та канали продажу, які використовує клієнт ВНУП);
- ✓ географічне розташування держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів;
- ✓ характеристика клієнта СВСПФМ та характер його діяльності та операцій.

У випадку, коли під час проведення фінансової операції чи надання послуги клієнту не виникає ділових відносин, тобто взаємодія з такими клієнтами є епізодичною, СВСПФМ не матиме достатнього обсягу інформації для належного оцінювання такого клієнта (на відміну від клієнта, з яким він знаходиться у ділових відносинах, щодо якого є достатньо інформації, встановленої в ході проведення належної перевірки клієнта). Оцінка ризику таких клієнтів, швидше за все, буде зосереджена на моніторингу фінансових операцій або послуг, що надаються, а не на інформації про клієнта. Такий моніторинг фактично є зобов'язанням СВСПФМ повідомляти про підозрілу операцію, якщо у СВСПФМ виникли підозри, що операція пов'язана із злочином ВК/ФТ. Співробітники СВСПФМ повинні знати і розуміти наявні ризики ВК/ФТ на національному та секторальному рівнях, а також на рівні діяльності відповідного СВСПФМ. При оцінці ризиків повинні враховуватися результати національної та секторальних оцінок ризиків ВК/ФТ¹⁶, рекомендації відповідного СДФМ, а також Типологічні дослідження у сфері ПВК/ФТ, що розміщуються на офіційному веб-сайті Державна служба фінансового моніторингу у, на офіційних сайтах міжнародних організацій, що займаються питаннями ПВК/ФТ, та інших доступних джерелах. Оцінка ризиків розробляється на основі характеристик, притаманних клієнту СВСПФМ» [2].

Для ефективної оцінки враховуються такі фактори:

- ✓ продукти, послуги та канали продажу, які використовує клієнт;
- ✓ географічні місця, в яких він працює або веде бізнес;
- ✓ діяльність клієнта, характер операцій та інші відповідні фактори.

Рішення про визначення рівня ризику для клієнта має бути засноване на обґрунтованому висновку, який формується під час аналізу доступної інформації про клієнта, його представника, вигодоодержувача, а також на основі відомостей, отриманих від внутрішніх документів, що стосуються фінансового моніторингу, включаючи дані щодо:

- ✓ ідентифікаційних даних клієнта, представника клієнта, вигодонабувача, КБВ;

- ✓ результатів перевірки клієнта, представника клієнта, вигодонабувача на предмет знаходження у відповідних санкційних переліках, включаючи перелік осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції;

- ✓ результатів виявлення серед фізичних осіб-клієнтів, політично значущих осіб та пов'язаних з ними осіб. Рекомендується також проводити перевірку кінцевого бенефіціарного власника клієнта з метою виявлення вищезгаданих осіб;

- ✓ клієнта, який має відповідну реєстрацію, місце проживання чи місцезнаходження в державі (юрисдикції), що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері ПВК/ФТ (в тому числі дипломатичне представництво, посольство, консульство такої іноземної держави);

- ✓ мети та характеру майбутніх ділових відносин клієнта з СВСПФМ;
- ✓ цілей фінансово-господарської діяльності клієнта;
- ✓ фінансового стану клієнта;
- ✓ ділової репутації клієнта;
- ✓ інших відомостей, які самостійно визначаються СВСПФМ.

Ефективність оцінки ризику повинна бути задокументована та відповідати

дотриманню норм законодавства з питань фінансового моніторингу.

Процедури СВСПФМ повинні, як мінімум, містити вимоги щодо:

- ✓ звітності;
- ✓ зберігання даних;
- ✓ ідентифікації клієнта;
- ✓ оцінки ризику;
- ✓ спеціальних заходів для високих ризиків [5].

СПФМ постійно вживають заходів для підтримання в актуальному стані (включно зі здійсненням переоцінки рівня ризику):

1) власного ризик-профілю – у разі зміни бізнес-моделі, упровадження нових послуг, що істотно відрізняються від наявних, з огляду на притаманні їм ризики легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також з урахуванням рекомендацій відповідних суб'єктів державного фінансового моніторингу, які згідно із Законом виконують функції державного регулювання і нагляду за такими СПФМ;

2) ризик-профілю клієнта – під час здійснення заходів щодо актуалізації даних про клієнта або у разі виявлення нових притаманних діловим відносинам з клієнтом критеріїв ризику.

8.4. Застосування ризик-орієнтованого підходу в практичній діяльності Бюро економічної безпеки

З метою посилення ролі держави у боротьбі з економічною злочинністю було створено новий орган – Бюро економічної безпеки України. Права та обов'язки БЕБ визначає Закон України «Про Бюро Економічної Безпеки»,

включаючи проведення перевірок щодо дотримання суб'єктами господарювання економічного законодавства.

«Повноваженнями БЕБ, які умовно можна поділити на дві групи. Перша група – це **класичні повноваження правоохоронного органу:**

1) здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування у межах передбаченої законом підслідності;

2) отримання у встановленому законом порядку від інших правоохоронних та державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій інформації, необхідної для виконання повноважень Бюро економічної безпеки України;

3) використання гласних і негласних, штатних та позаштатних працівників на підставах та в порядку, встановлених законом, дотримуючись умов добровільності та конфіденційності таких відносин, матеріальне і моральне заохочення осіб, які надають допомогу в запобіганні, виявленні, припиненні і розслідуванні кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Бюро економічної безпеки України.

До другої, умовної, категорії повноважень належать, так звані, **інформаційно-аналітичні:**

1) здійснення інформаційно-пошукової та аналітично-інформаційної роботи з метою виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Бюро економічної безпеки України;

2) здійснення інформаційної взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами судової влади, іншими державними органами, підприємствами, установами та організаціями, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями;

3) збір, обробка та аналіз інформації щодо кримінальних правопорушень;

4) залучення в межах компетенції у передбачений законодавством спосіб, у тому числі на договірних засадах, кваліфікованих спеціалістів та експертів, у тому числі іноземців;

5) здійснення міжнародного співробітництва з компетентними органами іноземних держав на підставі законів та міжнародних договорів України;

6) формування аналітичних матеріалів з метою оцінювання загроз та ризиків вчинення (зростання кількості) кримінальних правопорушень» [3].

Використання цих повноважень направлені на проведення перевірок, оскільки однією з ключових особливостей перевірок БЕБ є їх цільове спрямування. Організація здійснює перевірки не тільки з метою виявлення порушень законодавства, але й для запобігання вчиненню економічних злочинів. Це дозволяє активно взаємодіяти з суб'єктами господарювання та сприяти формуванню ефективної системи превентивних заходів.

«Загальні методи проведення перевірок Бюро Економічної Безпеки України

БЕБ України, в своєму завданні боротьби з економічною злочинністю, використовує різноманітні методи перевірок для забезпечення ефективного функціонування та захисту економічних інтересів держави **викладені у статті 3 профільного закону**. Тому слід детально розглянути загальні методи проведення перевірок Бюро Економічної Безпеки та їх особливості:

1. Документальні планові та позапланові перевірки. Перший метод – документальні планові та позапланові перевірки – базується на вивченні та аналізі фінансової, податкової, статистичної звітності та інших документів компаній. Цей підхід дозволяє отримати об'єктивну картину економічної діяльності підприємства.

2. Фактичні виїзні та невиїзні перевірки. Другий метод – фактичні виїзні та невиїзні перевірки – передбачають безпосереднє або дистанційне вивчення діяльності компанії за місцем її здійснення. Це дозволяє збирати інформацію безпосередньо на об'єкті та виявляти можливі порушення.

3. Моніторингові перевірки дотримання вимог законодавства. Третій метод – моніторингові перевірки дотримання вимог законодавства у сфері економіки – передбачає систематичне слідкування за виконанням правових норм підприємствами для запобігання можливим порушенням.

4. Контрольні закупівлі товарів, робіт чи послуг. Четвертий метод – контрольні закупівлі товарів, робіт чи послуг – спрямований на перевірку дотримання прав споживачів. Це ефективний спосіб виявлення недоліків у якості та виконанні зобов'язань.

5. Експертизи та опитування посадових осіб і працівників компанії. П'ятий метод - експертизи та опитування посадових осіб і працівників компанії – включає в себе вивчення та аналіз компетентної думки фахівців, а також взаємодію з персоналом підприємства.

6. Інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, розрахунків і зобов'язань підприємства. Шостий метод – інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, розрахунків і зобов'язань підприємства – дозволяє перевірити наявність та стан ресурсів та фінансів компанії.

За результатами планових та позапланових перевірок складається акт у двох примірниках, Акт підписується посадовими особами Бюро економічної безпеки та керівництвом суб'єкта господарювання, що перевірявся. У разі відмови від підписання акта перевірки, посадовими особами Бюро складається відповідний акт. За наявності заперечень щодо змісту акта, суб'єкт господарювання має право подати їх разом з підписаним примірником акта. За результатами перевірки також може бути складено припис і навіть повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Окремо слід зауважити що результати перевірок є внутрішньою інформацією БЕБ та не підлягають розголошенню, крім випадків передбачених законом» [3].

Бюро економічної безпеки (БЕБ) застосовує ризик-орієнтований підхід з метою виявлення потенційних ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сферах бюджетної, податкової, митної, грошово-кредитної та інвестиційної діяльності. Цей підхід використовується інформаційно-

аналітичними підрозділами БЕБ для виконання завдань, визначених Законом України «Про Бюро економічної безпеки України».

Ризик-орієнтовний підхід передбачає:

- ✓ виявлення, оцінювання (повторне оцінювання) та визначення ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки;
- ✓ вжиття заходів щодо управління ризиками;
- ✓ періодичну фіксацію результатів застосування ризик-орієнтованого підходу;
- ✓ підтримання в актуальному стані інформації щодо оцінки ризиків.

Здійснення ризик-орієнтованого підходу полягає в проведенні аналізу та порівняння інформації, що міститься в базах даних Бюро економічної безпеки (БЕБ), з даними, отриманими з автоматизованих інформаційних та довідкових систем, реєстрів, банків даних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, до яких забезпечено доступ відповідно до положень статті 7 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України», а також структурованих та неструктурованих даних з інших джерел.

У діяльності БЕБ виділяють такі рівні застосування ризик-орієнтованого підходу:

- ✓ «стратегічний – передбачає виявлення зон ризиків, вплив яких призводить до тінізації економіки на національному рівні та послаблення економічної безпеки держави, оцінювання ризиків, а також визначення пріоритетних напрямів розроблення та вжиття заходів з управління ризиками з метою їх мінімізації або усунення;
- ✓ оперативний – передбачає виявлення ризиків у певній галузі (певних галузях) економіки та/або за територіальними ознаками, розроблення та вжиття заходів з управління такими ризиками з метою їх мінімізації або усунення;
- ✓ тактичний – передбачає виявлення ризиків вчинення кримінальних правопорушень за результатами аналізу діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання або окремих осіб,

розроблення та вжиття заходів з управління такими ризиками з метою їх мінімізації або усунення.

Установлення ризиків здійснюється такими послідовними етапами:

- ✓ виявлення ризику;
- ✓ оцінювання ризику;
- ✓ визначення ризику» [9].

1. Виявлення ризику. Мета полягає в нагляді за галузями економічної діяльності та виявленні потенційних загроз, які можуть впливати на економічну безпеку держави. Цей процес здійснюється через аналіз та спостереження за джерелами інформації, а також її порівняння з показниками (маркерами) ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки.

Джерелами інформації, яка використовується з метою виявлення ризиків, є:

- ✓ автоматизовані інформаційні та довідкові системи, реєстри і банки (бази) даних, держателем (адміністратором), користувачем яких є БЕБ або інші державні органи та органи місцевого самоврядування, міжвідомчі інформаційно-аналітичні системи, доступ до яких надано БЕБ;

- ✓ заяви або повідомлення про вчинення кримінальних правопорушень;

- ✓ матеріали, отримані за результатами інформаційно-аналітичної діяльності БЕБ, а також під час виконання інших повноважень, покладених на БЕБ;

- ✓ матеріали, отримані від державних органів, органів місцевого самоврядування, недержавних організацій, компетентних органів інших держав, міжнародних, міжурядових організацій у рамках міжнародного співробітництва відповідно до законодавства України та міжнародних договорів України;

- ✓ матеріали, оприлюднені в засобах масової інформації, а також отримані з інших відкритих джерел.

2. Оцінювання ризику. Полягає в визначенні рівня, інших характеристик виявленої загрози, аналізі причин та умов її виникнення, можливому прогнозуванні ризику (при необхідності), потенційних або фактичних наслідків, а також визначенні можливих заходів для реагування на цю загрозу з метою її мінімізації або усунення.

3. Визначення ризику включає ідентифікацію та документування отриманих результатів. Під час застосування ризик-орієнтованого підходу для виявлення, оцінювання та визначення ризиків використовуються профілі ризиків, які включають:

- ✓ інформацію про ризик вчинення кримінального правопорушення у сфері економіки;
- ✓ типові схеми протиправної діяльності;
- ✓ критерії ризику;
- ✓ індикатори (маркери) ризику;
- ✓ типові заходи, спрямовані на управління ризиком.

«За результатами виявлення, оцінювання та визначення ризиків вживаються заходи з управління ризиками, що полягають у своєчасному реагуванні на них шляхом мінімізації або усунення чинників ризику, які призвели або можуть призвести до їх виникнення, а також наслідків прояву таких ризиків.

2. Процес управління ризиками передбачає такі послідовні етапи:

- ✓ вибір заходів реагування за результатами оцінювання ризику;
- ✓ вжиття визначених заходів;
- ✓ контроль за вжиттям заходів;
- ✓ аналіз ефективності вжитих заходів;
- ✓ вжиття в разі потреби додаткових або повторних заходів.

До заходів реагування належать:

✓ надання державним органам рекомендацій з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки;

✓ подання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки;

✓ надання підрозділам детективів БЕБ аналітичних продуктів та інформаційних документів для прийняття процесуальних рішень у передбаченому кримінальним процесуальним законодавством порядку або здійснення оперативно-розшукової діяльності» [9].

✓

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що таке національна оцінка ризиків?
2. Назвіть основні цілі в системі національної оцінки ризиків.
3. Що таке ризик-профіль клієнта і як він формується?
4. Які етапи охоплює процес управління ризиками?
5. Назвіть рівні застосування ризик-орієнтованого підходу в діяльності БЕБ.

Завдання 1. Побудуйте інформаційну таблицю офшорних зон відповідно до українського законодавства за період з 2013 по 2023 рр.

Завдання 2. ТОВ «Х» на рахунок фіктивних фірм упродовж року переводили кошти за продукцію за завищеними цінами, а самі під цим прикриттям реалізовували контрабандний товар. Визначте, ступінь ризиковості операції та до якої типологічної схеми легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом відносяться дії ТОВ «Х» та кваліфікуйте діяння ТОВ «Х» за Кримінальним кодексом України.

Перелік використаної літератури до розділу 8

1. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія / О. О. Глущенко, І. Б. Семененко; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Р. А. Слав'юка. К.: УБС НБУ, 2014. 386 с
2. Внукова Н. М. Управління ризиками фінансових установ у сфері фінансового моніторингу. Наукові записки Національного університету

- «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Видво НаУОА, березень 2018. № 8(36). С. 64–68.
3. Дичаківський Д. Перевірки БЕБ: що потрібно знати керівникам. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/224327_perevrki-beb-shcho-potrarno-znati-kerivnikom
  4. Москаленко Н.В. Теоретичні аспекти запровадження комплаєнсконтролю в Україні. Економічний вісник серія: фінанси, облік, оподаткування. УДФСУ. 2018. Вип. №2. С. 106-113.
  5. Методичні рекомендації щодо управління ризиками банку у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, пов'язаними з персоналом URL: http://sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=220&lang=uk.
  6. Національна оцінка ризиків 2022 – виклики та можливості URL: <https://cedem.org.ua/news/natsionalna-otsinka-ryzykiv-2022/>
  7. Посібник з питань підходу, заснованому на оцінці ризику, в боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. URL: www.fatf-gafi.org
  8. Порадник з питань реалізації ризик-орієнтованого підходу для управління ризиками, пов'язаними із відмиванням. URL: www.wolfsberg-principles.com/risk-based-approach.html.
  9. Про затвердження Порядку застосування ризик-орієнтованого підходу в Бюро економічної безпеки України: наказ БЕБ від 01.02.2023 № 36 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0350-23#Text>
  10. Про розкриття інформації щодо зв'язків клієнтів із державою, що здійснює збройну агресію проти України: постанова Національного банку №26, від 16 березня 2023 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_16032023_26.

РОЗДІЛ 9

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛУ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ТА РОЗВІДУВАЛЬНИМИ ОРГАНAMI

9.1. Загальні основи співробітництва підрозділу фінансової розвідки з правоохоронними органами

Підрозділ фінансової розвідки України активно співпрацює із усіма компетентними правоохоронними органами (Офісом Генерального прокурора, Службою безпеки України, Національним антикорупційним бюро України, Державною податковою службою України, Національною поліцією України, Державним бюро розслідувань України).

На вимогу Європейської комісії та повноправного членства України в Європейському союзі щодо проведення ефективної антикорупційної політики та вжиття дієвих заходів, які покладені на антикорупційні органи, Підрозділ фінансової розвідки України плідно співпрацює з Національним антикорупційним бюро України (НАБУ). Ця співпраця була запроваджена з самого початку роботи бюро. Таким чином, спільні дії регулярно координуються на рівні управління органами та на рівні аналітиків та детективів. Для просування роботи, спрямованої на проведення спільних розслідувань справ, пов'язаних з корупцією в Україні, підрозділ фінансової розвідки України створив спільний з НАБУ відділ фінансових розслідувань.

«Співпраця Державної служби фінансового моніторингу із правоохоронними та розвідувальними органами здійснюється у таких напрямках:

а) отримання від вказаних органів інформації про можливу легалізацію коштів чи фінансування тероризму та її аналіз. Такі інформування містять відомості з кримінальних проваджень (оперативно-розшукових чи контррозвідувальних справ), які розслідуються правоохоронними чи

розвідувальними органами.

б) передача до таких органів матеріалів з аналізом підозрілих фінансових операцій» [2].

Підрозділ фінансової розвідки України, який здійснює свою діяльність за моделлю фінансової розвідки США (FinCen), має такі переваги співпраці з правоохоронними органами:

а) правоохоронні органи розкривають відомості своїх оперативних розслідувань ПФР;

б) підрозділ фінансової розвідки України генерує аналітичну інформацію не лише для одного правоохоронного органу, а й охоплює інші напрямки фінансових розслідувань, такі як фінансування тероризму, відмивання коштів від корупції.

«У I кварталі 2023 року Держфінмоніторингом до правоохоронних органів направлено **307** матеріалів (154 узагальнених матеріали та 153 додаткових узагальнених матеріали), зокрема до:

– Національної поліції України – **99** матеріалів (74 узагальнених матеріали та 25 додаткових узагальнених матеріалів);

– Служби безпеки України – **87** матеріалів (46 узагальнених матеріалів та 41 додатковий узагальнений матеріал);

– Національного антикорупційного бюро України – **50** матеріалів (12 узагальнених матеріалів та 38 додаткових узагальнених матеріалів);

– органів прокуратури – **31** матеріал (6 узагальнених матеріалів та 25 додаткових узагальнених матеріалів);

– Бюро економічної безпеки України – **28** матеріалів (12 узагальнених матеріалів та 16 додаткових узагальнених матеріалів);

– Державного бюро розслідувань – **12** матеріалів (4 узагальнених матеріали та 8 додаткових узагальнених матеріалів).

У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та із вчиненням кримінального правопорушення, становить **22,6 млрд гривень**.

У I кварталі 2023 року сума зупинених Держфінмоніторингом фінансових операцій та заблокованих коштів становить у еквіваленті **1,3 млрд гривень**.

Зазначимо, що за 2022 рік Держфінмоніторингом до правоохоронних органів направлено **934** матеріали (з них **550** узагальнених матеріалів та **384** додаткових узагальнених матеріали).

У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та із вчиненням кримінального правопорушення, становить **75,7** млрд. гривень.

За 2022 рік загальна сума зупинених Держфінмоніторингом фінансових операцій та заблокованих коштів становить в еквіваленті **7,7** млрд. гривень» [12].

Підрозділ фінансової розвідки України здійснює активну міжнародну співпрацю з ПФР іноземних країн. Наразі здійснюється обмін інформацією із 150 партнерами по всьому світу. Специфіка співпраці полягає в отриманні інформації про активи та операції резидентів за кордоном та передача такої інформації до правоохоронних органів, а також надання релевантної інформації до ПФР інших країн для її подальшої передачі правоохоронним органам [12].

9.2. Порядок взаємодії підрозділу фінансової розвідки України з Національною поліцією України.

Інформація про фінансову операцію або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій, одержана Державною службою фінансового моніторингу у встановленому законодавством порядку, опрацьовується та аналізується на предмет наявності достатніх підстав вважати, що:

- ✓ фінансова операція або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;
- ✓ фінансова операція або клієнт пов'язані із вчиненням кримінального правопорушення, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

Узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали готуються Державною службою фінансового моніторингу та надаються Національній поліції України із дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом.

Узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали містять інформацію з обмеженим доступом, яка є таємницею фінансового моніторингу.

Структура узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу визначається змістом та обсягом інформації, що надається, та може включати такі розділи:

- ✓ зміст;
- ✓ преамбулу;
- ✓ описові розділи, до яких можуть включатись:
- ✓ інформація про фінансові операції та їх учасників;
- ✓ резюме;
- ✓ мотивований висновок;
- ✓ додатки» [5].

Національна поліція України в рамках перевірки раніше надісланих узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів може надсилати до Державної служби фінансового моніторингу запити, розгляд яких не має перевищувати 30 календарних днів.

В узагальненому (додатковому узагальненому) матеріалі, який містить інформацію, надану підрозділом фінансової розвідки іноземної держави, Державній службі фінансового моніторингу, зазначаються умови, обмеження

та цілі використання, оприлюднення, розкриття джерела її одержання, подальшої передачі до Національної поліції України такої інформації, визначені підрозділом фінансової розвідки іноземної держави. При цьому така інформація не може бути використана як доказ без попереднього дозволу підрозділу фінансової розвідки іноземної держави.

Національній поліції України заборонено її розголошувати, передавати чи використовувати у будь-яких інших цілях (судових, адміністративних, слідчих діях, запитах про міжнародну правову допомогу тощо) ніж ті, які зазначені підрозділом фінансової розвідки іноземної держави, що надав таку інформацію.

У разі здійснення Національною поліцією України досудового розслідування у кримінальному провадженні за фінансовими операціями, які безпосередньо або опосередковано пов'язані з операціями, відображеними в узагальненому (додатковому узагальненому) матеріалі, наданому іншому правоохоронному органу (за наявності його дозволу), до Національної поліції України може бути направлена копія такого узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу відповідно до рішення експертної комісії Державної служби фінансового моніторингу.

Строк передачі узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів до Національної поліції України не має перевищувати п'яти робочих днів із дня прийняття рішення експертною комісією Державної служби фінансового моніторингу.

«Отримані узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали Національна поліція України використовує у межах своєї компетенції, здійснюючи досудове розслідування чи оперативно-розшукову діяльність у порядку, визначеному законодавством.

Державна служба фінансового моніторингу та Національна поліція України один раз на півроку проводять звірку результатів розгляду переданих узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів.

Державна служба фінансового моніторингу складає акт у двох примірниках, який до **25 числа** місяця, що настає за звітним, направляється до Національної поліції України.

Національна поліція України упродовж 30 календарних днів з дня отримання акта здійснює звірку і надає примірник акта Державній службі фінансового моніторингу.

У разі підтвердження мотивованої підозри Державна служба фінансового моніторингу готує узагальнений матеріал, пов'язаний із зупиненням фінансових операцій, і подає його до Національної поліції України не пізніше ніж на сьомий робочий день після прийняття рішення щодо подальшого зупинення фінансових операцій» [4].

9.3. Порядок взаємодії підрозділу фінансової розвідки України з Службою безпеки України.

Надання інформації підрозділу фінансової розвідки України здійснюється СБУ з дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом та недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

Державна служба фінансового моніторингу за потреби звернення (запиту) до підрозділу фінансової розвідки іноземної держави може використовувати інформацію, отриману від СБУ, щодо фінансових операцій, стану розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, кримінальних проваджень, у тому числі з обмеженим доступом, лише за наявності письмового дозволу СБУ.

У разі здійснення СБУ досудового розслідування у кримінальному провадженні за фінансовими операціями, які безпосередньо або опосередковано пов'язані з операціями, відображеними в узагальненому

(додатковому узагальненому) матеріалі, наданому іншому правоохоронному органу, його територіальному підрозділу (за наявності їх дозволу), до СБУ може бути направлена копія такого узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу відповідно до рішення експертної комісії Державної служби фінансового моніторингу.

Копії узагальнених матеріалів можуть бути направлені до СБУ відповідно до рішення експертної комісії Державна служба фінансового моніторингу без дозволу іншого правоохоронного органу, його територіального підрозділу в разі наявності рішення суду або закриття кримінального провадження, оперативно-розшукової чи контррозвідувальної справи, у межах яких перевірявся узагальнений (додатковий узагальнений) матеріал.

СБУ заборонено передавати будь-кому інформацію, одержану від Державної служби фінансового моніторингу, яка міститься в узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалах.

Реєстрація та розгляд узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів СБУ здійснюються у визначеному законодавством порядку, у тому числі в частині, що регламентує порядок використання інформації з обмеженим доступом.

Отримані узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали СБУ використовує у межах своєї компетенції, здійснюючи досудове розслідування чи оперативно-розшукову чи контррозвідувальну діяльність у порядку, визначеному законодавством.

СБУ упродовж **п'яти робочих днів** з дня прийняття рішення за результатами розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів надає Державній службі фінансового моніторингу інформацію відповідно до переліку відомостей про стан розгляду СБУ узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів» [6].

Для інформування суб'єктів первинного фінансового моніторингу СБУ подає до Державної служби фінансового моніторингу відомості про вручення особі письмового повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, про закриття кримінального провадження, що розпочато за повідомленням такого суб'єкта, яке надійшло до Державної служби фінансового моніторингу, а також (за наявності) інформацію про ухвалені судами рішення.

Державна служба фінансового моніторингу складає акт у двох примірниках, який до **25 числа** місяця, що настає за звітним, направляється до СБУ.

СБУ упродовж 30 календарних днів з дня отримання акта здійснює звірку і надає примірник акта Державній службі фінансового моніторингу.

Для отримання інформації під час розгляду отриманих узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, необхідної для виконання покладених на неї обов'язків, може направляти до Державної служби фінансового моніторингу запити, розгляд яких Державна служба фінансового моніторингу не має перевищувати 30 календарних днів.

У своєму запиті може зазначити застереження щодо збору Державною службою фінансового моніторингу додаткової інформації в межах запиту.

Обмін інформацією здійснюється з дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом.

З метою запобігання незаконному розголошенню інформації, яка міститься в узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалах, у тому числі під час їх передання та розгляду, її розкриття і захист здійснюються працівниками Державна служба фінансового моніторингу та СБУ відповідно до законодавства, яке регламентує порядок використання документів, що містять інформацію з обмеженим доступом.

9.4. Порядок взаємодії підрозділу фінансової розвідки України моніторингу України з Національним антикорупційним бюро України

Надання інформації Державній службі фінансового моніторингу здійснюється НАБУ з дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом та недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

«Державна служба фінансового моніторингу за потреби звернення (запиту) до підрозділу фінансової розвідки іноземної держави може використовувати інформацію, отриману від НАБУ, щодо фінансових операцій, стану розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, кримінальних проваджень, у тому числі з обмеженим доступом, лише за наявності письмового дозволу НАБУ.

За відсутності такого дозволу інформацію НАБУ не може бути використано під час звернення (запиту) до підрозділу фінансової розвідки іноземної держави.

НАБУ **заборонено** її розголошувати, передавати чи використовувати у будь-яких інших цілях (судових, адміністративних, слідчих діях, запитах про міжнародну правову допомогу тощо) ніж ті, які зазначені підрозділом фінансової розвідки іноземної держави, що надав таку інформацію.

За наявності у Державній службі фінансового моніторингу інформації, що стосується раніше направлених до НАБУ узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, за результатами розгляду яких досудове розслідування закінчено або оперативно-розшукову справу закрито, Державна служба фінансового моніторингу може направити її іншим правоохоронним органам відповідно до рішення експертної комісії у формі узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів.

Якщо за результатами розгляду раніше направленого до НАБУ узагальненого матеріалу розпочато кримінальне провадження або узагальнений матеріал розглядається (використовується) у ході досудового

розслідування, додаткові узагальнені матеріали направляються безпосередньо до НАБУ, якщо іншого ним не зазначено.

Рішення про наявність достатніх підстав для передання узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів до НАБУ приймається експертною комісією, склад і повноваження якої затверджуються окремим наказом Державної служби фінансового моніторингу.

У разі передачі НАБУ узагальнених матеріалів та/або матеріалів їх розгляду до іншого правоохоронного органу додаткові узагальнені матеріали та додаткова інформація направляються Державній службі фінансового моніторингу до правоохоронного органу, який здійснюватиме їх перевірку.

Отримані узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали НАБУ використовує у межах своєї компетенції, здійснюючи досудове розслідування чи оперативно-розшукову діяльність у порядку, визначеному законодавством.

НАБУ, отримавши узагальнений (додатковий узагальнений) матеріал, не пізніше **п'яти робочих днів** з дня його реєстрації (обліку) надає Державній службі фінансового моніторингу у відомості щодо дати і номера їх реєстрації, зокрема, у разі прийняття рішення про внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) у тому числі наявну інформацію про попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення або витяг з ЄРДР.

НАБУ упродовж **п'яти робочих днів** з дня прийняття рішення за результатами розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів надає Державній службі фінансового моніторингу інформацію відповідно до переліку відомостей про стан розгляду НАБУ узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів.

Під час направлення НАБУ до Державної служби фінансового моніторингу інформації та/або документів про результати розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів у супровідному листі обов'язково зазначається інформація щодо узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу, у тому числі його реєстраційний номер.

Державна служба фінансового моніторингу складає акт у **двох примірниках**, який до **25 числа** місяця, що настає за звітним, направляється до НАБУ.

НАБУ упродовж **30 календарних днів** з дня отримання акта здійснює звірку і надає примірник акта Державній службі фінансового моніторингу» [7].

НАБУ, отримавши інформацію про прийняте Державною службою фінансового моніторингу рішення, невідкладно (упродовж двох робочих днів з дня її отримання) надає за наявності Державній службі фінансового моніторингу для аналізу необхідну додаткову інформацію, копії документів (із дотриманням вимог Кримінального процесуального кодексу України), які містять відомості стосовно осіб, які здійснюють або причетні до здійснення фінансової операції, у тому числі щодо притягнення їх до кримінальної відповідальності та наявності у них судимості тощо.

НАБУ для отримання інформації під час розгляду отриманих узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, необхідної для виконання покладених на нього обов'язків, може направляти до Державної служби фінансового моніторингу запити, розгляд яких Державна служба фінансового моніторингу не має перевищувати 30 календарних днів.

За потреби отримання інформації (додаткової інформації) для аналізу фінансових операцій або щодо стану розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, переданих до НАБУ, копій процесуальних документів Державна служба фінансового моніторингу може направляти до НАБУ запити.

Обмін інформацією здійснюється з дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом.

Перелік відомостей та ідентифікаційних даних осіб, які повинні міститися в інформації Національного антикорупційного бюро України відображено у додатках 7,8,9.

9.5. Взаємодія підрозділу фінансової розвідки України з Державним бюро розслідувань.

Працівники Держфінмоніторингу та ДБР в установленому законодавством порядку беруть участь у вжитті заходів у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

«1. Інформація про фінансову операцію або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій, одержана Держфінмоніторингом у встановленому законодавством порядку, опрацьовується та аналізується на предмет наявності достатніх підстав вважати, що:

– фінансова операція або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;

– фінансова операція або клієнт пов'язані із вчиненням кримінального правопорушення, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

У разі встановлення вищезазначених підстав Держфінмоніторинг у визначені цим Порядком строки надає ДБР відповідні узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали відповідно до підслідності.

2. Узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали готуються Держфінмоніторингом та надаються ДБР із дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом.

3. Узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали містять інформацію з обмеженим доступом, яка є таємницею фінансового моніторингу.

У разі, якщо узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали мають додатки, які містять інформацію з обмеженим доступом, в узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалах робиться відповідний запис.

4. Структура узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу визначається змістом та обсягом інформації, що надається, та може включати такі розділи:

- ✓ зміст;
- ✓ преамбулу;
- ✓ описові розділи, до яких можуть включатись:
- ✓ інформація про фінансові операції та їх учасників;
- ✓ резюме;
- ✓ мотивований висновок;
- ✓ додатки.

5. Під час формування узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів для аналізу фінансових операцій Держфінмоніторингом можуть використовуватись, зокрема, інформація та документи, отримані від ДБР, про фінансові операції, стосовно яких є підозра, що вони пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму, фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення або вчиненням іншого кримінального правопорушення, досудове розслідування якого здійснюється ДБР, та/або пов'язані з особами, щодо яких застосовано санкції.

Надання інформації Держфінмоніторингу здійснюється ДБР з дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом та недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

6. Держфінмоніторинг за потреби звернення (запиту) до підрозділу фінансової розвідки іноземної держави може використовувати інформацію, отриману від ДБР, щодо фінансових операцій, стану розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, кримінальних проваджень, у тому числі з обмеженим доступом, лише за наявності письмового дозволу ДБР.

За відсутності такого дозволу інформацію ДБР не може бути використано під час звернення (запиту) до підрозділу фінансової розвідки іноземної держави.

7. В узагальненому (додатковому узагальненому) матеріалі, який містить інформацію, надану підрозділом фінансової розвідки іноземної держави, Держфінмоніторингом зазначаються умови, обмеження та цілі використання, оприлюднення, розкриття джерела її одержання, подальшої передачі до ДБР такої інформації, визначені підрозділом фінансової розвідки іноземної держави. При цьому така інформація не може бути використана як доказ без попереднього дозволу підрозділу фінансової розвідки іноземної держави.

ДБР заборонено її розголошувати, передавати чи використовувати у будь-яких інших цілях (судових, адміністративних, слідчих діях, запитах про міжнародну правову допомогу тощо) ніж ті, які зазначені підрозділом фінансової розвідки іноземної держави, що надав таку інформацію.

8. За наявності в узагальненому (додатковому узагальненому) матеріалі інформації підрозділу фінансової розвідки іноземної держави, яким надано дозвіл на передачу цієї інформації визначеному правоохоронному органу, такі узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали передаються зазначеному правоохоронному органу. Вказану інформацію та узагальнений (додатковий узагальнений) матеріал, який її містить, не може бути передано до іншого правоохоронного органу чи будь-якої третьої сторони без дозволу підрозділу фінансової розвідки іноземної держави, який її надав.

9. За наявності у Держфінмоніторингу додаткової інформації, що стосується раніше направлених до ДБР узагальнених матеріалів, Держфінмоніторинг може формувати та надавати ДБР додаткові узагальнені матеріали.

У такому випадку додатковий узагальнений матеріал є невід'ємною частиною узагальненого матеріалу.

10. За наявності у Держфінмоніторингу інформації, що стосується раніше направлених до ДБР узагальнених (додаткових узагальнених)

матеріалів, за результатами розгляду яких досудове розслідування закінчено або оперативно-розшукову справу закрито, Держфінмоніторинг може направити її іншим правоохоронним органам відповідно до рішення експертної комісії у формі узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів.

Якщо за результатами розгляду раніше направленого до ДБР узагальненого матеріалу розпочато кримінальне провадження або узагальнений матеріал розглядається (використовується) у ході досудового розслідування, додаткові узагальнені матеріали направляються безпосередньо до ДБР, якщо іншого ним не зазначено.

11. Рішення про наявність достатніх підстав для передання узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів до ДБР приймається експертною комісією, склад і повноваження якої затверджуються окремим наказом Держфінмоніторингу.

До участі в засіданнях експертної комісії на підставі листа Держфінмоніторингу можуть запрошуватися представники ДБР, кандидатури та кількість яких затверджуються окремим розпорядчим документом ДБР, про що інформується Держфінмоніторинг.

Представники ДБР, які залучаються до участі в засіданнях експертної комісії, наділені консультативно-дорадчими функціями та мають право:

- ознайомлюватися зі стислими знеособленими описами проєктів узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів (у табличній формі) та схемами фінансових операцій;
- вносити пропозиції щодо наявності або відсутності достатніх підстав для передання узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів до ДБР або іншого правоохоронного органу;
- вносити пропозиції щодо обсягу і терміну доопрацювання узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів;

- вносити пропозиції щодо визначення правоохоронного органу, його територіального чи структурного підрозділу, до якого рекомендується направити узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали;
- інформувати про стан розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, переданих до ДБР;
- вносити пропозиції щодо отримання копій узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів.

12. До ДБР направляється лише **один примірник** узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу.

У разі здійснення ДБР досудового розслідування у кримінальному провадженні за фінансовими операціями, які безпосередньо або опосередковано пов'язані з операціями, відображеними в узагальненому (додатковому узагальненому) матеріалі, наданому іншому правоохоронному органу, його територіальному підрозділу (за наявності їх дозволу), до ДБР може бути направлена копія такого узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу відповідно до рішення експертної комісії Держфінмоніторингу.

Копії узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів можуть бути направлені до ДБР відповідно до рішення експертної комісії Держфінмоніторингу без дозволу іншого правоохоронного органу, його територіального підрозділу в разі наявності рішення суду або закриття кримінального провадження, оперативно-розшукової справи, у межах яких перевірявся узагальнений (додатковий узагальнений) матеріал.

Направлення до ДБР копії узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу, який містить інформацію підрозділу фінансової розвідки іноземної держави, який надав дозвіл на передання інформації іншому правоохоронному органу, не допускається без дозволу відповідного підрозділу фінансової розвідки іноземної держави.

13. Строк передачі узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів до ДБР не має перевищувати **п'яти робочих днів** із дня прийняття рішення експертною комісією Держфінмоніторингу.

14. У разі прийняття Держфінмоніторингом рішення про подальше зупинення відповідних фінансових операцій відповідно до частини другої статті 23 Закону та/або зупинення видаткових фінансових операцій відповідно до частини третьої статті 23 Закону, передання узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів до ДБР здійснюється у строки, встановлені пунктом 4 розділу V цього Порядку.

15. У супровідному листі за підписом уповноваженої особи зазначаються стисла умовна назва узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу, його реєстраційний номер, наявність додатків, інформація про дату закінчення строку зупинення фінансових операцій та/або зупинення видаткових фінансових операцій у разі прийняття такого рішення Держфінмоніторингом відповідно до частини другої та/або третьої статті 23 Закону, а також інформація щодо раніше направлених узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів.

16. Копії документів, які надійшли до Держфінмоніторингу після надання узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу до ДБР та які не містять відомостей щодо проведення нових фінансових операцій, можуть надаватися до ДБР окремим супровідним листом як додатки до узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу.

Додатки (за наявності) до узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу є його невід'ємною частиною.

17. ДБР **заборонено** передавати будь-кому інформацію, одержану від Держфінмоніторингу, яка міститься в узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалах (за винятком випадків передання її до інших правоохоронних органів для використання відповідно до чинного законодавства України, з урахуванням вимог пунктів 7, 8 цього розділу).

18. Додаткові узагальнені матеріали до раніше переданого до ДБР узагальненого матеріалу (за наявності) подаються Держфінмоніторингом до ДБР.

19. У разі передачі ДБР узагальнених матеріалів та/або матеріалів їх розгляду до іншого правоохоронного органу додаткові узагальнені матеріали та додаткова інформація направляються Держфінмоніторингом до правоохоронного органу, який здійснюватиме їх перевірку» [8].

«Надання інформації Державній службі фінансового моніторингу здійснюється ДБР з дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом та недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

В узагальненому матеріалі, який містить інформацію, надану підрозділом фінансової розвідки іноземної держави, Державна служба фінансового моніторингу зазначає умови, обмеження та цілі використання, оприлюднення, розкриття джерела її одержання, подальшої передачі до ДБР такої інформації, визначені підрозділом фінансової розвідки іноземної держави. При цьому така інформація не може бути використана як доказ без попереднього дозволу підрозділу фінансової розвідки іноземної держави.

ДБР заборонено її розголошувати, передавати чи використовувати у будь-яких інших цілях (судових, адміністративних, слідчих діях, запитах про міжнародну правову допомогу тощо) ніж ті, які зазначені підрозділом фінансової розвідки іноземної держави, що надав таку інформацію.

Рішення про наявність достатніх підстав для передання узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів до ДБР приймається експертною комісією, склад і повноваження якої затверджуються окремим наказом Державної служби фінансового моніторингу.

До участі в засіданнях експертної комісії на підставі листа Державна служба фінансового моніторингу у можуть запрошуватися представники ДБР, кандидатури та кількість яких затверджуються окремим розпорядчим

документом ДБР, про що інформується Державною службою фінансового моніторингу .

Представники ДБР, які залучаються до участі в засіданнях експертної комісії, наділені консультативно-дорадчими функціями та мають право:

- ✓ ознайомлюватися зі стислими знеособленими описами проектів узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів (у табличній формі) та схемами фінансових операцій;
- ✓ вносити пропозиції щодо наявності або відсутності достатніх підстав для передання узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів до ДБР або іншого правоохоронного органу;
- ✓ вносити пропозиції щодо обсягу і терміну доопрацювання узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів;
- ✓ вносити пропозиції щодо визначення правоохоронного органу, його територіального чи структурного підрозділу, до якого рекомендується направити узагальнені (додаткові узагальнені) матеріали;
- ✓ інформувати про стан розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, переданих до ДБР;
- ✓ вносити пропозиції щодо отримання копій узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів.

У разі здійснення ДБР досудового розслідування у кримінальному провадженні за фінансовими операціями, які безпосередньо або опосередковано пов'язані з операціями, відображеними в узагальненому (додатковому узагальненому) матеріалі, наданому іншому правоохоронному органу, його територіальному підрозділу (за наявності їх дозволу), до ДБР може бути направлена копія такого узагальненого (додаткового узагальненого) матеріалу відповідно до рішення експертної комісії[8].

Реєстрація та розгляд узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів ДБР здійснюються у визначеному законодавством України

порядку, у тому числі в частині, що регламентує порядок використання інформації з обмеженим доступом.

ДБР, отримавши узагальнений (додатковий узагальнений) матеріал, не пізніше п'яти робочих днів з дня його реєстрації (обліку) надає Державній службі фінансового моніторингу відомості щодо дати і номера їх реєстрації, зокрема, у разі прийняття рішення про внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, у тому числі наявну інформацію про попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення або витяг з ЄРДР.

ДБР упродовж **п'яти робочих днів** з дня прийняття рішення за результатами розгляду узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів надає Державна служба фінансового моніторингу у інформацію відповідно до переліку відомостей про стан розгляду ДБР узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів.

Державна служба фінансового моніторингу складає **акт у двох примірниках**, який до **25 числа** місяця, що настає за звітним, направляється до ДБР.

ДБР упродовж 30 календарних днів з дня отримання акта здійснює звірку і надає примірник акта Державній службі фінансового моніторингу.

ДБР до Державної служби фінансового моніторингу подає перелік підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукові та слідчі дії ДБР, на які покладено виконання завдань із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та іншим кримінальним правопорушенням, для їх інформування та взаємодії.

ДБР для отримання інформації в межах перевірки отриманих узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів, необхідної для виконання покладених на нього обов'язків, може направляти до Державної служби фінансового моніторингу запити, розгляд яких Державна служба фінансового моніторингу не має перевищувати 30 календарних днів.

9.6. Взаємодія підрозділу фінансової розвідки з розвідувальними органами.

Взаємодія підрозділу фінансової розвідки з **розвідувальними органами** відбувається наступним чином.

1. Інформація про фінансову операцію або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, а також про клієнта, одержана Держфінмоніторингом у встановленому законодавством порядку, обробляється та аналізується на предмет наявності достатніх підстав:

– вважати, що операція або сукупність пов'язаних між собою операцій можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;

– підозрювати, що фінансова операція або клієнт пов'язані із вчиненням діяння, визначеного Кримінальним кодексом України, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

У разі встановлення зазначених підстав Держфінмоніторинг у встановлені цим Порядком строки надає до розвідувальних органів України відповідні узагальнені матеріали.

2. Узагальнені матеріали готуються Держфінмоніторингом у письмовій та/або електронній формі.

3. Узагальненим матеріалам та додатковим узагальненим матеріалам надається відповідний гриф обмеження доступу.

У разі якщо узагальнені матеріали мають додатки, які містять інформацію з обмеженим доступом, в узагальнених матеріалах та додаткових узагальнених матеріалах робиться відповідний запис.

4. Структура узагальнених матеріалів:

- ✓ зміст;
- ✓ преамбула;
- ✓ описові розділи;
- ✓ резюме;
- ✓ мотивований висновок;
- ✓ додатки (за наявності).

5. Узагальнені матеріали мають містити такі відомості:

в обов'язковому порядку:

1) реєстраційний номер, дату, умовне найменування, підпис уповноваженої особи Держфінмоніторингу;

2) опис суті фінансової операції або сукупності пов'язаних між собою фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, з відображенням дати та суми, на яку проведено фінансові операції, місця та обставин їх здійснення, взаємовідносин, а також зв'язків між особами, які їх здійснили, або:

– опис суті фінансової операції або сукупності пов'язаних між собою фінансових операцій, які можуть бути пов'язані із суспільно небезпечним діянням, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, з відображенням дати та суми, на яку проведено фінансові операції, місця та обставин їх здійснення, взаємовідносин, а також зв'язків між особами, які їх здійснили;

– опис суті фінансової операції або сукупності пов'язаних між собою фінансових операцій, які дають можливість підозрювати, що фінансова операція або клієнт пов'язані із вчиненням іншого суспільно небезпечного діяння, яке визначене Кримінальним кодексом України як злочин, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового

знищення, з відображенням дати та суми, на яку проведено фінансові операції, місця та обставин їх здійснення, взаємовідносин, а також зв'язків між особами, які їх здійснили;

3) опис достатніх підстав, які дають можливість вважати, що фінансові операції або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, або:

– опис достатніх підстав, які дають можливість вважати, що фінансові операції або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій можуть бути пов'язані із вчиненням іншого суспільно небезпечного діяння, яке визначене Кримінальним кодексом України як злочин, що передує легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

– опис достатніх підстав, які дають можливість підозрювати, що фінансова операція або клієнт пов'язані із вчиненням іншого суспільно небезпечного діяння, яке визначене Кримінальним кодексом України як злочин, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення;

4) схему фінансової операції або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій;

5) мотивований висновок, що фінансові операції можуть здійснюватися з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення або можуть здійснюватися з метою вчинення іншого суспільно небезпечного діяння, яке визначене Кримінальним кодексом України як злочин, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення;

у разі наявності:

1) опис ознак, за якими суб'єкт фінансового моніторингу виявив фінансові операції, що підлягали фінансовому моніторингу;

2) код банку (МФО - ВІС), найменування банку та номери рахунків, через які здійснювалася фінансова операція;

3) інформацію щодо ідентифікації та вивчення резидентів:

– для фізичної особи – прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, номер (та за наявності – серію) паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів), дату видачі та орган, що його видав, місце проживання або місце перебування фізичної особи, реєстраційний номер облікової картки платника податків України (або ідентифікаційний номер згідно з Державним реєстром фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів) або номер (та за наявності – серію) паспорта громадянина України, в якому проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України чи номера паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України в електронному безконтактному носії;

– для фізичної особи – підприємця – прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, номер (та за наявності – серію) паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів), дату видачі та орган, що його видав, місце проживання або місце перебування фізичної особи-підприємця, реєстраційний номер облікової картки платника податків (або ідентифікаційний номер згідно з Державним реєстром фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів) або номер (та за наявності – серію) паспорта громадянина України, в якому проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України чи номера паспорта із записом

про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України в електронному безконтактному носії; дату та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців про проведення державної реєстрації; реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер поточного рахунку (за наявності);

– для юридичної особи – повне найменування, місцезнаходження; дату та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців про проведення державної реєстрації, відомості про виконавчий орган; ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном, дані, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів); ідентифікаційний код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України; реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер поточного рахунку;

4) інформацію щодо ідентифікації та вивчення нерезидентів:

для фізичної особи – прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові, дату народження, номер (та за наявності – серію) паспорта (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаний на території України для укладення правочинів), дату видачі та орган, що його видав, місце проживання або місцеперебування фізичної особи, громадянство;

– для юридичної особи – повне найменування, місцезнаходження; реквізити банку, в якому відкрито рахунок, номер банківського рахунку; з'ясовують відомості про органи управління; ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном, дані, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів). Суб'єкту первинного фінансового моніторингу надається також копія легалізованого витягу з торгового, банківського чи судового реєстру або нотаріально засвідчене реєстраційне посвідчення уповноваженого органу іноземної держави про реєстрацію відповідної юридичної особи;

5) інформацію про стан учасника фінансових операцій (діючий, відновлення платоспроможності, банкрут, ліквідований тощо);

6) копії первинних документів, на підставі яких проведені фінансові операції, що стали об'єктом фінансового моніторингу, у тому числі такі, що містять інформацію з обмеженим доступом;

7) копії заяв та інших документів, на підставі яких відкриті рахунки, через які здійснювалися фінансові операції;

8) копію паспорта особи, картки із зразками підписів та довіреності, на підставі якої цей учасник брав участь у проведенні фінансової операції, що стала об'єктом фінансового моніторингу;

9) копії установчих документів юридичних осіб, задіяних у здійсненні фінансових операцій;

10) відомості та копії документів щодо відстеження (моніторингу) обігу активів, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;

11) інформацію, одержану від правоохоронних, розвідувальних та інших органів державної влади (за наявності дозволу відповідних правоохоронних, розвідувальних та інших державних органів на передачу такої інформації до інших правоохоронних або розвідувальних органів) або оформлену в знеособленому вигляді;

12) інформацію, одержану від підрозділів фінансових розвідок інших держав (за наявності дозволу підрозділів фінансових розвідок інших держав на передачу такої інформації до правоохоронних та/або розвідувальних органів);

13) відомості, одержані з відкритих джерел (засобів масової інформації тощо);

14) інформацію про раніше передані узагальнені матеріали, пов'язані з цими матеріалами;

15) схему засновницьких зв'язків [9].

«Розвідувальний орган України, який отримав узагальнений матеріал або додатковий узагальнений матеріал, не пізніше п'яти робочих днів з моменту його реєстрації (обліку) надає Державній службі фінансового моніторингу відомості щодо дати і номера його реєстрації.

У всіх випадках передачі розвідувальними органами України Державній службі фінансового моніторингу інформації та/або документів про результати розгляду узагальнених матеріалів і додаткових узагальнених матеріалів, у супровідному листі обов'язково зазначається інформація щодо узагальненого матеріалу, у тому числі відомості щодо дати і номера їх реєстрації у Державній службі фінансового моніторингу та розвідувальному органі України.

Отримані узагальнені матеріали розвідувальні органи України реалізують в межах своєї компетенції, використовуючи оперативно-розшукові заходи і засоби у порядку, визначеному Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Узагальнені матеріали, які містять підозри, що фінансова операція (сукупність фінансових операцій) або клієнт пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, використовуються розвідувальними органами при здійсненні заходів щодо боротьби з тероризмом, міжнародною організованою злочинністю, незаконним обігом наркотичних засобів, незаконною торгівлею зброєю і технологією її виготовлення, незаконною міграцією» [9].

Розвідувальні органи України зобов'язані повідомляти Державну службу фінансового моніторингу про хід опрацювання та вжиття відповідних заходів за результатами розгляду одержаних узагальнених матеріалів та додаткових узагальнених матеріалів протягом десяти робочих днів з моменту прийняття відповідного рішення.

У разі передачі узагальнених матеріалів та/або матеріалів їх розгляду до правоохоронного органу розвідувальні органи України упродовж п'яти

робочих днів з дня передачі інформують про це Державну службу фінансового моніторингу із зазначенням найменування правоохоронного органу, його структурного або територіального підрозділу, реєстраційних даних узагальненого матеріалу, його умовного найменування та реквізитів супровідного листа, яким ці матеріали передані правоохоронному органу.

У разі потреби в отриманні інформації (додаткової інформації) щодо стану розгляду переданих узагальнених матеріалів Державній службі фінансового моніторингу направляє запити до розвідувальних органів України.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Назвіть, які правоохоронні органи співпрацюють та взаємодіють з ПФР України?
2. Окресліть переваги співпраці з правоохоронними органами ПФР України.
3. Які напрями співпраці Державної служби фінансового моніторингу із правоохоронними та розвідувальними органами здійснюється?
4. Охарактеризуйте, які особливості та порядок взаємодії ПФР України з СБУ, НАБУ, ДБР, та Національною поліцією?

Завдання 1. До банку «Ф» із письмовим запитом звернулися місцеві правоохоронні органи з питанням надання останнім документів стосовно здійснення 19 операцій громадянином А, що є клієнтом даного банку. У якому випадку банк має право відмовити правоохоронним органам у наданні такої інформації?

Завдання 2. Упродовж якого терміну органи виконавчої влади, державні реєстратори, правоохоронні органи, юридичні особи зобов'язані надати відповідну інформацію на запит суб'єктів державного фінансового моніторингу з метою виконання покладених на них Законом обов'язків. Деталізуйте нормативно-правовий акт, що регламентує ці дії.

Перелік використаної літератури до розділу 9

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Онисьєв В. А. Взаємодія правоохоронних органів у розкритті легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : автореф. дис. канд. юрид. наук. Київський національний університет внутрішніх справ. К.: [б.в.], 2010. 16 с.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303
4. Посібник з питань виявлення, розслідування та кримінального переслідування відмивання коштів. Державна служба фінансового моніторингу, 2021 р. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles>
5. Про затвердження Порядку надання Державною службою фінансового моніторингу України Національній поліції України узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та отримання Державною службою фінансового моніторингу України інформації про хід їх розгляду. Наказ Міністерства фінансів України, Міністерства внутрішніх справ України від 14 липня 2021 року № 395/535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1026-21#Text>
6. Про затвердження Порядку надання Державною службою фінансового моніторингу України Службі безпеки України узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та отримання Державною службою фінансового моніторингу України інформації про хід їх розгляду. Наказ Міністерства фінансів України, Служби безпеки України від 14.07.2021 № 394/237 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-21#Text>
7. Про затвердження Порядку надання Державною службою фінансового моніторингу України Національному антикорупційному бюро України

- узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та отримання Державною службою фінансового моніторингу України інформації про хід їх розгляду. Наказ Міністерства фінансів України, національного бюро розслідувань від 03.03.2021 № 144/32 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0624-21#Text>
8. Про затвердження Порядку надання Державною службою фінансового моніторингу України Державному бюро розслідувань узагальнених (додаткових узагальнених) матеріалів та отримання Державною службою фінансового моніторингу України інформації про хід їх розгляду. Наказ Міністерства фінансів України, Державного бюро розслідувань від 31.12.2020 № 836/888. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0293-21#Text>
9. Про затвердження Порядку подання узагальнених матеріалів розвідувальним органам України Наказ Міністерства фінансів України, Служба зовнішньої розвідки України міністерство оборони України міністерство внутрішніх справ від 01.12.2015 № 1112/426/678/1533. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1583-15#Text>
10. Стан та структура злочинності в Україні. URL: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/717134;jsessionid=F5385899330C32EE1F4287E4E4F0E91B>.
11. Старовойтова Ю. Г. Кримінально-правова протидія порушенням законодавства України про фінансовий моніторинг: монографія / Ю. Г. Старовойтова; Міністерство внутрішніх справ України. Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2009. 270 с.
12. Фінансова розвідка України: 20 років розвитку та звершень. Державна служба фінансового моніторингу. 2022 р. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/20rokiv/2201041816rokivFinMonitoringspreedSmallFileSize.pdf>

**Державна служба фінансового
моніторингу України**

вул. Білоруська, 24, м. Київ, 04655

Лист-звернення

Відповідно до Порядку формування облікового ідентифікатора та надання довідки про обліковий ідентифікатор, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 08 червня 2015 року № 542, прошу надати довідку про обліковий ідентифікатор _____, що присвоєно внесеної до Єдиної інформаційної системи інформації щодо взяття на облік суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу)

Найменування (прізвище, ім'я по батькові) _____

Місцезнаходження (місце проживання) _____

Актуальна інформація, подана у формі № 1-ФМ від _____

Інша інформація*: _____

Адреса направлення довідки _____

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (П.І.Б.)

М.П. (за наявності)

*У разі втрати або пошкодження довідки, або зміни реквізитів, що зазначені у довідці, в листі-зверненні зазначаються такі обставини.

У разі отримання довідки облікового ідентифікатора щодо відокремленого підрозділу суб'єкта первинного фінансового моніторингу зазначається обліковий ідентифікатор такого суб'єкта.

Додаток 2

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
29 січня 2016 року № 24

ФОРМА ОБЛІКУ СУБ'ЄКТА ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНИТОРИНГУ		№ 1-ФМ
Розділ I. Ідентифікація суб'єкта первинного фінансового моніторингу		
010	Код за ЄДРПОУ/реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта *	1 5 4 7 8 2 1 3 5 4
020	Скорочене найменування	Петренко
030	Дата вихідної реєстрації форми № 1-ФМ	1 0 0 5 2 0 1 6
031	Номер вихідної реєстрації форми № 1-ФМ	- - - - - - - - - 1
040	Вид повідомлення (код)	1
050	Обліковий ідентифікатор СПФМ	- - - - -
051	Обліковий ідентифікатор відокремленого підрозділу	- - - - -
060	Тип суб'єкта (код), відомості про який подаються	2
Розділ II. Загальні відомості про суб'єкта первинного фінансового моніторингу		
070	Повне найменування суб'єкта первинного фінансового моніторингу або прізвище, ім'я, по батькові	Петренко Олена Володимирівна
080	Скорочене найменування суб'єкта первинного фінансового моніторингу	Петренко
090	Тип суб'єкта (код)	2
100	Вид суб'єкта (код):	
101		7 2 1 0
102		- - - -
103		- - - -
109	Підстави для припинення або відновлення діяльності	-
Місцезнаходження або місце проживання		
140	Країна (код та назва)	8 0 4 Україна
150	Поштовий індекс	2 1 0 0 1
160	Область (код та назва)	0 5 Вінницька область
170	Населений пункт	м. Вінниця
180	Вулиця	Ломоносова
190	Будинок	- - - - - 2 7
200	Корпус (споруда)	- - - - - - -
210	Офіс (квартира)	- - - - - 1

* Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

Розділ III. Додаткові відомості про суб'єкта первинного фінансового моніторингу	
Місце фактичного здійснення діяльності	
220	Країна (код та назва) <input type="text" value="8"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="4"/> Україна
230	Поштовий індекс <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="1"/>
240	Область (код та назва) <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="5"/> Вінницька область
250	Населений пункт м. Вінниця
260	Вулиця Ломоносова
270	Будинок <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="7"/>
280	Корпус (споруда) <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
290	Офіс (квартира) <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="1"/>
300	Номер телефону (з кодом населеного пункту) <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="4"/> <input type="text" value="3"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="3"/> <input type="text" value="8"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="5"/> <input type="text" value="2"/>
310	Адреса e-mail petrenko@ukr.net
Розділ IV. Відомості про відокремлений підрозділ	
320	Код за ЄДРПОУ <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
330	Повне найменування відокремленого підрозділу -
340	Скорочене найменування відокремленого підрозділу -
350	Тип суб'єкта (код) <input type="text" value="-"/>
360	Вид суб'єкта (код):
361	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
362	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
363	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
369	Підстави для припинення або відновлення діяльності -
370	Надання дозволу відокремленому підрозділу на подання інформації про фінансові операції <input type="text" value="-"/>
Місце фактичного здійснення діяльності	
380	Країна (код та назва) <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> -
390	Поштовий індекс <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
400	Область (код та назва) <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> -
410	Населений пункт -
420	Вулиця -
430	Будинок <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
440	Корпус (споруда) <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
450	Офіс (квартира) <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
460	Номер телефону (з кодом населеного пункту) <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
470	Адреса e-mail -

Розділ V. Відомості про відповідального працівника та особу, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника у разі його відсутності		
1. Відомості про призначення відповідального працівника		
480	Посада працівника	-
490	Прізвище	-
500	Ім'я	-
510	По батькові	-
520	Номер документа про призначення	- - - - - - - - - -
530	Дата документа про призначення	- - - - - - - - - -
540	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	- - - - - - - - - -
550	Адреса e-mail	-
2. Відомості про призначення особи, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника у разі його відсутності		
560	Посада працівника	-
570	Прізвище	-
580	Ім'я	-
590	По батькові	-
600	Номер документа про призначення	- - - - - - - - - -
610	Дата документа про призначення	- - - - - - - - - -
620	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	- - - - - - - - - -
630	Адреса e-mail	-
3. Відомості про звільнення відповідального працівника або особи, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника у разі його відсутності		
640	Прізвище	-
650	Ім'я	-
660	По батькові	-
670	Номер документа про звільнення	- - - - - - - - - -
680	Дата документа про звільнення	- - - - - - - - - -

Наведені дані є правильними

Керівник Приватний нотаріус
 (посада)
Петренко Олена Володимирівна
 (П. І. Б.)
 _____
 (підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
29 січня 2016 року № 24

РЕЄСТР ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ФІНАНСОВОМУ МОНИТОРИНГУ		№ 2-ФМ
		<div style="border: 1px dashed black; width: 30px; height: 30px; margin: 0 auto; text-align: center; line-height: 30px;">-</div> Ознака терміновості (Т)
Розділ I. Відомості про суб'єкта первинного фінансового моніторингу чи відокремлений підрозділ		
Відомості про суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремлений підрозділ), в якому було здійснено (здійснюється, відмовлено у здійсненні) фінансову операцію		
010	Тип суб'єкта (код)	2
020	Вид суб'єкта (код)	7 2 1 0
030	Код за ЄДРПОУ / реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта*	1 5 4 7 8 2 1 3 5 4
040	Скорочене найменування суб'єкта первинного фінансового моніторингу чи відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я, по батькові	Петренко Олена Володимирівна
050	Обліковий ідентифікатор СПФМ чи відокремленого підрозділу	Z M Z U C B
Відомості про місцезнаходження або місце проживання суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу), в якому було здійснено (здійснюється, відмовлено у здійсненні) фінансову операцію		
060	Країна (код та назва)	8 0 4 Україна
070	Область (код та назва)	0 5 Вінницька область
080	Поштовий індекс	2 1 0 0 1
090	Населений пункт	м. Вінниця
100	Вулиця	Ломоносова
110	Будинок	- - - - - 2 7
120	Корпус (споруда)	- - - - - - -
130	Офіс (квартира)	- - - - - 1
140	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	0 4 3 2 6 3 8 6 5 2
150	Адреса e-mail	petrenko@ukr.net
Відомості про відповідального працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу), в якому було здійснено (здійснюється, відмовлено у здійсненні) фінансову операцію		
160	Посада відповідального працівника	-
170	Прізвище	-
180	Ім'я	-
190	По батькові	-

Порядковий номер сторінки в повідомленні - - - 1

* Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

200	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	- - - - - - - - - -
210	Адреса e-mail	-
Відомості про суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремлений підрозділ), в якому було зареєстровано фінансову операцію		
220	Тип суб'єкта (код)	2
230	Вид суб'єкта (код)	7 2 1 0
240	Код за ЄДРПОУ / реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта*	1 5 4 7 8 2 1 3 5 4
250	Скорочене найменування суб'єкта первинного фінансового моніторингу чи відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я, по батькові	Петренко Олена Володимирівна
260	Обліковий ідентифікатор СПФМ чи відокремленого підрозділу	Z M Z U C B
Відомості про місцезнаходження або місце проживання суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу), в якому було зареєстровано фінансову операцію		
270	Країна (код та назва)	8 0 4 Україна
280	Область (код та назва)	0 5 Вінницька область
290	Поштовий індекс	2 1 0 0 1
300	Населений пункт	м. Вінниця
310	Вулиця	Ломоносова
320	Будинок	- - - - - 2 7
330	Корпус (споруда)	- - - - - - -
340	Офіс (квартира)	- - - - - 1
350	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	0 4 3 2 6 3 4 6 5 2
360	Адреса e-mail	petrenko@ukr.net
Відомості про відповідального працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу), в якому було зареєстровано фінансову операцію		
370	Посада відповідального працівника	-
380	Прізвище	-
390	Ім'я	-
400	По батькові	-
410	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	- - - - - - - - - -
420	Адреса e-mail	-

Розділ II. Відомості про фінансову операцію

430	Номер повідомлення	2 0 1 6 0 5 2 7 0 0 0 1
440	Дата здійснення повідомлення	2 7 0 5 2 0 1 6 (день, місяць, рік)
450	Дані про повідомлення та реєстрацію фінансової операції, що не взята на облік	
451	Номер первинного повідомлення про фінансову операцію, що не взята на облік	- - - - - - - - - - - -
452	Дата первинної реєстрації фінансової операції в реєстрі, що не взята на облік	- - - - - - - - - - (день, місяць, рік)
453	Порядковий номер первинної реєстрації фінансової операції в реєстрі, що не взята на облік	- - - - - - - - - - - -
460	Порядковий номер фінансової операції у повідомленні	- 1
470	Порядковий номер реєстрації фінансової операції в реєстрі	- - - - - - - - - - - 5
480	Дата реєстрації фінансової операції в реєстрі	2 7 0 5 2 0 1 6 (день, місяць, рік)
490	Ознака можливості відношення фінансової операції до фінансування тероризму	(1 - немає; 2 - в інших випадках можливого відношення фінансової операції до фінансування терористичної діяльності; 3 - якщо учасником або вигодоодержувачем за фінансовою операцією є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції)
500	Кількість учасників фінансової операції	- - - - 2
510	Вид повідомлення про фінансову операцію (код)	1
520	Дата здійснення фінансової операції або відмови в її проведенні або дата зупинення проведення фінансової операції	2 6 0 5 2 0 1 6 (день, місяць, рік)
530	Час здійснення фінансової операції або відмови в її проведенні або час зупинення проведення фінансової операції	1 5 4 5 (години, хвилини)
540	Код валюти/банкнотного металу	9 8 0
550	Сума фінансової операції у валюті проведення (вага банкнотного металу в грамах)	- - - - - 3 6 0 5 0 0 , 0 0
560	Сума фінансової операції у гривневому еквіваленті	- - - - - 3 6 0 5 0 0 , 0 0
570	Підстава для здійснення фінансової операції	Згідно з договором купівлі-продажу від 26.05.2016
580	Коментар до підстав для здійснення фінансової операції	Купівля-продаж здійснюється: форма розрахунку-безготівкова у національній валюті, відомості про об'єкт фінансової операції- квартира у житловому будинку (житловий фонд). Покупець квартири Карпенко В.Б. Продавець квартири-фізична особа Білоус А.С. Місцезнаходження квартири-Україна м. Вінниця, вул. Парижська, буд. 974, кв. 6.
590	Ознака здійснення фінансової операції (код)	1
600	Код виду фінансової операції	9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 0

Порядковий номер сторінки в повідомленні - - - 3

610	Ознаки фінансової операції, що підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу (код):	
611		- - - -
612		- - - -
613		- - - -
614		- - - -
620	Коментар до ознаки (ознак) фінансової операції, що підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу	-
630	Ознаки фінансової операції, виявленої за результатами внутрішнього фінансового моніторингу (код):	
631		9 0 0
632		- - -
633		- - -
634		- - -
640	Коментар до ознаки (ознак) фінансової операції, що підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу	Посвідчення договору купівлі-продажу нерухомого майна з підозрою оцінки нижче ринкової вартості
650	Порядковий номер реєстрації пов'язаної фінансової операції в реєстрі	- - - - - - - - - - - -
660	Дата реєстрації пов'язаної фінансової операції в реєстрі	- - - - - - - - (день, місяць, рік)
670	Коментар до пов'язаної фінансової операції	-
680	Номер фінансової операції в системі автоматизації (за наявності)	- - - - - - - - - - - -
690	Порядковий номер фінансової операції, що коригується, у реєстрі	- - - - - - - - - - - -
700	Дата реєстрації фінансової операції, що коригується	- - - - - - - -
710	Кількість аркушів доданих документів	- - - - 0

Розділ III. Відомості №   про учасника фінансової операції

720	Тип особи, що має відношення до фінансової операції (код)	<input type="text" value="0"/> <input type="text" value="5"/>
730	Статус (тип) учасника (код)	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="2"/>
740	Ознака резидентності :	
741	Резидент	<input type="text" value="V"/>
742	Нерезидент	<input type="text" value="-"/>
750	Код за ЄДРПОУ / реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта*	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="4"/> <input type="text" value="8"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="4"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="9"/> <input type="text" value="3"/> <input type="text" value="0"/>
760	Повне найменування учасника фінансової операції (прізвище)	Білоус
770	Скорочене найменування учасника фінансової операції (ім'я)	Алла
780	По батькові	Сергіївна
790	Дата народження	<input type="text" value="0"/> <input type="text" value="4"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="9"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="9"/> (день, місяць, рік)
800	Відомості про документ, на підставі якого здійснюється участь у фінансовій операції	-

Відомості про державну реєстрацію

810	Документ про державну реєстрацію	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
820	Найменування органу (місяця проведення) державної реєстрації особи	-
830	Дата реєстрації	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>

Місцезнаходження або місце проживання учасника

840	Країна реєстрації або громадянства (код та назва)	<input type="text" value="8"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="4"/> Україна
850	Область реєстрації або проживання (код та назва)	<input type="text" value="5"/> <input type="text" value="3"/> Полтавська область
860	Поштовий індекс	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="3"/> <input type="text" value="8"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="0"/>
870	Населений пункт	м. Полтава
880	Вулиця	Макова
890	Будинок	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="2"/>
900	Корпус (споруда)	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="A"/>
910	Офіс (квартира)	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="3"/> <input type="text" value="7"/>

920	Додаткові відомості	-
Місце тимчасового перебування учасника		
930	Країна тимчасового перебування (код та назва)	8 0 4 Україна
940	Область тимчасового перебування (код та назва)	5 3 Полтавська область
950	Поштовий індекс	- 3 8 1 0 0
960	Населений пункт	м. Полтава
970	Вулиця	Макова
980	Будинок	- - - - - 1 2
990	Корпус (споруда)	- - - - - - - А
1000	Офіс (квартира)	- - - - 3 7
1010	Додаткові відомості	-
Відомості про документ, що засвідчує фізичну особу		
1020	Вид документа, що засвідчує фізичну особу (код)	- 1
1030	Серія документа, що засвідчує фізичну особу	- - - - - А В
1040	Номер документа, що засвідчує фізичну особу	- - - - - - - - - - 6 4 7 8 5 3
1050	Дата видачі документа, що засвідчує фізичну особу	2 7 0 9 1 9 9 7 (день, місяць, рік)
1060	Повне найменування органу, який видав документ, що засвідчує фізичну особу	Полтавським РВ УМВС України у Полтавській області
Дані про банк (філію), у якому (якій) відкрито рахунок учасника фінансової операції, що використовується для здійснення фінансової операції		
1070	Номер рахунку	- 2 6 2 0 7 3 0 4 2 1 5 1
1080	Найменування банку (філії)	ПАТ "Банк"
1090	Код банку (філії)	- - - - - - - 3 0 0 3 3 5
1100	Країна (код та назва)	8 0 4 Україна
1110	Область (код та назва)	0 5 Вінницька область
1120	Поштовий індекс	- 2 1 1 0 0
1130	Населений пункт	м. Вінниця
1140	Вулиця	Театральна

1150	Будинок	- - - - - 3 8
1160	Корпус (споруда)	- - - - - - -
1170	Офіс (квартира)	- - - - -
Відомості про кореспондентський рахунок, який використовується для здійснення фінансової операції в іноземній валюті		
1180	Номер рахунку	- -
1190	Найменування фінансової установи – кореспондента, у якій відкрито рахунок	-
1200	Код фінансової установи – кореспондента	- -
1210	Країна місцезнаходження фінансової установи – кореспондента (код та назва)	- - - - -
1220	Область (код та назва)	- - -
1230	Поштовий індекс	- - - - - - -
1240	Населений пункт	-
1250	Вулиця	-
1260	Будинок	- - - - - - - -
1270	Корпус (споруда)	- - - - - - - -
1280	Офіс (квартира)	- - - - -

Порядковий номер сторінки в повідомленні - - 1 0

Розділ III. Відомості №   про учасника фінансової операції

720	Тип особи, що має відношення до фінансової операції (код)	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="1"/>
730	Статус (тип) учасника (код)	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="2"/>
740	Ознака резидентності :	
741	Резидент	<input type="text" value="V"/>
742	Нерезидент	<input type="text" value="-"/>
750	Код за ЄДРПОУ / реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта*	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="5"/> <input type="text" value="4"/> <input type="text" value="7"/> <input type="text" value="5"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="4"/> <input type="text" value="9"/> <input type="text" value="6"/>
760	Повне найменування учасника фінансової операції (прізвище)	Карпенко
770	Скорочене найменування учасника фінансової операції (ім'я)	Віктор
780	По батькові	Борисович
790	Дата народження	<input type="text" value="1"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="3"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="9"/> <input type="text" value="6"/> <input type="text" value="1"/> (день, місяць, рік)
800	Відомості про документ, на підставі якого здійснюється участь у фінансовій операції	-

Відомості про державну реєстрацію

810	Документ про державну реєстрацію	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>
820	Найменування органу (місяця проведення) державної реєстрації особи	-
830	Дата реєстрації	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/>

Місцезнаходження або місце проживання учасника

840	Країна реєстрації або громадянства (код та назва)	<input type="text" value="8"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="4"/> Україна
850	Область реєстрації або проживання (код та назва)	<input type="text" value="0"/> <input type="text" value="5"/> Вінницька область
860	Поштовий індекс	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="0"/>
870	Населений пункт	м. Вінниця
880	Вулиця	Парижська
890	Будинок	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="4"/>
900	Корпус (споруда)	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="Б"/>
910	Офіс (квартира)	<input type="text" value="-"/> <input type="text" value="-"/> <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="1"/>

920	Додаткові відомості	-
Місце тимчасового перебування учасника		
930	Країна тимчасового перебування (код та назва)	8 0 4 Україна
940	Область тимчасового перебування (код та назва)	0 5 Вінницька область
950	Поштовий індекс	- 2 1 1 0 0
960	Населений пункт	м. Вінниця
970	Вулиця	Парижська
980	Будинок	- - - - - 2 4
990	Корпус (споруда)	- - - - - Б
1000	Офіс (квартира)	- - - 2 1
1010	Додаткові відомості	-
Відомості про документ, що засвідчує фізичну особу		
1020	Вид документа, що засвідчує фізичну особу (код)	- 1
1030	Серія документа, що засвідчує фізичну особу	- - - - - А В
1040	Номер документа, що засвідчує фізичну особу	- - - - - - - - - 9 7 4 8 5 3
1050	Дата видачі документа, що засвідчує фізичну особу	1 9 0 6 1 9 9 8 (день, місяць, рік)
1060	Повне найменування органу, який видав документ, що засвідчує фізичну особу	Замостянським РВ УМВС України у Вінницькій області
Дані про банк (філію), у якому (якій) відкрито рахунок учасника фінансової операції, що використовується для здійснення фінансової операції		
1070	Номер рахунку	- -
1080	Найменування банку (філії)	-
1090	Код банку (філії)	- - - - - - - - - - - -
1100	Країна (код та назва)	- - - -
1110	Область (код та назва)	- - -
1120	Поштовий індекс	- - - - -
1130	Населений пункт	-
1140	Вулиця	-

1150	Будинок	- - - - -
1160	Корпус (споруда)	- - - - -
1170	Офіс (квартира)	- - - - -
Відомості про кореспондентський рахунок, який використовується для здійснення фінансової операції в іноземній валюті		
1180	Номер рахунку	- - - - - - - - - -
1190	Найменування фінансової установи – кореспондента, у якій відкрито рахунок	-
1200	Код фінансової установи – кореспондента	- - - - - - - - - -
1210	Країна місцезнаходження фінансової установи – кореспондента (код та назва)	- - - -
1220	Область (код та назва)	- - -
1230	Поштовий індекс	- - - - -
1240	Населений пункт	-
1250	Вулиця	-
1260	Будинок	- - - - -
1270	Корпус (споруда)	- - - - -
1280	Офіс (квартира)	- - - - -

Порядковий номер сторінки в повідомленні - - - 7

Розділ IV. Додаткова інформація

-

Працівник, що вніс дані до реєстру

Приватний нотаріус

_____

(посада)

Петренко Олена Володимирівна

_____

(П. І. Б.)

_____

(підпис)

Порядковий номер сторінки в повідомленні

-	-	1	1
---	---	---	---

Додаток 4

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
29 січня 2016 року № 24

ФОРМА ОБЛІКУ СУБ'ЄКТА ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ		№ 1-ФМ
Розділ I. Ідентифікація суб'єкта первинного фінансового моніторингу		
010	Код за ЄДРПОУ/реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта *	- - 2 3 4 5 6 7 8 9
020	Скорочене найменування	ПрАТ "СК "Україна"
030	Дата вихідної реєстрації форми № 1-ФМ	1 4 0 5 2 0 1 6
031	Номер вихідної реєстрації форми № 1-ФМ	- - - - 1 4 3 / 1 0
040	Вид повідомлення (код)	1
050	Обліковий ідентифікатор СПФМ	Q W 2 E 9 Y
051	Обліковий ідентифікатор відокремленого підрозділу	- - - - -
060	Тип суб'єкта (код), відомості про який подаються	4
Розділ II. Загальні відомості про суб'єкта первинного фінансового моніторингу		
070	Повне найменування суб'єкта первинного фінансового моніторингу або прізвище, ім'я, по батькові	-
080	Скорочене найменування суб'єкта первинного фінансового моніторингу	-
090	Тип суб'єкта (код)	-
100	Вид суб'єкта (код):	
101		- - - -
102		- - - -
103		- - - -
109	Підстави для припинення або відновлення діяльності	-
Місцезнаходження або місце проживання		
140	Країна (код та назва)	- - - -
150	Поштовий індекс	- - - - -
160	Область (код та назва)	- - -
170	Населений пункт	-
180	Вулиця	-
190	Будинок	- - - - - -
200	Корпус (споруда)	- - - - - -
210	Офіс (квартира)	- - - - -

* Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

Розділ III. Додаткові відомості про суб'єкта первинного фінансового моніторингу		
Місце фактичного здійснення діяльності		
220	Країна (код та назва)	- - - -
230	Поштовий індекс	- - - - -
240	Область (код та назва)	- - -
250	Населений пункт	-
260	Вулиця	-
270	Будинок	- - - - - - -
280	Корпус (споруда)	- - - - - - -
290	Офіс (квартира)	- - - - -
300	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	- - - - - - - - - -
310	Адреса e-mail	-
Розділ IV. Відомості про відокремлений підрозділ		
320	Код за ЄДРПОУ	- - 2 8 6 7 1 0 2 4
330	Повне найменування відокремленого підрозділу	Хмельницька філія Приватного акціонерного товариства "Страхова компанія "Україна"
340	Скорочене найменування відокремленого підрозділу	Хмельницька філія ПАТ "СК "Україна"
350	Тип суб'єкта (код)	4
360	Вид суб'єкта (код):	
361		3 1 1 0
362		- - - -
363		- - - -
369	Підстави для припинення або відновлення діяльності	-
370	Надання дозволу відокремленому підрозділу на подання інформації про фінансові операції	2
Місце фактичного здійснення діяльності		
380	Країна (код та назва)	8 0 4 Україна
390	Поштовий індекс	2 9 0 1 5
400	Область (код та назва)	6 8 Хмельницька область
410	Населений пункт	м. Хмельницький
420	Вулиця	Озерна
430	Будинок	- - - - - 1 9
440	Корпус (споруда)	- - - - - Б
450	Офіс (квартира)	- - - - -
460	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	3 8 2 2 9 1 8 4 0 3
470	Адреса e-mail	filiya@ukr.net

Розділ V. Відомості про відповідального працівника та особу, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника у разі його відсутності	
1. Відомості про призначення відповідального працівника	
480	Посада працівника Директор філії
490	Прізвище Звягінцева
500	Ім'я Ольга
510	По батькові Петрівна
520	Номер документа про призначення - - 1 6 / 0 2 - Ф М
530	Дата документа про призначення 1 3 0 5 2 0 1 6
540	Номер телефону (з кодом населеного пункту) 3 8 2 2 3 7 1 2 5 4
550	Адреса e-mail Svyagintseva@ukr.net
2. Відомості про призначення особи, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника у разі його відсутності	
560	Посада працівника Головний економіст
570	Прізвище Оверченко
580	Ім'я Людмила
590	По батькові Вікторівна
600	Номер документа про призначення - - 1 7 / 0 2 - Ф М
610	Дата документа про призначення 1 3 0 5 2 0 1 6
620	Номер телефону (з кодом населеного пункту) 3 8 2 2 3 7 1 2 3 4
630	Адреса e-mail Overshenko@ukr.net
3. Відомості про звільнення відповідального працівника або особи, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника у разі його відсутності	
640	Прізвище -
650	Ім'я -
660	По батькові -
670	Номер документа про звільнення - - - - - - - - - -
680	Дата документа про звільнення - - - - - - - -

Наведені дані є правильними

Керівник Голова Правління

_____

(посада)

Сидоренко Станіслав Васильович

_____

(П. І. Б.)

_____

(підпис)

Додаток 5

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
29 січня 2016 року № 24

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ФІНАНСОВОМУ МОНІТОРИНГУ		№ 4-ФМ
		<div style="border: 1px dashed black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto; text-align: center; line-height: 20px;">-</div> Ознака терміновості (Т)
Загальні відомості про повідомлення		
010	Номер повідомлення	2 0 1 6 0 5 0 6 0 0 0 1
020	Дата здійснення повідомлення	0 6 . 0 5 . 2 0 1 6 (день, місяць, рік)
040	Кількість фінансових операцій у повідомленні	- - 1
Відомості про суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремлений підрозділ), який надає інформацію		
050	Тип суб'єкта (код)	1
060	Вид суб'єкта (код):	
061		3 1 1 0
062		- - - -
063		- - - -
070	Код за ЄДРПОУ	- - 2 3 4 5 6 7 8 9
080	Обліковий ідентифікатор СПФМ чи відокремленого підрозділу	Q W 2 E 9 Y
090	Повне найменування суб'єкта первинного фінансового моніторингу чи відокремленого підрозділу	Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "Україна"
Місцезнаходження суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу), який надає інформацію		
100	Країна (код та назва)	8 0 4 Україна
110	Область (код та назва)	8 0 м. Київ
120	Поштовий індекс	0 1 0 2 2
130	Населений пункт	м. Київ
140	Вулиця	Садова
150	Будинок	- - - - - 3 4
160	Корпус (споруда)	- - - - - 1 7
170	Офіс (квартира)	- - 1 4 5
180	Номер телефону (з кодом населеного пункту)	0 4 4 2 1 4 7 2 4 5
190	Адреса e-mail	Ukraine@ukr.net

Порядковий номер сторінки в повідомленні - - - 1

Відомості про відповідального працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу), що надає інформацію	
200	Посада відповідального працівника Фінансовий директор
210	Прізвище Степанчук
220	Ім'я Андрій
230	По батькові Петрович
240	Номер телефону (з кодом населеного пункту) 0 4 4 4 3 7 1 2 5 4
250	Адреса e-mail Stepanchuk@ukr.net

Додатки: витяг з реєстру на ___11___ арк.

Повідомлення здійснив:

Фінансовий директор

_____ (посада)

Степанчук Андрій Петрович

_____ (П. І. Б.)

_____ (підпис)

Порядковий номер сторінки в повідомленні - - - 2

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 27 грудня 2023 р. № 1207-р

ПЛАН ЗАХОДІВ,

спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків ризиків, виявлених за результатами третьої національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на період до 2026 року

Найменування заходу	Ризик, який ідентифіковано за результатами національної оцінки ризиків	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор здійснення заходу	Очікуваний результат здійснення заходу
Удосконалення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та його адаптація до міжнародних стандартів					
1. Підготовка пропозицій про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні відповідно до Регламенту (ЄС) № 2023/1114 від 31 травня 2023 р. про ринки віртуальних активів (MiCA)	легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення через дистанційні послуги або із використанням віртуальних активів непрямого законодавства у сфері запобігання та протидії	НКЦПФР (за згодою) Національний банк (за згодою) Мінфін Держфінмоніторинг Мін'юст Мінцифри інші заінтересовані державні органи	I квартал 2024 року	розроблено та подано відповідні законопроекти до Верховної Ради України	урегульовано на законодавчому рівні питання про особливості оподаткування операцій із віртуальними активами та діяльність на ринку віртуальних а

<p>з урахуванням стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)</p>	<p>легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі - сфера запобігання та протидії) у відповідність із вимогами міжнародних рекомендацій</p>				
<p>2. Підготовка пропозицій про внесення змін до деяких законів України в частині виконання вимог Комітету експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) щодо дотримання Україною рекомендації 28 Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням</p>	<p>відсутність правового регулювання діяльності деяких представників визначених нефінансових установ і професій використання суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового</p>	<p>Мінфін Мін'юст Держфінмоніторинг Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю КРАІЛ</p>	<p>IV квартал 2024 року</p>	<p>розроблено та подано відповідні законопроекти до Верховної Ради України</p>	<p>досягнуто відповідність законодавства України рекомендації 28 Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) про: врегулювання питання щодо бездоганної ділової репутації осіб, допущених до управління суб'єктами первинного фінансового моніторингу; запобігання ситуації, коли злочинці володіють значною чи</p>

грошей (FATF)	знищення			<p>контрольною часткою активів або є бенефіціарним и власниками чи коли вони виконують управлінські функції стосовно суб'єктів первинного фінансового моніторингу, зокрема суб'єктів господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку; суб'єктів господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування; суб'єктів господарювання, які здійснюють торгівлю за готівку дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та виробами з них; суб'єктів господарювання, які провадять торговельну діяльність культурними цінностями та/або надають</p>
---------------	----------	--	--	--

					посередницькі послуги в такій діяльності; суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри
3. Підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства з питань доступу компетентних державних органів до інформації про юридичних і фізичних осіб, яка містить таємницю страхування	неефективне розслідування злочинів щодо відмивання коштів неефективне розслідування злочинів щодо фінансування тероризму неефективне розслідування предикатних до відмивання коштів злочинів	Національне агентство з питань запобігання корупції Національний банк (за згодою) Мін'юст Національне антикорупційне бюро (за згодою) АРМА Мінфін	IV квартал 2024 року	розроблено та подано відповідні законопроекти до Верховної Ради України	урегульовано на законодавчому рівні питання щодо доступу компетентних державних органів до інформації про юридичних і фізичних осіб, яка містить таємницю страхування
4. Підготовка пропозицій щодо вдосконалення та уточнення окремих норм законодавства у сфері запобігання та протидії, а також забезпечення реалізації положень нових міжнародних стандартів у зазначеній сфері	неприведення законодавства у сфері запобігання та протидії у відповідність із вимогами міжнародних рекомендацій	Мінфін Держфінмоніторинг Національний банк (за згодою) Мін'юст Мінцифри НКЦПФР (за згодою) інші заінтересовані державні органи	IV квартал 2025 року	розроблено та подано відповідний законопроект до Верховної Ради України	приведено законодавство у сфері запобігання та протидії у відповідність із новими міжнародними стандартами, зокрема із стандартами Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), а також стандартами, що рівнозначні тим, які

					прийнято ЄС, зокрема відповідно до пропозицій Ради Європи до Європарламенту у щодо запобігання використанню фінансової системи для відмивання коштів чи фінансування тероризму (Brussels, 20.07.21 COM(2021) 420 final 2021/0239(COD))
5.Супроводження розгляду проекту Закону України “Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо криміналізації контрабанди товарів та підакцизних товарів, а також недостовірного декларування товарів” (реєстраційний номер 5420 від 23 квітня 2021 р.) у Верховній	тінізація національної економіки	Мін’юст	до прийняття Закону	підписано Закон Президентом України	урегульовано на законодавчому рівні питання про криміналізацію контрабанди товарів та підакцизних товарів, а також недостовірне декларування товарів на виконання вимог міжнародних стандартів

Раді України					
6. Супроводження розгляду проекту Закону України “Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо міжнародного співробітництва під час кримінального провадження” (реєстраційний номер 8038 від 15 вересня 2022 р.) у Верховній Раді України	неефективне розслідування злочинів щодо відмивання коштів неефективне розслідування злочинів щодо фінансування тероризму неефективне розслідування предикатних до відмивання коштів злочинів	Мін’юст	до прийняття Закону	підписано Закон Президентом України	урегульовано на законодавчому рівні питання про скасування вимоги щодо подвійної криміналізації як підстави для відмови в наданні міжнародної правової допомоги на виконання вимог міжнародних стандартів і рекомендацій Комітету експертів Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL)
7. Розроблення законопроекту щодо брокерської діяльності у сфері нерухомості	відсутність правового регулювання діяльності деяких представників визначених нефінансових установ і професій	Фонд державного майна Мінфін	до прийняття Закону	розроблено та подано відповідний законопроект до Верховної Ради України	визначено правові засади провадження брокерської діяльності у сфері нерухомості, її державного та громадського регулювання, забезпечено створення системи захисту прав споживачів

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

					брокерських послуг у сфері нерухомості
8. Запровадження механізму ліцензування діяльності з випуску та проведення лотерей шляхом: затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей і Порядку внесення плати за ліцензію на випуск та проведення лотерей; проведення конкурсу операторів державних лотерей	відсутність правового регулювання діяльності деяких представників визначених нефінансових установ і професій використання суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою відмивання коштів використання суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою фінансування тероризму	КРАІЛ Мінфін	І квартал 2024 року	розроблено та прийнято постанову Кабінету Міністрів України видано за результатами конкурсу ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей	урегульовано питання про діяльність суб'єктів господарювання, які проводять лотереї зменшено рівень ризиків, пов'язаних із випуском та проведенням лотерей дотримано принципи державної монополії, добровільності, гласності, рівності умов участі в державній лотереї
9. Приведення підзаконних нормативно-правових актів у відповідність із Законом України "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом,	застосування неефективних санкцій до суб'єктів первинного фінансового моніторингу за порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії несприятелю законодавства	Мінфін Держфінмоніторинг НКЦПФР (за згодою) Національний банк (за згодою) інші заінтересовані державні органи	І квартал 2024 року	підготовлено та прийнято відповідні підзаконні нормативно-правові акти	приведено у відповідність із Законом України "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

<p>фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення”</p>	<p>у сфері запобігання та протидії у відповідність із вимогами міжнародних рекомендацій</p>				<p>розповсюдження зброї масового знищення” всі необхідні підзаконні нормативно-правові акти суб’єктів державного фінансового моніторингу застосовано належним чином суб’єктами фінансового моніторингу законодавство у сфері запобігання та протидії</p>
<p>10. Підготовка узгодженої із правоохоронними органами та судьями позиції щодо доцільності внесення змін до статей 69 і 75 Кримінального кодексу України в частині обмеження права призначення більш м’якого покарання, ніж те, що передбачено санкцією статті 209 Кримінального кодексу</p>	<p>неефективне розслідування злочинів щодо відмивання коштів неефективне розслідування злочинів щодо фінансування тероризму неефективне розслідування предикатних до відмивання коштів злочинів</p>	<p>Офіс Генерального прокурора (за згодою) Держфінмоніторинг Мін’юст</p>	<p>IV квартал 2025 року</p>	<p>розроблено та подано відповідний законопроект до Верховної Ради України</p>	<p>приведено законодавство у сфері запобігання та протидії у відповідність із новими міжнародними стандартами, зокрема із стандартами Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), а також стандартами, що рівнозначні тим, які прийнято ЄС</p>

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

України					
Підвищення ефективності діяльності правоохоронних та інших державних органів					
11. Урегулювання питання щодо інформування правоохоронних органів про операції з порушенням граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, зокрема шляхом запровадження стандарту та відповідної алгоритмізації обробки отриманих даних із одночасним роз'ясненням громадськості всіх етапів його функціонування	значний обсяг готівки в обігу тінізація національної економіки незаконний відтік фінансового капіталу з держави	БЕБ МВС ДПС Національне антикорупційне бюро (за згодою) Офіс Генерального прокурора (за згодою)	IV квартал 2024 року	запроваджено стандарт та проведено алгоритмізацію обробки отриманих даних із одночасним роз'ясненням громадськості всіх етапів його функціонування	мінімізовано кількість випадків порушення суб'єктами господарювання граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів
12. Доопрацювання програмного забезпечення Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	приховування кінцевих бенефіціарних власників	Мін'юст Мінцифри Мінфін Держфінмоніторинг державне підприємство "Національні інформаційні системи" інші заінтересовані державні	Протягом 2024-2025 років	забезпечено можливість для подання юридичними особами інформації про структуру власності до Єдиного державного реєстру юридичних	забезпечено наявність в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань актуальної перевіреної

<p>відповідно до положень Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення регулювання кінцевої бенефіціарної власності та структури власності юридичних осіб”</p>		<p>органи</p>		<p>осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань в електронній формі, що дає змогу проводити автоматизовану перевірку таких даних програмним забезпеченням Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань забезпечено можливість наповнення Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань інформацією про кінцевих бенефіціарних власників і структуру власності</p>	<p>інформації про кінцеву бенефіціарну власність і структуру власності юридичних осіб</p>
--	--	---------------	--	--	---

				<p>юридичних осіб, поданою юридичними особами в машинозчитуваному форматі забезпечено можливість здійснення програмним забезпеченням Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань пошуку взаємозв'язків між юридичними особами та їх засновникам и (учасниками), кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами), керівниками юридичних осіб; взаємозв'язків у структурі власності юридичної особи;</p>	
--	--	--	--	---	--

				візуалізації всіх прямих і непрямих зв'язків	
13. Удосконалення механізмів здійснення нагляду суб'єктами державного фінансового моніторингу за суб'єктами первинного фінансового моніторингу щодо дотримання ними вимог до встановлення кінцевого бенефіціарного власника та повідомлення про виявлені розбіжності, зокрема шляхом обміну інформацією із компетентними органами іноземних держав	тінізація національної економіки незаконний відтік фінансового капіталу з держави приховування кінцевих бенефіціарних власників проведення підозрілих фінансових операцій за участю національних публічних діячів	Мін'юст НКЦПФР (за згодою) Національний банк (за згодою) Мінфін Держфінмоніторинг інші заінтересовані державні органи	постійно	проведено обмін інформацією між Держфінмоніторингом та суб'єктами державного фінансового моніторингу для підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог законодавства у сфері запобігання та протидії	здійснено нагляд суб'єктами державного фінансового моніторингу, проведено моніторинг та регулювання діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу стосовно виконання ними вимог законодавства у сфері запобігання та протидії відповідно до наявних ризиків, зокрема щодо встановлення кінцевого бенефіціарного власника
14. Здійснення заходів, спрямованих на проведення кримінального аналізу як елемента превентивної діяльності в антикорупційній боротьбі	неефективна боротьба із корупцією	Офіс Генерального прокурора (за згодою) Національне антикорупційне бюро (за згодою) Національне агентство з питань запобігання корупції	IV квартал 2024 року	підготовлено методичні, інформаційно-аналітичні матеріали за результатам кримінального аналізу як елемента превентивної діяльності	ідентифіковано найбільш поширені корупційні практики та причини їх існування

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

		Державне бюро розслідувань (за згодою) МВС		антикорупційній боротьбі	
15. Аналіз стану досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо злочинів, спрямованих на завдання збитків бюджету та відмивання доходів шляхом надання дистанційних послуг і використання віртуальних активів; підготовка пропозицій щодо усунення недоліків за результатами проведеного аналізу	легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення через дистанційні послуги або із використанням віртуальних активів	Офіс Генерального прокурора (за згодою) СБУ (за згодою) Національне антикорупційне бюро (за згодою) Національна поліція Національне агентство з питань запобігання корупції Державне бюро розслідувань (за згодою) МВС	постійно	проведено аналіз стану досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо злочинів, спрямованих на завдання збитків бюджету та відмивання доходів шляхом надання дистанційних послуг і використання віртуальних активів, та доведено інформацію до відома правоохоронних органів	знижено ризики використання віртуальних активів для відмивання коштів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення
16. Підготовка узагальненої судової практики за кримінальними провадженнями у справах з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	неефективне розслідування предикатних до відмивання коштів злочинів	Вищий антикорупційний суд (за згодою)	III квартал 2025 року	підготовлено та доведено до відома судових і правоохоронних органів інформацію про узагальнену судову практику за кримінальними	вироблено єдиний підхід до застосування судами законодавства у сфері запобігання та протидії

				провадженн ями у справах з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	
17. Підготовка огляду судової практики за кримінальними провадженнями у справах з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	неефективне розслідування предикатних до відмивання коштів злочинів	Верховний Суд (за згодою)	IV кварта л 2025 року	підготовлено та доведено до відома судових і правоохоронних органів інформацію про огляди судової практики за кримінальними провадженнями у справах з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	вироблено єдиний підхід до застосування судами законодавства у сфері запобігання та протидії
18. Надання роз'яснень, методичної та консультативної допомоги слідчим, детективам, прокурорам і суддям з питань, пов'язаних із виявленням, розшуком, проведенням оцінки та управлінням	недостатній рівень підготовки учасників системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню	АРМА	Постійно	доведено до відома правоохоронних і судових органів роз'яснення з питань, пов'язаних із виявленням, розшуком, проведенням оцінки та управлінням активами	підвищено кваліфікаційний рівень слідчих, детективів, прокурорів і суддів з питань, пов'язаних із виявленням, розшуком, проведенням оцінки та управлінням активами

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

активами	розповсюдження зброї масового знищення (далі - система запобігання та протидії)				
19. Формування комплексної адміністративної звітності у сфері запобігання та протидії	неефективне розслідування злочинів щодо відмивання коштів неефективне розслідування злочинів щодо фінансування тероризму	Держфінмоніторинг Мінфін Мін'юст Національна поліція Держмитслужб а Національний банк (за згодою) СБУ (за згодою) Офіс Генерального прокурора (за згодою) НКЦПФР (за згодою) Національне антикорупційне бюро (за згодою) ДСА (за згодою) БЕБ інші заінтересовані державні органи	2024-2026 роки	сформовано, узагальнено та опубліковано комплексну адміністративну звітність на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу	ведеться статистика з питань, що стосуються ефективності системи запобігання та протидії
Координація системи запобігання та протидії					
20. Виявлення та припинення фактів переміщення через митний кордон України товарів із	незаконний відтік фінансового капіталу з держави	Держмитслужб а СБУ (за згодою) БЕБ Адміністрація Держприкордонслужби	Постійно	ефективно виявляються та припиняються факти переміщення через митний	зменшено кількість порушень законодавства під час переміщення товарів через митний кордон

<p>порушенням законодавства, зокрема лісоматеріалів, грошових коштів, дорогоцінних матеріалів та каміння, культурних цінностей, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, шляхом здійснення спеціальних оперативних заходів (спільних операцій) на митній території України</p>				<p>кордон України товарів із порушенням законодавства</p>	<p>України</p>
<p>21. Здійснення заходів, спрямованих на запобігання легалізації (відмиванню) доходів від податкових злочинів та протидію незаконному перерахуванню коштів за кордон суб'єктами господарювання, зокрема через офшорні зони</p>	<p>незаконний відтік фінансового капіталу з держави</p>	<p>БЕБ Національна поліція СБУ (за згодою) Офіс Генерального прокурора (за згодою) Державне бюро розслідувань (за згодою) Держфінмоніторинг</p>	<p>Постійно</p>	<p>проведено відповідні аналітичні дослідження та фінансові розслідування</p>	<p>притягнуто до відповідальності винних осіб, відшкодовано збитки, завдані державі, та загалом зменшено кількість випадків легалізації (відмивання) доходів від податкових злочинів</p>

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

<p>22. Здійснення заходів, спрямованих на запобігання легалізації (відмиванню) доходів від злочинів, пов'язаних із корупційними діяннями, зокрема нецільовим використанням та/або розкраданням бюджетних коштів</p>	<p>неефективна боротьба із корупцією</p>	<p>Національне антикорупційне бюро (за згодою) БЕБ Національна поліція СБУ (за згодою) Офіс Генерального прокурора (за згодою) ДПС Державне бюро розслідувань (за згодою) Держфінмоніторинг</p>	<p>2024-2026 роки</p>	<p>проведено відповідні аналітичні дослідження та фінансові розслідування</p>	<p>притягнуто до відповідальності винних осіб, відшкодовано збитки, завдані державі, та загалом зменшено кількість випадків легалізації (відмивання) доходів від злочинів, пов'язаних із корупційними діяннями, зокрема нецільовим використанням та/або розкраданням бюджетних коштів</p>
<p>23. Ужиття заходів щодо реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року, зокрема щодо розбудови платіжної інфраструктури та зниження частки готівкового обігу на користь безготівкового шляхом: підвищення рівня фінансової</p>	<p>низький рівень довіри до фінансової системи значний обсяг готівки в обігу легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення через дистанційні послуги або із використанням віртуальних</p>	<p>Національний банк (за згодою) інші заінтересовані державні органи</p>	<p>IV квартал 2024 року</p>	<p>представлено звіт про реалізацію Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року за всіма стратегічними цілями</p>	<p>забезпечено стале економічне зростання України, макрофінансову стабільність підвищено надійність і технологічність фінансової системи досягнуто європейських стандартів на фінансовому ринку підвищено довіру до фінансового ринку забезпечено виконання</p>

<p>інклюдії, зокрема стимулювання розвитку платіжної інфраструктури, удосконалення дистанційної ідентифікації та верифікації клієнтів для отримання фінансових послуг (зокрема Системи BankID Національного банку), підвищення фінансової грамотності; розвитку безготівкових розрахунків (зокрема нових платіжних технологій, нових стандартів і форматів платежів (ISO 20022), розвитку Національної платіжної системи “Український платіжний простір”, кібербезпеки); виявлення та протидії фінансовому шахрайству; здійснення заходів з</p>	активів				<p>Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та інших міжнародних договорів України</p>
---	---------	--	--	--	--

<p>метою протидії використанню учасниками платіжного ринку технологій карткових платіжних систем для здійснення переказів на користь суб'єктів, що провадять незаконну діяльність</p>					
<p>24. Забезпечення відповідно до Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки координування реалізації антикорупційної політики, моніторингу та оцінки її ефективності у сфері запобігання та протидії</p>	<p>неефективна боротьба із корупцією незаконний відтік фінансового капіталу з держави низький рівень довіри до фінансової системи</p>	<p>Національне агентство з питань запобігання корупції інші суб'єкти, визначені відповідальним и за здійснення заходів, передбачених у Державній антикорупційній програмі на 2023-2025 роки</p>	<p>2023-2025 роки</p>	<p>проведено щорічно інформування Кабінету Міністрів України про результати здійснення заходів, передбачених у Державній антикорупційній програмі на 2023-2025 роки, та їх оприлюднення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції</p>	<p>скоординовано реалізацію антикорупційної політики, що є дієвою та ефективною, зокрема завдяки створенню ефективних механізмів взаємодії антикорупційних інституцій із іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування</p>
<p>25. Забезпечення створення та функціонування Державної</p>	<p>використання суб'єктів первинного фінансового</p>	<p>КРАІЛ Мінцифри Мінфін Держфінмоніто</p>	<p>II кварта л 2025 року</p>	<p>розроблено та прийнято постанову Кабінету</p>	<p>забезпечено державний контроль за діяльністю у</p>

<p>системи онлайн-моніторингу шляхом: затвердження порядку функціонування Державної системи онлайн-моніторингу; забезпечення впровадження в експлуатацію Державної системи онлайн-моніторингу</p>	<p>моніторингу з метою відмивання коштів використання суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою фінансування тероризму</p>	<p>ринг ДПС</p>		<p>Міністрів України забезпечено впровадження в експлуатацію Державної системи онлайн-моніторингу прийнято рішення КРАІЛ про введення в експлуатацію Державної системи онлайн-моніторингу</p>	<p>сфері організації та проведення азартних ігор шляхом оперативного отримання повної та достовірної інформації про роботу організаторів азартних ігор, операції з прийняття ставок, виплати виграшу (призу) тощо в режимі реального часу</p>
<p>26. Здійснення заходів, спрямованих на запобігання фінансуванню тероризму та легалізації (відмиванню) доходів як частини фінансування військової агресії Російської Федерації проти України, колабораційній діяльності, пособництву державі-агресору, сепаратизму, фінансуванню терористичної діяльності, фінансуванню розповсюдження</p>	<p>прояви тероризму та сепаратизму легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення в умовах військової агресії Російської Федерації проти України</p>	<p>СБУ (за згодою) Державне бюро розслідувань (за згодою) Національна поліція Офіс Генерального прокурора (за згодою) БЕБ ДПС Служба зовнішньої розвідки (за згодою) Головне управління управління розвідки Міноборони (за згодою) Держфінмоніторинг</p>	<p>Постійно</p>	<p>розпочато та розслідуються відповідні кримінальні провадження</p>	<p>ідентифіковано осіб та установи, визначені резолюціями Ради Безпеки ООН щодо розповсюдження зброї масового знищення, позбавлено їх ресурсів і можливості збору, переміщення та використання коштів, інших активів для фінансування розповсюдження зброї масового знищення</p>

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

ня зброї масового знищення					
27. Виявлення ймовірних фактів розкрадання гуманітарної та іншої допомоги, яка спрямовується на протидію військовій агресії Російської Федерації проти України	легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення в умовах військової агресії Російської Федерації проти України тінізація національної економіки	Національна поліція Офіс Генерального прокурора (за згодою) СБУ (за згодою) Державне бюро розслідувань (за згодою) БЕБ ДПС Держмитслужб а Держфінмоніторинг	2024-2026 роки	розпочато та розслідуються відповідні кримінальні провадження	мінімізовано ризики розкрадання бюджетних коштів, гуманітарної та іншої допомоги, наданих для оборони держави, а також інших ресурсів, які спрямовуються на протидію військовій агресії Російської Федерації проти України
28. Виявлення злочинів, пов'язаних із комп'ютерними системами і даними (кіберзлочинів), віртуальними активами, запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних внаслідок вчинення таких злочинів	легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення через дистанційні послуги або із використанням віртуальних активів	Національна поліція СБУ (за згодою) БЕБ Державне бюро розслідувань (за згодою) Держфінмоніторинг інші заінтересовані державні органи	2024-2026 роки	розпочато та розслідуються відповідні кримінальні провадження	упроваджено дієві кримінально-правові механізми протидії кіберзлочинності та забезпечено надійність і безпеку використання цифрових послуг у сфері запобігання та протидії
29. Забезпечення поглиблення	фінансування розповсюдження	Держекспортконтроль	Протягом	укладено спільні	застосовано повною мірою

<p>міжвідомчого співробітництва із органами митного контролю, розвідувальними та правоохоронними органами з питань щодо вдосконалення механізму оперативного обміну інформацією про фактичну передачу товарів, відмову Держекспортконтролю у наданні дозвільних документів, інформування щодо випадків застосування статті 10 Закону України “Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання до товарів, відсутніх у контрольних списках товарів військового призначення та подвійного використання”,</p>	<p>ня зброї масового знищення</p>	<p>Держмитслужб а СБУ (за згодою) Служба зовнішньої розвідки (за згодою) Головне управління розвідки Міноборони (за згодою)</p>	<p>2024 року</p>	<p>міжвідомчі документи про співробітництво</p>	<p>цільові фінансові санкції з метою забезпечення виконання резолюцій Ради Безпеки ООН щодо запобігання, протидії та боротьби з розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням</p>
---	-----------------------------------	---	------------------	---	---

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

інші аспекти в межах повноважень Держекспортконтролю					
30. Нормативно-правове врегулювання взаємодії та обміну інформацією між БЕБ і Держфінмоніторингом шляхом прийняття спільного наказу	неефективна система розслідування матеріалів підрозділу фінансової розвідки	Мінфін Держфінмоніторинг БЕБ	II квартал 2024 року	підготовлено та прийнято відповідні підзаконні нормативно-правові акти	визначено механізми обміну інформацією між Держфінмоніторингом і БЕБ, зокрема в частині надання узагальнених матеріалів та отримання інформації про хід їх розгляду
31. Узагальнення інформації про виявлені схеми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, з урахуванням набутого у 2023-2025 роках досвіду компетентних органів іноземних держав, фінансових, контролюючих і правоохоронних органів України для використання з метою	використання суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою відмивання коштів використання суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою фінансування тероризму неефективне розслідування злочинів щодо відмивання коштів	Держфінмоніторинг Національний банк (за згодою) Мін'юст Мінфін МЗС Національна поліція Національне антикорупційне бюро (за згодою) Державне бюро розслідувань (за згодою) СБУ (за згодою) НКЦПФР (за згодою) Офіс Генерального прокурора (за згодою) ДПС	Постійно	підготовлено відповідні типологічні дослідження та інформацію про них доведено до відома учасників системи запобігання та протидії, правоохоронних органів	викрито сучасні схеми та методи, які використовують злочинці для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму

<p>запобігання вчиненню зазначених злочинів та доведення її до відома суб'єктів первинного фінансового моніторингу шляхом розміщення на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу</p>		<p>БЕБ інші заінтересовані державні органи</p>			
<p>32. Підготовка методичних рекомендацій для аналізу тенденцій у відмиванні коштів, пов'язаних із сучасними формами рабства, з урахуванням провідного міжнародного та вітчизняного досвіду</p>	<p>використання суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою відмивання коштів використання суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою фінансування тероризму</p>	<p>Держфінмоніторинг</p>	<p>IV квартал 2024 року</p>	<p>підготовлено методичні, інформаційно-аналітичні матеріали за результатами аналізу провідного міжнародного та вітчизняного досвіду</p>	<p>знижено ризики щодо відмивання коштів, пов'язані із сучасними формами рабства</p>
<p>33. Забезпечення впровадження у промислову експлуатацію інформаційно-комунікаційної системи у сфері державного експортного контролю з налагодженням</p>	<p>фінансування розповсюдження зброї масового знищення</p>	<p>Держекспортконтроль</p>	<p>Протягом 2024 року</p>	<p>упроваджені у промислову експлуатацію інформаційно-комунікаційну систему у сфері державного експортного контролю</p>	<p>забезпечено володіння достатньою мірою компетентними органами належними інформаційними ресурсами для виконання своїх функцій та усунення (мінімізації)</p>

<p>ефективного обміну інформацією із державними органами, що задіяні в процесі прийняття рішень у сфері експортного контролю, для виключення (зменшення) ризиків міжнародної передачі товарів військового призначення та подвійного використання, інших товарів у терористичних та інших протиправних цілях</p>					<p>ризиків фінансування розповсюдження зброї масового знищення</p>
<p>34.Інформування Держфінмоніторингу про виявлені ознаки (факти, ризики) міжнародної передачі товарів військового призначення та подвійного використання (інших товарів) у контексті протидії легалізації (відмиванню) доходів,</p>	<p>фінансування розповсюдження зброї масового знищення</p>	<p>СБУ (за згодою) Держекспортконтроль Служба зовнішньої розвідки (за згодою) Головне управління розвідки Міноборони (за згодою) Держфінмоніторинг</p>	<p>Постійно</p>	<p>розпочато та розслідуються відповідні кримінальні провадження</p>	<p>позбавлено фізичних та юридичних осіб, які беруть участь у розповсюдженні зброї масового знищення, можливості збору, переміщення та використання коштів згідно з резолюціями Ради Безпеки ООН здійснюється компетентними органами обмін</p>

<p>одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення</p>					<p>розвідувальним и даними та іншою інформацією для розслідування порушень цільових фінансових санкцій, пов'язаних із фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, згідно з резолюціями Ради Безпеки ООН</p>
<p>35. Виявлення та розслідування злочинів за участю публічних діячів і пов'язаних із ними осіб, проведення аналізу інформації про фінансові операції, здійснені ними</p>	<p>здійснення підозрілих фінансових операцій за участю національних публічних діячів</p>	<p>Національне антикорупційне бюро (за згодою) Державне бюро розслідувань (за згодою) СБУ (за згодою) Офіс Генерального прокурора (за згодою) Держфінмоніторинг</p>	<p>Постійно</p>	<p>розпочато та розслідуються відповідні кримінальні провадження</p>	<p>розслідуються злочини, які мають на меті отримання доходів злочинним шляхом, і злочинна діяльність із відмивання коштів переслідуються в судовому порядку злочинці застосовуються судами ефективні, пропорційні та переконливі санкції</p>
<p>36. Підготовка пропозицій із урахуванням рекомендацій Комітету</p>	<p>неефективне розслідування злочинів щодо відмивання коштів</p>	<p>Офіс Генерального прокурора (за згодою) Держфінмоніто</p>	<p>2024-2025 роки</p>	<p>розпочато та розслідуються відповідні кримінальні провадження</p>	<p>розслідуються злочини, які мають на меті отримання доходів</p>

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) щодо можливості проведення фінансових розслідувань шляхом використання механізмів та інструментів, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України		ринг			злочинним шляхом, і злочинна діяльність із відмивання коштів переслідуються в судовому порядку злочинці застосовуються судами ефективні, пропорційні та переконливі санкції
Взаємодія із суб'єктами первинного фінансового моніторингу, неприбутковими організаціями та громадськістю					
37. Надання суб'єктами державного фінансового моніторингу методологічної підтримки суб'єктам первинного фінансового моніторингу щодо управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та	відмивання коштів та фінансування тероризму в умовах військової агресії Російської Федерації проти України використання юридичних осіб, зокрема неприбуткових організацій, з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом,	НКЦПФР (за згодою) Мін'юст Мінфін Національний банк (за згодою) інші заінтересовані державні органи	Постійно	підготовлено відповідні роз'яснення, які розміщено на веб-сайтах суб'єктів державного фінансового моніторингу	забезпечено суб'єктів первинного фінансового моніторингу наглядовими органами належною методологічною підтримкою, зворотним зв'язком і рекомендаціям и щодо виконання вимог у сфері запобігання та протидії

<p>фінансування розповсюдження зброї масового знищення з урахуванням умов воєнного стану, зокрема щодо використання неприбуткових організацій</p>	<p>фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення фінансування розповсюдження зброї масового знищення</p>				
<p>38. Забезпечення вдосконалення механізму регулювання діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу і нагляду за ними, зокрема шляхом: оновлення навчальних програм із підвищення кваліфікації працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу; регулярного розміщення на офіційних веб-сайтах суб'єктів державного фінансового моніторингу інформації про застосовані до суб'єктів первинного</p>	<p>недостатній рівень підготовки учасників системи запобігання та протидії використанню суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою відмивання коштів неефективні санкції, застосовані до суб'єктів первинного фінансового моніторингу за порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії використанню суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою фінансування</p>	<p>Мінфін Мін'юст Національний банк (за згодою) НКЦПФР (за згодою) Держфінмоніторинг Академія фінансового моніторингу (за згодою) інші заінтересовані державні органи</p>	<p>Постійно</p>	<p>регулярно розміщується на офіційних веб-сайтах суб'єктів державного фінансового моніторингу інформація про застосовані за результатами нагляду заходи впливу до суб'єктів первинного фінансового моніторингу залучено суб'єктів державного фінансового моніторингу до впровадження наглядових і регуляторних інформаційних технологій</p>	<p>удосконалено механізм регулювання діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу і нагляду за ними</p>

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

фінансового моніторингу заходи впливу; залучення суб'єктів державного фінансового моніторингу до впровадження наглядових і регуляторних інформаційних технологій	тероризму				
39. Розроблення методичних матеріалів для суб'єктів первинного фінансового моніторингу з виявлення фінансових операцій, що можуть бути пов'язані із фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення	фінансування розповсюдження зброї масового знищення	Мінфін НКЦПФР (за згодою) Національний банк (за згодою) Держфінмоніторинг СБУ (за згодою) інші заінтересовані державні органи	I квартал 2024 року	підготовлено та розміщено методичні матеріали на веб-сайтах суб'єктів державного фінансового моніторингу та органів державної влади, що забезпечують державне регулювання діяльності у відповідних сферах	підвищено рівень обізнаності працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу з питань виявлення фінансових операцій, що можуть бути пов'язані із розповсюдженням зброї масового знищення
40. Забезпечення організації та проведення підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади, правоохоронних, розвідувальних і судових органів, а	недостатній рівень підготовки учасників системи запобігання та протидії	Держфінмоніторинг Мінфін Академія фінансового моніторингу (за згодою) Мін'юст Національний банк (за згодою) СБУ (за згодою) НКЦПФР (за	Постійно	здійснено заходи з навчання спеціалістів органів державної влади, правоохоронних, розвідувальних і судових органів, а також працівників	підвищено рівень підготовки відповідальних за проведення фінансового моніторингу працівників, працівників, залучених до проведення фінансового моніторингу, суб'єктів

<p>також працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії</p>		<p>згодою) Національна поліція Державне бюро розслідувань (за згодою) Служба зовнішньої розвідки (за згодою) Національне антикорупційне бюро (за згодою) ДСА (за згодою) Національна школа суддів (за згодою) БЕБ Офіс Генерального прокурора (за згодою) Головне управління розвідки Міноборони (за згодою) інші заінтересовані державні органи</p>		<p>суб'єктів первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії відповідно до затверджених графіків</p>	<p>первинного фінансового моніторингу та відповідних фахівців органів державної влади здійснюється з використанням новітніх цифрових технологій відповідно до вимог державної політики цифрового розвитку навчальний процес у сфері запобігання та протидії</p>
<p>41. Проведення тренінгів для працівників правоохоронних органів з питань щодо забезпечення повноти кримінально-правової кваліфікації діянь, пов'язаних із відмиванням</p>	<p>недостатній рівень підготовки учасників системи запобігання та протидії</p>	<p>Держфінмоніторинг Академія фінансового моніторингу (за згодою) СБУ (за згодою) Державне бюро розслідувань (за згодою) Служба зовнішньої розвідки (за</p>	<p>постійно</p>	<p>проведено тренінги для працівників правоохоронних органів з питань щодо фінансових розслідувань і підготовлено звіти про їх проведення</p>	<p>застосовуються працівниками правоохоронних органів сучасні та ефективні форми та методи фінансових розслідувань</p>

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму		згодою) Національне антикорупційне бюро (за згодою) БЕБ Офіс Генерального прокурора (за згодою) Головне управління розвідки Міноборони (за згодою)			
42. Розроблення комплексної системи тестування для фахівців, які підвищують кваліфікацію у сфері запобігання та протидії, а також комплексної, багатомодульної навчальної програми для сертифікації фахівців у сфері запобігання та протидії	недостатній рівень підготовки учасників системи запобігання та протидії	Держфінмоніторинг Академія фінансового моніторингу (за згодою)	IV кварта л 2025 року	упроваджен о в дію комплексну систему тестування та розроблено навчальну програму для сертифікації фахівців у сфері запобігання та протидії	забезпечується необхідний рівень знань працівників, задіяних у системі запобігання та протидії, та суб'єктів первинного фінансового моніторингу для проведення фінансового моніторингу і мінімізації ризиків у сфері запобігання та протидії
43. Забезпечення організації та проведення семінарів для працівників судів із питань щодо розгляду судами справ про протидію легалізації	недостатній рівень підготовки учасників системи запобігання та протидії	Держфінмоніторинг Академія фінансового моніторингу (за згодою) Національна школа суддів (за згодою)	постійно	підготовлено навчальний курс для працівників судів за темою "Судовий розгляд кримінальних	застосовуються сучасні та ефективні форми і методи проведення фінансових розслідувань працівниками судів

<p>(відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення</p>				<p>проваджень щодо протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом” і здійснено відповідні навчальні заходи в межах співпраці із проектом Ради Європи “Посилення режиму боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та повернення активів”</p>	
<p>Міжнародне співробітництво</p>					
<p>44. Підготовка аргументованих пропозицій для Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) щодо включення Російської Федерації до “чорного списку” FATF</p>	<p>відмивання коштів та фінансування тероризму в умовах військової агресії Російської Федерації проти України</p>	<p>Держфінмоніторинг Мінфін МЗС Мін’юст Національний банк (за згодою) НКЦПФР (за згодою) СБУ (за згодою) Національне антикорупційне бюро (за згодою) Офіс Генерального прокурора (за згодою)</p>	<p>IV квартал 2024 року</p>	<p>опубліковано на офіційному веб-сайті Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) висновок (публічну заяву) щодо виключення Російської Федерації із числа членів FATF та/або</p>	<p>включено Російську Федерацію до “чорного списку” FATF та/або виключено Російську Федерацію із членів FATF з метою захисту міжнародної фінансової системи від постійних і значних ризиків відмивання коштів та фінансування</p>

		Служба зовнішньої розвідки (за згодою)		застосування до Російської Федерації посилених заходів належної перевірки та/або контрзаходів як до держави із високим рівнем ризику	тероризму
45. Ініціювання питання перед Європейською Комісією, Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, іншими державами щодо включення Російської Федерації до переліку третіх країн із високим ризиком, які мають стратегічні недоліки у своєму режимі боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму “third countries which have	відмивання коштів та фінансування тероризму в умовах військової агресії Російської Федерації проти України	Мінфін Держфінмоніторинг МЗС Мін’юст Національний банк (за згодою) НКЦПФР (за згодою)	IV квартал 2024 року	прийнято рішення про застосування до Російської Федерації посилених заходів належної перевірки та/або контрзаходів як до держави з високим рівнем ризику	включено Російську Федерацію до переліку третіх країн із високим ризиком з метою захисту міжнародної фінансової системи від постійних і значних ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму

Додаток 7

Додаток 1
до Порядку взаємодії Державної
служби фінансового моніторингу
України
та Національного
антикорупційного
бюро України
(пункт 6 розділу II)

ПЕРЕЛІК
відомостей та ідентифікаційних даних осіб, які повинні міститися в
інформації Національного антикорупційного бюро України

I	Перелік відомостей, які повинні міститися в інформації правоохоронних органів
1	Вид фінансових операцій, стосовно яких у Національного антикорупційного бюро України (далі - Національне бюро) є підозри, що вони пов'язані з:
1)	легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом
2)	фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення
3)	особами, стосовно яких застосовано міжнародні санкції
2	Інформація про фінансові операції, зазначені у пункті 1 цього Переліку, повинна бути отримана:
1)	у разі здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні за ознаками злочинів, передбачених статтями Кримінального кодексу України, підслідність яких визначено частиною п'ятою статті 216 Кримінального процесуального кодексу України
2)	при виконанні завдань, передбачених Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність", з метою попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до підслідності Національного бюро, а також запобігання вчиненню нових
3	Інформація щодо кримінального провадження:
1)	номер реєстрації заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, у тому числі в Єдиному реєстрі досудових розслідувань
2)	дата реєстрації заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, у тому числі в Єдиному реєстрі досудових розслідувань
3)	кваліфікація злочину
4)	найменування слідчого підрозділу, який веде розслідування
5)	короткий опис фабули факту розслідування. Дата, час, адреса, місце, спосіб, знаряддя, засоби, інші особливості вчинення злочину, дані осіб, які підозрюються у

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

	вчиненні злочину, тощо
6)	встановлений розмір матеріальних збитків та/або злочинних доходів (грн)
4	Інформація щодо оперативно-розшукової справи:
1)	номер оперативно-розшукової справи
2)	дата заведення оперативно-розшукової справи
3)	кваліфікація предикатного злочину, щодо вчинення якого є підозри
4)	найменування правоохоронного органу, його структурного підрозділу, у провадженні якого перебуває оперативно-розшукова справа
5	Опис фінансової операції, щодо якої у Національного бюро є підозри, що вона пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, або фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, або з особами, щодо яких застосовано міжнародні санкції:
1)	дата проведення фінансової операції
2)	сума фінансової операції
3)	зміст фінансової операції
4)	найменування банку
5)	відомості щодо учасників фінансової операції
6)	інші відомості про фінансову операцію (у разі наявності)
6	Підстави обґрунтованої підозри, що фінансова операція пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму або фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення або пов'язана з особами, щодо яких застосовано міжнародні санкції
7	Наявність причинного зв'язку між фактами, які досліджуються у ході кримінального провадження, в оперативно-розшуковій справі, та фінансовою операцією
8	Обов'язкові ідентифікаційні дані юридичних та фізичних осіб, які здійснили фінансові операції та прямо чи опосередковано можуть бути причетні до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення:
1)	для фізичних осіб - резидентів:
	прізвище, ім'я, по батькові
	реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган)

2)	для фізичних осіб - нерезидентів: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) (українською та/або англійською мовою)
3)	для юридичних осіб:
	повне найменування
	код згідно за ЄДРПОУ (для резидентів)
	місцезнаходження
II	Обсяг (перелік) інформації, необхідної для звернення до підрозділу фінансової розвідки іншої держави
1	Інформація, зазначена в підпунктах 1.1 - 1.3, 1.5, 1.6 розділу I цього Переліку
2	Відомості, що ідентифікують суб'єкта: назва суб'єкта (прізвище, ім'я, по батькові фізичної та/або найменування юридичної особи)
3	Фінансова та інша інформація:
1)	найменування банку (SWIFT-код (BIC code) банку)
2)	номер банківського рахунку
3)	опис необхідної інформації (запитання)
4)	ціль та мета використання інформації, що запитується
5)	застосування арешту, вилучення або конфіскація майна
6)	сума (вид валюти) та/або походження коштів
7)	країни, які задіяні у розслідуванні

Додаток 8

Додаток 2

до Порядку взаємодії Державної служби фінансового моніторингу України та Національного антикорупційного бюро України (пункт 1 розділу IV)

ПЕРЕЛІК
відомостей про стан розгляду узагальнених матеріалів
Національним антикорупційним бюро України

№ з/п	Стадії розгляду	Відомості про стан розгляду узагальнених матеріалів (УМ) та додаткових узагальнених матеріалів (ДУМ)
1	Отримання УМ (ДУМ)	1. Реєстраційний номер Держфінмоніторингу УМ (ДУМ), дата. 2. Зазначення структурного підрозділу антикорупційного бюро України (далі - Національне бюро) (його територіального управління), який отримав УМ (ДУМ). 3. Дата і номер реєстрації УМ (ДУМ) в журналі обліку документів з обмеженим доступом. 4. Реквізити реєстрації УМ в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі - ЄРДР) (дата внесення інформації, номер кримінального провадження та попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) Кримінального кодексу України (далі - КК України))
2	Здійснення розгляду відповідно до Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність"	1. Реєстраційний номер Держфінмоніторингу УМ (ДУМ), дата. 2. Підстави для проведення розгляду (Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність"). 3. Номер оперативно-розшукової справи та дата заведення. 4. Найменування структурного підрозділу, який здійснює розгляд
3	При направленні УМ (ДУМ) або матеріалів його розгляду за належністю до іншого правоохоронного органу, його територіального підрозділу	1. Реєстраційний номер Держфінмоніторингу УМ (ДУМ), дата. 2. Вихідні дата і номер супровідного листа Національного бюро, його територіального управління до УМ (ДУМ), матеріалів перевірки (гриф обмеження доступу). 3. Найменування структурного підрозділу, яким спрямовано УМ (ДУМ) за належністю, його місцезнаходження. 4. Найменування органу (структурного підрозділу), до якого спрямовано УМ (ДУМ), його місцезнаходження
4	Кримінальне провадження	1. Реєстраційний номер Держфінмоніторингу УМ (ДУМ), дата. 2. Дата і номер реєстрації УМ в ЄРДР. 3. Стаття КК України, за ознаками якої розпочато досудове розслідування (у тому числі кваліфікуючі ознаки). 4. Найменування органу, яким зареєстровано в ЄРДР. 5. Найменування органу, яким здійснюється досудове

		розслідування. 6. Стан досудового розслідування (кримінальне провадження триває, передано за підслідністю, розслідування зупинено, строк розслідування продовжено). 7. Короткий опис фабули досудового розслідування. 8. Дії щодо закінчення досудового розслідування (стаття 283 Кримінального процесуального кодексу України). 9. Установлена сума легалізованих доходів (млн грн). 10. Сума злочинних доходів, на які накладено арешт та/або які вилучено у ході досудового розслідування (млн грн). 11. Загальна сума грошових коштів та іншого майна, на які накладено арешт та/або які вилучено у ході досудового розслідування (млн грн). 12. Місцезнаходження УМ (ДУМ) - орган, назва журналу обліку, реєстраційний номер та дата, номер справи
5	Закриття кримінального провадження у ході досудового розслідування	1. Реєстраційний номер Держфінмоніторингу УМ (ДУМ), дата. 2. Дата і номер реєстрації в ЄРДР УМ. 3. Стаття КК України, за ознаками якої розпочато досудове розслідування (у тому числі кваліфікуючі ознаки). 4. Найменування органу, яким прийнято рішення. 5. Копія постанови про закриття кримінального провадження у ході досудового слідства (надається поштою). 6. Дата і номер реєстрації в ЄРДР відомостей про закінчення досудового розслідування. 7. Місцезнаходження УМ (ДУМ) - орган, найменування журналу (справи), реєстраційний номер та дата
6	Закінчення досудового слідства шляхом складання обвинувального акта та направлення його до суду	1. Реєстраційний номер Держфінмоніторингу УМ (ДУМ), дата. 2. Дата і номер реєстрації в ЄРДР відомостей про закінчення досудового розслідування. 3. Найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер. 4. Найменування органу, який склав обвинувальний акт. 5. Прізвище, ім'я, по батькові обвинувачених. 6. За якими статтями та їх частинами пред'явлено обвинувачення у розрізі обвинувачених. 7. Установлена сума легалізованих доходів - за обвинувальним актом (млн грн). 8. Сума злочинних доходів, на які накладено арешт, які вилучено у ході досудового розслідування (млн грн). 9. Загальна сума грошових коштів та іншого майна, на яку накладено арешт та/або яку вилучено у ході досудового розслідування (млн грн). 10. Місцезнаходження УМ (ДУМ) - орган, назва журналу (справи), реєстраційний номер та дата. 11. Найменування суду, до якого спрямовано обвинувальний акт, його місцезнаходження, за наявності номер судової справи. 12. Дата та реєстраційний номер супровідного листа, яким обвинувальний акт направлено до суду

Додаток 9

Додаток 3
до Порядку взаємодії Державної
служби фінансового моніторингу
України
та Національного
антикорупційного
бюро України
(пункт 2 розділу IV)

Державна служба фінансового
моніторингу України

**ПОВІДОМЛЕННЯ
щодо прийнятого процесуального рішення**

№ з/п	Номер фінансової операції за узагальненим матеріалом	Номер узагальненого матеріалу	Номер кримінального провадження за Єдиним реєстром досудових розслідувань	Дата внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань факту			Стаття Кримінального кодексу України	Найменування органу, який прийняв рішення
				Направлення повідомлення про підозру	закриття кримінального провадження	направлення обвинувального акта до суду		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Керівник структурного підрозділу Національного бюро або його заступник/керівник структурного територіального управління Національного бюро або його заступник				_____ (підпис)		_____ (ініціали, прізвище)		
«__» _____ 20__ року								

Додаток 10

Додаток 4 до Порядку взаємодії
Державної служби фінансового
моніторингу України та
Національного антикорупційного
бюро України (пункт 6 розділу IV)

(гриф обмеження доступу до
документа)

ЗАТВЕРДЖУЮ

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____
(керівник Держфінмоніторингу або його заступник)

_____
(керівник Національного бюро або його заступник)

_____
(підпис) (ініціали та прізвище)
«__» _____ 20__ року

_____
(підпис) (ініціали та прізвище)
«__» _____ 20__ року
місто _____

АКТ

**взаємозвірки результатів стану розгляду переданих узагальнених
матеріалів за _____**

№ з/п	Номер та дата супровідного листа Держфінмоніторингу	Номер та дата узагальненого матеріалу або додаткового узагальненого матеріалу	Вид та умовне найменування узагальненого матеріалу	Дата та номер реєстрації в Єдиному реєстрі досудових розслідувань	Результати розгляду узагальнених матеріалів (останнє на звітну дату прийняте рішення згідно із законодавством)
1	2	3	4	5	6

Найменування посади керівника
структурного підрозділу
Держфінмоніторингу

Найменування посади керівника
структурного підрозділу
Національного бюро

_____
(підпис) (ініціали та прізвище)

_____
(підпис) (ініціали та прізвище)

«__» _____ 20__ року

«__» _____ 20__ року

Навчальне видання

Ольга КАРАПЕТЯН
Надія МОСКАЛЮК
Андрій КОЛЕСНИКОВ
Юлія МУРАВСЬКА

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

Навчальний посібник

Підписано до друку 21.01.2024 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 24-229
Умов.-друк. арк.13,9. Обл.-вид. арк. 14,1.
Тираж 100 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.*